

PlanMER

Herziening bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten

projectnr. 196926
revisie 01
24 januari 2012

auteur(s)

drs. H.W. Lindeboom
drs. J. van Belle

Opdrachtgever

Gemeente Rijssen-Holten
Postbus 244
7460 AE Rijssen

datum vrijgave

24 januari 2012

beschrijving revisie 01

definitief

goedkeuring

drs. J. van Belle

vrijgave

ir. A.B. Zwierstra

Projectgroep bestaande uit:

Anne Bart Zwierstra
Jan van Belle
Hester Lindeboom
Martijn Korthorst
Reinier van Dijk
Corine Cornelissen

Datum van uitgave:

24 januari 2012

Contactadres:

Monitorweg 29
1322 BK Almere
Postbus 10044
1301 AA Almere Stad

Copyright © 2012

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

blz.

Samenvatting	3
1 Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Plan-m.e.r.-plicht	13
1.3 Doel van het planMER.....	14
1.4 Procedure tot nu toe.....	15
1.5 Wijzigingen aanpak planMER ten opzichte van Notitie Reikwijdte en Detailniveau	15
1.6 Het vervolg van de procedure	17
1.7 Leeswijzer.....	18
2 Ontwikkelingen en beleid	19
2.1 Inleiding.....	19
2.2 Ontwikkelingen in de landbouw.....	19
2.2.1 <i>Huidige situatie</i>	19
2.2.2 <i>Trends</i>	20
2.3 Kaderstellend beleid en wettelijk kader	23
2.3.1 <i>Europees beleid</i>	23
2.3.2 <i>Rijksbeleid</i>	23
2.3.3 <i>Provinciaal Beleid</i>	29
2.3.4 <i>Beleid van de waterschappen</i>	35
2.3.5 <i>Gemeentelijk beleid</i>	37
3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling.....	43
3.1 Algemeen	43
3.2 Situatieschets	43
3.3 Natuur	44
3.3.1 <i>Natura 2000-gebieden</i>	45
3.3.2 <i>Ecologische Hoofdstructuur (excl. Natura 2000-gebieden)</i>	48
3.3.3 <i>Overige zeer kwetsbare gebieden in de EHS (Wav-gebieden)</i>	50
3.3.4 <i>Stikstofconcentratie in de lucht en stikstofdepositie; landelijke informatie en trends</i>	51
3.3.5 <i>Stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden en overige delen Ecologische Hoofdstructuur</i>	56
3.4 Landschap en cultuurhistorie	60
3.5 Leefbaarheid en gezondheid	62
3.5.1 <i>Geur</i>	62
3.5.2 <i>Fijn stof</i>	64
3.5.3 <i>Gezondheid</i>	65
3.5.4 <i>Verkeer</i>	70
3.6 Overige thema's.....	71
3.6.1 <i>Archeologie</i>	71
3.6.2 <i>Bodem</i>	72
3.6.3 <i>Water</i>	72
3.6.4 <i>Geluid</i>	73
3.6.5 <i>Externe veiligheid</i>	74
4 Afbakening van het planMER.....	77
4.1 Inleiding.....	77

4.2	Ontwikkelingsmogelijkheden nieuwe bestemmingsplan.....	77
4.2.1	<i>Uitgangspunten .....</i>	77
4.2.2	<i>Relevante activiteiten .....</i>	79
4.3	Voornemen en scenario's.....	80
4.4	Beoordelingsmethodiek	84
5	Effecten.....	85
5.1	Inleiding.....	85
5.2	Natuur	85
5.2.1	<i>Aanpak .....</i>	85
5.2.2	<i>Natura 2000-gebieden .....</i>	85
5.2.3	<i>Conclusies en aanbevelingen.....</i>	92
5.2.4	<i>Overige zeer kwetsbare gebieden in ecologische hoofdstructuur (overige Wav-gebieden)</i>	93
5.2.5	<i>Weidevogelbeheergebieden.....</i>	95
5.2.6	<i>Overige natuurwaarden van de EHS .....</i>	96
5.3	Landschap en cultuurhistorie	96
5.4	Leefbaarheid en gezondheid	99
5.4.1	<i>Geur .....</i>	99
5.4.2	<i>Fijn stof.....</i>	102
5.4.3	<i>Gezondheid.....</i>	102
5.4.4	<i>Verkeersveiligheid .....</i>	104
5.5	Overige thema's.....	105
6	Vergelijking en conclusies.....	107
6.1	Overzicht effectscores.....	107
6.2	Natuur	107
6.3	Landschap en cultuurhistorie	109
6.4	Leefbaarheid en gezondheid	110
7	Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma.....	113
7.1	Leemten in kennis.....	113
7.2	Aanzet evaluatieprogramma	113
	Bijlage 1: Ontwikkeling landgebruik en aantal dieren.....	1

Losse bijlagen:

- Onderzoek ammoniakdepositie PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)
- Onderzoek geurhinder PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)
- Passende beoordeling PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)

Samenvatting

Aanleiding en procedure

Aanleiding

De gemeente Rijssen-Holten voert een integrale herziening van de bestemmingsplannen voor het buitengebied uit. Momenteel gelden er meerdere bestemmingsplannen voor het buitengebied van de gemeente. De gemeente wil de vigerende plannen (met verschillende planregelingen) in één bestemmingsplan voor het gehele buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten integreren. Daarnaast moet het Reconstructieplan Salland -Twente doorvertaling krijgen in het bestemmingsplan. In het ontwerp bestemmingsplan 'Partiële herziening intensieve veehouderij voor het extensiveringsgebied' (Gemeente Rijssen-Holten, 2008) is reeds conform het reconstructiebeleid de uitbreiding van intensieve veehouderij in extensiveringsgebieden bevroren. De partiële bestemmingsplanherziening is destijds niet vastgesteld. Deze regelgeving wordt evenwel overgenomen in het voorgenomen bestemmingsplan. Verder wordt met deze integrale herziening de feitelijke situatie planologisch beter vastgelegd. Tot slot wordt met de herziening van het plan voldaan aan de vereisten van de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening (actualiserings- en digitaliseringsplicht).

Procedure

Gekoppeld aan de procedure van het nieuwe bestemmingsplan moet ook de procedure voor milieueffectrapportage worden doorlopen. Het gaat hierbij om een zogenaamde planMER op het niveau van het bestemmingsplan. De m.e.r.-procedure is gestart met de openbare kennisgeving in een huis-aan-huisblad. Hierin is bekendgemaakt dat voor de herziening van het bestemmingsplan buitengebied de plan-m.e.r.-procedure wordt gevolgd en is deze procedure uiteengezet. Voor de start van de procedure is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. Hierin is globaal beschreven welke onderwerpen naar het (voorlopige) inzicht van de gemeente in het MER aan de orde zullen moeten komen. Tegelijk met de ter visielegging van het voorontwerp bestemmingsplan en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau heeft consultatie plaatsgevonden van de adviesorganen en maatschappelijke organisaties. Er zijn geen specifieke reacties ingediend op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. In tegenstelling tot hetgeen is vermeld in de Notitie heeft de gemeente Rijssen-Holten er voor gekozen om geen advies te vragen aan de landelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.).

Na de startfase is het planMER voor het bestemmingsplan opgesteld. Gedurende de voorbereiding van het planMER is de aanpak van het planMER vanwege veranderde inzichten op een aantal punten gewijzigd ten opzichte van de beschreven aanpak in de notitie, te weten de aanpak van de scenario's en de wijze van effectenbeoordeling (zie verder).

Het planMER en het ontwerp bestemmingsplan worden gelijktijdig ter visie gelegd. Gedurende een periode van zes weken kan een ieder zijn of haar zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan en het bijbehorende planMER indienen. In deze periode worden het ontwerp bestemmingsplan en planMER ook aangeboden aan verschillende bestuursorganen, zoals de provincie en de waterschappen. Daarnaast wordt het planMER ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r. Na deze procedure wordt verder gewerkt aan het bestemmingsplan en de besluitvorming daarover. Daarbij zullen de resultaten van het planMER en de reacties daarop in acht worden genomen.

Afbakening van het planMER

Zoals hiervoor is beschreven, is voorafgaand aan het opstellen van het planMER de reikwijdte en het detailniveau van het planMER bepaald.

Het voorgenomen bestemmingsplan is vooral conserverend van aard. Een meer ontwikkelingsgericht bestemmingsplan wordt nu niet overwogen. Daarom is ervoor gekozen, meer ontwikkelingsgerichte alternatieven ook in het planMER buiten beschouwing te laten. Wat dit betreft is de benadering sterker toegespitst op de besluitvorming van het voorgenomen bestemmingsplan dan in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau was beschreven.

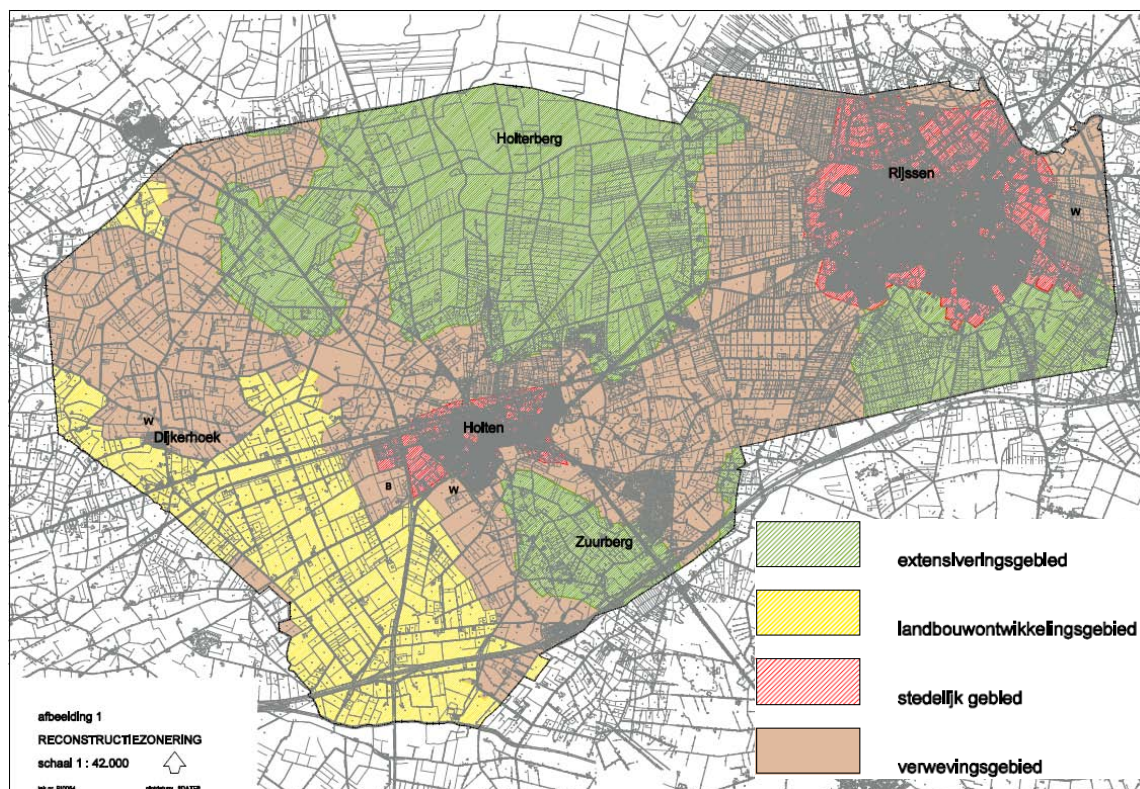
Relevante activiteiten

In het buitengebied worden geen concrete nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Wel is sprake van enig ontwikkelruimte in de veehouderij. Deze ontwikkelruimte wordt mogelijk gemaakt via wijzigingsbevoegdheden. Bij andere ontwikkelingsmogelijkheden dan de ontwikkelruimte in de veehouderij gaat het om beperkte mogelijkheden voor nevenfuncties op bestaande bouwblokken. Voorbeelden hiervan zijn een zorgtak, een kaasmakerij, boerderijkamers of kleinschalig kamperen. Daarom ligt het accent van het planMER op de milieugevolgen van de veehouderij.

Ontwikkelingsmogelijkheden veehouderij

In het voorgenomen bestemmingsplan wordt bij de begrenzing van de bouwblokken in het algemeen uitgegaan van de huidige situatie (de vigerende bestemmingen). Daarnaast worden onder voorwaarden uitbreidingsmogelijkheden gegeven. Dit betreft mogelijkheden bij afwijking en/of op grond van een wijzigingsbevoegdheid van B&W. Hierdoor bestaan er uitbreidingsmogelijkheden van het agrarisch bouwperceel tot 1,5 of 2 ha. Voor grondgebonden bedrijven geldt overal een uitbreidingsmogelijkheid (bij wijziging) tot 1,5 ha. Voor intensieve veehouderijbedrijven is de mogelijke omvang gerelateerd aan de reconstructiezonering binnen de gemeente:

- In het *extensiveringsgebied* is uitbreiding van intensieve veehouderij in principe niet toegestaan. Uitbreiding is alleen mogelijk wanneer dit uit oogpunt van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid wenselijk is;
- In het *verwevingsgebied* is uitbreiding van bestaande intensieve veehouderij mogelijk tot een agrarisch bouwblok van maximaal 1,5 hectare middels een wijzigingsbevoegdheid;
- In het *landbouwontwikkelingsgebied* is uitbreiding van bestaande intensieve veehouderij mogelijk tot een agrarisch bouwblok van maximaal 2 ha middels een wijzigingsbevoegdheid.

Figuur 0.1 Reconstructiezonering gemeente Rijssen-Holten (bron: gemeente Rijssen-Holten)

Verwachte ontwikkelingen van de agrarische sector

Om te bepalen in hoeverre in de komende 10 jaar (geldigheid van het bestemmingsplan) gebruik wordt gemaakt van de uitbreidingsmogelijkheden, is getracht om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de verwachte ontwikkeling van de landbouw in de gemeente, met name wat betreft de omvang van de bedrijven in de toekomst en het aantal dieren dat zal worden gehouden.

In het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten bevinden zich momenteel circa 240 agrarische bedrijven. Het accent ligt sterk op de melkrundveehouderij. De tweede en derde type bedrijfstakken betreffen respectievelijk intensieve veehouderij (varkens en kippen) en akkerbouw. Uit de analyse is gebleken dat het aantal agrarische bedrijven binnen de gemeente Rijssen-Holten afneemt. De verwachting is dat het aantal agrarische bedrijven verder zal afnemen door schaalvergroting en concentratie. Met name de kleinere bedrijven kleiner dan 70 nge (Nederlandse grootte-eenheden, dit is een maat voor de economische omvang van agrarische activiteiten op een bedrijf) zullen de komende jaren stoppen. Ook de regelgeving heeft een impact op de ontwikkeling van de veehouderijsector. Het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij (AMvB Huisvesting) stelt eisen aan de ammoniakuitstoot van veehouderijen. Concreet houdt dit Besluit in dat bedrijven enkel nog maar huisvestingssystemen mogen toepassen die tenminste kunnen worden aangemerkt als de Best Beschikbare Techniek (BBT). Omvangrijke investeringen zijn nodig om te kunnen voldoen aan de wettelijke ammoniakeisen.

In de toekomst zal landelijk gezien bij afschaffing van de melkquotering (in 2015) de melkveehouderij groeien en zal de akkerbouw terrein verliezen aan de melkrundveehouderij. Omdat in de gemeente Rijssen-Holten maar heel weinig akkerbouw aanwezig is, zal dit effect in deze gemeente echter nauwelijks van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de melkveehouderij. Het aantal stuks melkvee zal om deze reden en ten gevolge van het mestbeleid en de beperkingen aanzien van natuur, landschap en de verkavelingssituatie naar verwachting slechts in zeer beperkte mate toenemen. In de gemeente wordt een (verdere) lichte daling van het aantal varkens verwacht. Het aantal leghennen kan nog iets groeien, terwijl de vleeskuikensector verder zal afnemen. Voor het totaal aantal kippen wordt verwacht dat het aantal niet of nauwelijks zal toenemen.

Scenario's

De voorgaande beschrijving is op algemene en regionale trends gebaseerd. Hoe de agrarische ontwikkeling in een bepaalde (deel-)gebied werkelijk zal zijn, is niet goed te voorspellen. Dit geldt met name voor de vraag, in hoeverre gebruik wordt gemaakt van de ontwikkelingsmogelijkheden in de intensieve veehouderij. Daarom is getracht om door toepassing van scenario's de mogelijke bandbreedte in de milieueffecten van het plan in beeld te brengen.

Twee scenario's zijn uitgewerkt waarin verschillen in de ontwikkelingsmogelijkheden voor de veehouderij zijn opgenomen. Bij beide is uitgegaan van een differentiatie in de groei van landbouwbedrijven conform het reconstructiebeleid, met als streven concentratie van intensieve veehouderij in landbouwonwikkelingsgebieden en extensivering in de extensiveringsgebieden. Hiermee wordt tevens verkend wat het ruimtelijke effect is van dit beleid.

Hoofdprincipes realistisch scenario

- Het aantal dieren neemt niet of nauwelijks toe, maar door de tendens naar schaalvergroting en concentratie zal het aantal bedrijven binnen de gemeente wel fors afnemen;
- Binnen de landbouwonwikkelingsgebieden neemt het aantal dieren in de *intensieve veehouderijen* toe, binnen de verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden neemt het aantal dieren in de intensieve veehouderijen af. Het totale aantal dieren is gelijk aan het aantal in de autonome situatie;
- Bij de Schuppertsweg wordt een sterlocatie ontwikkeld, dit is een intensief veehouderijbedrijf op een bouwblok van 2 ha;
- Binnen de gehele gemeente is sprake van schaalvergroting in de melkveehouderij, waarbij de kleinere bedrijven stoppen en het aantal dieren op de grotere bedrijven toeneemt. Ook hier verandert het totaal aantal dieren in het gebied niet.

Hoofdprincipes maximum scenario

- Het aantal dieren neemt toe;
- Binnen de landbouwonwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden is uitgegaan van 25% groei van het aantal dieren in de *intensieve veehouderij*;
- Bij de Schuppertsweg wordt een sterlocatie ontwikkeld, dit is een intensief veehouderijbedrijf op een bouwblok van 2 ha;

- Binnen de extensiveringsgebieden is sprake van 'stand still' (geen wijzigingen);
- Binnen de gehele gemeente is sprake van schaalvergroting in de *melkveehouderij*, waarbij alle melkveebedrijven groeien naar een bouwblok van 1,5 ha met een evenredige groei van het aantal dieren.

Beoordelingsmethodiek

De effectbeschrijving en -beoordeling richt zich vooral op de effecten van de veehouderij. Daarbij ligt de focus van de effecten van de scenario's op de volgende hoofdthema's:

- Natuur: de mogelijke invloed op de stikstofdepositie die afkomstig is van de landbouw (dit is vooral ammoniak) op natuurwaarden die gevoelig zijn voor vermesting;
- Landschap en cultuurhistorie: de invloed op de landschappelijke karakteristieken in het buitengebied;
- Leefbaarheid en gezondheid: dit betreft met name de effecten van geur en fijn stof, gezondheid en verkeersveiligheid.

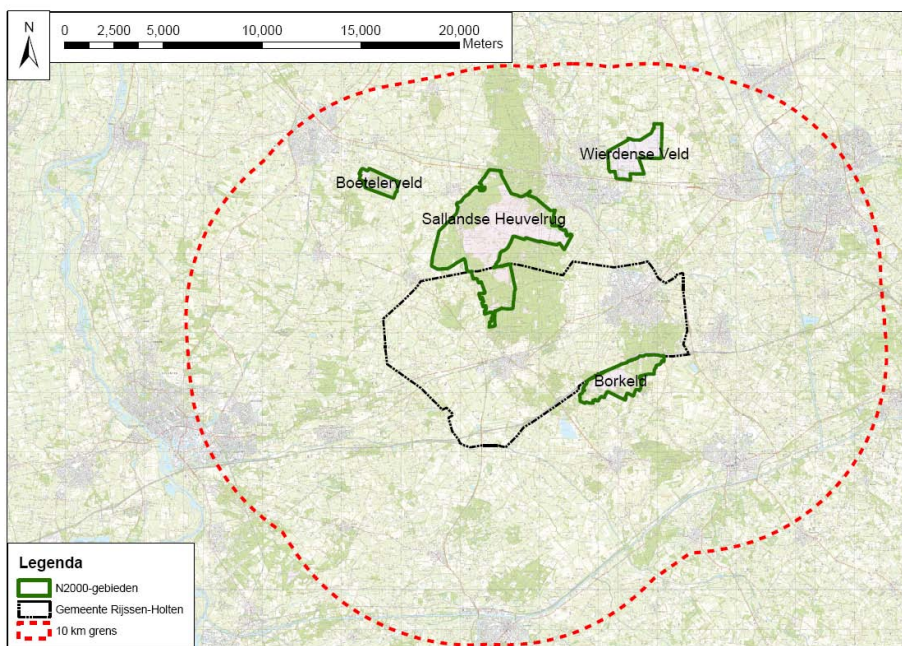
Effecten

Hieronder zijn de bevindingen van de MER-studie samengevat.

Natuur

Natura 2000-gebieden

Voor het bepalen van de effecten van het bestemmingsplan op de Natura 2000-gebieden (zie Figuur 0.2) en overige zeer kwetsbare gebieden Wet ammoniak en veehouderij (Wav) is een ammoniakdepositieonderzoek en een passende beoordeling uitgevoerd.

Figuur 0.2 Natura 2000-gebieden binnen de gemeente Rijssen-Holten en in de nabijheid

Het realistisch scenario is gunstig ten opzichte van de huidige situatie. Dit duidt er op dat een ontwikkeling met concentratie in een landbouwonwikkelingsgebied, gecombineerd met een afname elders, kan resulteren in afname van de stikstofdepositie op gevoelige habitats in de Natura 2000-gebieden. De werkelijke uitkomst hangt af van de feitelijke locatie van bedrijven die groeien en bedrijven die stoppen. Doordat bij de veronderstelde autonome ontwikkeling de bijdrage van de veehouderij aan de stikstofdepositie iets daalt, treedt een gunstig effect op de stikstofdepositie in vergelijking met de autonome ontwikkeling niet of nauwelijks op.

De veronderstelde uitbreiding in het maximum scenario is veel groter dan op grond van economische trends mag worden verwacht. Het scenario illustreert dat zonder nadere voorwaarden op bedrijfsniveau

de ammoniakdepositie binnen de gemeente zeker lokaal zeer sterk kan toenemen, met name op het zuidelijk deel van de Sallandse Heuvelrug. Ook op buiten de gemeente in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden is een toename van stikstofdepositie waarneembaar.

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet ervoor zorgen dat er bij uitbreiding of nieuwvestiging geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Verder is van belang dat de provincie Overijssel haar eigen beleidskader met betrekking tot ammoniak en veehouderij heeft uitgewerkt. Dit zorgt ervoor dat toename van de stikstofdepositie en significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen worden voorkomen, het zal in totaal zelfs leiden tot een geleidelijke afname van de stikstofbelasting.

Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden)

Het realistisch scenario zal op enkele plaatsen leiden tot een toename van de depositie op zeer kwetsbaar gebied (buiten de Natura 2000-gebieden), met name ten zuiden van Holten (Zuurberg en omgeving). Dit is vooral het gevolg van de veronderstelde groei van twee bedrijven aan of nabij de wegen van Holten naar Markelo (Markeloseweg). Ook is de sterlocatie bij de Schuppertsweg mogelijk nog van enige invloed. Bij andere gebieden is het effect vrijwel neutraal ten opzichte van de situatie bij autonome ontwikkeling. Bij het maximum scenario treedt ook bij andere zeer kwetsbare gebieden een duidelijke toename op van de bijdrage van de veehouderij in Rijssen-Holten aan de stikstofdepositie in de gebieden.

Weidevogelbeheergebieden

Ontwikkelingen in het landbouwontwikkelingsgebied kunnen enigszins negatieve effecten hebben op het weidevogelbeheergebied dat in het landbouwontwikkelingsgebied is gelegen, indien daar uitbreiding van agrarische bebouwing is voorzien. De effecten hangen met name van de locatie van de nieuwe bebouwing af.

Overige natuurwaarden van de EHS

Gegeven het grotendeels conserverende karakter van het bestemmingsplan worden geen effecten verwacht op bestaande overige bos- en natuurgebieden. Daarnaast zijn er agrarische gebieden die in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur zijn aangegeven als gebieden waar natuurontwikkeling mogelijk is. In het voorgenomen bestemmingsplan is een stelsel van omgevingsvergunningen opgenomen, dat ervoor zorg draagt dat ingrepen in de agrarische percelen (egaliseren, mengen, diepploegen, draineren) die invloed kunnen hebben op de potenties van deze gebieden niet zonder nadere afweging mogelijk zijn. Hiermee kan verlies van potenties voor natuurontwikkeling worden tegengegaan.

Landschap en cultuurhistorie

Bij het toekennen van de reconstructiezonering is rekening gehouden met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden binnen de gemeente. Hiermee worden mogelijke negatieve effecten op het cultuurhistorisch landschap vermeden dan wel beperkt. Toch zijn door vergroting van (intensieve) veehouderijen negatieve gevolgen voor het landschap niet zonder meer uitgesloten. In de extensiverings- en de verwevingsgebieden zijn de uitbreidingsmogelijkheden beperkt en is vergroting van de bouwblokken alleen onder voorwaarden mogelijk, met toepassing van de uitgangspunten van het 'Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving'. Hierdoor zullen de effecten (zeer) beperkt zijn. In de landbouwontwikkelingsgebieden zijn er, onder vergelijkbare voorwaarden (het hanteren van het Werkboek), ruimere ontwikkelingsmogelijkheden en zullen de landschappelijke gevolgen duidelijker waarneembaar zijn.

Bij een toekomstige ontwikkeling die aansluit bij het realistisch scenario, zal met name concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden plaatsvinden. In de overige gebieden zullen zich hooguit zeer geringe effecten op het landschap kunnen voordoen. De uitbreidingen van agrarische bebouwing in de landbouwontwikkelingsgebieden, gekenmerkt door het maten- en flierenlandschap, hebben nauwelijks effecten op de landschapsstructuur. De uitbreidingen van agrarische bebouwing hebben wel negatieve effecten op het open karakter van het gebied, maar door

de landschappelijke inpassingsvereisten die in het bestemmingsplan zijn opgenomen aan een dergelijke uitbreiding, worden effecten zoveel mogelijk beperkt. Iedere uitbreiding zal wel maatwerk vergen. De uitvoering van het maximaal scenario, waarbij groei in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden is voorzien, zal licht negatieve effecten op het landschap en de cultuurhistorie hebben. Vergroting van de agrarische bedrijven leidt tot een zekere verdichting in het buitengebied. De effecten zijn zeer afhankelijk van de locatie en schaal van de uitbreidingen. Indien deze in het maten- en flierenlandschap of jong ontginningslandschap plaatsvinden, zal dit leiden tot afname van de openheid, de grootschalige veehouderijen zijn echter in dit type landschappen met een meer grootschalig karakter goed in te passen. Uitbreidingen van agrarische bebouwing in het essen- en kampenlandschap leiden tot een grotere verstoring van het karakteristieke. Grootschalige bebouwing is in dit type landschappen moeilijker in te passen.

Leefbaarheid en gezondheid

Geur

In de bebouwde kommen zijn nauwelijks effecten op de geurbelasting waarneembaar door uitvoering van één van beide scenario's. In het realistisch scenario is globaal gezien sprake van een lichte verbetering van het leefklimaat in het buitengebied ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Zeer lokaal is in de landbouwontwikkelingsgebieden door concentratie van de intensieve veehouderij (toename dieren) sprake van toename van de geurbelasting. In het maximum scenario is op een aantal specifieke locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden door groei van de intensieve veehouderijen (toename dieren) in deze gebieden sprake van een lichte toename van de geurbelasting.

Luchtkwaliteit

Gezien de reeds lage achtergrondbelasting binnen de gemeente (18-20 microgram/m³) zal uitvoering van één van beide scenario's niet leiden tot relevante toename van fijn stof in de lucht en daardoor knelpunten op het gebied van luchtkwaliteit. De geldende grenswaarden zullen niet worden overschreden.

Gezondheid

Uitbreiding van de veehouderijen leidt tot een hogere veedichtheid in het gebied, dit kan een enigszins negatief effect hebben op de kans op verspreiding van dierziekten van bedrijf tot bedrijf en op de kans op besmetting van mensen via de lucht. Of dit werkelijk het geval is, is echter mede afhankelijk van de bedrijfsvoering en de inrichting van de bedrijven. Daarom wordt het effect bij ontwikkeling van moderne grootschalige bedrijven als vrij gering geschat.

De conclusie is dat vooral de uitvoering van het maximum scenario of een daarmee vergelijkbaar toekomstbeeld, kan lokaal leiden tot licht negatieve effecten op de gezondheid. Bij dit scenario groeit het aantal dieren in de gemeente aanmerkelijk, dit gebeurt geconcentreerd in de landbouwontwikkelingsgebieden, maar ook in de verwevingsgebieden.

Verkeersveiligheid

De voorgenomen ontwikkelingen kunnen lokaal tot meer (vracht)verkeer leiden en daardoor tot knelpunten in de verkeersveiligheid, vooral voor fietsers (recreanten en schoolgaande kinderen). Het effect van uitvoering van het realistisch scenario zal niet of nauwelijks waarneembaar zijn, het effect van het maximum scenario kan beperkt waarneembaar zijn.

Conclusies en aanbevelingen

De beoordeling van de verwachte effecten is uitgedrukt in een score ten opzichte van de situatie bij autonome ontwikkeling. Dit is de toekomstige situatie op basis van wat er nu is en initiatieven en plannen die vaststaan. De gehanteerde scores hebben de volgende betekenis:

Score	Beoordeling
++	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
--	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

Tabel 0.1 Overzicht effectbeoordeling

Hoofdaspect	Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ten opzichte van huidige situatie	+	--
	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ten opzichte van autonome ontwikkeling	+ / 0	--
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden) in EHS	Mogelijke effecten op Wav-gebieden	0 / -	--
Weidevogelbeheergebieden	Mogelijke effecten op weidevogelbeheergebieden	-	-
Overige natuurwaarden van de EHS	Mogelijke effecten op potenties voor natuurontwikkeling	0 / -	0 / -
Landschap en cultuurhistorie			
Cultuurhistorisch landschap	Mogelijke effecten op de cultuurhistorisch landschapsstructuur en elementen	0	-
Ruimtelijk-visuele kwaliteit	Invloed op ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap	-	--
Leefbaarheid			
Geur	Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten	+	-
Luchtkwaliteit	Kans op toename concentratie fijn stof	0	0
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
	Kans op besmetting via de lucht	-	-
	Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	+	-
	Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	0	0
Verkeersveiligheid	Kans op verslechtering van de verkeersveiligheid	0	-

Indien de werkelijke ontwikkeling aansluit bij het realistisch scenario, zijn de verwachte effecten overwegend neutraal tot enigszins negatief. Dit scenario is gebaseerd op de intenties van het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten en een economisch realistische verwachting van de ontwikkeling van de veehouderij. Er bestaat kans op een aantal enigszins negatieve effecten op een aantal natuurwaarden, de ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap en kans op gezondheidseffecten via de lucht. Daarentegen kan dit scenario door uitvoering van de reconstructiezonering leiden tot positieve effecten op natuurwaarden in Natura 2000-gebieden en een aantal gezondheidseffecten.

De veronderstelde uitbreiding in het maximum scenario is veel groter dan op grond van economische trends mag worden verwacht. Hiervan uitgaande is dit scenario niet realistisch. Het scenario illustreert wel dat de uitvoering ervan leidt tot overwegend enigszins negatieve tot negatieve effecten op vrijwel alle relevante milieuaspecten (natuur, landschap en cultuurhistorie en leefbaarheid).

Op basis van de uitkomsten van het planMER worden enkele aanbevelingen gedaan om de milieueffecten verder te beperken. Het gaat om de volgende punten:

- Indien gekozen wordt voor extra uitbreidingsruimte en concentratie in de landbouwontwikkelingsgebieden, nader uitwerken hoe dit bij kan dragen aan een afname van de belasting van Natura 2000-gebieden met ammoniak vanuit de veehouderij;
- Bij de keuze van eventuele nieuwe sterlocaties de mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden en Wav-gebieden betrekken;
- In het afwegingskader dat wordt gehanteerd voor de uitbreiding van bouwblokken op grond van de wijzigingsbevoegdheid van B&W, de mogelijke invloed op de zeer kwetsbare gebieden betrekken;
- In het weidevogelbeheergebied geen nieuwe agrarische bebouwing toestaan die de openheid van het gebied aantast en daardoor het leefgebied van de weidevogels;
- Uitbreiding van bedrijven in het essen- en kampenlandschap zoveel mogelijk vermijden. Een mogelijkheid hiertoe is om elk geval in deze gebieden de ontwikkeling van de sterlocatie niet mogelijk te maken. Daarnaast zou ook omvorming van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij niet door het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk kunnen worden gemaakt. In het huidige voornemen is dit bij wijziging wel mogelijk. Deze mogelijkheid kan er (in theorie) toe leiden dat grondgebonden bedrijven die stoppen worden voortgezet als intensieve veehouderij. Dit kan leiden tot verdichting van het landschap en verstoring van de cultuurhistorische karakteristieken.

Leemten in kennis

Werkelijke gevolgen voor de natuur

De benadering van de verwachte gevolgen voor de ammoniakdepositie door middel van een scenariostudie is noodzakelijkerwijs gebaseerd op een globaal beeld. Op voorhand kan niet worden ingeschat welke bedrijven daadwerkelijk zullen uitbreiden, waar gebruik wordt gemaakt van de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij op één zogenaamde sterlocatie en waar in de landbouwontwikkelingsgebieden grondgebonden bedrijven worden omgevormd naar intensieve veehouderijen. De regelgeving op grond van de Natuurbeschermingswet en de uitwerking daarvan in het provinciale beleid voor de vergunningverlening zorgen er echter voor dat in alle gevallen significante effecten op de Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Ook bieden de uitkomsten de basis om bij de verdere uitwerking van het bestemmingsplan ruimtelijke maatregelen ter beperking van de invloed van de veehouderij te overwegen. Ook voor de mogelijke invloed op overige zeer kwetsbare gebieden biedt de modelstudie de nodige informatie voor het verdere planvormingsproces voor het bestemmingsplan en voor de besluitvorming daarover. Daarom is het modelmatige karakter van de scenariostudie geen essentiële leemte voor de besluitvorming over het bestemmingsplan.

Werkelijke gevolgen voor landschap

De werkelijke gevolgen voor het landschap kunnen mede afhankelijk zijn van de locatie van concrete initiatieven voor agrarische bedrijfsuitbreidingen. Vooral als zich relatief veel ontwikkelingen in een bepaald gebied / landschap voordoen, kunnen de initiatieven gezamenlijk een groter effect hebben dan elk afzonderlijk. In de praktijk kan het gebeuren dat een veelheid van deelbeslissingen wordt genomen, maar dat het zicht op de totale gevolgen enigszins verdwijnt. Daarom wordt aan de gemeente aanbevolen om het totaaleffect van ontwikkelingen op het landschap regelmatig in beeld te brengen, zodat hier rekening mee kan worden gehouden. Dit kan bijvoorbeeld door het Landschapsontwikkelingsplan regelmatig te herijken.

Afbakening gezondheidseffecten

Het onderzoek naar de gezondheidseffecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden (IRAS et al., 2011) biedt een eerste inzicht in de relatie tussen de kans op gezondheidseffecten en de intensieve veehouderijbedrijven. Door de inherente beperkingen van het onderzoek is een precieze uitspraak over de directe relatie tussen de nabijheid van intensieve veehouderij, vooral met betrekking tot het type bedrijf, en effecten op de gezondheid vaak niet mogelijk. Concrete uitspraken over de effecten van de ontwikkelruimte in intensieve veehouderij in het buitengebied van Rijssen-Holten conform het voorgenomen bestemmingsplan waren dan ook nog niet mogelijk. Aanbevolen wordt de zich ontwikkelende inzichten omtrent gezondheidseffecten van de veehouderij te blijven volgen. Indien het beoordelingskader voor micro-organismen en endotoxinen

afkomstig uit veehouderijen van de Gezondheidsraad beschikbaar is en in werking wordt gesteld, dient de gemeente hier rekening mee te houden.

Aanzet evaluatieprogramma

Voor het evalueren van de gevolgen van het bestemmingsplan zal de gemeente een evaluatieprogramma ontwikkelen, gericht op de volgende aspecten:

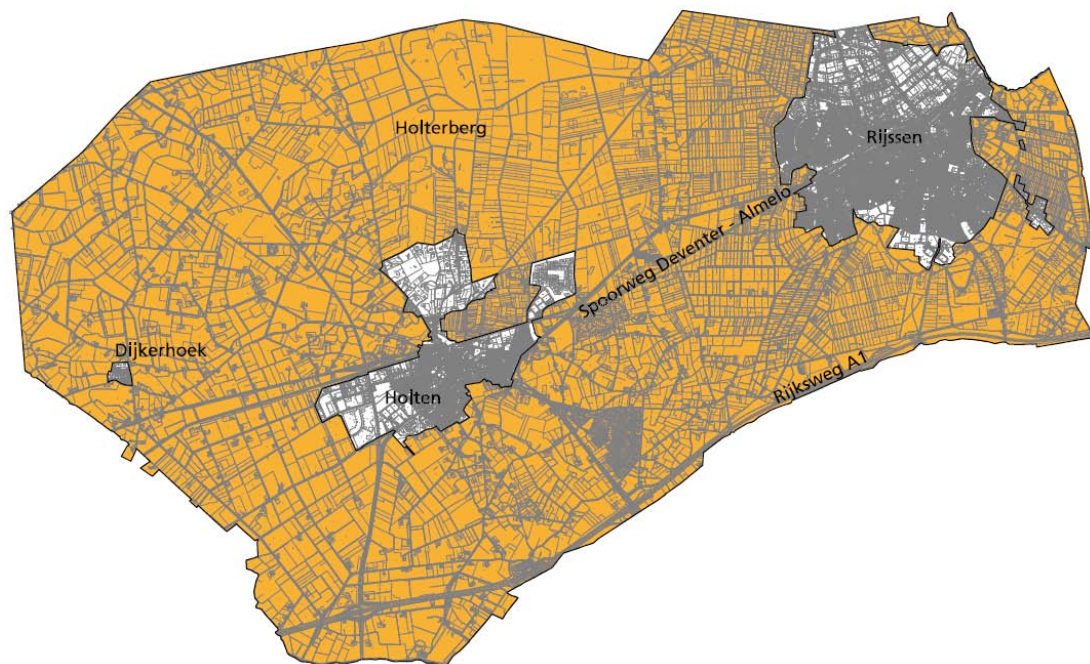
- De gevolgen van alle daadwerkelijke ontwikkelingen samen in een bepaalde landschappelijke eenheid voor de karakteristieken van dat landschap. Hierdoor zal het mogelijk worden om bij de afweging van nieuwe initiatieven het cumulatieve effect mee in beschouwing te nemen. Dit kan bijvoorbeeld door het Landschapsontwikkelingsplan Rijssen-Holten regelmatig te herijken;
- De gevolgen van de agrarische ontwikkelingen in een gebied voor de cumulatieve geurbelasting.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Rijssen-Holten voert een integrale herziening van de bestemmingsplannen voor het buitengebied uit. Momenteel gelden er meerdere bestemmingsplannen voor delen van het buitengebied van de gemeente. Dit zijn de bestemmingsplannen Buitengebied van de samengevoegde gemeenten Rijssen en Holten en van een deel van de gemeente Markelo, alsmede een aantal plannen voor specifieke gebieden. De gemeente wil de vigerende plannen (met verschillende planregelingen) in één bestemmingsplan voor het gehele buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten integreren. Daarnaast moet het Reconstructieplan Salland -Twente doorvertaling krijgen in het bestemmingsplan. In het ontwerp bestemmingsplan 'Partiële herziening intensieve veehouderij voor het extensiveringsgebied' (Gemeente Rijssen-Holten, 2008) is reeds conform het reconstructiebeleid de uitbreiding van intensieve veehouderij in extensiveringsgebieden bevroren. De partiële bestemmingsplaherziening is destijds niet vastgesteld. Deze regelgeving wordt evenwel overgenomen in het voorgenoemde bestemmingsplan. Verder wordt met deze integrale herziening de feitelijke situatie planologisch beter vastgelegd. Tot slot wordt met de herziening het plan voldaan aan de vereisten van de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening (actualiserings- en digitaliseringsplicht).

Figuur 1.1 Plangebied bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten (bron: Gemeente Rijssen-Holten, 2011)

1.2 Plan-m.e.r.-plicht

Algemeen

De plan-m.e.r.-procedure is wettelijk vastgelegd in de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage 1994, en is een implementatie van de Europese Richtlijn 2001/42/EG in de nationale wetgeving. De plan-m.e.r.-verplichting geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plannen en programma's die:

- kaderstellend zijn voor activiteiten conform de beschrijving in het Besluit milieueffectrapportage (onderdeel C en D van de Bijlage bij het besluit);
- waarvoor een passende beoordeling nodig is in het kader van de Natuurbeschermingswet (en daarmee in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn).

Een bestemmingsplan is een wettelijk voorgeschreven plan waarvoor nagegaan moet worden of voor de herziening daarvan een plan-m.e.r.-procedure nodig is op grond van beide of één van de genoemde punten.

Plan-m.e.r.-plicht Bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten

De reden voor het opstellen van een planMER ten behoeve van de actualisatie van het bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten is tweeledig. Ten eerste leidt het kaderstellende karakter van de uitbreidingsmogelijkheden van de intensieve veehouderijen binnen de bestaande bouwvlakken of de nieuwvestiging - en uitbreidingsmogelijkheden van de intensieve veehouderijen via wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan conform het Besluit milieueffectrapportage direct tot een planMER.

Ten tweede zijn ten gevolge van de nieuwvestiging- en uitbreidingsmogelijkheden van de (intensieve)veehouderijen binnen het bestemmingsplan significant negatieve effecten op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden in de gemeente en nabijgelegen gemeenten vooraf niet uit te sluiten. Dit is bij een eerste screening van de mogelijke gevolgen van het bestemmingsplan voor de Natura 2000-gebieden gebleken. Ingevolge artikel 19j, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is het opstellen van een passende beoordeling dan verplicht. In een passende beoordeling wordt onderzocht of er aantasting van de natuurlijke kenmerken, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied kan worden verwacht. In het bestemmingsplan moet met de mogelijke gevolgen rekening worden gehouden. De passende beoordeling is opgenomen in een afzonderlijk document, dat deel uitmaakt van dit planMER. In dit document is ook de bedoelde eerste screening opgenomen (stap 1, voortoets). Uit de eis voor het opstellen van een passende beoordeling vloeit voort dat er ook een plan-m.e.r.-procedure doorlopen dient te worden.

1.3 Doel van het planMER

Algemeen

Het algemene doel van een m.e.r.-procedure is om het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in de plan- en besluitvorming te betrekken. Het milieueffectrapport (MER) geeft inzicht in de (mogelijke) milieueffecten van een activiteit. Door deze milieueffecten in een vroeg stadium in beeld te brengen is het mogelijk om verschillende alternatieven af te wegen en keuzes te maken. Hierdoor krijgt het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming.

Kadernota landelijk gebied Rijssen-Holten

De visie van de gemeente op het buitengebied is *ontwikkelingsgericht*. In de Kadernota landelijk gebied Rijssen - Holten, die op 15 december 2011 door de gemeenteraad is vastgesteld, is het ruimtelijk beleid voor het buitengebied tot 2030 opgenomen. De nota beschrijft het bestaande beleid, de bestaande waarden en functies en het toekomstbeeld voor het landelijk gebied. Het toekomstbeeld is gericht op het bieden van uitbreidingsmogelijkheden voor de landbouw (intensieve veehouderij en grondgebonden bedrijvigheid) binnen de gemeente. Hierbij wordt de reconstructiezonering gehanteerd, zoals deze is vastgelegd in het Reconstructieplan.

Bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten

Het nieuwe bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten met een planhorizon van 10 jaar is echter *conserverend* van aard. Agrarische bedrijven krijgen geen verdere uitbreidingsmogelijkheden buiten het agrarisch bouwvlak dan wat mogelijk is op basis van de vigerende bestemmingsplannen. Reden hiervoor is dat de meeste bedrijven op dit moment op slot zitten, vanwege het op rijksniveau nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn van de stikstofaanpak. Voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename in Natura 2000-gebieden, worden momenteel geen vergunningen afgegeven in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het is de bedoeling om deze situatie met behulp van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) vlot te trekken. De gemaakte afspraken komen uiteindelijk in de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden te staan.

De kadernota vervult niettemin een belangrijke rol als beleidskader bij dit herzieningstraject, alsmede in de beoordeling van nieuwe aanvragen c.q. initiatieven die nu niet zijn voorzien, na de vaststelling van het nieuwe bestemmingsplan voor het gehele buitengebied van de gemeente.

Doel planMER

Het planMER dient als informatiedocument bij de besluitvorming over het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten. Het planMER:

- Geeft inzicht in de (mogelijke) milieueffecten op het gebied zelf en op de omgeving (met name de Natura 2000-gebieden) van de voor dit planMER relevante activiteiten die in het bestemmingsplan buitengebied mogelijk worden gemaakt. Dit betreffen naast de landbouw, functies als landschap, natuur, wonen, niet-agrarische bedrijvigheid en recreatie;
- Biedt een kapstok om een integrale milieu-afweging te kunnen uitvoeren van de verschillende functies en ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied;
- Levert de milieu-informatie die nodig is om keuzes in het nieuwe bestemmingsplan te onderbouwen;
- En kan aanbevelingen bevatten om milieugevolgen tegen te gaan.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de voor dit planMER relevante activiteiten die in het bestemmingsplan buitengebied mogelijk worden gemaakt. Daarbij wordt beschreven welke milieuthema's nadere aandacht zullen krijgen.

1.4 Procedure tot nu toe

De plan-m.e.r.-procedure staat niet op zichzelf, maar is een hulpmiddel bij het opstellen van het (voorgenomen) bestemmingsplan buitengebied. Daarom is de procedure gekoppeld aan de besluitvorming over dit bestemmingsplan.

De m.e.r.-procedure is gestart met de openbare kennisgeving in een huis-aan-huisblad. Hierin is bekendgemaakt dat voor de herziening van de bestemmingsplannen buitengebied de plan-m.e.r.-procedure wordt gevolgd en is deze procedure uiteengezet. Voor de start van de procedure is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. Hierin is globaal beschreven welke onderwerpen naar het (voorlopige) inzicht van de gemeente in het MER aan de orde zullen moeten komen. De notitie is ter visie gelegd van 4 mei t/m 14 juni 2011. Tegelijk met de ter visie legging van het voorontwerp bestemmingsplan en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau heeft consultatie plaats gevonden van de adviesorganen en maatschappelijke organisaties. Er zijn geen specifieke reacties ingediend op de notitie reikwijdte en detailniveau.

In tegenstelling tot hetgeen is vermeld in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau heeft de gemeente Rijssen-Holten er voor gekozen geen advies te vragen aan de landelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r.).

1.5 Wijzigingen aanpak planMER ten opzichte van Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Voorliggend planMER is opgesteld op basis van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Gedurende de voorbereiding van het planMER is de aanpak van het planMER vanwege gewijzigde inzichten gewijzigd op een aantal punten ten opzichte van de beschreven aanpak in de notitie. Onderstaand is weergegeven op welke onderdelen de aanpak is gewijzigd.

Afbakening scenario's

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau werd voorgesteld drie scenario's te ontwikkelen ter ondersteuning van het maken van de juiste ruimtelijke keuzes voor de verschillende functies in het buitengebied van Rijssen-Holten. In Tabel 1.1 zijn de uitgangspunten van de scenario's uit de Notitie Reikwijdte en Detailniveau samengevat.

Tabel 1.1 Samenvatting uitgangspunten 'oude' scenario's

	Nieuwe bestemmingsplan	Reconstructieplan	Beleidsvariant/maximale mogelijkheden nieuwe bestemmingsplan
Extensiveringsgebieden	gelijk	gelijk	gelijk
Verwevingsgebieden	gelijk	- uitbreiding intensieve veehouderij naar maximaal 2 ha bouwblok	- uitbreiding intensieve veehouderij naar maximaal 3 ha bouwblok
Landbouwontwikkelingsgebieden	gelijk	- nieuwvestiging en uitbreiding intensieve veehouderij naar maximaal 3 ha bouwblok	- nieuwvestiging en uitbreiding intensieve veehouderij naar maximaal 3 ha bouwblok

Bij de nadere uitwerking van de alternatieven ter voorbereiding van het opstellen van het planMER is besloten andere scenario's te hanteren. Het voorgenomen bestemmingsplan heeft een conserverend karakter. In het voorgenomen bestemmingsplan worden derhalve beperktere uitbreidingsmogelijkheden opgenomen, dan in de scenario's 'reconstructieplan' en 'beleidsvariant/maximale mogelijkheden nieuwe bestemmingsplan' zijn voorzien.

In dit kader is er ook voor gekozen andere scenario's voor de uitbreidingsmogelijkheden in de landbouw in beeld te brengen. Binnen het 'oude' scenario 'nieuwe bestemmingsplan' zijn twee scenario's afgebakend. De scenario's zijn bedoeld om binnen het kader van het voorgenomen bestemmingsplan te onderzoeken wat de mogelijke effecten kunnen zijn. Daarbij gaat het om realistische groei in de landbouw op basis van de regionale trends in de sector. Bij de invulling van de nieuwe scenario's wordt er wel vanuit gegaan dat gestreefd wordt naar een differentiatie binnen het gebied conform het reconstructiebeleid met concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden. Tabel 1.2 geeft een samenvatting van de uitgangspunten van de nieuwe scenario's. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de afbakening van de scenario's.

Tabel 1.2 Samenvatting uitgangspunten nieuwe scenario's

	Realistisch scenario	Maximum scenario
Hele gemeente	- Groei grotere melkveebedrijven als gevolg van stop melkvee < 70 nge	- Groei alle melkveebedrijven naar bouwblok van 1,5 ha
Extensiveringsgebieden	- Stop intensieve veehouderij en melkveehouderij < 70 nge	- 'Stand still'
Verwevingsgebieden	- Stop intensieve veehouderij en melkveehouderij < 70 nge - Ontwikkeling van één varkensbedrijf met bouwblok van 2 ha	- Groei intensieve veehouderij met 25% - Ontwikkeling van één varkensbedrijf met bouwblok van 2 ha
Landbouwontwikkelingsgebieden	- Groei intensieve veehouderij als gevolg van stop IV < 70 nge in verwevings- en extensiveringsgebieden	- Groei intensieve veehouderij met 25% - Omschakeling 3 grondgebonden bedrijven naar intensieve veehouderij

Effectenbeoordeling

In de notitie is weergegeven op welke onderwerpen van het milieu de scenario's in het planMER worden onderzocht. De focus van het onderzoek ligt op het beschrijven van de mogelijke gevolgen van de ontwikkelingen en ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen in het plangebied, omdat het bestemmingplan voor deze functie ruimte biedt wat met name effecten kan hebben op het milieu. In de notitie is aangegeven dat het planMER zich met name richt op de effecten van de veehouderijen op:

- Stikstof- en ammoniakdepositie op de Wav-gebieden (voor verzuring gevoelige gebieden) en de voor stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden;
- Geurbelasting en luchtkwaliteit in de omgeving van de veehouderijen;
- Gezondheid en veiligheid.

In Tabel 1.3 is het beoordelingskader van de relevante milieuaspecten nader weergegeven. Daarbij is tevens aangegeven of sprake is van een kwantitatieve benadering (met behulp van berekeningen) of een kwalitatieve benadering.

Tabel 1.3 Beoordelingskader relevante milieuaspecten

Hoofdaspect	Criterium	Werkwijze
Natuur		
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	Kwantitatief/ Kwalitatief
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden) in EHS	Mogelijke effecten op Wav-gebieden	Kwantitatief/ Kwalitatief
Weidevogelgebieden	Mogelijke effecten op de weidevogelgebieden	Kwalitatief
Overige natuurwaarden van de EHS	Mogelijke effecten op potenties voor natuurontwikkeling	Kwalitatief
Landschap en cultuurhistorie		
Cultuurhistorisch landschap	Mogelijke effecten op de cultuurhistorisch landschapsstructuur en elementen	Kwalitatief
Ruimtelijk-visuele kwaliteit	Invloed op ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap	Kwalitatief
Leefbaarheid		
Geur	Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten	
Luchtkwaliteit	Kans op toename concentratie fijn stof	Kwalitatief
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	Kwalitatief
	Kans op besmetting via de lucht	Kwalitatief
	Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	Kwantitatief/ Kwalitatief
	Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	Kwalitatief
Verkeersveiligheid	Kans op verslechtering van de verkeersveiligheid	Kwalitatief

In aanvulling op deze relevante milieuaspecten wordt ook op kwalitatieve wijze enige aandacht besteed aan de aspecten archeologie, bodem, water, geluid en externe veiligheid. Het aspect bodem wordt, voor zover het betrekking heeft op de geomorfologie en bodemkundige waarden bij het thema landschap en cultuurhistorie in de beschrijving betrokken.

1.6 Het vervolg van de procedure

Het planMER en het ontwerp bestemmingsplan worden gelijktijdig ter visie gelegd. Gedurende een periode van zes weken kan een ieder zijn of haar zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan en het bijbehorende planMER indienen. In deze periode worden het ontwerp bestemmingsplan en planMER ook aangeboden aan verschillende bestuursorganen, zoals de provincie en de waterschappen. Daarnaast wordt het planMER ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r.

Na afloop van de ter visielegging zullen de ontvangen reacties van een inhoudelijke beantwoording worden voorzien in de Nota zienswijzen Bestemmingsplan & MER. Indien nodig wordt het bestemmingsplan aangepast of het planMER op bepaalde punten aangepast of aangevuld. Vervolgens wordt het bestemmingsplan met het planMER ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad van Rijssen-Holten.

Na vaststelling bestaat de mogelijkheid tot het indienen van beroep tegen het vastgestelde bestemmingsplan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.7 Leeswijzer

Het planMER is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het buitengebied (landbouw, recreatie) en relevant beleid en wet- en regelgeving;
- Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkeling, ingezoomd op de voor dit planMER relevante milieuaspecten en thema's;
- In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden die in het bestemmingsplan worden geregeld en de daaruit voortvloeiende afbakening van de alternatieven die in het planMER worden onderzocht. Het hoofdstuk bevat tevens het beoordelingskader voor de beschrijving en beoordeling van de milieueffecten;
- In hoofdstuk 5 staan de effectbeschrijving en -beoordeling van de alternatieven centraal;
- In hoofdstuk 6 wordt de conclusie van de effectenbeoordeling weergegeven en wordt ingegaan op de maatregelen en aanbevelingen om eventuele negatieve milieueffecten te verminderen;
- Ten slotte worden in hoofdstuk 7 de leemten in kennis een aanzet tot een evaluatieprogramma weergegeven.

2 Ontwikkelingen en beleid

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden voor dit MER relevante ontwikkelingen in de landbouw en beleid beschreven. De ontwikkelingen in de landbouw, en de ruimte die het voorgenomen bestemmingsplan daarvoor zal bieden, vormen het hoofdonderwerp van dit MER. Daarom is het van belang om na te gaan wat de verwachte ontwikkeling zal zijn. In paragraaf 2.2 komt dit nader aan bod.

In paragraaf 2.3 is het relevante beleidskader beschreven. Het vormt het kader waarbinnen de effecten van het nieuwe bestemmingsplan worden getoetst. Het betreft Europees, nationaal, regionaal en lokaal beleid. In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het beleid dat medebepalend is voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied en/of relevant is voor de milieuthema's die in dit planMER aan de orde komen: stikstofuitstoot en geurhinder (intensieve)veehouderij, natuur en landschap.

2.2 Ontwikkelingen in de landbouw

Onderstaande analyse van de verwachte ontwikkeling van de landbouw (met name de veehouderij) in gemeente Rijssen-Holten, mede in het licht van landelijke en provinciale ontwikkelingen, is gebaseerd op gegevens uit de volgende bronnen:

- Informatie op de websites van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS Statline) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL);
- PBL Rapport 'Welvaart en omgeving: een scenariostudie voor Nederland in 2040' (Janssen L.H.J.M., V.R. Okker en J. Schuur, PBL, 2006);
- LEI rapport 'Landbouw in Overijssel: huidige situatie en ontwikkeling' (Bont, C.J.A.M. de, G.S. Venema en J.H. Wisman, LEI, 2011).

2.2.1 *Huidige situatie*

Landbouwsituatie Nederland en provincie Overijssel

Overijssel is een provincie met veel agrarische bedrijvigheid. In 2009 kent de provincie circa 8.900 land- en tuinbouwbedrijven. In de land- en tuinbouw in Overijssel domineert de veehouderij. De belangrijkste groep bedrijven zijn de melkveebedrijven (3.400 in Overijssel), gevolgd door de overige graasdierbedrijven (3.000). Ook de intensieve veehouderij (varkens, pluimvee, vleeskalveren) is met ruim 1.000 bedrijven relatief sterk vertegenwoordigd. De provincie heeft naar verhouding minder akkerbouwbedrijven (ruim 500) en weinig tuinbouwbedrijven (bijna 300). Tot slot is er nog een groep van 700 overige bedrijven, waaronder bedrijven voor grasland- en groenvoedergewassen (LEI, 2011).

Het aandeel landbouwbedrijven met één of meer vormen van verbrede landbouw is in de provincie wat lager dan in de rest van Nederland, maar neemt toe. Nog relatief het sterkst vertegenwoordigd in de provincie zijn bedrijven die recreatie (met name in Twente) of zorg (zoals een zorgboerderij) aanbieden. De provincie scoort erg laag wat betreft energieproductie op agrarische bedrijven.

Landbouwsituatie gemeente Rijssen-Holten

In de gemeente Rijssen-Holten is het aantal agrarische bedrijven in de afgelopen jaren afgenomen. In 2004 was het aantal circa 270, in 2007 was het aantal circa 240 en in 2010 was het aantal 223 (CBS, 2011).

Tabel 2.1 Aantal landbouwbedrijven per agrarische bedrijfstak gemeente Rijssen-Holten (CBS, 2011)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Akkerbouw	53	49	41	42	36	33	30
Tuinbouw	2	3	2	2	2	2	3
Graasdieren	230	227	210	205	193	188	190
Hokdieren	73	72	65	69	57	47	45

N.B.: Het totaal aantal landbouwbedrijven is minder dan de afzonderlijke bedrijven bij elkaar opgeteld, doordat gemengde bedrijven, waar bijvoorbeeld sprake is van graasdieren in combinatie met hokdieren, zowel bij de bedrijven met graasdieren als bij de bedrijven met hokdieren zijn meegeteld.

Volgens de gemeentelijke database bevinden zich in 2011 binnen de gemeente 240 veehouderijen, waarvan 50 bedrijven als hoofdtak intensieve veehouderij hebben.

2.2.2 Trends

Landelijke trends landbouw

Het Planbureau voor de Leefomgeving geeft de landelijke trend ten aanzien van de landbouw aan in het rapport 'Welvaart en Leefomgeving' (2006). Ondanks een krimp van het landbouwareaal blijft de landbouw de komende decennia de dominante ruimtegebruiker van Nederland. Rondom de Randstad, maar ook rondom stedelijke gebieden in Brabant, Utrecht en Gelderland neemt het areaal landbouw sterker dan evenredig af, omdat de grond daar andere functies krijgt. De weliswaar iets krimpende, intensieve veehouderij blijft de komende decennia nog vooral in Brabant, Overijssel, Gelderland en Limburg een relatief grote sector (PBL, 2006).

Het 'Global Economy' scenario geeft aan dat landelijk in de periode tot 2020 een groei van de melkrunderveehouderij wordt verwacht van 25%. Het afschaffen van de melkquotering (in 2015) is hiervoor een belangrijke factor. Voor de intensieve veehouderij wordt landelijk een daling van 5% verwacht (PBL, 2006). Recent is het toekomstscenario voor de Nederlandse landbouw bijgesteld. In dit scenario groeit de melkproductie minder, namelijk met 16%.

Provinciale trends landbouw

In de komende jaren zal de schaalvergroting van de bedrijven in de landbouw onverminderd, mogelijk versterkt doorgaan. De verwachting is dat het aantal landbouwbedrijven in de provincie Overijssel tot 2020 afneemt met 3% per jaar. In de melkveehouderij en de intensieve veehouderij is de daling groter. Door de afschaffing van de melkquota kan de totale melkproductie in Overijssel groeien en kan de gemiddelde melkveestapel per bedrijf verdubbelen naar circa 120 stuks in 2020. Door de groei van de melkveehouderij zal de omvang van de akkerbouw afnemen en komt de positie van de varkenshouderij wat betreft de afzet van mest in verdrukking. De pluimveehouderij heeft hier minder last van. De omvang van de intensieve veehouderij zal echter krimpen door de eisen op het gebied van milieu en welzijn voor dieren en de daarvoor te plegen investeringen. Alleen de legpluimveehouderij kan in omvang toenemen. De verbrede landbouw kan steeds meer gezichtsbepalend worden voor de landbouw en het platteland naar de samenleving. Echter in economische opzicht blijft de betekenis van de verbreding ver achter bij die van de productielandbouw (LEI, 2011).

Trends op basis van CBS-gegevens

Hierboven is ingegaan op de landelijke en provinciale verwachtingen omtrent de ontwikkeling van de landbouw met een focus op grondgebonden en intensieve veehouderij. In het navolgende wordt een vergelijking gemaakt met informatie van het CBS op het niveau van de provincie Overijssel, regio Zuidwest-Twente en de gemeente Rijssen-Holten. Hieruit zijn vervolgens de scenario's voor het voorliggende MER geformuleerd.

CBS Statline geeft statistische informatie op basis van de landbouwtellingen (meitellingen) die ieder jaar worden gehouden. Voor de beoordeling van de landbouwsituatie in de gemeente Rijssen-Holten is nagegaan, hoe die zich verhoudt tot het provinciale beleid (waarvoor het genoemde LEI-rapport de verwachte trends schetst) en tot de regionale situatie. In bijlage 1 zijn voor de belangrijkste parameters en diergroepen grafieken met basisinformatie gepresenteerd. Dit betreft informatie over de

ontwikkeling van het agrarisch grondgebruik (oppervlakte cultuurgrond) en aantallen dieren. Er is een selectie gemaakt van de belangrijkste diergroepen in de gemeente Rijssen-Holten. Hieronder worden op grond van deze informatie de ontwikkeling tot nu toe de verwachte trends beschreven.

Aantal bedrijven

Zoals weergegeven in paragraaf 2.2.1 is het aantal agrarische bedrijven binnen de gemeente Rijssen-Holten afgenomen. De verwachting is dat het aantal agrarische bedrijven verder zal afnemen door schaalvergroting en concentratie. Met name de kleinere bedrijven kleiner dan 70 nge (Nederlandse grootte-eenheden = de economische omvang van agrarische activiteiten op een bedrijf) zullen de komende jaren stoppen. Dit betekent dat sprake zal zijn van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. In het algemeen blijft het voormalige bedrijfshoofd op de boerderij wonen. De stallen komen veelal leeg te staan of worden gebruikt door derden voor bijvoorbeeld opslagdoeleinden. Dit hergebruik kan echter ongewenste neveneffecten hebben, zoals een verkeersaantrekkende werking of verrommeling. Om negatieve effecten te voorkomen stelt het bestemmingsplan voorwaarden aan dergelijke vormen van gebruik.

Agrarisch grondgebruik

In de gemeente Rijssen-Holten is het aandeel akkerbouw met circa 4% van het totale oppervlak cultuurgrond ten opzichte van de regio Oostelijk veehouderijgebied¹ en de provincie Overijssel gering. In het Oostelijk Veehouderijgebied als geheel is het aandeel akkerbouw circa 12%. In de provincie Overijssel als geheel bedraagt het percentage akkerbouw bijna 8% (CBS, 2011).

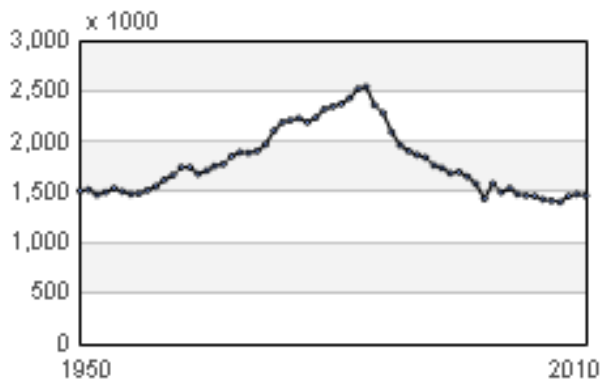
Het aandeel akkerbouw is in de afgelopen 10 jaar iets afgenomen, zowel in de provincie als de regio. Voor de gemeente Rijssen-Holten zijn de verschillen in grondgebruik tussen 2005 en 2010 zeer gering.

In de toekomst zal landelijk gezien bij afschaffing van de melkquotering (in 2015) de melkveehouderij groeien en zal de akkerbouw terrein verliezen aan de melkrundveehouderij. Dit kan betekenen dat in de gemeente Rijssen-Holten ook het oppervlak voor akkerbouw afneemt.

Op landelijke schaal zal de positie van de varkenshouderij door de afname van het akkerbouwgebied wat betreft mestafzet in de verdrukking komen. Doordat de kippenmest gemakkelijker is te exporteren en te verbranden zal de pluimveehouderij hier minder last van hebben dan de varkenshouderij.

Melkrundveehouderij (aantal melkvee)

In Figuur 2.1 is de ontwikkeling van het aantal melkkoeien weergegeven. De ontwikkeling van de melkveestapel vertoont in 1985 een knik, dit is het gevolg van de invoering van de melkquotering in 1984. Er zet zich een dalende trend in, deze zet zich voort tot 2005. Daarna stijgt het aantal melkkoeien weer, landelijk met circa 5% in 2009 (vergeleken met 2005).

Figuur 2.1 Ontwikkeling van het aantal melkkoeien landelijk (bron: CBS)

Zowel in de provincie, de regio als in de gemeente Rijssen-Holten is de stijging van het aantal melk- en fokvee na 2005 ook waarneembaar. Figuur 2.2 laat de stijging binnen de gemeente nader zien.

1. ¹ Het Oostelijk veehouderijgebied bestaat uit de oostelijke gedeelten van Gelderland, Overijssel en Drenthe.

Figuur 2.2 Aantal melk- en fokvee gemeente Rijssen-Holten (bron: CBS, 2011)

De melkveehouderij krijgt bij afschaffing van de melkquota extra mogelijkheden voor ontwikkeling. In Nederland zou de melkproductie ten opzichte van 2009 met circa 15% kunnen toenemen tot 2020. In het genoemde LEI-rapport wordt gesteld dat er ook in Overijssel een toename zal zijn, maar naar verwachting minder groot dan landelijk, mede door de beperkingen ten aanzien van natuur en landschap en de verkavelingssituatie in een aantal gebieden en het aanscherpen van het mestbeleid. Een geleidelijke uitbreiding van de melkproductie kan in Overijssel plaatsvinden met in totaal ongeveer hetzelfde aantal of iets minder koeien dan er nu zijn.

Conclusie: verwachte ontwikkeling van de melkveehouderij in de gemeente Rijssen-Holten

De ontwikkeling van de melkveehouderij in de gemeente Rijssen-Holten past geheel in de lijn van het provinciale beeld. Enige verdringing van de akkerbouw door de melkveehouderij kan aan de orde zijn. Het aantal stuks melkvee zal echter ten gevolge van het mestbeleid en de beperkingen ten aanzien van natuur, landschap en de verkavelingssituatie naar verwachting slechts in zeer beperkte mate toenemen.

Intensieve veehouderij (aantal varkens en kippen)

Over het geheel is in Nederland de intensieve veehouderij vanaf 2004 toegenomen, per diersoort is dit echter verschillend. In de reconstructiegebieden is de groei iets lager geweest dan de landelijke trend. De varkens- en pluimveehouderij krijgen te maken met meer concurrentie op de afzetmarkten en op de mestmarkt. Vooral de varkenssector zal hier last van hebben, de pluimveesector veel minder. Overijssel kan aantrekkelijk zijn (blijven), omdat de infrastructuur voor de intensieve veehouderij aanwezig is (toelevering, mengvoeders, slachterijen, handel, etc.).

De verwachting is dat de regeling van dierrechten voor varkens en kippen zullen vervallen.

Bij de **varkens** is in 1997 door de varkenspest een forse daling van het aantal dieren opgetreden. Daarna is er tot 2004 een verdere dalende trend. Vanaf 2004 stijgt het aantal dieren. Dit patroon is in de provincie en de regio tevens zichtbaar. In de gemeente Rijssen-Holten is echter sprake van een lichte daling in het aantal varkens. Vanaf 2004 tot 2010 is het aantal varkens met 7,5% gedaald van circa 54.400 in 2004 tot circa 49.400 varkens in 2010. Landelijk wordt verwacht dat de varkensstapel ook bij afschaffing van de dierrechten niet zal groeien. Verwacht wordt dat in de provincie Overijssel als geheel het aantal varkens in de periode tot 2020 zal afnemen (LEI, 2011).

Het aantal **kippen** is in 2003 door de vogelgriepiepidemie landelijk fors afgenomen. Daarna zet zich een stijgende lijn in, dit is ook waarneembaar in de provincie Overijssel en het Oostelijk veehouderijgebied. Voorlopige cijfers voor 2011 wijzen echter op een afname van het aantal dieren met 5% ten opzichte van 2010, vooral door daling van het aantal leghennen.

In de gemeente Rijssen-Holten wijkt de ontwikkeling van het aantal kippen af van de landelijke, provinciale en regionale trends tussen 2004 en 2010. De beschikbare CBS-gegevens laten in de gemeente een forse daling in het aantal kippen. Vanaf 2004 tot 2010 is het aantal kippen met 20% gedaald van 124.850 in 2004 tot circa 99.917 in 2010. De forse daling is met name waarneembaar in het aantal ouderdieren van vleeskuikens: een afname van ruim 57%. Het aantal leghennen is in dezelfde periode echter toegenomen met ruim 34%. In 2010 is in Rijssen-Holten het aantal leghennen (bijna 80.000) aanmerkelijk hoger dan het aantal vleeskuikens (bijna 20.000). Landelijk wordt ook enige groei van het aantal leghennen verwacht, het aantal vleeskuikens zal afnemen. Deze trends zullen ook in Overijssel kunnen optreden.

Conclusie: verwachte ontwikkeling van de intensieve veehouderij (varkens en kippen) in de gemeente Rijssen-Holten

In de gemeente Rijssen-Holten wordt een (verdere) lichte daling van het aantal varkens verwacht. Het aantal leghennen kan nog iets groeien, terwijl de vleeskuikensector verder zal afnemen. Voor het totaal aantal kippen wordt verwacht dat het aantal niet of nauwelijks zal toenemen.

2.3 Kaderstellend beleid en wettelijk kader

2.3.1 Europees beleid

Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (vastgesteld in 1979) heeft tot doel alle in het wild levende vogelsoorten, hun eieren, nesten en leefgebieden en de bescherming van trekvogels wat hun broed-, rui- en overwinteringgebieden betreft en rustplaatsen in hun trekzones te beschermen. De richtlijn kent twee sporen: algemeen geldende regels voor de bescherming van de soorten, die overal van toepassing zijn en de instelling (door de lidstaten) van speciale beschermingszones (de 'Vogelrichtlijngebieden') voor vogelsoorten die bijzonder kwetsbaar zijn. Na 1979 is de richtlijn nog diverse malen aangepast, maar hij is nog altijd van kracht.

In 1992 werd de Vogelrichtlijn aangevuld met de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn draagt bij aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Van zowel typen habitats als van soorten dieren en planten zijn lijsten opgesteld die in het kader van de richtlijn beschermd dienen te worden. Ook in deze richtlijn kunnen de genoemde sporen worden onderscheiden: enerzijds de algemene bescherming van bepaalde soorten, anderzijds de aanwijzing van speciale beschermingszones (de 'Habitatrichtlijngebieden'). De speciale beschermingszones vormen samen een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden, dit netwerk wordt aangeduid als Natura 2000. Gezamenlijk vormen deze gebieden de hoeksteen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

In Nederland zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet (voor de soortbescherming) en in de Natuurbeschermingswet (voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden).

Overig Europees beleid

Binnen het Nederlandse milieubeleid heeft het Europese beleid op verschillende punten doorwerking. Te denken valt bijvoorbeeld aan de doorwerking van het beleid inzake de luchtkwaliteit, inzake archeologie en cultuurhistorie (het verdrag van Valetta) en de Kaderrichtlijn Water in het nationale beleid. Op dit internationale beleid wordt in dit planMER niet specifiek ingegaan.

2.3.2 Rijksbeleid

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van de Natura 2000-gebieden en vertaalt deze bescherming naar de Nederlandse regelgeving (daarnaast bevat de wet een regeling voor andere specifieke beschermde natuurmonumenten van nationaal belang, dit is in het kader van dit planMER echter niet relevant).

Op basis van de Natuurbeschermingswet worden in Nederland de Natura 2000-gebieden aangewezen. Deze worden door middel van een ministeriële aanwijzing vastgelegd. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd, die door provincies in beheerplannen moeten worden uitgewerkt. Op dit moment is de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden definitief, maar voor Habitatrichtlijngebieden is de aanwijzing nog in procedure. Bij gebieden die onder beide richtlijnen vallen, worden de aanwijzingen gecombineerd in één aanwijzing als Natura 2000-gebied.

In het voorliggende planMER wordt aandacht besteed aan de mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden binnen de gemeente en in een ruime zone daaromheen. Het gaat om gebieden waarvoor ontwerp aanwijzingsbesluiten zijn genomen, voor geen van de gebieden is de aanwijzing definitief. De rechtsgevolgen van de Natuurbeschermingswet 1998 gelden echter wel voor al deze gebieden, ook al zijn de aanwijzingsbesluiten nog niet definitief.

Zoals in de inleiding (hoofdstuk 1) al is aangegeven, is voor het bestemmingsplan een zogenaamde 'passende beoordeling' nodig. Bij deze passende beoordeling moet niet alleen aandacht worden besteed aan planvoornemens in een Natura 2000-gebied, maar ook aan ontwikkelingsmogelijkheden buiten deze gebieden die tot verslechtering of significante verstoring kunnen leiden. Een plan kan alleen doorgang vinden indien het -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen - niet leidt tot significant negatieve gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het gebied die in het kader van de Natuurbeschermingswet van belang zijn, tenzij er sprake is van een dwingende reden van openbaar belang en er geen alternatieven zijn.

Programmatistische aanpak stikstof

De depositiedaling die nodig is voor realisatie van de Natura 2000 doelen kan niet via provinciaal beleid alleen worden bereikt. Omdat de te hoge stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden een probleem is van meerdere overheidslagen en verschillende sectoren moet gezamenlijk worden gewerkt aan een vermindering van de stikstofdepositie. In het kader van de Programmatistische Aanpak Stikstof die wordt ontwikkeld, worden afspraken gemaakt over de bijdrage van partijen aan de vermindering van stikstofdepositie en ontwikkelruimte die binnen deze aanpak gevonden kan worden. De Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) vindt haar wettelijke basis in § 2a.2 (artikel 19kg t/m 19km) van de Natuurbeschermingswet 1998.

Eind juni 2010 is een Voorlopig Programma Stikstof (VPAS) verschenen. Dit geeft echter nog geen regionale uitwerking. Het VPAS geeft wel informatie, achtergronden en ideeën, maar biedt nog geen concrete handvatten voor de vergunningverlening. Het algemene beeld is, dat elke sector een evenredige bijdrage zal moeten leveren aan de gewenste daling van de stikstofbelasting van overbelaste stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden. Voor deze gebieden wordt een lijn uitgezet voor het tempo waarin de belasting moet dalen, met tussendoelen in de tijd. Dit wordt thans uitgewerkt in de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. Het Rijk is voornemens medio 2012 het definitieve PAS gezamenlijk met de provincies vast te stellen.

De provincie Overijssel heeft vooruitlopend op de PAS een eigen beleid geformuleerd: het Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen. Bij de beschrijving van het provinciale beleid wordt hier op in gegaan.

Nota Ruimte

De Nota Ruimte, die op 27 februari 2006 in werking is getreden, bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. Het kabinet schept ruimte voor ontwikkeling uitgaande van het motto 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. De nota heeft 4 algemene doelen:

- versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland;
- bevorderen van krachtige steden en een vitaal platteland;
- borging en ontwikkeling belangrijke ruimtelijke waarden;
- borging van de veiligheid.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader 'Spelregels EHS' opgesteld.

Het ruimtelijke beleid voor EHS-gebieden is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied. De bescherming van de wezenlijke kenmerken en waarden vindt plaats door toepassing van een specifiek afwegingskader, het zogenoemde 'nee, tenzij'-regime. Dit regime houdt in dat er binnen de EHS geen ruimtelijke ontwikkelingen (plannen, projecten, handelingen) worden toegestaan, als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Uitzonderingen worden gemaakt als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang (VROM, 2004).

Wordt aan deze criteria voldaan dan is ontwikkeling mogelijk. Echter, alleen als de schade zoveel mogelijk beperkt wordt door mitigerende maatregelen, en de resterende schade wordt gecompenseerd, zodat er netto geen verlies optreedt (saldobenadering). De rijkstaak rond de EHS beperkt zich tot het sturen op hoofdlijnen. Het feitelijk begrenzen en herbegrenzen van de EHS en het toepassen van de EHS-saldobenadering is een bevoegdheid van de provincies (voor Rijssen-Holten is het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd gezag). De gemeenten hebben wel hun eigen verantwoordelijkheid bij het toepassen van het compensatiebeginsel op grond van het Afwegingskader (VROM, 2004).

Voor de begrenzing van de EHS in Overijssel wordt verwezen naar Figuur 3.5, in hoofdstuk 3.

Ontwerp structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 14 juni 2011 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu de Ontwerp Structuurvisie voor een periode van 6 weken ter inzage gelegd. Het rijk richt zich met de Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) op het versterken van de internationale positie van Nederland en het behartigen van de belangen voor Nederland als geheel, zoals de hoofdnetwerken voor personen- en goederenvervoer, energie en natuur. Daarbij horen ook waterveiligheid en milieukwaliteit, evenals de bescherming van het werelderfgoed.

Gemeente Rijssen-Holten is gelegen in de MIRT-regio Oost-Nederland. Voor dit planMER relevante opgaven in dit gebied zijn:

- Het waar nodig verbeteren van de internationale achterlandverbindingen (weg, spoor en vaarwegen) die door Oost-Nederland lopen. Dit onder andere ten behoeve van de mainports Rotterdam en Schiphol;
- Het tot stand brengen en beschermen van de (herijkte) EHS, inclusief de Natura 2000-gebieden. Het ministerie EL&I werkt in het eerste kwartaal van 2012 met de provincies, in dit geval provincie Overijssel, aan de herijking van de EHS.

Visie intensieve veehouderij

Het ministerie van EL&I (voorheen LNV) heeft in januari 2008 een toekomstvisie op de veehouderij gepubliceerd. De kernboodschap van de visie dat de sector de komende 15 jaar dient te verduurzamen. Hiermee wordt bedoeld dat geproduceerd dient te worden met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld. In de visie worden 6 speerpunten beschreven:

- Systeeminnovaties;
- Het welzijn en de gezondheid van dieren;
- Maatschappelijke inpassing;
- Energie en milieu;
- Markt en ondernemerschap;
- Verantwoord consumeren.

Wet ammoniak en veehouderij

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden.

De emissiegerichte benadering heeft gestalte gekregen in het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij (AMvB Huisvesting). Hierin zijn eisen opgenomen ten aanzien van de (maximaal) toegestane

ammoniakemissie per diercategorie. Concreet houdt dit in dat bedrijven enkel nog maar huisvestingssystemen mogen toepassen die tenminste kunnen worden aangemerkt als de Best Beschikbare Techniek (BBT). Bedrijven moesten voor 1 januari 2010 voldoen aan de bepalingen zoals opgenomen in de AMvB Huisvesting. Bedrijven die niet voldeden kregen tot 1 april 2010 de gelegenheid zich aan te melden voor het 'gedoogbeleid' dat is uitgewerkt in het zogenaamde 'actieplan ammoniak'. Om mee te doen aan het gedoogbeleid moesten ondernemers een Bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) indienen. In een dergelijk plan is op een 'tijdlijn' aangegeven welke maatregelen men voornemens is te treffen (welk type huisvestingssysteem) om te gaan voldoen aan de bepalingen uit de AMvB-huisvesting. De benodigde vergunningen moesten voor 1 juli 2011 zijn verleend. Vervolgens moeten de wijzigingen voor bepaalde gevallen uiterlijk 1 januari 2013 of 1 juli 2013 zijn doorgevoerd.

Wanneer een veehouderij in de nabijheid (zone 250 meter) van een zeer kwetsbaar gebied is gesitueerd kan een bedrijf slechts beperkt worden uitgebreid. Intensieve veehouderijen mogen niet of zeer beperkt uitbreiden.

Voor grondgebonden rundveehouderijen bestaat de volgende regelgeving:

- De mogelijkheid voor uitbreiding van melkrundveehouderijen tot 200 stuks melkrundvee inclusief 140 stuks jongvee in de zone van 250 m rond de beschermde gebieden;
- Het verbod op de vestiging van nieuwe veehouderijen geldt niet voor het houden van dieren ten behoeve van het natuurbeheer.

De ligging van de diervverblijven is maatgevend voor de vraag of het bedrijf binnen of buiten de zone valt. De provincie heeft bepaald welke natuurgebieden als zeer kwetsbaar in het kader van de WAV moeten worden aangemerkt.

De Wav vormt ook het kader voor het voorschrijven van maatregelen die de ammoniakemissie uit stallen reduceren. Dit is uitgewerkt in het 'Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij' (2005). Dit besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden (bron: www.infomil.nl). Grote bedrijven moeten voldoen aan de eisen op grond van internationale afspraken, de IPPC-Richtlijn. In deze richtlijn is bepaald dat alleen veehouderijen (in de richtlijn 'installaties' genoemd) onder deze richtlijn vallen indien het gaat om intensieve pluimvee- of varkenshouderijen met:

- Meer dan 40.000 plaatsen voor pluimvee;
- Meer dan 2.000 plaatsen voor mestvarkens (> 30 kg);
- Meer dan 750 plaatsen voor zeugen.

Reconstructiewet Concentratiegebieden

In de provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Utrecht geldt een specifiek ruimtelijk beleid in het kader van de Reconstructiewet Concentratiegebieden. Deze wet voorziet in een ruimtelijke en integrale aanpak van de mest-, milieu- en veterinaire problemen. De Reconstructiewet Concentratiegebieden van 2002 is daarmee het kader voor een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor de intensieve veehouderij, gekoppeld aan een vitalisering van een intensief gebruikt en kwetsbaar deel van het Nederlandse landelijk gebied.

Een belangrijk instrument in de reconstructieplannen is de ruimtelijke zonering met drie verschillende perspectieven voor de intensieve veehouderij: landbouwon ontwikkeling, verweving en extensivering. De provincie Overijssel heeft het reconstructieplan Salland-Twente, waarbinnen onderhavig plangebied is gelegen, in 2004 vastgesteld en in 2009 partieel herzien. In het reconstructieplan zijn de uitgangspunten uit de Reconstructiewet uitgewerkt. Verderop in dit planMER, bij de beschrijving van het regionale beleid, wordt hier verder op ingegaan.

Wet geurhinder en veehouderij

in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) worden eisen gesteld aan de maximale geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken ten opzichten van geurgevoelige objecten, zoals woningen. De wet is

in plaats gekomen van de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwonwikk elings- en verwevingsgebieden.

Het nationale geurbeleid bestaat uit de volgende beleidslijnen:

- Als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- Als er wel hinder is, worden maatregelen op basis van Best Beschikbare Techniek afgeleid;
- Voor bepaalde branches is het hinderniveau bepaald en in een bijzondere regeling vastgelegd;
- De mate van hinder die nog acceptabel is, wordt vastgesteld door het bevoegd gezag.

De Wgv stelt alleen eisen aan de geurhinder vanwege dierenverblijven. In het algemeen kan de geuremissie vanuit die geurbronnen door het treffen van redelijk eenvoudige maatregelen of voorzieningen of door het aanhouden van minimumafstanden worden voorkomen of tot een acceptabel niveau worden teruggebracht (Infomil, 2007).

De Wgv maakt onderscheid tussen dieren met geuremissiefactoren en dieren zonder geuremissiefactoren. Voor dieren waarvoor een geuremissiefactor is opgenomen mag de geurbelasting op een geurgevoelig object de wettelijk vastgestelde norm niet overschrijden. Voor dieren waarvoor geen geuremissiefactor is opgenomen dient een minimale afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object te worden aangehouden. Verder is binnen de Wgv een onderscheid gemaakt in twee categorieën voor geurgevoelige objecten, te weten objecten gelegen binnen de bebouwde kom en objecten gelegen buiten de bebouwde kom.

Dieren met geuremissiefactoren

Indien de ligging van de geurgevoelig objecten bekend is, kan per object worden bepaald welke waarde voor de geurbelasting op de buitenzijde van het geurgevoelig object is toegestaan. Deze maximale waarde voor de geurbelasting is opgenomen in artikel 3 van de Wgv en wordt uitgedrukt in aantallen Europese odour units in een volume-eenheid lucht (ouE/m³). Voor de geurbelasting is uitgegaan van de gebruikelijke 98-percentiel geurconcentratie. Dat betekent dat de berekende geurconcentratie gedurende 98 procent van het jaar niet wordt overschreden (ouE/m³; P98).

Tabel 2.2 Geurbelastingsnormen uit de Wgv

Het geurgevoelig object is gelegen in een:	Ten hoogste toegestane geurbelasting:
- concentratiegebied, binnen bebouwde kom	3.0 ouE/m ³
- concentratiegebied, buiten bebouwde kom	14.0 ouE/m ³
- niet-concentratiegebied, binnen bebouwde kom	2.0 ouE/m ³
- niet-concentratiegebied, buiten bebouwde kom	8.0 ouE/m ³

Gemeente Rijssen-Holt en is op grond van bijlage 1 van de Meststoffenwet gelegen in concentratiegebied Oost. Voor de gehele gemeente zijn dus de normen voor concentratiegebieden van toepassing.

Voor twee gebieden is specifiek geurbeleid door de gemeente opgesteld. Gemeente Rijssen Holt en heeft voor de kern Dijkerhoek en plangebied Opbroek een geurverordening opgesteld:

- De geurverordening voor Dijkerhoek is op 17 november 2010 in werking getreden. In de verordening is aangegeven dat voor de kern Dijkerhoek en de daarbij gelegen plangebieden 'Essensteeg' en 'Houtbedrijfloctatie' de vaste afstanden ten opzichte van geurgevoelige objecten gelegen binnen de bebouwde kom worden teruggebracht naar 50 meter;
- De gewijzigde geurverordening voor plangebied Opbroek heeft van 26 oktober 2011 tot en met 6 december 2011 ter inzage gelegen.

Dieren zonder geuremissiefactoren

Voor veehouderijen met dieren waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld en voor veehouderijen met pelsdieren gelden wettelijk vastgestelde afstanden tussen veehouderij en geurgevoelig object. De beoordeling van geurhinder bestaat uit de toetsing of aan de voorgeschreven minimumafstanden wordt voldaan (artikel 4, eerste en tweede lid Wgv). Het gaat hier om de afstand tussen het emissiepunt van een dierenverblijf en de buitenzijde van het geurgevoelig object.

De minimumafstand tussen een veehouderij met 'afstandsdieren' en een geurgevoelig object (artikel 4, eerste lid van de Wgv) bedraagt:

- Binnen de bebouwde kom 100 meter;
- Buiten de bebouwde kom 50 meter.

De ligging van het geurgevoelig object is hierbij bepalend.

Wet luchtkwaliteit

De belangrijkste wet- en regelgeving voor luchtkwaliteit is vastgelegd in Titel 5.2 Luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer, ook wel de Wet luchtkwaliteit genoemd. Deze wijziging van de Wet milieubeheer is op 15 november 2007 in werking getreden en vervangt het Besluit luchtkwaliteit 2005. Met deze wet zijn de richtlijnen voor luchtkwaliteit van de Europese Unie geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. In de wet zijn grenswaarden opgenomen voor stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀), de fractie kleiner dan 10 micron, zwavelstofdioxide (SO₂), koolmonoxide (CO), benzeen en lood, waarvan de belangrijkste zijn weergegeven in Tabel 2.3.

Tabel 2.3 Grenswaarden Wet luchtkwaliteit

Stof	Grenswaarden		
	Type norm	Concentratie (µg/m ³)	Max. aantal Overschrijdingen per jaar
NO ₂ (stikstofoxide)	Jaargemiddelde	40	
	Uurgemiddelde	200	18
PM ₁₀ (fijn stof)	Jaargemiddelde	40	
	24-uurgemiddelde	50	35
SO _x (zwaveloxide)	24-uurgemiddelde	125	3
	Uurgemiddelde	350	24
CO (koolstofmonoxide)	8-uurgemiddelde	10.000	
Benzeen	Jaargemiddelde	5	
Lood	Jaargemiddelde	0,5	

In veel gevallen is wel de jaargemiddelde concentratie van fijn stof (PM₁₀) bekend, maar niet de daggemiddelde concentratie. Als vuistregel kan worden aangehouden dat aan de grenswaarde van het 24-uurs gemiddelde wordt voldaan indien het jaargemiddelde de concentratie van 32,5 microgram/m³ niet overschrijdt.

Het Europees parlement heeft in 2007 ook normen afgesproken voor de fijnere fractie van fijn stof (PM_{2,5}). De nieuwe grenswaarden voor PM_{2,5} zijn in Nederland niet strenger dan de huidige norm voor daggemiddelde concentraties van PM₁₀. Er is dus geen extra fijnstofbeleid nodig om de PM_{2,5} grenswaarden te halen vergeleken met het beleid dat nodig is om de PM₁₀ normen te halen. Om de streefwaarden voor PM_{2,5} te halen is in Nederland mogelijk wel extra fijnstofbeleid nodig.

Relatie met het Bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holtten

Om na te gaan of het aannemelijk is dat de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan passen binnen de vigerende normen inzake de luchtkwaliteit, is in eerste instantie met name de invloed op de concentraties in de lucht van stikstofoxiden (NO_x) en fijn stof (de fractie kleiner dan 10 micron, afkorting PM₁₀), relevant.

Bij allerlei bedrijfsprocessen kan fijn stof vrijkomen. Kijkend naar de ontwikkelingsmogelijkheden in het voorgenomen bestemmingsplan, dan zijn met name de varkens- en pluimveehouderij (een type bedrijf dat past binnen de categorie intensieve veehouderij) mogelijke aandachtspunten, vanwege het vrijkomen van fijn stof. Bij de vergunningverlening per inrichting in het kader van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) zal dit aspect aan de orde moeten komen. Hieruit kan naar voren komen dat een ontwikkeling of uitbreiding van een inrichting maatregelen vergt ter beperking van de uitstoot van fijn stof, dit is in principe niet strijdig met het bestemmingsplan.

Fijn stof komt ook vrij bij de verbranding in dieselmotoren. Als het gaat om verkeersontwikkelingen is dit vaak een belangrijk aandachtspunt, maar in het voorgenomen bestemmingsplan zijn geen voorstellen opgenomen voor verkeersontwikkelingen.

Stikstofoxiden komen vrij bij verbrandingsprocessen, bijvoorbeeld in motoren. Bedrijven en verkeer zijn belangrijke bronnen. Het bestemmingsplan voorziet niet in ontwikkelingen op dit gebied.

In het kader van het bestemmingsplan is vooral de depositie van ammoniak van de veehouderij in natuurgebieden een punt van aandacht. Hier ligt een relatie met de Wet ammoniak en Veehouderij en met de Natuurbeschermingswet, de Wet luchtkwaliteit heeft hierop geen betrekking. In de hoofdstukken 5 en 6 wordt uitgebreid ingegaan op de mogelijke effecten van de ammoniakdepositie vanuit de veehouderij.

De watertoets

Bij ruimtelijke plannen geldt vanaf 1 november 2003 de wettelijke verplichting van een waterparagraaf/watertoets. De watertoets is één van de pijlers van het Waterbeleid voor de 21e eeuw, waarin aan water een meesturende rol in de ruimtelijke ordening is toegekend. Met de watertoets wordt beoogd waterbeheerders vroegtijdig in het ruimtelijke ordeningsproces te betrekken. De watertoets betreft het hele proces van informeren, adviseren, afwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten.

Voor het plangebied van de gemeente Rijssen-Holten zijn de waterschappen 'Rijn en IJssel', 'Groot Salland' en 'Regge en Dinkel' de waterbeheerders.

Wet op de archeologische monumentenzorg

In 1992 werd het Europese Verdrag van Valletta, tegenwoordig vaak aangeduid als het Verdrag van Malta, onder andere ook door Nederland ondertekend. De doelstelling van dit verdrag is onder andere te komen tot een bescherming van het Erfgoed in brede zin, zowel ondergronds als bovengronds en dit te kunnen delen met een zo groot mogelijk publiek. Eén van de uitgangspunten is daarbij het verstoordersprincipe. Dit houdt zoveel in dat bij nieuwe ontwikkeling de kosten voor onderzoek naar mogelijk aan te tasten waarden en het eventueel behoud daarvan voor rekening komen van de initiatiefnemer.

In 1998 werd het interimbeleid inzake archeologie van kracht. Onder dit interimbeleid werd al zo veel mogelijk in de geest van het verdrag gehandeld. Het proces is vervolgens in 2007 afgerond: in september 2007 werd de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMz 2007) van kracht als onderdeel van de Monumentenwet 1988. Bij de WAMz 2007 hoort ook een aantal algemene maatregelen van bestuur. Onder de WAMz zijn de gemeenten de bevoegde overheid inzake archeologie en dienen zij het aspect archeologie onder meer te borgen in de nieuw te verschijnen bestemmingsplannen.

2.3.3 Provinciaal Beleid

Omgevingsvisie Overijssel (2009)

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één omgevingsvisie. Op 1 juli 2009 is dit plan door de Provinciale Staten vastgesteld. In de Omgevingsvisie Overijssel is de provinciale visie op de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving tot 2030 geschetst. Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit vormen de rode draad bij alle beleidskeuzes.

Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

Binnen het plangebied waarvoor dit MER wordt opgesteld ligt de focus op de landbouw, instandhouding en herstel van landschappelijke waarden en op de instandhouding en ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur. Ook verweving van recreatieve functies in het buitengebied is mogelijk.

Landbouw

In de omgevingsvisie worden ontwikkelingsmogelijkheden geboden voor bedrijfsontwikkeling in de landbouw, onder voorwaarden van generiek instrumentarium (zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik), ontwikkelingsperspectieven en gebiedskenmerken. Hierbij krijgen de landbouwbedrijven ruimte om te ontwikkelen en in te spelen op veranderingen. Er wordt ruimte geboden voor schaalvergroting en -verbreding. Bij de beschrijving van het reconstructieplan Salland-Twente onder regionaal beleid wordt hier nader op ingegaan.

Landschap en ruimtelijke kwaliteit

Bij iedere ontwikkeling in de groene omgeving wordt ingezet op de versterking van de gebiedskenmerken: het realiseren van ruimtelijke kwaliteit door middel van de goede functie op de goede plek die op een goede manier wordt ingepast in de omgeving. Gestreefd wordt naar een bescherming van landschappelijke kwaliteiten en het benutten van ontwikkeling en dynamiek voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat voor elke ontwikkeling de voorwaarden van het generiek instrumentarium, de ontwikkelingsperspectieven en de gebiedskenmerken uit de Catalogus Gebiedskenmerken bepalend zijn voor ontwikkelingsmogelijkheden.

Het Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving is door de provincie geïntroduceerd als nieuw kwaliteitsinstrument voor ontwikkelingen in het buitengebied. Het Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving biedt hiervoor richting en inspiratie. Voor het bepalen van de hoogte van aanvullende kwaliteitsprestaties, die genoeg zijn voor een balans tussen de ontwikkeling en de kwaliteitsverbetering, zijn drie variabelen te hanteren:

1. Is de ontwikkeling gebiedseigen of gebiedsvreemd?
2. Wat is de schaal van de ontwikkeling en de impact op de omgeving?
3. Dient het initiatief slechts een eigen belang of ook maatschappelijke belangen?

Ecologische Hoofdstructuur

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader (zie paragraaf 2.2.2). De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

Binnen de EHS is alleen ruimte voor andere ontwikkelingen als deze niet ten koste gaan van de kenmerken en waarden van de EHS. Hierbij worden instrumenten als herbegrenzing, saldobenadering en compensatie gehanteerd.

Het kabinet heeft in haar regeerakkoord aangekondigd fors te bezuinigen op het natuurbelief. De provincie Overijssel heeft daarom in oktober 2010 besloten alle aankopen van gronden en andere nieuwe verplichtingen voor de EHS op te schorten. De provincie zal geen nieuwe verplichtingen aangaan totdat duidelijk is wat het voornemen van het kabinet precies betekent voor de omvang en begrenzing van de EHS in Overijssel. In paragraaf 3.3.2 wordt nader ingegaan op de EHS-gebieden binnen de gemeente Rijssen-Holten.

Recreatie

In de verblijfsrecreatie is een toenemende vraag naar een gevarieerd aanbod en een hogere kwaliteit. Voor de gemeente Rijssen-Holten is geen ruimte voor nieuwe recreatiewoningen, tenzij sprake is van een innovatief concept of indien de realisatie van de recreatiewoningen onderdeel uitmaakt van een kwaliteitsimpuls van bestaande recreatieterreinen. Permanente bewoning van recreatiewoningen en -verblijven wordt tegengegaan. In de dagrecreatie (wandelen, fietsen, varen en paardrijden) wordt aandacht gegeven aan de belevingswaarde, aansluitingen en landschappelijke inpassing.

Omgevingsverordening Overijssel (2009)

De provincie heeft de omgevingsverordening vastgesteld om de doorwerking van bepaalde onderwerpen uit de Omgevingsvisie juridisch te kunnen waarborgen. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de

verordening als juridisch instrument is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

In de verordening is juridisch vastgelegd dat bij bestemmingsplannen moet worden ingegaan op de verschillende lagen zoals deze zijn vastgelegd in de Catalogus gebiedskenmerken. Het betreffen de natuurlijke laag, de laag van het agrarisch cultuurlandschap, de stedelijke laag en de lust- en leisurlaag. Hierbij moet worden onderbouwd dat de ontwikkeling bijdraagt aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening (juli 2008) had het reconstructieplan Salland-Twente geen directe doorwerking meer op het gemeentelijke beleid. Om de doorwerking van het reconstructieplan veilig te stellen is in de provinciale verordening vastgelegd dat het reconstructieplan vertaald dient te worden in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Rood voor rood met gesloten beurs in Overijssel

De komende jaren komen veel agrarische bedrijfsgebouwen vrij doordat agrarische bedrijven stoppen. Dat kan leiden tot leegstand, verval en verpaupering van het landelijk gebied. Daarom heeft de provincie Overijssel het mogelijk gemaakt om stallen te slopen door middel van het toestaan van het bouwen van een woning ter plaatse van de stallen of elders. Dat beleid heet "Rood voor rood met gesloten beurs in Overijssel". Het doel van dit beleid is dus niet het saneren van agrarische bedrijven of het bouwen van zoveel mogelijk woningen. Het doel is het verbeteren van de kwaliteit van landschap en omgeving: de "ruimtelijke kwaliteit".

Met de rood voor rood regeling is tevens verplaatsing van intensieve veehouderijen beter mogelijk gemaakt. Door toepassing van de regeling voor verplaatsing is het mogelijk om op de vrijkomende kavel één woningkavel extra te realiseren om de kosten te dekken. De waarde van de twee woningbouwbestemmingen kan geïnvesteerd worden in de verplaatsing van het bedrijf. Soms biedt de vergoeding ook nog de ruimte om een deel te investeren in de ruimtelijke kwaliteit.

De Verplaatsingsregeling Intensieve veehouderij (VIV) maakt het mogelijk veehouderijbedrijven te verplaatsen naar een landbouwontwikkelingsgebied (binnen het reconstructiegebied) of een andere duurzame plek buiten het reconstructiegebied ergens in Nederland. In landbouwontwikkelingsgebieden kan men kiezen voor een bestaande locatie en is nieuwvestiging toegestaan².

De voorwaarden om mee te kunnen doen zijn:

- bedrijf dient gelegen te zijn in extensiveringsgebied;
- bedrijf dient voldoende omvang te hebben (70 nge);
- verplaatsen dus niet beëindigen.

Deze regeling draagt bij aan het behoud en herstel van het cultuurlandschap binnen de provincie Overijssel.

Natuurbeheerplan Overijssel

Het Natuurbeheerplan Overijssel, dat Gedeputeerde Staten in 2010 heeft vastgesteld, vormt een belangrijk instrument voor de realisering van het rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid waaronder de realisatie van de EHS. In paragraaf 3.3.2 wordt nader ingegaan op de EHS-gebieden binnen de gemeente Rijssen-Holten.

In het plan worden de gebieden aangewezen waar subsidies uit het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) mogelijk zijn. Subsidie is alleen mogelijk voor het beheertype dat in het

---

² Dit is het provinciale beleid. In de gemeente Rijssen-Holten is nieuwvestiging van een intensieve veehouderij in landbouwontwikkelingsgebieden niet toegestaan. Wel kunnen grondgebonden bedrijven worden omgevormd naar intensieve veehouderijen.

Natuurbeheerplan is vastgesteld. Daarnaast beschrijft het natuurbeheerplan per (deel)gebied de huidige natuurkwaliteit en de te ontwikkelen natuurdoelen in hoofdlijnen.

Het kabinet heeft in haar regeerakkoord aangekondigd fors te willen bezuinigen op het natuurbeleid. De provincie Overijssel heeft daarom in oktober 2010 besloten alle aankopen van gronden en andere nieuwe verplichtingen voor de EHS op te schorten. De provincie zal geen nieuwe verplichtingen aangaan totdat duidelijk is wat het voornemen van het kabinet precies betekent voor de omvang en begrenzing van de EHS in Overijssel. Dit geldt ook voor nieuwe verzoeken voor functiewijziging en agrarisch natuurbeheer in het kader van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. In paragraaf 3.3.2 wordt nader ingegaan op de EHS-gebieden binnen de gemeente Rijssen-Holten.

Het "Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen" van de provincie Overijssel

De provincie Overijssel constateert dat bij de huidige stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in Overijssel niet kan worden gegarandeerd dat op lange termijn realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen is gewaarborgd. Daarom is, vooruitlopend op een samenhangend landelijk beleid (de Programmatische Aanpak Stikstof, PAS) en de uitwerking in de beheersplannen voor de Natura 2000-gebieden, een provinciaal beleidskader ontwikkeld. Het provinciaal beleidskader zal leiden tot een proportionele vermindering van de bijdrage van de Overijsselse landbouw aan de stikstofdepositie en zal tegelijk vergunningverlening voor ontwikkelingen binnen de landbouw mogelijk maken. Met proportioneel wordt bedoeld dat de landbouw een bijdrage aan de daling van de stikstofbelasting moet leveren die evenredig is met haar aandeel in de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. De gewenste daling is gericht op het bereiken van een ecologisch acceptabel tussenniveau van de stikstofbelasting. Dit niveau is gekoppeld aan de fasering die zal worden uitgewerkt in de beheersplannen voor de Natura 2000-gebieden. Per gebied wordt een fasering uitgewerkt waarin in de periode tot 2028 eerst andere abiotische condities die van belang zijn voor realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen worden uitgewerkt, in combinatie met het formuleren van tussendoelen voor de daling van de stikstofdepositie. De aanpak is er op gericht om in 2028 het tussenniveau te bereiken, dit is het niveau waarop - in combinatie met andere herstelmaatregelen - de achteruitgang van de instandhoudingsdoelstellingen is gestopt.

Tot circa 2030 wordt voor alle Natura 2000-gebieden een gelijke aanpak gehanteerd, omdat de totale stikstofdepositie op de gebieden nog hoog is. Doordat de drempelwaarden, die wordt gehanteerd om te bepalen welke maatregelen een bedrijf moet nemen, gekoppeld zijn aan de kritische depositiewaarden van de gevoelige habitattypen, is er wel enige differentiatie, afhankelijk van de gevoelige habitats die in het geding zijn. In de periode tot en met 2013 wordt uitgegaan van een drempelwaarde van 1% van de kritische depositiewaarden. Daarna wordt de aanpak geëvalueerd en wordt bepaald of een bijstelling van deze waarde nodig is.

Het Beleidskader richt zich alleen op de sector landbouw. De bijdrage van andere bronnen binnen de provincie is gemiddeld genomen zo gering, dat een 'eigen' provinciaal beleid niet effectief is.

De landelijke Programmatische Aanpak Stikstof zal naar verwachting in de loop van 2012 zijn beslag krijgen. Daarin zal onder meer het beleid van de provincies en de bijdrage daarvan aan de daling van de stikstofdepositie zijn opgenomen.

Kort samengevat bevat het beleidskader de volgende elementen:

1. Bij vergunningverlening wordt uitgegaan van een 'gecorrigeerd emissieplafond'. Dit is de emissie op basis van het aantal dieren in 2009 en het emissieniveau conform de AMvB Huisvesting. Omdat intensieve veehouderijbedrijven veelal nog niet voldoen aan deze nieuwe eisen, zal dit gemiddeld genomen leiden tot een referentieniveau dat lager is dan de huidige emissie. Melkrundveebedrijven voldoen in het algemeen wel aan de huidige emissienormen. Verwacht wordt dat ook hiervoor in de toekomst strengere normen zullen gaan gelden, maar voorshands is dit niet aan de orde.
2. Indien de depositie op gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden lager blijft dan de drempelwaarden (1% van de kritische depositiewaarden van de betreffende habitattypen) gelden de volgende uitgangspunten:
  - a. 50% van het verschil tussen de feitelijke emissie in 2009 en het gecorrigeerde emissieplafond mag worden benut voor uitbreiding;

- b. in 2028 moeten strengere emissiewaarden zijn gehanteerd (het beleidskader geeft hiervan een overzicht);
  - c. als met toepassing van emissiearme technieken en bedrijfsvoering niet kan worden voldaan aan de eisen, kan saldering worden toegepast. Dit betekent dat (onder regie van de provincie) 'depositierechten' van bedrijven die zijn gestopt worden ingezet voor de bedrijven die willen uitbreiden. De berekende depositie van het gestopte bedrijf wordt daarbij wel 'afgeroomd': niet de depositie op basis van de feitelijke voormalige situatie is het uitgangspunt, maar de depositie op basis van een (fictieve) situatie waarin wordt voldaan aan de AMvB Huisvesting.
3. Indien de depositie op gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden hoger is of wordt dan de drempelwaarden (1% van de kritische depositiewaarde van de betreffende habitattypen) gelden de volgende uitgangspunten:
  - a. het gecorrigeerde emissieplafond voor 2009 is vast uitgangspunt;
  - b. in 2028 moeten strengere emissiewaarden zijn gehanteerd, zie punt 2b hierboven;
  - c. saldering kan worden toegepast, conform punt 2c hierboven.
4. Piekbelasters (bedrijven die op een habitat een belasting van meer dan 50% van de kritische depositiewaarde veroorzaken) worden gesaneerd. De provincie streeft ernaar de piekbelasting op te heffen door technische maatregelen en eventueel door verplaatsing of gedeeltelijke beëindiging van het bedrijf. Per Natura 2000-gebied zal worden onderzocht wat de meest geschikte maatregelen en de meest geschikte momenten zijn om de piekbelastingen op te heffen.

In Tabel 2.4 staan de maatregelen uit het PAS samengevat weergegeven.

Tabel 2.4 Overzicht maatregelen provinciale aanpak stikstof

	Maatregel	Beoogd resultaat / effect
1.	Toepassing emissie arme technieken	•Verduurzaming veehouderijen •Vermindering van de stikstofemissie per dierplaats met 30% tot 72% (verschillend per sector) •vermindering van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden
2.	Saldering met een registratiesysteem	•ruimte voor bedrijfsontwikkeling veehouderijen door uitruil emissie/depositie met gestopte bedrijven; •borging op gebiedsniveau van de afname van de stikstof depositie op door 'afroming' uitgeruilde emissie/depositie
3.	Sanering piekbelastingen	•vermindering depositie op Natura 2000-gebieden door het wegnemen van specifieke lokale knelpunten
4.	Monitoring en 'hand aan de kraan'.	•ongewenste ontwikkelingen signaleren en indien aanvullende maatregelen nemen
5.	Effectgerichte maatregelen	•negatieve effecten van hoge stikstofdepositie tijdelijk wegnemen door gerichte beheermaatregelen.
6.	Stimuleringsbeleid veehouderijen	•versnelde toepassing

Reconstructieplan Salland-Twente

Het Reconstructieplan Salland-Twente is opgesteld in opdracht van het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel. Op 15 september 2004 hebben Provinciale Staten het Reconstructieplan vastgesteld. Het plan is een uitwerking van de Reconstructiewet en geeft kaders waarbinnen de intensieve veehouderij zich kan ontwikkelen in Salland en Twente. Voor het reconstructieplan is tevens een MER opgesteld.

Een eerste vertaalslag van het Reconstructieplan naar de bestemmingsplannen buitengebied heeft in 2007 plaatsgevonden als partiële herziening van de bestemmingsplannen. In 2008 is dit ook in de gemeente Rijssen-Holten gebeurd. In deze partiële herziening zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden bevroren. Echter, de gehele uitwerking van de reconstructiezonering (ook de ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden) in het bestemmingsplan is nog niet gebeurd. De tweede vertaalslag volgt nu met de integrale herziening van het bestemmingsplan van het gehele buitengebied.

Het reconstructieplan bevat drie beleidsdoelen:

- Het versterken van de economische en sociale vitaliteit op het gebied van landbouw, recreatie en toerisme, economische structuur en sociale infrastructuur;
- Het verbeteren van de omgevingskwaliteit betreffende de thema's lucht, watersystemen, natuur en landschap en;
- Het verbeteren van de veterinaire veiligheid.

Integrale zonering

Specifiek zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij vervat in een integrale zonering:

- **Extensiveringsgebied:** Een ruimtelijk begrensde gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt;
- **Verwevingsgebied:** Een ruimtelijk begrensde gedeelte van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten;
- **Landbouwontwikkelingsgebied (LOG):** Een ruimtelijk begrensde gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat landbouw. Een landbouwontwikkelingsgebied voorziet geheel of gedeeltelijk in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij, of zal daar in het kader van de reconstructie in voorzien.

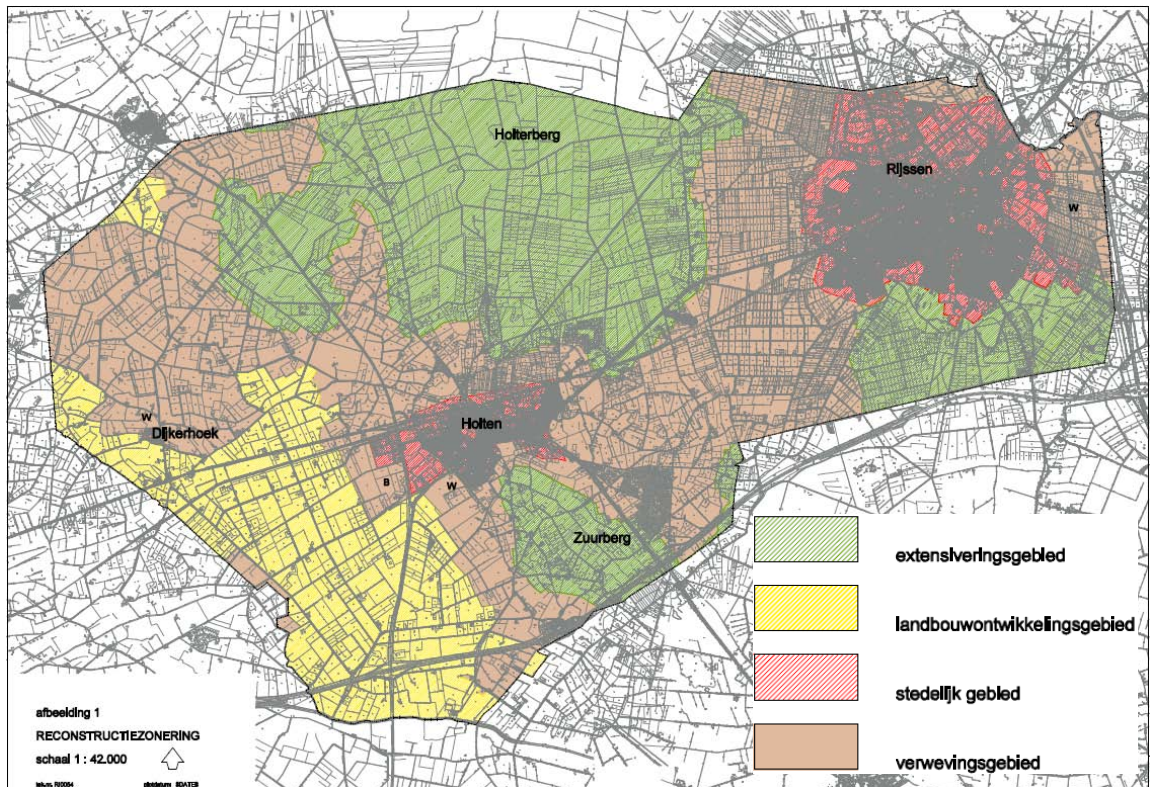
Deze zonering is reeds onderzocht in het MER Reconstructieplan Salland-Twente.

Wijziging reconstructieplan

Als gevolg van de vaststelling van de Omgevingsvisie van de provincie is per 21 oktober 2009 het reconstructieplan Salland-Twente gewijzigd. Het reconstructieplan is geldig tot 2013.

Het eerdere 'vrije vestigingsbeleid' in de Landbouwontwikkelingsgebieden (LOGs) is vervangen door een ruimtelijk 'salderingsbeleid'. Hiermee wordt bedoeld dat bij de vestiging van een nieuw agrarisch bouwperceel als voorwaarde geldt dat elders in de provincie Overijssel een agrarisch bouwperceel voor een intensieve veehouderij planologisch en juridisch wordt opgeheven. In een aantal gevallen kan van de voorwaarde van 'salderen' worden afgeweken. Ten eerste bij de verplaatsing van een intensieve veehouderijtak van een gemengd bedrijf indien op de uitplaatsingslocatie een landbouwbedrijf, niet zijnde een intensieve veehouderij, wordt voortgezet. Ten tweede bij de ontwikkeling van clusters van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden.

Als aanvullende voorwaarde is opgenomen dat bij grootschalige uitbreiding van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in verwevingsgebieden aangetoond moet worden dat verlies aan ecologische en landschappelijke kwaliteit in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving.

Figuur 2.3 Reconstructiezonering gemeente Rijssen-Holten (bron: gemeente Rijssen-Holten)

De gemeente Rijssen-Holten valt in dit Reconstructieplan binnen het deelgebied Zuidwest-Twente. In Figuur 2.3 is de ligging van de landbouwontwikkelingsgebieden in de gemeente Rijssen-Holten aangegeven.

Het ruimtelijke beleid van de gemeente Rijssen-Holten over de LOGs, weergegeven in de kadernota landelijk gebied gemeente Rijssen-Holten (zie paragraaf 2.3.5), sluit aan bij het provinciale beleid, maar scherpt dit op onderdelen aan.

2.3.4 *Beleid van de waterschappen*

Door de invoering van de Kaderrichtlijn Water is Nederland verdeeld in vijf deelstroomgebieden. Het deelstroomgebied Rijn-Oost wordt beheerd door de waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden, Regge en Dinkel, Rijn en IJssel en Velt en Vecht. Om te voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water hebben deze waterschappen de afgelopen jaren intensief samengewerkt met elkaar en met andere partners. Dit heeft geresulteerd in waterbeheersplannen die op een groot aantal punten overeenkomen. De hoofdthema's zijn: het waarborgen van veiligheid, het watersysteembeheer en het ontwikkelen van de afvalwaterketen. Ook zijn in de waterbeheersplannen de maatregelen voor het uitvoeren van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Waterbeheer 21e eeuw opgenomen. De waterschappen hebben voor het uitvoeren van de KRW-maatregelen een resultaatsverplichting. De plannen omvatten daarnaast een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen voor de periode tot en met 2015. De waterschappen willen de plannen verder vormgeven en uitvoeren in dialoog en in samenwerking met alle betrokken partijen. Voor het plangebied van het bestemmingsplan buitengebied Rijssen-Holten zijn de Waterbeheersplannen 'Groot Salland' en 'Rijn en IJssel' relevant.

Verdroging

Een belangrijk aandachtspunt is de verdroging binnen natuurgebieden. Op basis van de kerntaak van het waterschap 'bieden van veiligheid' is in het verleden gekozen voor het zo snel mogelijk afvoeren van water. Dit heeft er aan bijgedragen dat nu op veel plaatsen sprake is van (sterke) verdroging van natuurgebieden en op een aantal plaatsen ook van landbouwgebieden. In een deel van het gebied wordt droogteschade voor de landbouw voorkomen of beperkt door inlaat van gebiedsvreemd water.

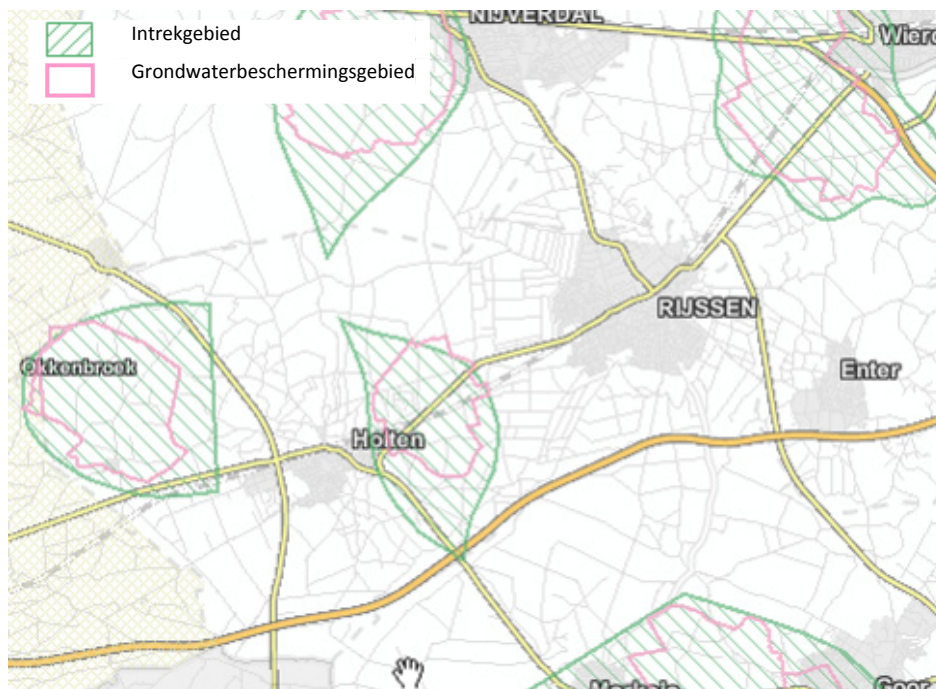
Naar aanleiding van een landelijke inventarisatie van natuurgebieden met (sterke) verdroging zijn de zogenaamde TOP-gebieden aangewezen. Dit zijn gebieden waar verdroging met prioriteit moet worden tegengegaan. De doelstelling voor de TOP-gebieden is het realiseren van een aanvaardbare grondwaterstand. Hiervoor zijn uitgangspunten en een aanpak geformuleerd:

- Voor de TOP-gebieden wordt het GGOR-proces doorlopen. Het GGOR-proces is het planvormingsproces dat zal resulteren in het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime. De waterschappen kiezen daarbij voor een optimaal OGOR. Het OGOR is het Optimale Grond- en Oppervlaktewater Regime, dit is de situatie waarbij de hydrologische situatie van de bodem optimaal de beoogde functies van het gebied ondersteunt;
- In overleg met de gemeenten wordt de ruimtelijke bescherming van deze gebieden vastgelegd in bestemmingsplannen;
- Voor natte landnatuur die niet voorkomt op de TOP-lijst geldt het stand-still-beginsel: achteruitgang van de huidige situatie moet worden voorkomen;
- De waterschappen gaan samen met de provincies onderzoek doen naar verdroging als gevolg van klimaatsverandering.

Binnen de gemeente Rijssen-Holten is een deel van het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug aangewezen als TOP-gebied. Een ander Natura 2000-gebied met de status van TOP-gebied is het Wierdense Veld. De overige Natura 2000-gebieden in de omgeving van de gemeente (binnen een zone van 10 km) zijn geen TOP-gebieden. In de Passende Beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet wordt ingegaan op de beleidsvoornemens voor deze TOP-gebieden.

Grondwaterbeschermingsgebieden

In het waterbeheersplan van waterschap Regge en Dinkel staat beschreven dat een groot deel (ruim 10.000 hectare) van het bos- en natuurterrein binnen de grenzen van het waterschap aangewezen is als grondwaterbeschermingsgebied. Figuur 2.4 geeft de ligging van de grondwaterbeschermingsgebieden in en nabij de gemeente Rijssen-Holten. In het beheersgebied van het waterschap Rijn en IJssel liggen geen grondwaterbeschermingsgebieden.

Figuur 2.4 Grondwaterbeschermingsgebieden (bron: gisopenbaar.overijssel.nl)

Watertoets

Bij de beschrijving van het rijksbeleid is reeds ingegaan op de functie van de watertoets. Het resultaat van de watertoets voor het voorgenomen bestemmingsplan Rijssen-Holten is beschreven in de waterparagraaf in de Toelichting bij het bestemmingsplan (zie § 4.6 van de Toelichting). In het bestemmingsplan wordt expliciet rekening gehouden met de hoofdwatgangen. Aangezien het bestemmingsplan niet direct ontwikkelingen mogelijk maakt met gevolgen voor het watersysteem is het niet noodzakelijk uitgebreider op de waterhuishouding in te gaan.

In het kader van de raadpleging omtrent de reikwijdte en het detailniveau van het planMER zijn ook de waterschappen geraadpleegd. Er zijn geen aanvullende aandachtspunten naar voren gekomen.

2.3.5 Gemeentelijk beleid

Strategische visie 2010-2030 gemeente Rijssen-Holten

De Strategische visie 2010-2030 van gemeente Rijssen-Holten, vastgesteld door de raad op 15 april 2011, is gebaseerd op drie pijlers:

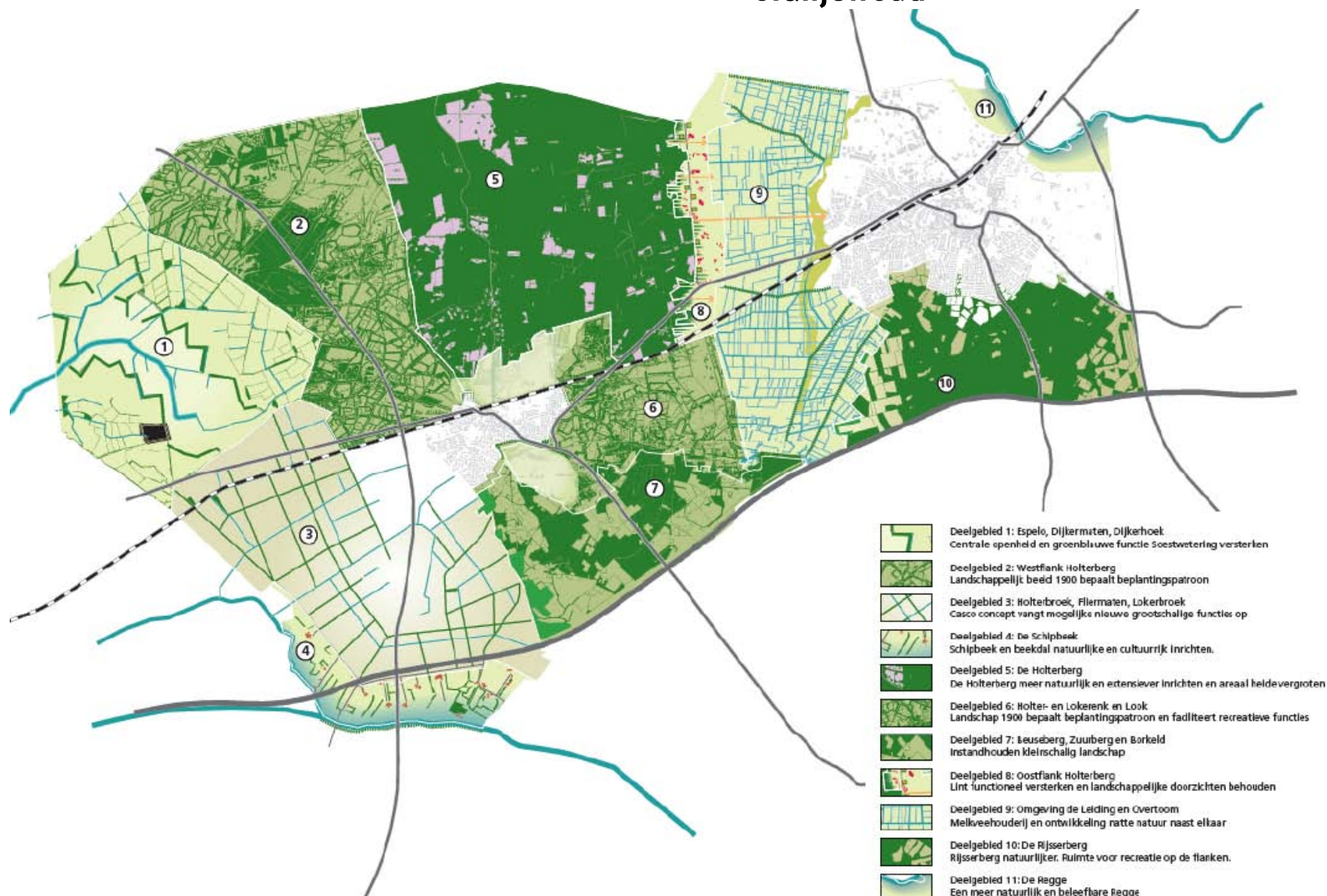
1. *Eigen identiteit*: Door het erkennen, koesteren en versterken van de eigen identiteit krijgt de gemeente meer uitstraling naar buiten toe;
2. *Ondernemend Rijssen-Holten!* De gemeente steunt en stimuleert het ondernemende klimaat en legt daarbij de nadruk op bouwen, toerisme en een actieve middenstand. Ook de andere sectoren kunnen op de nodige aandacht rekenen;
3. *Modern noaberschap*, het zorgen voor elkaar. Daarmee wil de gemeente de samenhang van de samenleving behouden en versterken.

Voor het buitengebied van de gemeente zijn de volgende aspecten uit de strategische visie van belang.

- *Economie en werk*: in 2030 wil de gemeente bekend staan als een bruisende, vitale en economisch sterke gemeente. Binnen duidelijke kaders wil de gemeente aan ondernemers veel ruimte bieden om initiatieven te ontplooien. Er wordt ingezet op innovatie en kwaliteitsverbetering;
- *Toerisme en vitaal platteland*: de gemeente streeft in het buitengebied naar een duidelijke afbakening van het grondgebruik voor agrarische doeleinden, voor de opwekking van energie en voor recreatie. Agrariërs kunnen binnen de kaders hun visie op ondernemen uitvoeren, met ruimte voor ontwikkeling. De gemeente biedt aan agrariërs ruimte voor toepassing van alternatieve energiebronnen, met name het gebruik van duurzame installaties ondersteunt de gemeente. Het landschap is de drager voor het toerisme in de gemeente. Recreatie moet dan ook op een ecologisch verantwoorde wijze gebruik maken van het landschap. In de gemeente is geen plek voor pretparken.

Landschapsontwikkelingsplan

In het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) voor het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten, dat op 26 mei 2008 door de raad is vastgesteld, zijn 11 verschillende deelgebieden met elk een eigen landschappelijke karakteristiek en ontwikkelingsrichting onderscheiden (zie Figuur 2.5). Het LOP geldt enerzijds als actief ontwikkelingsinstrument om gemeentelijke initiatieven te sturen en anderzijds als toetsingskader voor planontwikkeling door particulieren. Onderstaand zijn per deelgebied de ambities kort uiteengezet.

Figuur 2.5 Visiekaart Landschapsonwikkelingsplan Rijssen-Holten (PRO, 2007)

Deelgebied 1: Spel, Dijkermaten en Dijkerhout

In dit gebied is het hoofdgebruik grondgebonden landbouw. De gemeente wil voor dit gebied zo weinig mogelijk beperkingen opleggen aan de grondgebonden landbouw. Tijdens de ruilverkaveling in de jaren '80 is een rationeel landschap ontstaan met robuuste beplantingen. Deze beplantingstructuur is kenmerkend voor het gebied en wordt behouden en waar mogelijk versterkt.

Deelgebied 2: Westflank Holterberg

In dit deelgebied is ruimte voor een landschappelijke verdichting om een fijnmazige menging van natuur, cultuurhistorie, wonen, recreatie en landbouw mogelijk te maken. Het is wenselijk om de open zones en zichtlijnen op de Holterberg te behouden. Agrariërs krijgen de ruimte om nieuwe landschappelijk passende initiatieven te ontplooien. Naast recreatie en andere passende vormen van bedrijvigheid wordt ook het wonen in het groen (landgoederen) bevorderd, mits er wordt voldaan aan voorwaarden die ervoor zorgen dat de landschappelijke en/of cultuurhistorische structuur wordt versterkt. Een groot deel van het gebied ligt in de EHS. Bovendien moet rekening worden gehouden met het Natura 2000-gebied Holterberg.

Deelgebied 3: Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

Het grondgebruik in dit gebied bestaat uit veeteelt (melkveehouderij) en akkerbouw en is van betekenis voor weidevogels. De Fliermaten is aangewezen als beheergebied voor weidevogels. Het overige deel van het gebied is vrijwel helemaal aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. In het gebied worden veel grootschalige ontwikkelingen verwacht. De gemeente heeft een landschappelijk raamwerk gemaakt om de toekomstige ontwikkelingen te kunnen opvangen.

Deelgebied 4: de Schipbeek

In het gebied staat de natuurlijke inrichting van de Schipbeek gecombineerd met het vergroten van de belevingswaarde en het bieden van een ruimtelijk kader voor de mogelijke inplaatsing van agrarische bedrijven centraal.

Deelgebied 5: de Holterberg

Karakteristiek voor het deelgebied is het sterke reliëf en de hoge ligging als onderdeel van de stuwwal Sallandse Heuvelrug. Het hele gebied valt onder de provinciale ecologische hoofdstructuur. Een deel van het gebied hoort bovendien bij het Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug. Het beleid van het nationaal Park is leidend in dit gebied. De gemeente wil de herkenbaarheid van de Holterberg als recreatief middelpunt versterken. Het uitbreiden van de Holterheide en verbeteren van de samenhang van de Holterheide, Numandal en de grote open heide is van groot belang.

Deelgebied 6: Holter- en Lokerenk en Look

Het deelgebied is een verwevingsgebied met verschillende functies. De mate waarin nieuwe ontwikkelingen de identiteit van het gebied versterken is mede bepalend voor het al dan niet toestaan van nieuwe initiatieven. In het gebied ligt een waterintrekggebied. Bovendien moet in het gebied ruimte worden gezocht voor een ecologische verbindingzone door Look. Het versterken van de herkenbaarheid en openheid van de Holter- en Lokerenk wordt benadrukt.

Deelgebied 7: Beuseberg, Zuurberg en Borkeld

Kenmerkend voor dit gebied zijn de beboste stuwwallen. Met behoud van het besloten en groene landschapsbeeld kan het deelgebied beter worden ontwikkeld. Behoud van grondgebonden landbouw in het deelgebied moet worden gestimuleerd.

Deelgebied 8: Oostflank Holterberg

De op de oostflank van de rug liggende Ligtenbergerweg is een historisch, agrarisch lint waar grootschalige agrarische bebouwing overheerst. In het deelgebied wordt ruimte geboden voor agrarische voorzieningen in het lint, passend in het bestaande regime. Tevens wordt er ruimte geboden voor recreatieve voorzieningen in het lint, bijvoorbeeld in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing. De doorzichten tussen de west- en oostzijde van het lint moeten worden behouden.

Deelgebied 9: Omgeving de Leiding en Overtoom

De opgave voor dit deelgebied ligt in het behoud van grondgebonden (melk)veehouderijen en het in samenhang verder vergroten van de openheid. In de aangewezen nieuwe natuurgebieden wordt de natuurfunctie versterkt. Er is aangegeven dat de cultuurhistorische waardevolle dijkwegen worden geaccentueerd.

Deelgebied 10: de Rijsserberg

De Rijsserberg is onderdeel van de EHS. Vrijwel het hele gebied is aangewezen als extensiveringsgebied. Op de Rijsserberg is het daarvoor opgestelde beheerplan leidend. Het gebied is van groot belang voor (verblijfs)recreatie. In het deelgebied staat het verhogen van de ecologische waarde van het bos- en natuurgebied centraal en het bieden van ruimte aan extensieve vormen van recreatie.

Deelgebied 11: de Regge

In het gebied staat het herstel van de natuurlijke watersystemen centraal, gecombineerd met herstel van het rivierbegeleidend landschap. Opgaven zijn het realiseren van de ecologische verbindingszone Regge en het vergroten van de beleving van de Regge en toegankelijkheid van de rand van het rivierdal voor recreatief medegebruik.

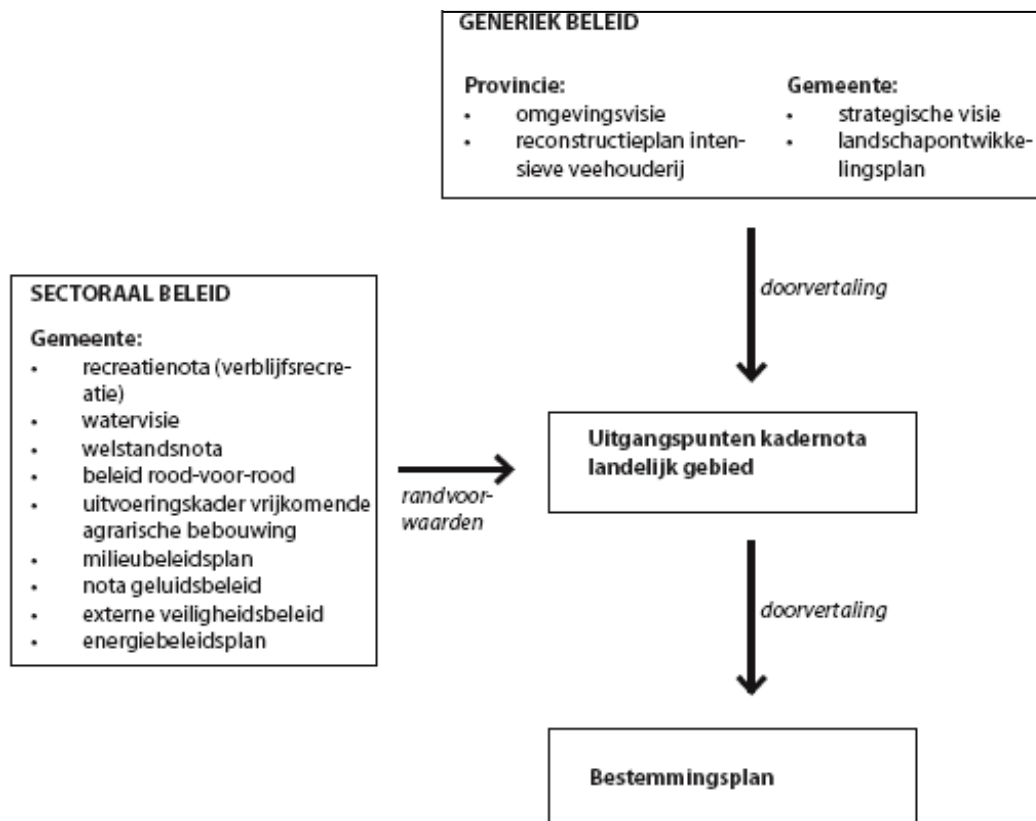
Betekenis voor het bestemmingsplan

Het Landschapsontwikkelingsplan vormt de basis om medewerking te verlenen aan ontwikkelgerichte plannen, aanvragers moeten dan ook een bijdrage storten in het landschapsfonds. Het voorgenomen bestemmingsplan is een conserverend bestemmingsplan. Het Landschapsontwikkelingsplan biedt derhalve meer ontwikkelingsruimte voor het landelijk gebied dan het voorgenomen bestemmingsplan. Met het voorgenomen bestemmingsplan wordt dus geen actieve uitvoering aan het Landschapsontwikkelingsplan gegeven.

Kadernota landelijk gebied Rijssen-Holten

De kadernota bevat een visie op het landelijk gebied van Rijssen-Holten in 2030. Daarnaast vormt de kadernota het bredere beleidskader waarin het beleid van het buitengebied is gebundeld. Bij het beoordelen van aanvragen voor nieuwe ontwikkelingen die niet binnen het bestemmingsplan voor het buitengebied passen, vormt de kadernota de leidraad en de toetsingsgrondslag.

Onderstaand is het vigerende beleid weergegeven. Het generieke beleid heeft direct doorwerking gehad op keuzes in de kadernota. Het sectorale beleid geeft de randvoorwaarden aan waarbinnen de keuzes en de visie van de kadernota een plek kunnen krijgen. Het gemeentelijke sectorale beleid komt in hoofdstuk 2 van het planMER verder niet specifiek aan bod. In hoofdstuk 3 is van een aantal milieuthema's het sectorale beleid weergegeven (nota geluidsbeleid en externe veiligheidsbeleid).

Figuur 2.6 Doorwerking bestaand beleid in kadernota en bestemmingsplan buitengebied

De gemeente Rijssen-Holten streeft naar een toekomstbestendig en leefbaar landelijk gebied, waarbij de ontwikkeling van bestaande en nieuwe functies een bijdrage levert aan het vergroten van de economische vitaliteit van het landelijk gebied. Deze ontwikkelingen gaan gepaard met een vergroting van de ruimtelijke kwaliteit en leggen geen onevenredig beslag op het milieu.

De gemeente wil ten behoeve van de economische vitaliteit een groot aantal thema's (landbouw, recreatie, niet-agrarische bedrijvigheid, etc.) ruimte bieden voor ontwikkeling. Elke ontwikkeling moet wel een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid van het landelijk gebied.

Landbouw

De gemeente schept voorwaarden voor een duurzame, concurrerende landbouw als belangrijke gebruiker van het landelijk gebied:

- Kansen voor schaalvergroting liggen in het westelijk deel van de gemeente in het landbouwontwikkelingsgebied, rond Dijkerhoek, Espelo, Lokerbroek en Fliermaten;
- Mogelijkheden tot verbreding van de bestaande agrarische bedrijven (bijv. kamperen bij de boer, zorgboerderij) worden voornamelijk geboden in gebieden waar schaalvergroting onmogelijk of onwenselijk is, zoals de extensiveringsgebieden;
- Streven naar verplaatsing van bestaande intensieve veehouderijbedrijven en overige rundveehouderijen vanuit extensiveringsgebieden naar landbouwontwikkelingsgebieden binnen de gemeente;
- Streven naar afbouw en beëindiging van bestaande intensieve veehouderij en intensieve takken bij grondgebonden agrarische bedrijven in extensiveringsgebieden;
- Hervestiging (op sterlocatie) of uitbreiding van bestaande intensieve veehouderij is in verwevingsgebieden mogelijk, mits de ruimtelijke kwaliteit, de bestaande functies in het gebied en de geldende milieuwetgeving zich daar niet tegen verzetten;
- Bij voorkeur meer ontwikkelingsruimte aan bedrijven binnen de gemeentegrenzen voordat bedrijven van buiten de gemeente worden ingeplaatst;
- De gemeente ziet kansen voor mestvergistings in het landelijk gebied.

Recreatie

De gemeente wil de recreatiesector kansen bieden om verder te groeien. Daarbij ziet de gemeente vooral mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van bestaande terreinen en de ontwikkeling van recreatie als nevenfunctie bij agrarische bedrijven:

- De gemeente stelt zich terughoudend op ten opzichte van de vestiging van nieuwe verblijfsrecreatiebedrijven in de gemeente;
- De gemeente ziet kansen voor een verbetering van het dagrecreatief aanbod. Nieuwe ontwikkelingen moeten wel worden afgestemd op de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van een gebied;
- De gemeente ziet kansen voor een bundeling van recreatieve voorzieningen en infrastructuur waar meerdere partijen en initiatiefnemers een gezamenlijk recreatief totaalproduct neerzetten;
- Streven naar meer extensieve vormen van dagrecreatie op de stuwwallen en de oudere ontginningen.

Wonen en werken (niet agrarisch)

Wonen en niet-agrarische bedrijvigheid zijn functies in het landelijk gebied die in opkomst zijn.

- Nieuwvestiging van woon- en werkfuncties op nieuwe locaties is in principe niet mogelijk in het buitengebied;
- De gemeente ziet wel mogelijkheden tot vestiging van woon- en werkfuncties op bestaande locaties, zoals vrijkomende agrarische bebouwing in het kader van de rood-voor-roodregeling;
- Wonen in het buitengebied mag geen hinder opleveren voor andere functies, vooral de landbouw.

Paardenhouderijen

De paardenhouderij kan een waardevolle drager zijn voor de leefbaarheid en economische vitaliteit van het platteland:

- De productgerichte paardenhouderij (paardenfokkerijen en paardenmelkerijen) wordt gelijkgeschakeld met de landbouw;
- Voor gebruiksgerichte paardenhouderij (o.a. maneges) zoekt de gemeente een balans tussen de economische ontwikkelingsmogelijkheden en de inpassing in het landschap.

Natuur

Het in stand houden en beschermen van de bestaande natuurwaarden staat binnen de gemeente Rijssen-Holten voorop:

- De gemeente ziet kansen om natuurontwikkeling te faciliteren bij nieuwe ontwikkelingen;
- De gemeente wil de toegankelijkheid van de natuurgebied optimaliseren waar dat mogelijk is en beperken op plekken waar dat vanuit het oogpunt van natuur gewenst is.

Landschap

De gemeente wil de eigenheid en verscheidenheid aan landschappen in het landelijk gebied versterken:

- Elke nieuwe ontwikkeling draagt bij aan het versterken van de landschappelijke waarden (reliëf, verkavelingspatronen, beplantingselementen);
- De gemeente zal zich inspannen voor het herstellen en ontwikkelen van informele overgangen tussen dorp en buitengebied.

Betekenis voor het bestemmingsplan

De Kadernota landelijk gebied biedt meer ontwikkelingsruimte voor het landelijk gebied dan het voorgenomen bestemmingsplan. Met het voorgenomen bestemmingsplan wordt dus geen actieve uitvoering aan de Kadernota Landelijk Gebied gegeven.

3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt van de relevante milieuaspecten de huidige situatie beschreven. Er wordt ook ingegaan op de ontwikkeling van de milieuaspecten bij autonome ontwikkeling. Dit houdt de toekomstige situatie in, zonder de realisatie van de ontwikkelingsmogelijkheden die in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied worden geregeld.

Zoals reeds weergegeven in paragraaf 1.5 zijn de volgende hoofdonderwerpen onderscheiden:

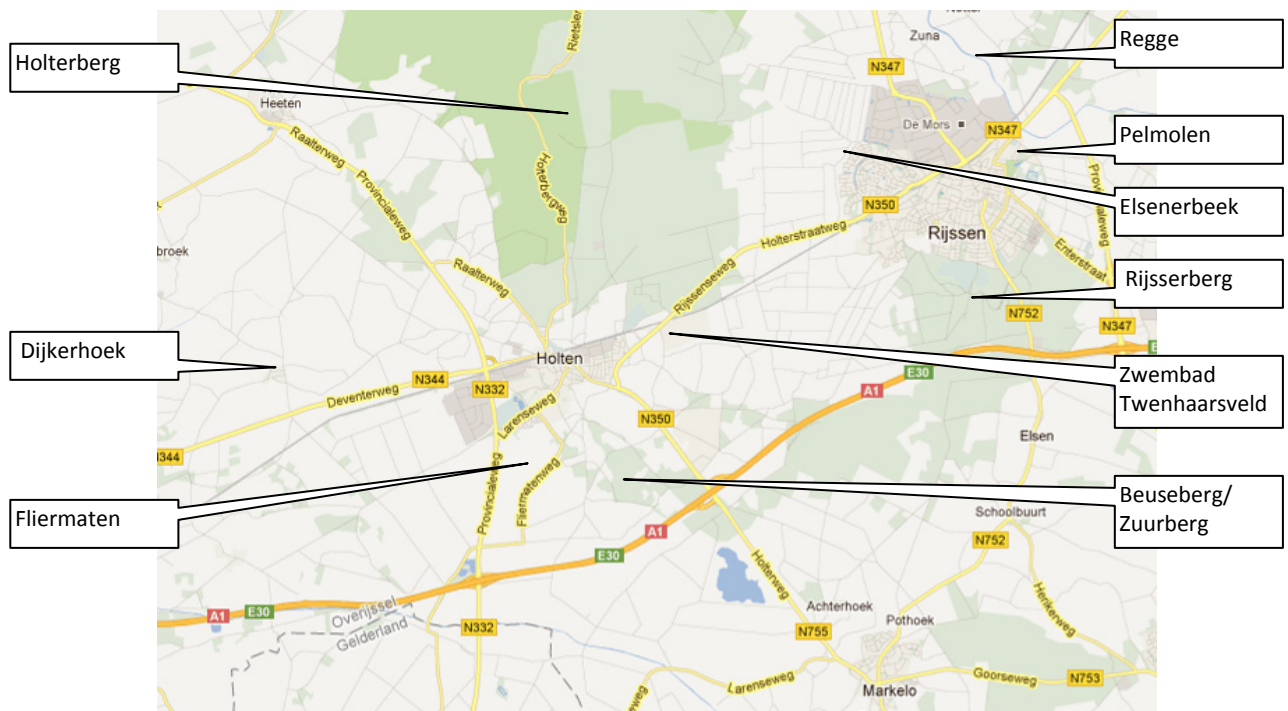
- Natuur: de mogelijke invloed op de stikstofdepositie die afkomstig is van de landbouw (dit is vooral ammoniak) op natuurwaarden die gevoelig zijn voor vermeting;
- Landschap en cultuurhistorie: de invloed op de landschappelijke karakteristieken in het buitengebied;
- Leefbaarheid en gezondheid: dit betreft met name de effecten van geur en fijn stof, alsmede de mogelijke invloed van de intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden en de volksgezondheid in het algemeen.

In aanvulling op deze hoofdthema's wordt ook enige aandacht besteed aan de aspecten archeologie, bodem, water, geluid en externe veiligheid. Het aspect bodem wordt, voor zover het betrekking heeft op de geomorfologie en bodemkundige waarden bij het thema landschap en cultuurhistorie in de beschrijving betrokken.

3.2 Situatieschets

Algemeen

In Figuur 3.1 is een toponiemenkaart van het buitengebied van gemeente Rijssen-Holten weergegeven.

Figuur 3.1 Toponiemenkaart buitengebied Rijssen-Holten

Landbouw

De landbouw is van oudsher een grote grondgebruiker in de gemeente Rijssen-Holten. De huidige situatie en verwachte ontwikkelingen zijn beschreven in paragraaf 2.2.

Wonen

In het buitengebied is sprake van een groot aantal burgerwoningen. In een aantal gevallen betreft het voormalige agrarische bedrijfswoningen, al dan niet met daarbij behorende voormalige agrarische bedrijfsgebouwen. Verwacht wordt dat het aantal burgerwoningen in het buitengebied in de toekomst verder toeneemt, gelet op de (verwachte) afname van het aantal agrarische bedrijven.

Recreatie

De gemeente bevat een groot aantal recreatieve voorzieningen. De Holterberg is een belangrijke toeristische trekker van de gemeente Rijssen-Holten. De uitgestrekte bossen bieden goede mogelijkheden voor onder andere wandelen, fietsen en paardrijden. De fiets- en wandelpaden zijn voor een groot deel opgenomen in routestructuren. Natuurdiorama Holterberg, gelegen op de Holterberg, ontvangt jaarlijks circa 35.000 bezoekers. Geschat wordt dat het Nationaal Park jaarlijks circa één miljoen bezoekers trekt. Op en rondom de Sallandse Heuvelrug is sprake van verschillende horecagelegenheden.

Andere dagrecreatieve en culturele voorzieningen in het buitengebied van de gemeente zijn onder andere het buitenbad Twenhaarsveld in Holten, de Pelmolen en de nostalgische zomp aan de Regge.

Rondom de Sallandse Heuvelrug liggen verschillende campings en terreinen met vakantiebungalows. Het aanbod in het buitengebied binnen de gemeente bestaat uit 9 kampeerterreinen, 4 bungalowparken, 2 hotels, 3 locaties met boerderijkamers en 3 groepsaccommodaties.

Niet-agrarische bedrijvigheid

In het buitengebied komt ook niet-agrarische bedrijvigheid voor. Een aantal bedrijven heeft een duidelijke relatie met de landbouw, zoals loonwerkbedrijven en landbouwmechanisatiebedrijven. Verder komen andere bedrijvigheid voor als opslag-, aannemers-, transport- en horecabedrijven en een muziekinstrumentenmaker.

3.3 Natuur

In de gemeente Rijssen-Holten liggen diverse natuurgebieden die deel uitmaken van de (provinciale) ecologische hoofdstructuur (EHS). In deze paragraaf wordt hier op ingegaan, voor zover van belang voor de beschrijving en beoordeling van effecten van het voorgenomen bestemmingsplan. Om deze reden ligt het accent op de gebieden die zeer kwetsbaar zijn stikstofdepositie.

Tot de ecologische hoofdstructuur behoren onder meer de Natura 2000-gebieden. In dit planMER zijn de eventuele gevolgen voor de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats en soorten in deze gebieden, een zeer belangrijk aandachtspunt. Daarom wordt specifiek aandacht besteed aan deze gebieden.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende onderwerpen:

- De Natura 2000-gebieden die (deels) in de gemeente liggen of in de omgeving. Deze gebieden maken deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar vanwege hun bijzondere status wordt in dit planMER specifiek aandacht besteed aan deze gebieden en de mogelijke effecten hier op;
- De overige delen van de EHS. Hierbij ligt het accent op de mogelijke invloed op de gebieden buiten de Natura 2000-gebieden die zeer gevoelig zijn voor stikstofdepositie vanuit de lucht;
- Overige natuurwaarden in het landelijk gebied van de gemeente Rijssen-Holten.

Vanwege de betekenis van de depositie van stikstof uit de lucht voor de (ontwikkeling van de) natuurwaarden in grote delen van de ecologische hoofdstructuur, wordt in deze paragraaf vervolgens ingegaan op de huidige en toekomstige belasting met stikstofverbindingen vanuit de lucht.

In het landelijk gebied zullen ook buiten de ecologische hoofdstructuur elementen en structuren (opgaande beplanting, watergangen) aanwezig zijn die van belang zijn voor de natuurlijke flora en fauna. Het voorgenomen bestemmingsplan bevat, mede door het grotendeels conserverende karakter, echter geen voornemens en maakt geen ontwikkelingen mogelijk die hierop direct van invloed zijn. In de gebieden met landschappelijke waarden is het veranderen van sloten, watergangen en waterpartijen en het verwijderen van landschapselementen zoals bos, houtwallen en struwelen gebonden aan een stelsel van omgevingsvergunningen. Dit betekent dat landschappelijke waarden, waaronder kleinere natuurelementen, en de openheid van open landschappen niet onevenredig mogen worden aangetast. Gelet op deze voorgenomen regelgeving, wordt hier in dit planMER niet nader op ingegaan.

Binnen de gemeente zijn drie door de provincie aangeduide weidevogelbeheergebieden gelegen (zie Figuur 3.2). Binnen weidevogelgebieden is waterpeilverlaging of aantasting van de openheid en rust niet toegestaan. Aantasting is alleen bij zwaarwegend maatschappelijk belang met uitvoering van compensatiemaatregelen mogelijk.

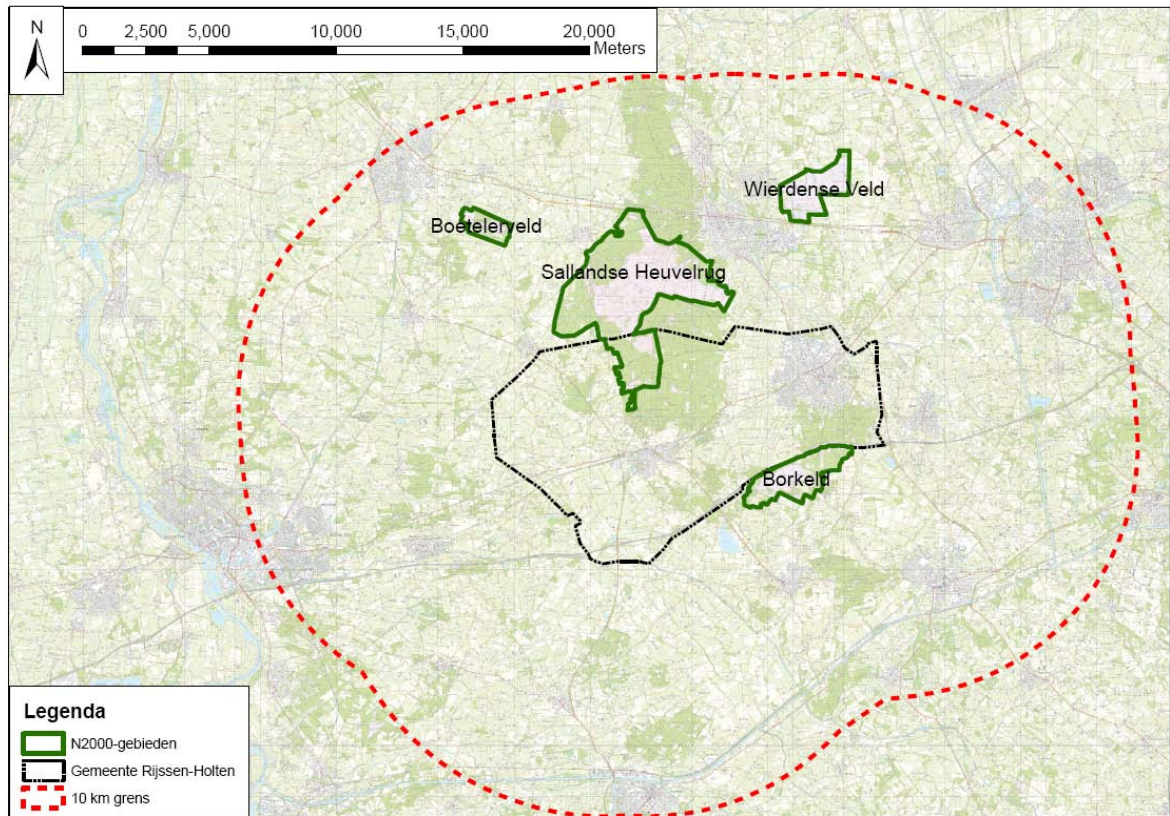
Figuur 3.2 Weidevogelbeheergebied Rijssen-Holten (Provincie Overijssel, 2009)
(Groen = weidevogelbeheergebied)

3.3.1 **Natura 2000-gebieden**

Binnen de grenzen van de gemeente Rijssen-Holten ligt een deel van het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug. Omdat effecten van ammoniakemissie door de veehouderij zich tot een grotere afstand kunnen uitstrekken, zijn in dit MER echter meer gebieden in beschouwing genomen, namelijk alle gebieden die geheel of gedeeltelijk binnen een afstand van 10 km van de gemeentegrens liggen. Deze gebieden zijn aangegeven op Figuur 3.3. Hieronder wordt informatie gegeven over de beschouwde gebieden. Hierbij ligt het accent op de instandhoudingsdoelstellingen voor habitats en voor soorten. Het betreft de gebieden De Borkeld (deels aangrenzend aan de gemeente) en, op iets grotere afstand, het Boetelerveld en het Wierdense Veld. Alle vier gebieden bevatten habitattypen die zeer gevoelig zijn voor stikstofdepositie (zie paragraaf 3.3.3). Om deze reden is ten behoeve van het bestemmingsplan en het planMER een passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet opgesteld. In stap 1 van deze beoordeling is gebleken, dat de invloed van de veehouderij in Rijssen-Holten op de depositie van stikstof in dit kader de enige relevante factor is. Daarom ligt het accent in dit hoofdrapport op dit aspect.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet, die deel uitmaakt van dit planMER.

Hieronder wordt beknopt ingegaan op de belangrijkste kenmerken en waarden van de gebieden, met name op de natuurwaarden waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden en op de kernopgaven voor de gebieden.

Figuur 3.3 Natura 2000-gebieden binnen de gemeente Rijssen-Holten en in de nabijheid (afstand 10 kilometer)

De *instandhoudingsdoelstelling* voor een bepaald habitattype of een bepaalde soort kan gericht zijn op behoud van wat er nu is, maar ook op kwaliteitsverbetering en uitbreiding. Hieronder zijn per gebied de instandhoudingsdoelstellingen samengevat. In veel gevallen wordt uitbreiding van de oppervlakte van een bepaalde habitat en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

In de tabellen hieronder is een overzicht gegeven van de instandhoudingsdoelstellingen. In de passende beoordeling is een analyse ten behoeve van de effectvoorspelling opgenomen, waarin ook aan de *kernopgaven* die niet direct betrekking hebben op een habitattype aandacht wordt besteed. De kernopgaven, die voor deze gebieden zijn geformuleerd, richten zich ook op één of meerdere van deze zeer gevoelige habitattypen. Kwaliteitsverbetering en herstel, in een aantal gevallen gekoppeld aan vergroting van de oppervlakte, zijn dan ook belangrijke begrippen bij de kernopgaven voor de gebieden. Voor het Wierdenseveld zijn ook kernopgaven gesteld met betrekking tot relaties met het grond- en oppervlaktewater in de omgeving. In alle gebieden komen één of meer habitats voor waarbij er in verband met de instandhoudingsdoelstelling ook een opgave voor het waterbeheer ligt. In de passende beoordeling wordt hier nader op ingegaan.

Sallandse Heuvelrug

De Sallandse Heuvelrug is een stuwwal die centraal in de provincie Overijssel ligt. Het gelijknamige Natura 2000- gebied herbergt de grootste aaneengesloten Struikheibegroeiing van Oost-Nederland. Het gebied is in Nederland het laatste refugium van het Korhoen, een eertijds veel algemenere heidevogel. De soort is tegenwoordig in heel Europa sterk bedreigd.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelstellingen Sallandse Heuvelrug

Habitattypen		Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling omvang populatie / draagkracht aantal paren vogels
H3160	Zure vennen	gelijk blijven	gelijk blijven	
H4010_A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	uitbreiding	verbetering	
H4030	Droge heiden	uitbreiding	verbetering	
H5130	Jeneverbesstruwelen	gelijk blijven	verbetering	
H6230	Heischrale graslanden	gelijk blijven	gelijk blijven	
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	gelijk blijven	verbetering	
Habitatsoorten				
H1166	Kamsalamander	uitbreiding	verbetering biotoop	gelijk blijven
Broedvogels				
A107	Korhoen	uitbreiding	verbetering biotoop	40
A224	Nachtzwaluw	gelijk blijven	gelijk blijven	50
A276	Roodborsttapuit	gelijk blijven	gelijk blijven	60

Borkeld

De Borkeld maakt onderdeel uit van het stuwwallencomplex dat zich, zuidoostelijk van de Sallandse Heuvelrug, uitstrekt tussen Rijssen en Lochem. De uitgebreide struwelen van Jeneverbes zijn de belangrijkste reden geweest voor de selectie van de Borkeld als Natura 2000-gebied.

Tabel 3.2 Instandhoudingsdoelstellingen De Borkeld

Habitattypen		Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3160	Zure vennen	gelijk blijven	verbetering
H4010_A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	gelijk blijven	verbetering
H4030	Droge heiden	gelijk blijven	verbetering
H5130	Jeneverbesstruwelen	uitbreiding	verbetering
H6230	Heischrale graslanden	uitbreiding	gelijk blijven

Wierdense Veld

Het Wierdense Veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandrelief plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten.

Met zijn afwisseling van heide en hoogveen is het Wierdense Veld een voorbeeld van een herstellend hoogveengebied, gelegen in een komvormige laagte en ingesloten in het dekzandlandschap. Het gebied ligt in West-Twente, tussen Nijverdal en Wierden, en maakte vroeger deel uit van een groot hoogveenlandschap dat zich uitstreckte tot aan de Engbertsdijsvenen. De overgangen van hoogveen naar droge en natte heide zijn rijk aan bijzondere planten en dieren.

Tabel 3.3 Instandhoudingsdoelstellingen Wierdense Veld

Habitattypen		Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H4010_A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	gelijk blijven	verbetering
H4030	Droge heiden	gelijk blijven	verbetering
H7110_A	Actieve hoogvenen (<i>hoogveenlandschap</i>)	uitbreiding	verbetering
H7120	Herstellende hoogvenen	gelijk blijven (uitbreiding)	verbetering

Het op gang brengen van hoogveenvorming is een kernopgave, de doelstelling voor Actieve hoogvenen betreft echter een complementair doel.

Boetelerveld

Het Boetelerveld is een vochtige heide in Salland. In het reservaat zijn naast de uitgestrekte natte en vochtige heide en de vochtige grove dennenbossen ook kleine oppervlakten aanwezig met blauwgrasland, zwak gebufferde vennen, heischraal grasland en jeneverbesstruweel. Het bos in het centrale deel verdeelt het natte heidegebied in twee stukken.

Tabel 3.4 Instandhoudingsdoelstellingen Boetelerveld

Habitattypen		Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H3130	Zwakgebufferde vennen	gelijk blijven	gelijk blijven
H4010_A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	uitbreiding	uitbreiding
H5130	Jeneverbesstruwelen	gelijk blijven	gelijk blijven
H6230	Heischrale graslanden	gelijk blijven	gelijk blijven
H6410	Blauwgraslanden	uitbreiding	gelijk blijven
H7150	Pioniersvegetaties met snavelbiezen	gelijk blijven	gelijk blijven
Habitatsoorten			
H1166	Kamsalamander	gelijk blijven	gelijk blijven
H1831	Drijvende waterweegbree	gelijk blijven	gelijk blijven

Autonome ontwikkeling

Bij de doelstellingen voor de Natura 2000-gebieden nemen behoud en verbetering en belangrijke plaats in. Het beleid van de provincie is er op gericht eerst vooral andere factoren aan te pakken en daarnaast steeds meer de te hoge ammoniakbelasting terug te dringen. Het streven is erop gericht om in 2028 een tussenniveau te hebben bereikt waardoor de achteruitgang van instandhoudingsdoelstellingen is gestopt.

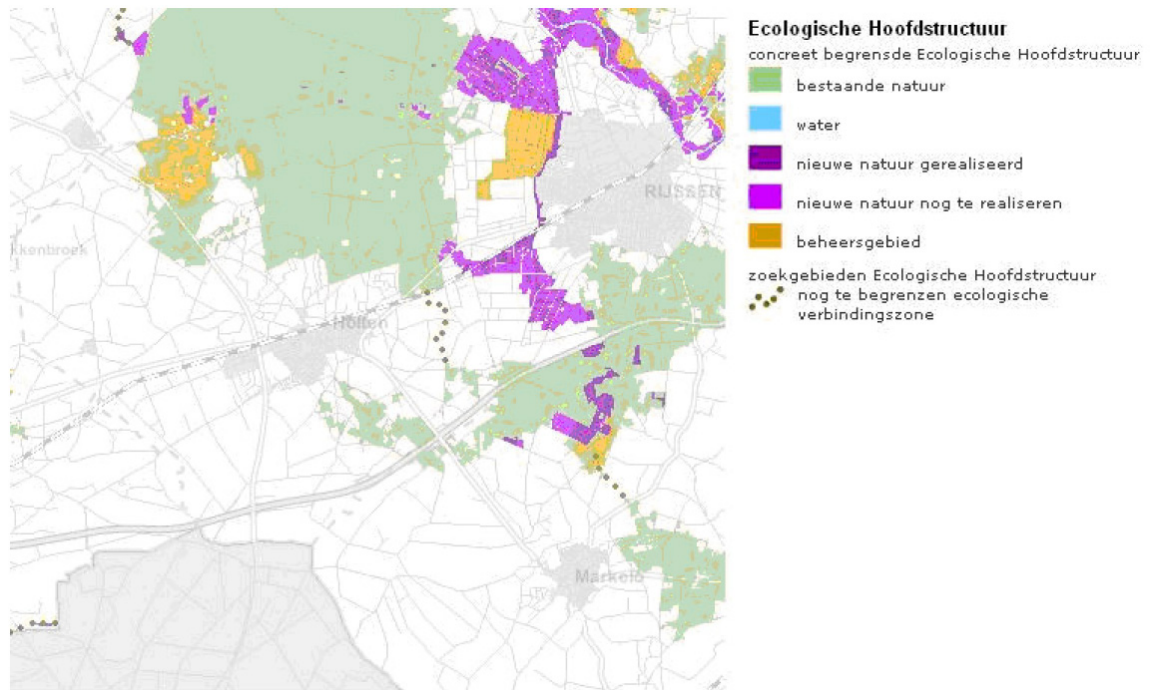
In hoofdstuk 3 van de passende beoordeling wordt geconstateerd dat - ondanks andere factoren die van belang zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen - de invloed van stikstofdepositie in alle gebieden nu een negatieve invloed heeft op met name de doelstellingen die gericht zijn op kwaliteitsverbetering van de habitats, en daarmee ook van daarvan afhankelijke soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden³.

Voor de instandhouding en ontwikkeling van de genoemde gebieden is - naast factoren als beheer en hydrologie - de invloed van de depositie van stikstof dus een belangrijke factor. In paragraf 3.3.4 worden de huidige belasting en de verwachte belasting bij autonome ontwikkeling beschreven. Dit is gebaseerd op de resultaten van het Onderzoek ammoniakdepositie dat deel uitmaakt van dit planMER.

3.3.2 Ecologische Hoofdstructuur (excl. Natura 2000-gebieden)

De provincie Overijssel heeft de natuurwaarden begrensd in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit bestaande wateren, natuur- en bosgebieden en te ontwikkelen natuurgebieden, beheersgebieden, verbindingzones en afrondingsgebieden. Uitgangspunt is het handhaven van rust en het tegengaan van verstoring en versnippering door het weren van grootschalige nieuwe ontwikkelingen in de EHS, tenzij er een zwaarwegend maatschappelijk belang om de ontwikkeling op die locatie te realiseren.

³ Het vóórkomen van Korhoen en Nachtzwaluw is - naast andere factoren - gekoppeld aan habitats waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. De andere soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden, stellen minder specifieke eisen dan de genoemde habitattypen.

Figuur 3.4 Ecologische Hoofdstructuur gemeente Rijssen-Holten (Provincie Overijssel, 2009)

De Sallandse Heuvelrug ligt geheel binnen de EHS, met uitzondering van de enken rond Holten. De overige EHS-gebieden bestaan uit de Beuseberg en Zuurberg ten zuiden van Holten en de Rijssenberg en Elsenerveen ten zuiden van Rijssen. In het plangebied liggen drie van belang zijnde ecologische verbindingszones, namelijk de Schipbeek, de zone door Look (ten zuiden van Holten) en langs de Elsenerbeek. Deze zone loopt langs de bebouwde kom van Rijssen, direct ten westen ervan. In deze omgeving ligt ook een brede zone waarin op grond van het natuurgebiedsplan Zuid-Twente de ontwikkeling van nieuwe natuur mogelijk is. Ook in de westelijke randzone van de Sallandse Heuvelrug liggen plaatselijk mogelijkheden voor de ontwikkeling van nieuwe natuur (zie natuurgebiedsplan Salland).

Bij het onderzoek naar de mogelijke gevolgen van stikstofdepositie op zeer gevoelige delen van de EHS (de gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij, Wav) is ruimer gekeken dan alleen de gebieden binnen de gemeente, namelijk tot een afstand van 5 km van de gemeente. Binnen die zone liggen ook enkele gebieden in de provincie Gelderland.

Autonome ontwikkeling

De Ecologische Hoofdstructuur is vastgelegd in de Omgevingsvisie en Verordening van de provincie Overijssel in 2009. Het kabinet heeft in haar regeerakkoord aangekondigd fors te bezuinigen op het natuurbeleid. De provincie Overijssel heeft daarom in oktober 2010 besloten alle aankopen van gronden en andere nieuwe verplichtingen voor de EHS op te schorten. De provincie zal geen nieuwe verplichtingen aangaan totdat duidelijk is wat het voornemen van het kabinet precies betekent voor de omvang en begrenzing van de EHS in Overijssel. Door de herijking van de EHS mede in verband met de voorlopige opschorting van de grondaankopen, waarover op dit moment wordt gedacht, is niet duidelijk of de beschreven intenties voor de ontwikkeling van ecologische verbindingszones en voor de ontwikkeling van nieuwe natuur in de Omgevingsvisie en Verordening zullen blijven bestaan. Niettemin wordt als autonome situatie de EHS gehanteerd, die is vastgelegd in de Omgevingsvisie en Verordening (zie Figuur 3.4). Dit is op dit moment (januari 2012) het vastgestelde beleid.

In het verleden was de Regge met een zone erlangs aangemerkt als 'robuuste ecologische verbindingszone'. Het rijk heeft het beleid voor de robuuste ecologische verbindingszones echter verlaten. Langs de Regge liggen gebieden die in het kader van de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur zijn aangewezen als te ontwikkelen nieuwe natuur. Door de herijking van de EHS, waarover op dit moment wordt gedacht, is niet duidelijk of deze intenties zullen blijven bestaan. De

gebieden langs de Regge die zijn aangeduid als te ontwikkelen nieuwe natuur worden wel als autonome situatie gehanteerd, omdat het nog steeds aan te duiden is als vastgesteld beleid.

De verbingszone langs de Elsenerbeek is bedoeld als fauna-verbinding tussen het Elsenerveen/Elsenerveld naar de Zunasche Heide (aan de voet van de Noetselerberg) in de gemeente Wierden. De zone loopt door langs de bebouwde kom van Rijssen, direct ten westen ervan. De ontwikkeling is opgenomen in de landinrichting Rijssen. De hergraven Elsenerbeek met een nieuwe natuurlijke beekprofiel is inmiddels gereed. Voor de overige twee verbingszones is nu de toekomstige realisatie onzeker. Voor de ecologische verbingszone Schipbeek is het streefbeeld bepaald door het 'model Winde', een vissoort van schone, zwak stromende wateren. De hele waterfauna zal kunnen profiteren van een inrichting volgens dit model. Voor de verbingszone door Look staat de betekenis voor de Das model. Van de inrichting als verbingszone voor de Das zullen ook diverse andere soorten van bossen, bosranden en kleinschalige landschappen profiteren.

Het voorgenomen bestemmingsplan biedt de mogelijkheid om agrarische gronden indien gewenst te bestemmen tot natuurgebied. Dit is mogelijk op grond van een wijzigingsbevoegdheid van B&W. Hierdoor zal het voorgenomen bestemmingsplan bijvoorbeeld de verdere ontwikkeling van de ecologische verbingszones en van nieuwe natuur niet in de weg staan. Voor de bescherming van potenties voor de ontwikkeling van nieuwe natuur is ook het stelsel van omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden van betekenis. Dit komt aan de orde bij de effectvoorspelling.

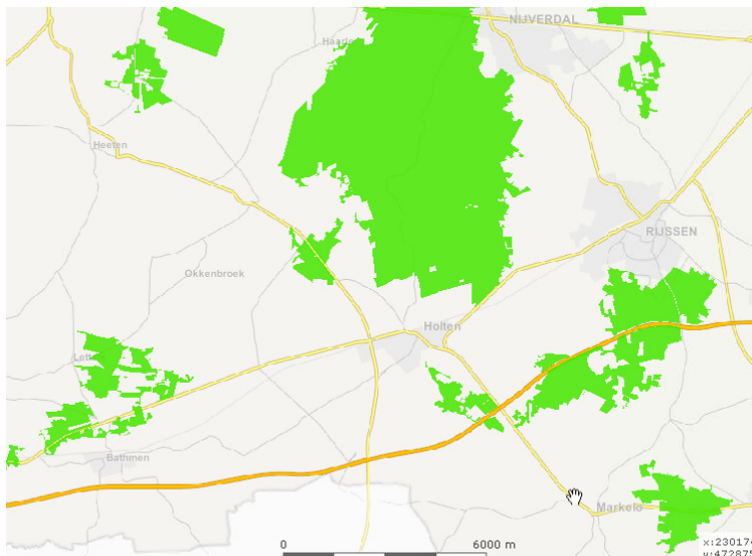
3.3.3 Overige zeer kwetsbare gebieden in de EHS (Wav-gebieden)

Delen van de ecologische hoofdstructuur zijn zeer kwetsbaar voor de gevolgen van stikstofbelasting via de lucht. Dit zijn de zeer kwetsbare gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (de gebieden worden daarom vaak aangeduid met de term 'Wav-gebieden'). Bij de aanwijzing van deze gebieden hebben de volgende aspecten een rol gespeeld:

1. De gevoeligheid voor de effecten van ammoniak;
2. De aanwezige natuurwaarden;
3. De ecologische samenhang;
4. De grootte van het voor verzuring gevoelige gebied;
5. De gevolgen van de aanwijzing voor bestaande veehouderijen.

Tot de Wav-gebieden horen de zeer kwetsbare Natura 2000-gebieden, maar ook andere delen van de Ecologische hoofdstructuur. De aangewezen zeer kwetsbare gebieden zijn weergegeven op de provinciale Natuurbeleidskaart (zie Figuur 3.5). Op de kaart staan ook (delen van) de Natura 2000-gebieden. Voor het onderzoek naar de mogelijke effecten op de Natura 2000-gebieden wordt uitgegaan van de informatie over deze gebieden in dat kader, met name omtrent de ligging van de gevoelige habitats. Deze benadering is voor deze gebieden accurater dan puur afgaan op de ligging van de Wav-gebieden.

In het kader van dit planMER wordt ook voor de gebieden buiten de Natura 2000-gebieden specifiek aandacht besteed aan dit aspect. De invloed van stikstofemissie in de gemeente Rijssen-Holten strekt zich mogelijk ook uit tot gebieden buiten de gemeentegrens. Daarom worden in dit planMER ook de zeer kwetsbare gebieden in een zone van 5 km om de gemeente in het onderzoek betrokken. Ook de zeer kwetsbare gebieden die grenzen aan de Natura 2000-gebieden (bijvoorbeeld Noetselerberg en omgeving) zijn meegenomen in het onderzoek voor de overige Wav-gebieden.

Figuur 3.5 Zeer kwetsbare gebieden Wav (Provincie Overijssel, 2009)

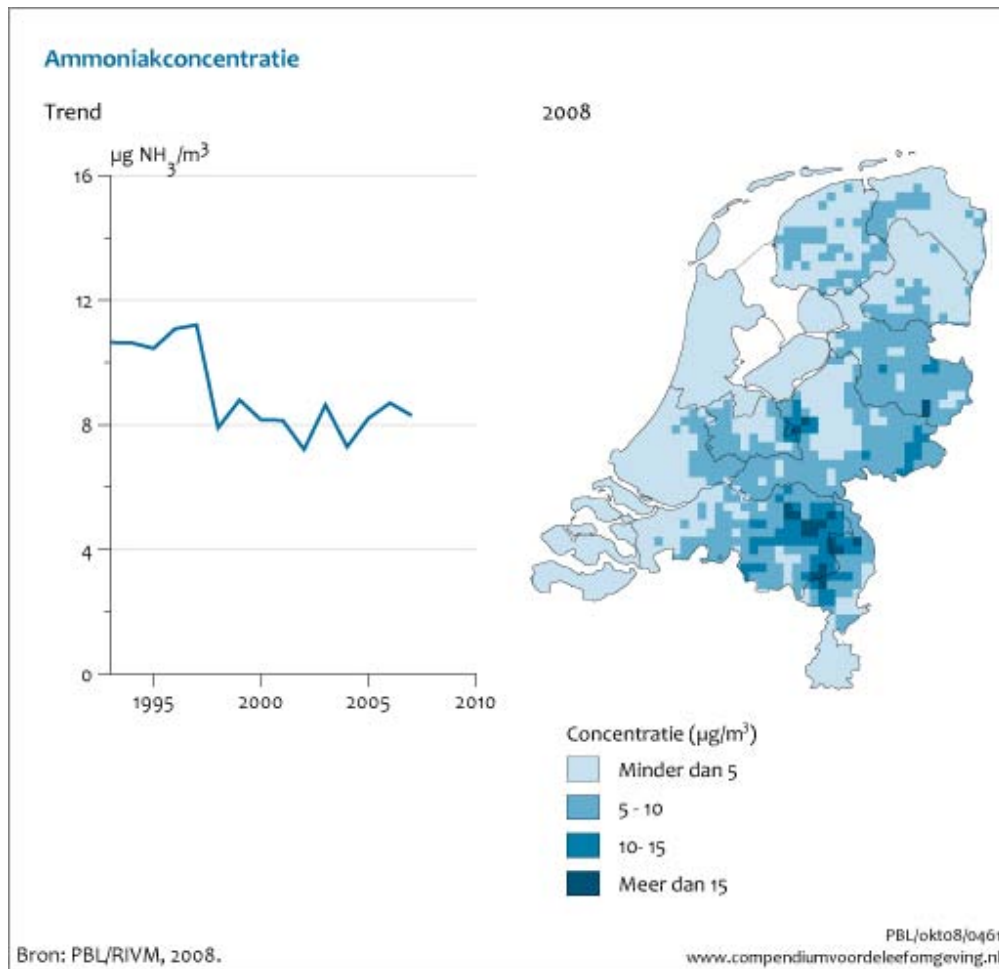
3.3.4 *Stikstofconcentratie in de lucht en stikstofdepositie; landelijke informatie en trends*

De Nederlandse agrarische sector levert met 46% de grootste bijdrage aan de totale stikstofdepositie op Nederland. Deze bijdrage bestaat vrijwel alleen uit ammoniak. De totale bijdrage van alle Nederlandse bronnen aan de totale stikstofdepositie (stikstofoxiden en ammoniak) is 64%, de rest is uit het buitenland afkomstig. Dit betekent dat de agrarische sector voor 72% van de totale Nederlandse bijdrage aan de stikstofdepositie verantwoordelijk is. De ammoniakemissies leveren met 70% de grootste bijdrage aan de totale stikstof depositie.

Hieronder wordt eerst informatie gegeven over de landelijke trend in de ontwikkeling van de ammoniakdepositie. Vervolgens wordt informatie gegeven over de stikstof- en ammoniakdepositie in de gemeente Rijssen-Holten en omgeving. De informatie is ontleend aan de website van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het (voormalige) milieuplanbureau. Onderdeel daarvan zijn de Grootschalige Concentratiekaarten van Nederland. Het gaat hier dus om de resultaten van berekeningen en prognoses op landelijke schaal. In paragraaf 3.3.4 wordt 'ingezoomd' op de huidige situatie in de Natura 2000-gebieden en de overige delen van de EHS in Rijssen-Holten en omgeving. Hiervoor zijn specifieke berekeningen gemaakt voor de invloed van de landbouw op de stikstofdepositie in deze gebieden.

Stikstofconcentratie in de lucht

In Figuur 3.6 is de stikstofconcentratie in de lucht in beeld gebracht. Daarbij is ook de landelijke trend aangegeven. De gemiddelde gemeten ammoniakconcentratie in de lucht is sinds het begin van de metingen in 1993 met 25% afgenomen (www.mnp.nl). De laatste jaren is geen verdere daling opgetreden.

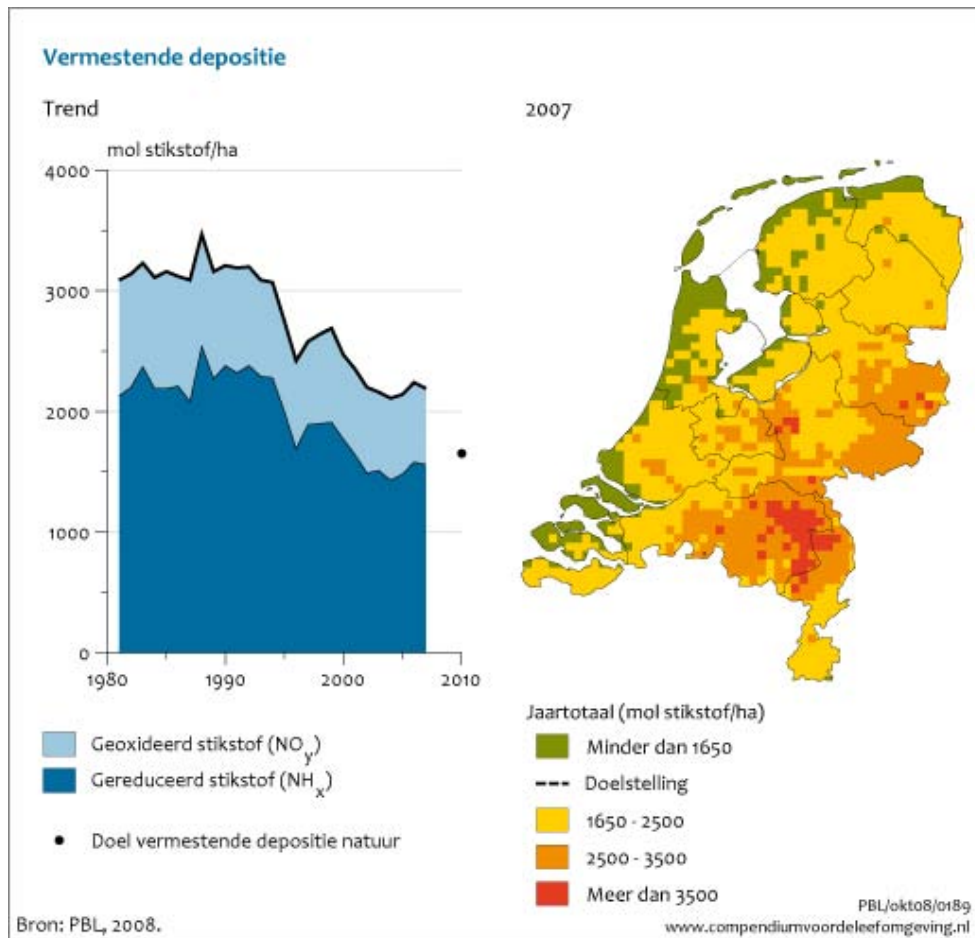

Figuur 3.6 Landelijke trend in de ammoniakconcentratie in de lucht (bron: www.compendiumvoordeleefomgeving.nl)

Stikstofdepositie, landelijk

De landelijk gemiddelde stikstofdepositie, ook wel vermistende depositie genoemd, lag tot halverwege de jaren 1990 vrij constant rond de 3.100 mol stikstof (N) per hectare. Vanaf 1994 daalde de stikstofdepositie geleidelijk naar 2.200 mol per hectare in 2002 (figuur 3.4). De landelijk gemiddelde stikstofdepositie is vanaf 2002 redelijk stabiel. In 2007 komt deze depositie uit op 2190 mol stikstof per hectare. Daardoor is de doelstelling van 1.650 mol per hectare voor het jaar 2010 niet dichterbij gekomen.⁴

⁴ cijfers zijn op basis van de rekensystematiek die tot voor kort werd gehanteerd. Door recente aanpassingen van het modelinstrumentarium zijn de uitkomsten niet helemaal vergelijkbaar met de modeluitkomsten voor 2010. Het gaat op deze plaats echter vooral om het beschrijven van de trend.

Figuur 3.7 Landelijke trend in de stikstofdepositie (bron: www.pbl.nl)

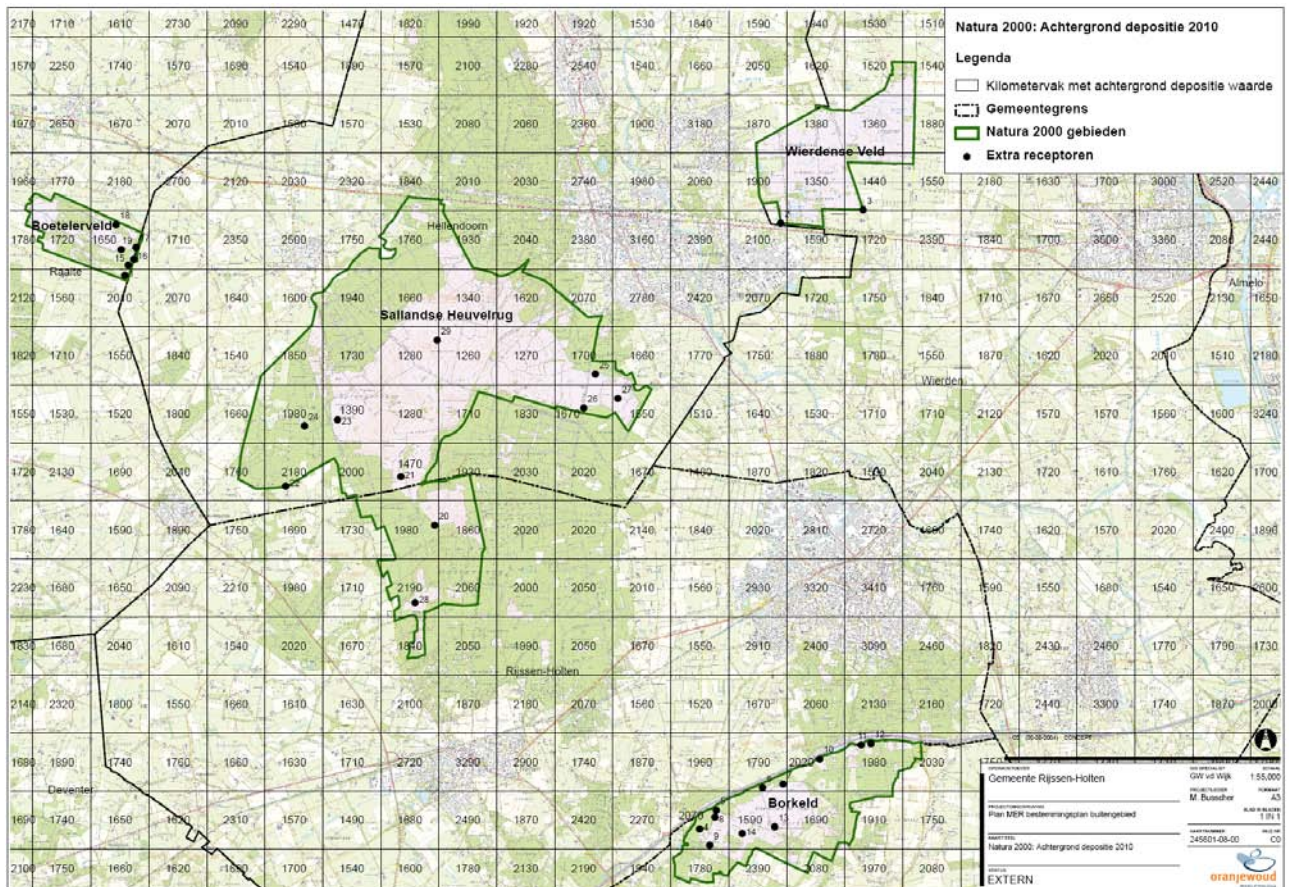
De daling in stikstofdepositie is het gevolg van lagere emissies van zowel stikstofoxiden als van ammoniak.

- De emissie van stikstofoxiden in Nederland daalde sinds 1980 met meer dan 30%. Deze daling is het resultaat van maatregelen bij het verkeer, zoals de invoering van de katalysator aan het eind van de jaren tachtig, bij de industrie en in de energiesector;
- De emissie van ammoniak door agrarische bronnen in Nederland is in dezelfde periode met 40% gedaald. Vooral de laatste tien jaar hebben emissiebeperkende maatregelen voor een daling gezorgd. Tot deze maatregelen behoren verbeterde voersamenstelling, het gebruik van emissiearme stallen, het afdekken van mestilo's en het direct onderwerken van mest bij de aanwending.

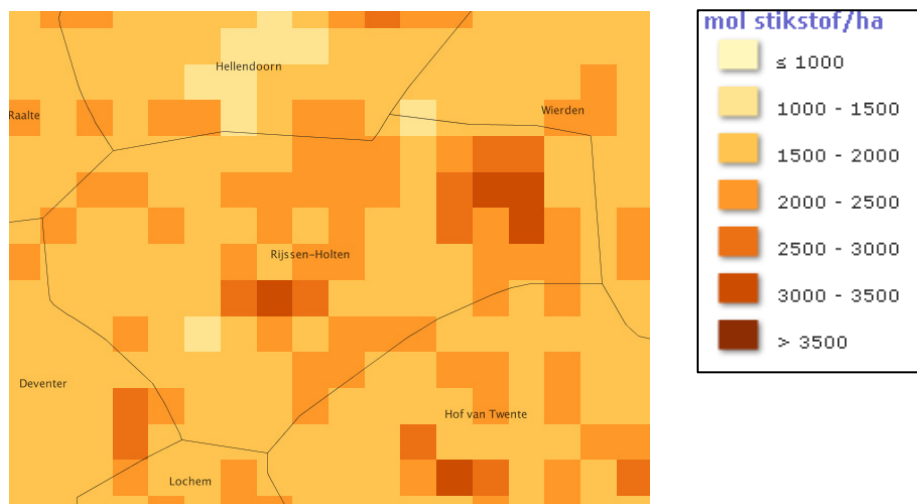
De lichte stijging van met name de ammoniakdepositie in 2005 en 2006 is geheel toe te schrijven aan de meteorologische omstandigheden in die jaren. In 2010 is door verandering van de rekenmethodiek de berekende depositie bijgesteld. Gemiddeld voor heel Nederland wordt daardoor een circa 20% lager depositie berekend dan op basis van het rekenmodel dat tot dan toe was gehanteerd.

Stikstofdepositie in Rijssen-Holten en omgeving

Op Figuur 3.8 is de berekende depositie van stikstof in Rijssen-Holten en omgeving in 2010 weergegeven, op basis van informatie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). De gegevens verschaffen informatie omtrent de berekende stikstofdepositie op het niveau van vakken van één km². Het PBL presenteert op zijn website ook globalere informatie, waarop de depositie is ingedeeld in klassen. In Figuur 3.9 is van deze kaart een uitsnede opgenomen.

Figuur 3.8 Depositie van stikstof (totaal) in Rijssen-Holten en omgeving, in 2010 (bron: PBL)

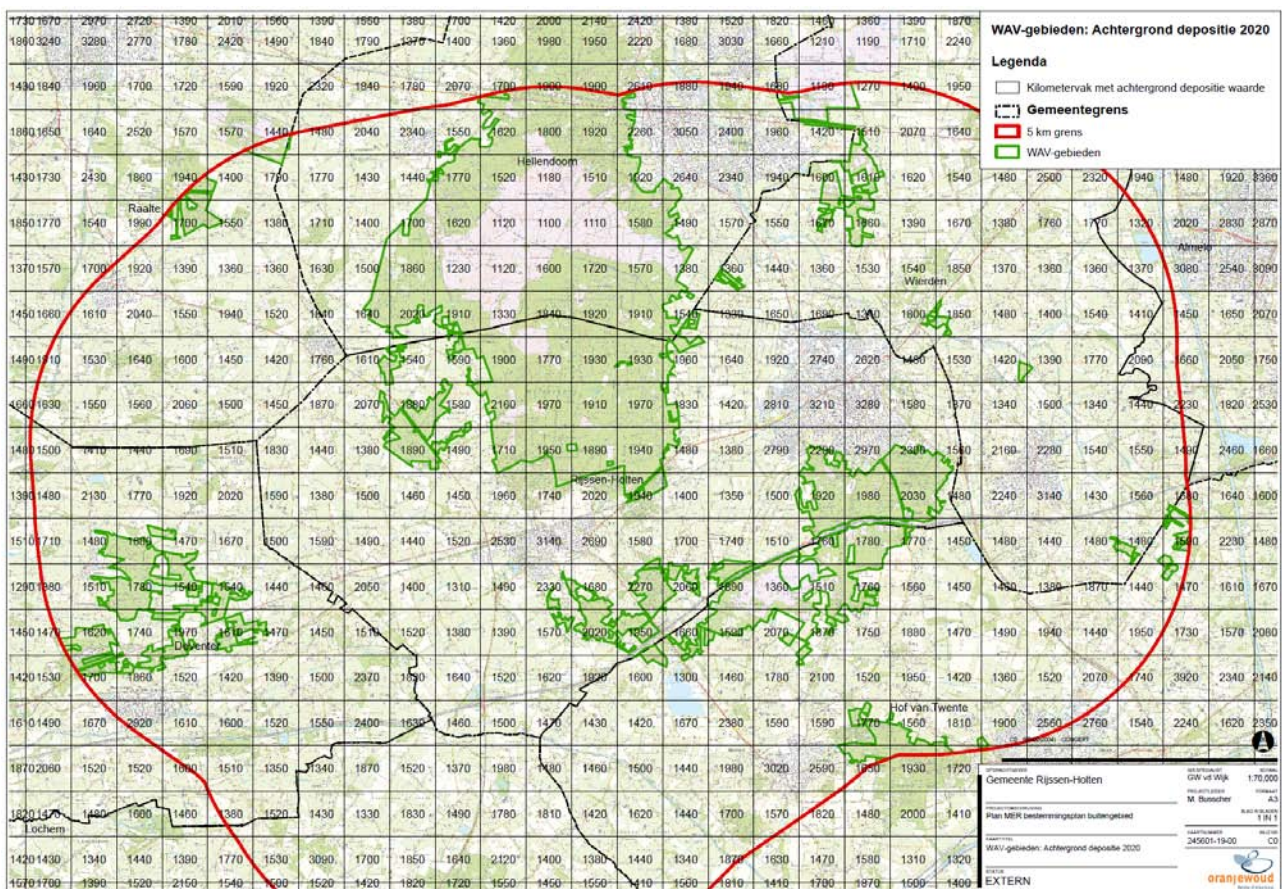
Figuur 3.9 Depositie van stikstof (totaal) in Rijssen-Holten en omgeving, in 2010 (bron: PBL, Grootschalige Concentratiekaart Nederland)

Binnen de provincie Overijssel is de stikstofdepositie van de agrarische sector voor ongeveer 90% afkomstig van grondgebonden veehouderijen (Gies e.a., 2008).

Uit de informatie in het rapport 'Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel' (Gies T.J.A. et al., juni 2008, Alterra) blijkt dat van de totale stikstofdepositie in Overijssel 24% afkomstig is van de landbouw binnen de provincie. De overige 76% is veroorzaakt door stikstofoxiden van binnen en buiten de provincie en ammoniak van buiten de provincie. Omgekeerd levert Overijssel uiteraard ook een bijdrage aan de stikstofdepositie elders.

Autonome ontwikkeling

Er wordt op basis van landelijke trends een lichte afname van de depositie verwacht. Dit door een (licht) dalende landelijk trend van het vrijkomen van ammoniakstikstof in de lucht en door maatregelen die de emissie van stikstofoxiden verder beperken. Wat betreft de veehouderij draagt het Besluit Huisvesting hier aan bij. Deze trend zal ook invloed hebben op de concentratie ammoniak in het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten. Hier ligt de dalende trend in een orde van grootte van 5-10%. In de periode tot 2030 zal de totale stikstofdepositie naar verwachting nog iets dalen, dit is echter marginaal (1 á 2%). Dit kan worden afgeleid uit de kaarten met de prognose van het PBL voor 2020 en 2030. De gegevens voor 2020 zijn Figuur 3.10 weergegeven. Voor de prognose voor 2030 wordt verwezen naar de website van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland.

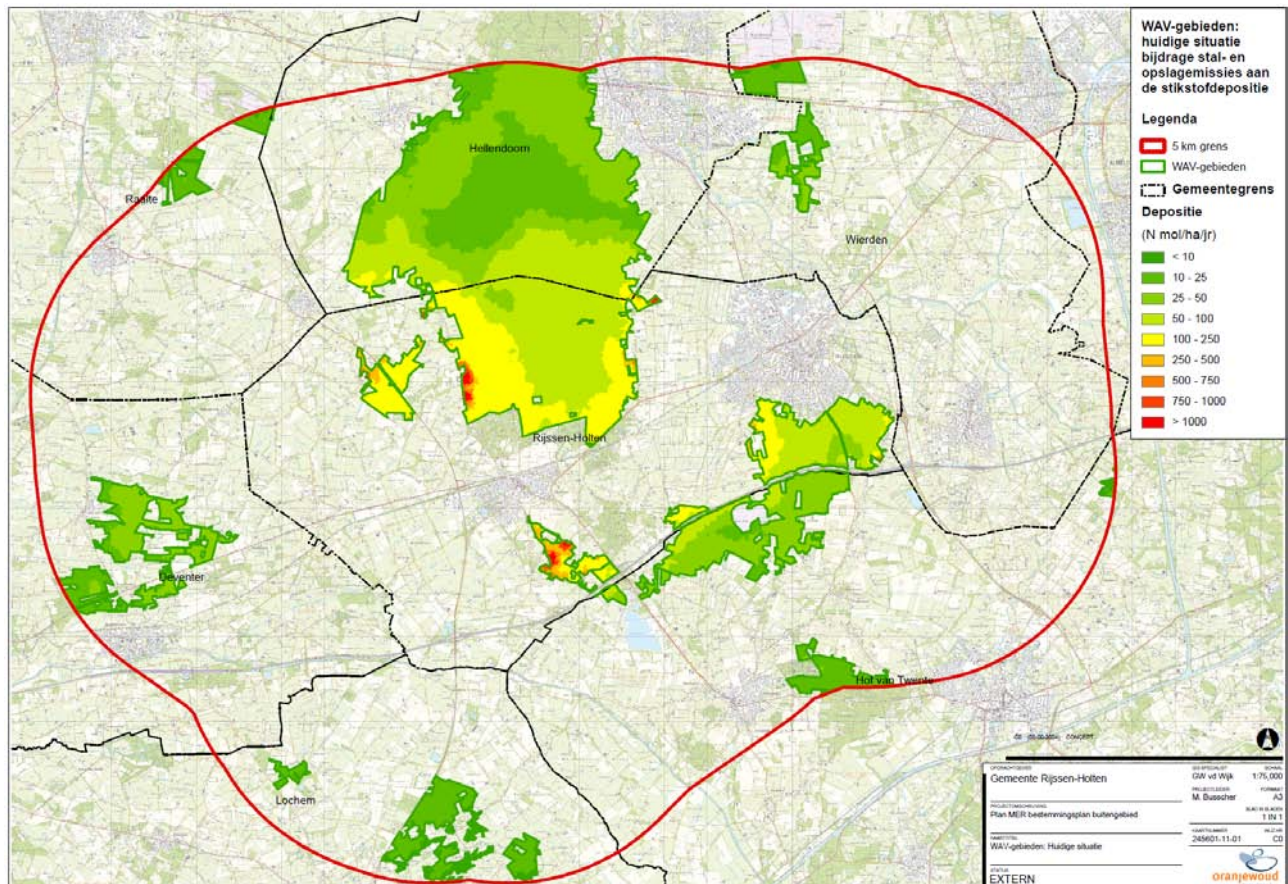
Figuur 3.10 Prognose stikstofdepositie (totaal) in 2020 (Bron: PBL, Grootschalige Concentratiekaart Nederland)

In de gemeente Rijssen-Holten worden naast de ontwikkelingen in de landbouw geen andere ontwikkelingen verwacht die een aanmerkelijke invloed zullen hebben op de stikstofdepositie. De gevolgen van algemene landelijke ontwikkelingen zijn opgenomen in de prognoses van het PBL.

Invloed van de veehouderij op de stikstofdepositie

In Figuur 3.11 is de bijdrage van de stal- en opslagemissies van de veehouderij binnen de gemeente Rijssen-Holten op zeer kwetsbare gebieden in Rijssen-Holten en omgeving weergegeven. De kaart is ontleend aan de uitgevoerde scenariostudie (zie het rapport 'Onderzoek ammoniakdepositie') en geeft de berekende depositie ten gevolge van stallen en mestopslagen in de gemeente Rijssen-Holten op de zeer kwetsbare gebieden binnen de gemeente en in een zone van 5 km daar omheen weer⁵.

⁵ Opmerking: doordat de Wav-gebieden als basis zijn gebruikt, ontbreekt op deze figuur een klein gedeelte van De Borkeld. Zie voor de invloed op de Natura 2000-gebieden Figuur 3.12.

Figuur 3.11 Huidige bijdrage van de landbouw (stal- en opslagmissies) in Rijssen-Holten aan de stikstofdepositie op overige zeer kwetsbare gebieden

De bijdrage op de nabij gelegen zeer kwetsbare gebieden ligt veelal in een orde van grootte van 100-250 mol N/ha/j, lokaal in de klasse van 250-500 mol N/ha/j. Opvallend is de relatief hoge bijdrage aan de westflank van de Sallandse Heuvelrug en op de zeer kwetsbare gebieden ten zuiden van Holten.

3.3.5 *Stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden en overige delen Ecologische Hoofdstructuur*

Natura 2000-gebieden

Zoals in § 3.3.1 is aangegeven, zijn niet alleen de Sallandse Heuvelrug, maar ook de Natura 2000-gebieden in en zone van 10 km rond de gemeente in dit planMER (en de passende beoordeling) betrokken. Dit is met name gedaan, omdat de invloed van de veehouderij op de stikstofdepositie zich tot een dergelijke ruime afstand kan uitstrekken.

In Tabel 3.5 staan de kritische depositiewaarden van Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente Rijssen-Holten weergegeven. De tabel geeft een opsomming van alle habitats waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden in de verschillende gebieden. Daarachter is per gebied aangegeven, welke habitats met instandhoudingsdoelstellingen daar voorkomen. Onderaan de tabel is per gebied de range aangegeven waarbinnen de stikstofdepositie zich bevindt. Dit is op basis van de actuele cijfers van het PBL (april 2011).

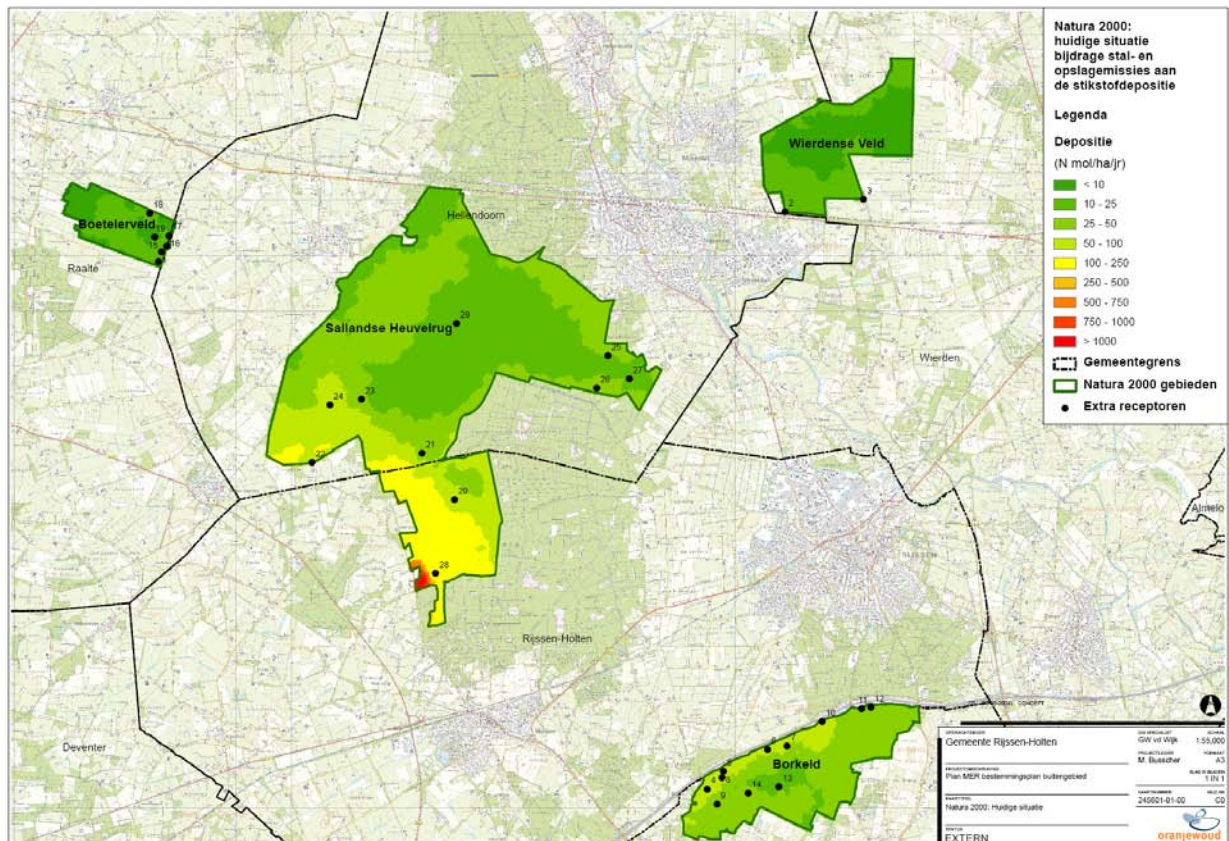
Bij analyse op een gedetailleerder niveau kunnen, met name als stikstofbronnen (bijvoorbeeld veehouderijbedrijven) dichtbij een Natura 2000-gebied liggen, veel hogere waarden worden gevonden. Zo geeft het rapport 'Effectiviteit ammoniakmaatregelen in een 10 km zone rondom de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel' (T.J.A. Gies et al., 2009, Alterra, Wageningen) op basis van berekeningen voor het peiljaar 2006 voor de Sallandse Heuvelrug een gemiddelde totale stikstofdepositie van 2.886 mol N/ha/j. In het midden van het gebied is de depositie veel lager, en aan de westrand zal deze navenant hoger zijn. Hierbij is uitgegaan van een resolutie (vakgrootte) van 250 m x 250 m. Voor de Borkeld is met deze methode een gemiddelde totale stikstofdepositie van 3.196 mol

N/ha/j berekend en voor het Boetelerveld van 3.270 mol N/ha/j. Bij deze berekeningen kan als kanttekening geplaatst worden dat ondertussen het modelinstrumentarium verder is ontwikkeld. Naar de huidige inzichten werd in het verleden in het algemeen de stikstofdepositie overschat (in de gegevens van het PBL met gemiddeld ca. 20%). De gegevens illustreren dat lokaal de depositie veel hoger kan zijn dan de gemiddelden van het PBL aangeven.

Tabel 3.5 Overzicht van habitattypen en kritische depositiewaarden voor stikstof (in mol N per ha per jaar), betreft Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats binnen een afstand van 10 km tot het plangebied

habitattype	benaming	Krit.Depos. waarde N totaal (mol N/ha/jaar)	Borkeld	Boetelerveld	Sallandse Heuvelrug	Wierdense Veld
H3130	Zwakgebufferde vennen	410	X	X		
H3160	Zure vennen	410	X		X	
H4010_A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1300	X	X	X	X
H4030	Droge heiden	1100	X		X	X
H5130	Jeneverbesstruwelen	2180	X	X	X	
H6230	Heischrale graslanden	830	X	X	X	
H6410	Blauwgraslanden	1100		X		
H7110_A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	400				(x)*
H7110_B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	400			X	
H7120	Herstellende hoogvenen	400				X
H7150	Pioniersvegetaties met snavelbiezen	1600	(x)	X		
Stikstofdepositie(mol N/ha/j) in het Natura 2000-gebied in 2010			1590- 2390	1650- 2010	1260- 2190	1350- 2100
(x): komt voor, geen instandhoudingsdoelstelling (x)*: complementair doel						

In Figuur 3.12 is de bijdrage van de veehouderij (stallen en mestopslagen) in Rijssen-Holten aan de stikstofdepositie weergegeven. Deze kaart is ontleend aan de eerdergenoemde scenariostudie. Ook deze kaart illustreert de relatief hoge bijdrage van de veehouderij aan de depositie op de westflank van het gebied Sallandse Heuvelrug.

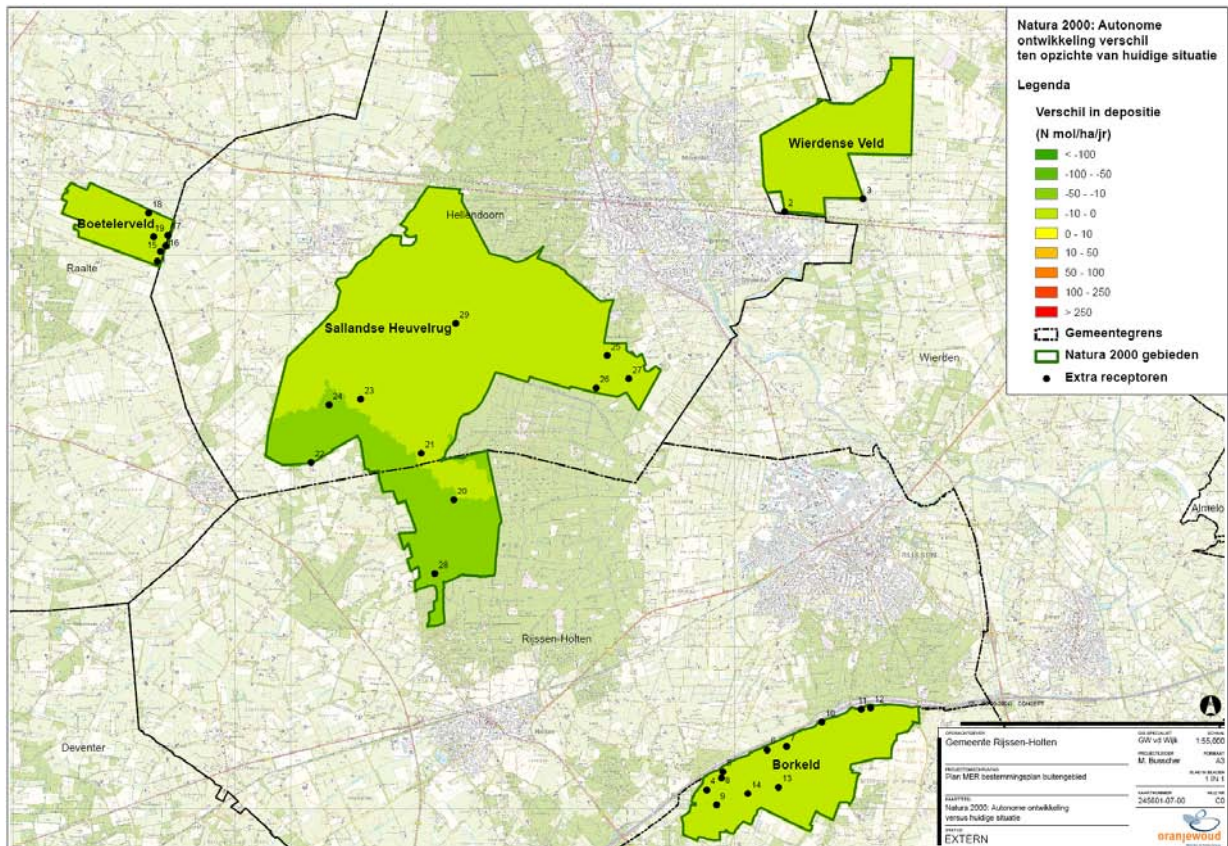
Figuur 3.12 Bijdrage veehouderij (stallen en mestopslagen) aan de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, huidige situatie

Autonome ontwikkeling

Zoals in het voorgaande reeds is genoemd, wordt een licht dalende trend verwacht in de totale depositie van stikstof vanuit de lucht (5-10%). Dit zal in het algemeen onvoldoende zijn om de overschrijding op te heffen. Alleen voor iets minder gevoelige habitats zou dit lokaal kunnen optreden.

In de studie die in het kader van dit planMER is uitgevoerd naar de bijdrage van de veehouderij aan de verwachte ammoniakbelasting, is de bijdrage van de veehouderij bij autonome ontwikkeling op een gedetailleerder schaalniveau berekend. Hierbij is uitgegaan van de concreet te verwachten autonome ontwikkeling van de veehouderij in de gemeente, op basis van concrete vergunde initiatieven en de afspraken die op basis van het Besluit Huisvesting zijn opgenomen in de bedrijfsontwikkelingsplannen (BOP's). Het verwachte verschil ten opzichte van de autonome ontwikkeling is weergegeven in Figuur 3.13.

Uitgaande van deze concreet te verwachten ontwikkeling, zal er een lichte daling optreden van de bijdrage van de veehouderij aan de stikstofdepositie. Deze daling licht veelal in een range van 0 -10 mol N/ha/jaar, maar met name bij de westflank van de Sallandse Heuvelrug is deze daling groter, in de range 10-50 mol N/ha/jaar.

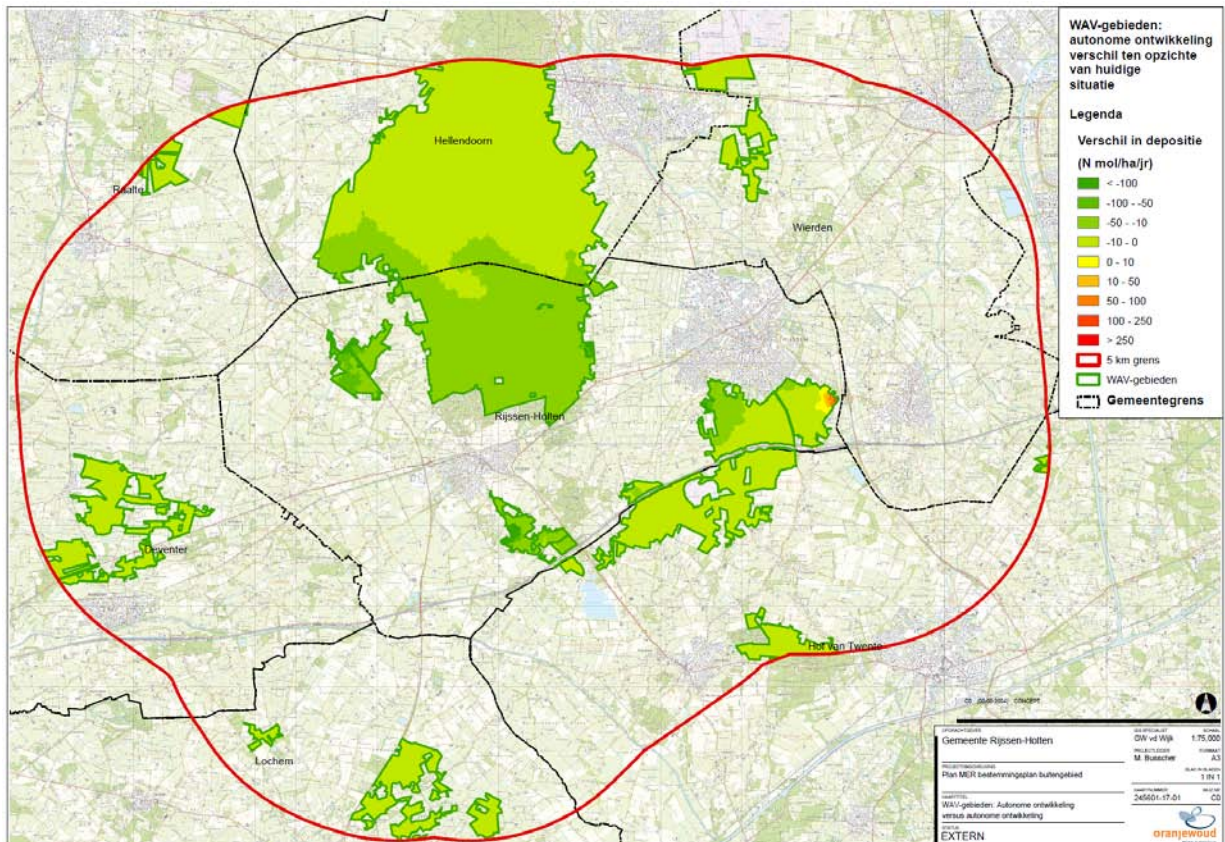

Figuur 3.13 Verandering) bijdrage landbouw aan stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden, bij autonome ontwikkeling (verschil ten opzichte van de huidige bijdrage)

Invloed op de (overige) Wav-gebieden.

Op dezelfde wijze als voor de Natura 2000-gebieden is gedaan, is ook de stikstofdepositie op alle zeer kwetsbare gebieden (de zogenaamde Wav-gebieden) berekend en in beeld gebracht.

Voor de huidige bijdrage van de landbouw aan de stikstofdepositie wordt verwezen naar Figuur 3.11. Figuur 3.14 geeft informatie over de verandering bij de verwachte autonome ontwikkeling. De figuur laat zien dat er bij autonome ontwikkeling veelal sprake zal zijn van een lichte afname van de bijdrage van de veehouderij in Rijssen-Holten aan de stikstofdepositie op de overige zeer kwetsbare gebieden. Dit is vooral het gevolg van maatregelen die de bedrijven zullen nemen om te voldoen aan het Besluit huisvesting en van het gegeven dat enkele bedrijven hebben aangegeven te zullen stoppen. Op één plaats ten zuiden van Rijssen zal echter ten gevolge van reeds vaststaande plannen voor uitbreiding een toename optreden ten opzichte van de huidige situatie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het rapport 'Onderzoek ammoniakonderzoek planMER bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012).

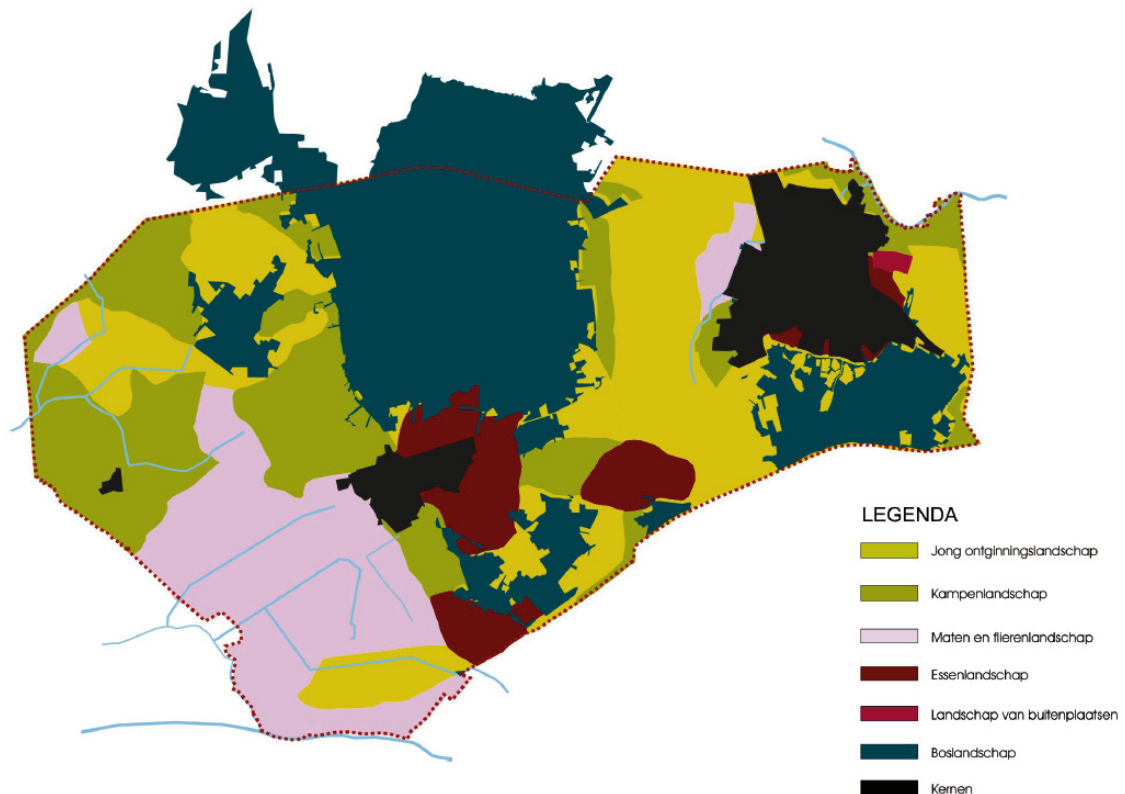
Figuur 3.14 Verandering bijdrage landbouw aan stikstofdepositie alle zeer verzuringsgevoelige gebieden, bij autonome ontwikkeling (verschil ten opzichte van de huidige bijdrage)

3.4 Landschap en cultuurhistorie

Het landschapsbeeld van Rijssen-Holten wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ondergrond, de ontstaansgeschiedenis en de waterhuishouding. Rijssen-Holten heeft een gevarieerde geomorfologische ondergrond en daardoor een gevarieerde verschijningsvorm. De Holterberg, de Rijsserberg en Beuseberg, onderdelen van het stuwwalcomplex Sallandse Heuvelrug, vormen een kenmerkend onderdeel van de ondergrond van de gemeente. Het gebied van de stuwwallen heeft een hoge aardkundige waarde. De stuwwallen bestaan uit zandgronden die nu zijn begroeid met heide en bos. De rest van de gemeente bestaat uit dekzandvlakten en beekdalen. De dekzandvlakten zijn vooral van betekenis als locaties van vroege bewoning en ontginning. Grote reliëfverschillen zijn in de dekzandvlakten in de loop der jaren vaak geëgaliseerd om de productieomstandigheden van de landbouw te verbeteren.

Binnen de gemeente kunnen de volgende landschapstypen worden onderscheiden (zie Figuur 3.15):

- het stuwwallandschap (in het figuur boslandschap genoemd);
- het essenlandschap;
- het kampenlandschap;
- het jonge (heide)ontginningslandschap;
- het maten- en flierenlandschap;
- het landschap van de buitenplaatsen.

Figuur 3.15 Landschapstypen gemeente Rijssen-Holten (bron: BRO, 2007)

Onderstaand zijn kort per landschapstype de landschapkenmerken beschreven.

Stuwwallandschap

Het stuwwallandschap is gevormd door het reliëf van de Sallandse Heuvelrug waarvan Holterberg, Beuseberg en Rijsserberg deel uitmaken. Het landschap kenmerkt zich door afwisseling van bos en heiderestanten. Het bos is ontstaan op voormalige heideterreinen.

Essenlandschap

Daar waar grote, aaneengesloten oppervlakten hoge gronden voorkwamen, ontstonden vanaf de middeleeuwen esnederzettingen. Holten en Rijssen zijn ontstaan als esnederzetting. Op de hoge gronden ontstonden bouwlandcomplexen: de essen (ook wel enken genoemd). Rondom de bouwlandcomplexen werden de boerderijen opgericht. De Holter- en Lokerenk met een glooiend, bol en open karakter zijn voorbeelden van oorspronkelijke bouwlandcomplexen. Bij Rijssen zijn de essen niet of nauwelijks meer herkenbaar door de uitbreidingen van de kern Rijssen.

Kampenlandschap

Een kamp is een min of meer blokvorming perceel akkerland dat afzonderlijk met een haag of houtwal is omheind. Het kampenlandschap is gevormd door restanten van een van oorsprong kleinschalig reliëfrijk oud ontginningsgebied met kleine verspreid gelegen akkers en graslanden, een rijkdom aan beplante steilranden, houtwallen en gegroepeerde boerderijen. Dit landschap is nog aanwezig op de flanken van de Holterberg rond Neerdorp en Espelo en bij Dijkerhoek.

Jonge (heide)ontginningslandschap

Het jonge (heide)ontginningslandschap is relatief open en vlak met een rechthoekig verkavelingspatroon en is geaccentueerd door verspreide weg- en erfbeplantingen. Het landschap is ontstaan door de ontwatering en ontginning van deze van oorsprong zeer natte gebieden in de 19^e eeuw en de ruilverkaveling die heeft plaatsgevonden in de zeventiger jaren van de vorige eeuw. Ten westen van de Holterberg komt dit landschapstype voor langs de Soestwetering. Ten oosten van de Holterberg ligt een groot jong ontginningslandschap, bestaande uit de Overtoom, de Leiding en het Ligtenbergerveld.

Maten- en flierenlandschap

Het matenlandschap bestond oorspronkelijk uit vochtige, lagere gelegen hooilanden met een netwerk van singels van zwarte els langs de perceelsgrenzen. Inmiddels bestaat het matenlandschap uit weidegronden. Een groot deel van de singels is inmiddels verloren gegaan. Het gebied is daardoor behoorlijk open. Het gebied aan de zuidwestkant van de gemeente kan worden aangemerkt als matenlandschap: bij Waterhoek, Holterbroek, Lokerbroek, Fliermaten en de Schipbeek.

Landschap van de buitenplaatsen

Een klein gebiedje ten oosten van Rijssen kan worden aangemerkt als landschap van de buitenplaatsen. Hier ligt landgoed Oosterhof. Dit is een landhuis met een karakteristiek aangelegd park en parkbos. De grote afwisseling aan landschappen is sterk bepaald door het aanwezige reliëf. Naast het reliëf zijn de variatie in schaal en de mate van openheid van het landschap bepalend voor de kwaliteit van het landschap.

Autonome ontwikkeling

Het veranderingsproces van de landschappen is in de afgelopen 150 jaar groot geweest. De processen zijn:

- De oprukkende verstedelijking;
- De bebossing van de stuwwallen in de 19^e eeuw;
- Het geleidelijk verval van de kleinschalige essen- en kampenlandschappen;
- De drooglegging en optimalisering van de natte vlakten en ruilverkaveling voor landbouw;
- Het afkalven van het Reggelandschap door optimalisering van de waterafvoer.

De processen leiden tot enige nivellering van het landschap. Toch worden ook tendensen gesignaleerd die er op wijzen dat het proces van nivellering afneemt. Als oorzaak worden genoemd het toenemende belang van water als ordenend principe, het toenemend respect voor natuur en landschap en vernieuwde functies voor historische panden en erven (BRO, 2007).

In het kader van de Landinrichting Rijssen zijn in het landelijk gebied van de gemeente Wierden, Rijssen-Holten en Hellendoorn recent processen van herstel van watersystemen en (natte) natuurverbindingen uitgevoerd of in gang. Twee relevante projecten binnen de gemeente zijn het herstel van het landschap en het watersysteem van het Reggelandschap en de aanleg van de ecologische verbindingzone de Elsenerbeek. De aanleg van de ecologische verbindingzone Elsenerbeek is inmiddels gereed.

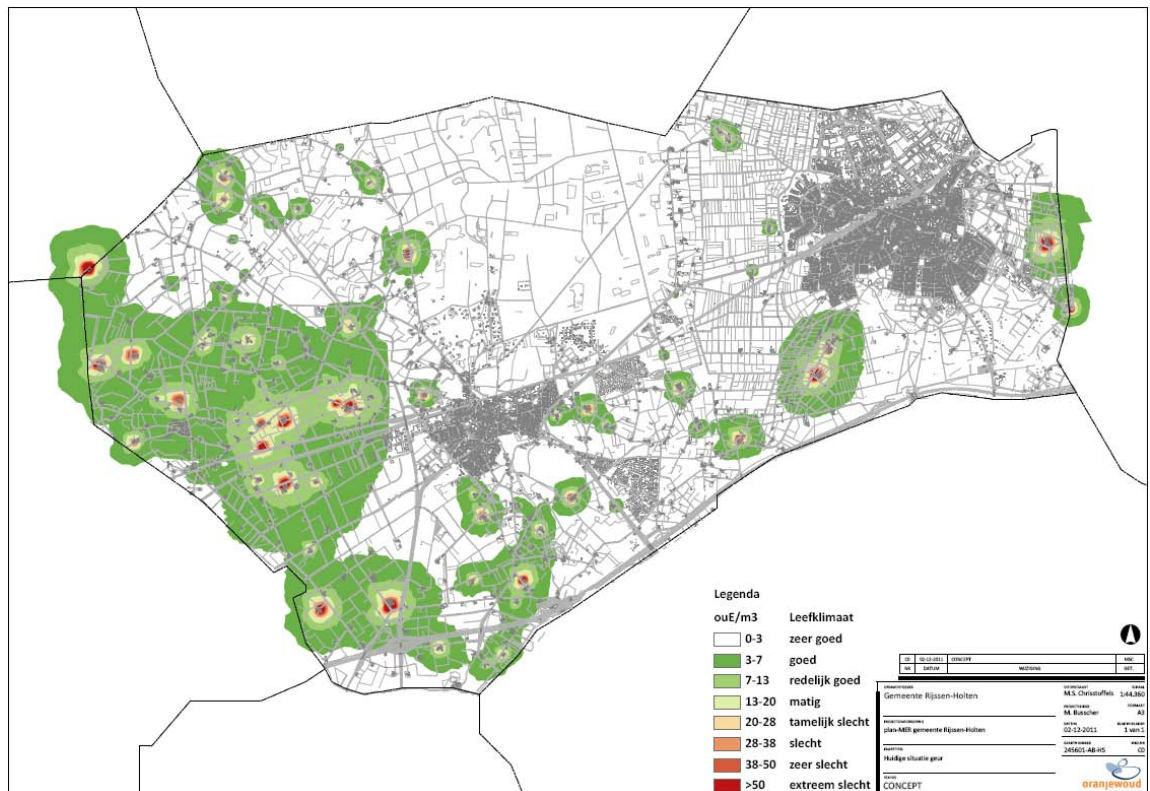
3.5 Leefbaarheid en gezondheid

3.5.1 Geur

Geurbelasting is met name afkomst van agrarische bedrijven waar op intensieve wijze dieren worden gehouden zoals varkens en kippen. Ook de melkkoeien op melkrundveehouderijen veroorzaken geurhinder, hetzij in minder mate. Binnen de gemeente zijn 240 veehouderijen aanwezig. Hiervan hebben 50 bedrijven als hoofdtak intensieve veehouderij.

In paragraaf 5.4.1 is de aanpak van de geurberekeningen nader toegelicht. Hieronder volgen kort de uitkomsten van de berekeningen voor de huidige en autonome situatie.

Uit Figuur 3.16 blijkt dat voor het grootste deel van de gemeente Rijssen-Holten het leefklimaat als gevolg van de geurbelasting varieert tussen 'zeer goed' en 'goed'. Alleen in de directe omgeving van intensieve veehouderijen is het leefklimaat minder goed en varieert deze van 'redelijk goed' tot 'extreem slecht'. In de bebouwde kom van Rijssen is het leefklimaat te omschrijven als 'zeer goed'. Het leefklimaat van de bebouwde kom van Holten is ook grotendeels als 'zeer goed' te omschrijven. Het leefklimaat in de bebouwde kom van Dijkerhoek is te omschrijven als 'goed'.

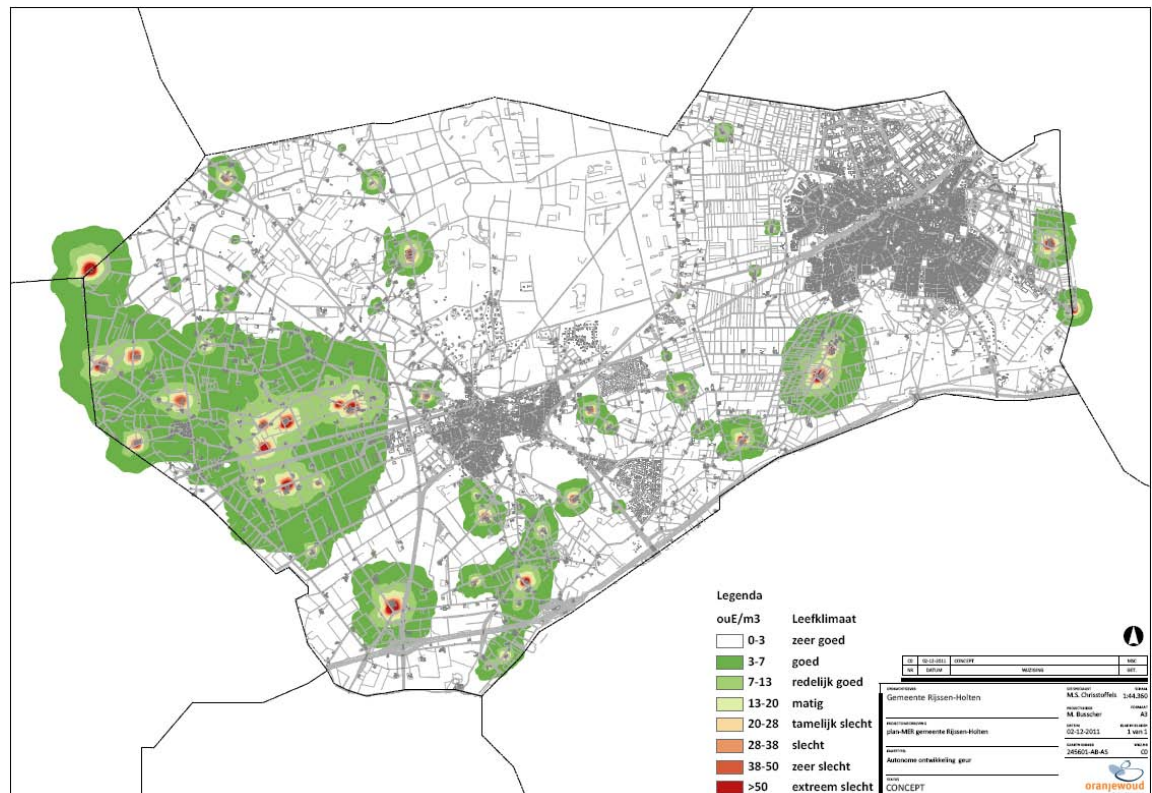

Figuur 3.16 Achtergrondbelasting geur huidige situatie in Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)

Autonome ontwikkeling

Het leefklimaat in de autonome situatie verbetert ten opzichte van de huidige situatie. Dit is te verklaren, omdat een aantal gemengde agrarische bedrijven hun intensieve tak heeft afgestoot. Daarnaast is voor een tweetal bedrijven, die gaan stoppen met hun bedrijfsvoering, de vergunning ingetrokken (zie Figuur 3.17).

Voor het grootste deel van de gemeente varieert het leefklimaat varieert tussen 'zeer goed' en 'goed'. Evenals in de huidige situatie is alleen in de directe omgeving van intensieve veehouderijen varieert het leefklimaat van 'redelijk goed' tot 'extreem slecht'. Het leefklimaat van de bebouwde kommen van Rijssen en Holten is te omschrijven als 'zeer goed'. Het leefklimaat in de bebouwde kom van Dijkwerf blijft hetzelfde als in de huidige situatie en is te omschrijven als 'goed'.

Figuur 3.17 Achtergrondbelasting geur autonome situatie in Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)

3.5.2 Fijn stof

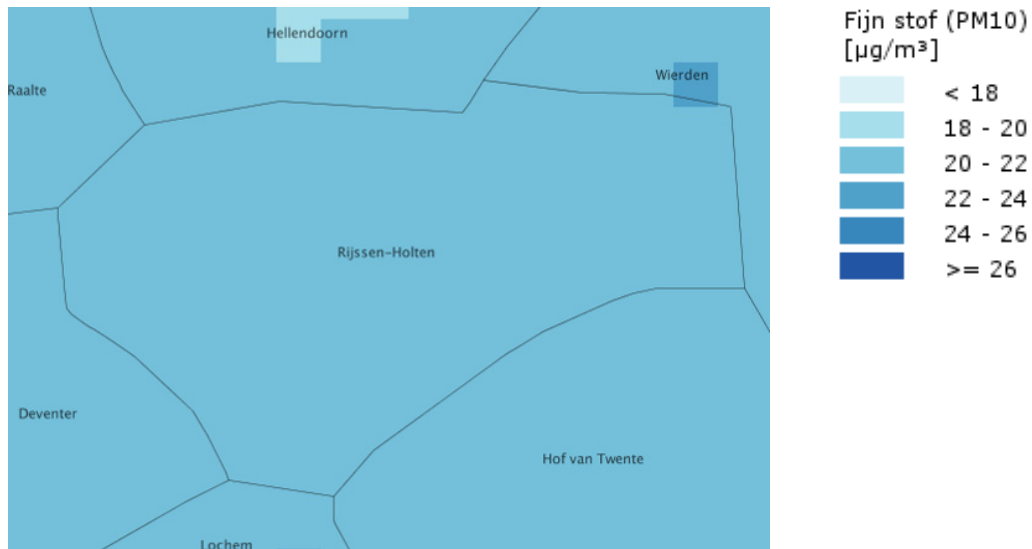
De concentratie fijn stof (PM_{10}) in de lucht bedraagt in de gemeente Rijssen-Holten circa $20-24 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (zie Figuur 3.18). De concentratie is aanmerkelijk lager dan de geldende grenswaarden. Doordat de concentratie van PM_{10} fractie zo laag is, zal ook de concentratie van het nog fijnere stof $PM_{2,5}$ lager zijn dan de geldende (Europese) grenswaarden (zie paragraaf 2.3.1). Bij deze concentraties zal ook aan de streefwaarden voor $PM_{2,5}$ worden voldaan.

Figuur 3.18 Concentratie fijn stof in de lucht 2010 in Rijssen-Holten (RIVM, Grootschalige Concentratiekaart Nederland, 2011)

Autonome ontwikkeling

Naar verwachting bedraagt de concentratie PM₁₀ in Rijssen-Holten in 2020 circa 18-20 µg/m³ (zie Figuur 3.19). Evenals in de huidige situatie wordt (ruimschoots) voldaan aan de geldende grenswaarden voor fijn stof en de streefwaarden voor de fijn fractie PM_{2,5}.

Figuur 3.19 Concentratie fijn stof in de lucht 2020 in Rijssen-Holten (RIVM, Grootschalige Concentratiekaart Nederland, 2011)

3.5.3 Gezondheid

Algemeen

In zijn algemeenheid bestaan zorgen over mogelijke gevolgen van intensieve veehouderijen op de gezondheid van omwonenden. Afgevraagd wordt of het vanuit gezondheidsoogpunt aanvaardbaar is door te gaan met schaalvergroting in de intensieve veehouderij en of het concentreren van grote bedrijven (bijvoorbeeld de LOG's gunstig is of niet.

De ontwikkelingen en inzichten in de relatie intensieve veehouderij en volksgezondheid zijn aan discussie onderhevig:

- Is daadwerkelijk sprake van negatieve effecten van intensieve veehouderij voor de gezondheid van omwonenden?
- Zo ja, kunnen ruimtelijke maatregelen, zoals zonering of eisen aan de afstand tussen bedrijven, de kans op effecten verkleinen?

Antwoorden op deze vragen zullen mogelijk aanwijzingen kunnen geven hoe in het bestemmingsplan rekening kan worden gehouden met gezondheidsaspecten. Daarom zijn bovenstaande vragen (op gebiedsniveau) belangrijk in het kader van dit planMER. De omstandigheden in de stallen zelf (op inrichtingsniveau), en de mogelijke gevolgen daarvan voor de gezondheid van werknemers in de sector, verdienen (bijvoorbeeld bij vergunningverlening) aandacht vanuit het oogpunt van goede arbeidsomstandigheden. Een ruimtelijk plan zoals het bestemmingsplan kan echter geen invloed hebben op eisen op dit gebied. Hoewel deze maatregelen op inrichtingsniveau in het kader van het bestemmingsplan niet van belang zijn, zal hier zijdelings wel enige aandacht aan worden besteed.

In deze paragraaf komt eerst algemene informatie over de mogelijke effecten van de intensieve veehouderij op de gezondheid aan bod. Vervolgens wordt beschreven hoe op het niveau van dit planMER de mogelijke effecten van de referentiesituatie kunnen worden beoordeeld. De scenario's in dit MER worden getoetst aan de hand van deze beoordelingssystematiek.

De analyse van de effecten op de gezondheid is vooral gebaseerd op de volgende rapporten:

- J. E. Kornalijslijper, J.C. Rahamat-Langedoen, Y.T.H.P. van Duynhoven, februari 2008, Volksgezondheidsaspecten van veehouderij megabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie, RIVM, Bilthoven;
- Ir. A. Dusseldorp et al., 2008, Intensieve veehouderij en gezondheid. Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden, RIVM, Bilthoven;
- D.J.J. Heederik et al., juni 2011, Mogelijke effecten van bedrijven met intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden: onderzoek naar blootstelling en gezondheidsproblemen, IRAS Universiteit van Utrecht, NIVEL, RIVM;
- Gezondheidsraad, augustus 2011, Antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen. Den Haag: Gezondheidsraad;
- H. Alders, september 2011, Van mega naar beter. Rapportage van de maatschappelijke dialoog over schaalgrootte en toekomst van de veehouderij. Ministerie van EL&I;
- R. Nijdam, A.S.G. van Dam, oktober 2011, Informatieblad Intensieve veehouderij en Gezondheid Update 2011, GGD Nederland.

Mogelijke gevolgen van intensieve veehouderij op de gezondheid

Er zijn diverse manieren waardoor de intensieve veehouderij invloed kan hebben op de gezondheid van mensen. Er zijn diverse organismen die schadelijk kunnen zijn, maar ook stoffen (in de lucht) kunnen een ongunstig effect hebben. Ook de routes waarlangs het effect tot stand komt kan verschillen. Wordt het effect veroorzaakt door direct contact, verspreiding via de mest of via de lucht, of door de voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong? En wie kunnen de effecten ondervinden, alleen de medewerkers in de bedrijven, ook de omwonenden, of de bevolking als geheel? Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij verspreiding via het voedsel.

De relevante onderwerpen in dit kader zijn:

- Biologische agentia: (micro-)organismen die mogelijk schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid;
  - Ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgebracht, de zogenaamde zoönosen;
  - Antibioticum resistente bacteriën, die op de mens worden overgebracht en in bepaalde gevallen schadelijk kunnen zijn voor de drager.
- Ammoniak;
- Fijn stof;
- Geur.

Hieronder wordt ingegaan op deze verschillende mogelijke bedreigingen van de gezondheid.

1a. Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Dit kunnen bijvoorbeeld virussen zijn, bacteriën of andere organismen, zoals Toxoplasma, die van dieren op de mens worden overgebracht. Bij virussen kunnen soms vormen ontstaan die ook van mens op mens kunnen worden overgebracht. Vaak zijn vogelgriepvirussen de bron van griepvirussen bij zoogdieren en mensen. Een voorbeeld van een zoönose is de uitbraak van een erg besmettelijk subtype van de vogelgriep in 2003.

Dit heeft zich toen snel verspreid onder dieren en ook mensen zijn besmet geraakt. Wilde watervogels zijn een bekende bron van een milde vorm van vogelgriep. Griepvirussen (influenzavirussen) zijn erg veranderlijk. Zo kunnen in een varken griepvirussen van varken, vogel en mens zich mengen waardoor nieuwe typen ontstaan. Een voorbeeld van een dergelijk nieuw virus is de Mexicaanse griep, die in 2009 optrad. Voor griepvirussen is bij kippenhouderijen een duidelijk verband gevonden tussen bedrijfsgrootte en de aanwezigheid van influenza. Hoe groter het bedrijf, hoe groter de kans op influenza. Bij varkensbedrijven is deze trend niet gevonden. Q-koorts is een zoönose waarbij een bacterie de ziekteverwekker is. De bacterie kan lang buiten de gastheer (het dier) in leven blijven en ook na jaren nog mensen en dieren besmetten. Salmonella komt voor bij kippen en bij varkens. Deze bacterie kan de mens besmetten via eieren en vlees. Ook hiervoor geldt dat bij pluimvee een duidelijk verband is gevonden tussen bedrijfsgrootte en de aanwezigheid van Salmonella. Bij varkens is dit niet duidelijk (in onderzoeken soms wel en soms niet).

Toxoplasma, de veroorzaker van toxoplasmose, is een dierlijke parasiet die onder meer bij varkens voorkomt. Het kan door diverse dieren worden overgebracht. Hierdoor en door verblijf van toxoplasma in de bodem komt het bij bedrijven met uitloop in de vrije lucht (dit zijn vooral kleinere bedrijven) meer voor dan bij de moderne intensieve veehouderij. Katten zijn een belangrijke bron van besmetting van de mens, rechtstreeks of door contact met kattenuitwerpselen of grond waarin deze voorkomen. In de grond kunnen besmettelijke overlevingsvormen van Toxoplasma aanwezig zijn, de zogenaamde oöcysten. Mensen kunnen ook worden besmet door het eten van onvoldoende verhit vlees. Toxoplasmose kan ernstige gevolgen hebben voor het ongeboren kind, vooral als de moeder in de eerste maanden van de zwangerschap voor het eerst besmet wordt door de parasiet. Bij besmetting na de geboorte zijn de gevolgen meestal mild, maar bij een klein deel van de patiënten heeft de ziekte een ernstig verloop.

Als indicator voor de aanwezigheid van bacteriën in de lucht, en tegelijk daarmee ook van andere ziekteverwekkers (en resistente bacteriën, zie hieronder), worden endotoxinen gebruikt. Dit zijn bestanddelen uit de celwanden van een hele grote groep bacteriesoorten (Salmonella en Qkoorts horen beide tot deze groep). Een hoog gehalte aan endotoxinen geeft dus niet direct aan dat er schadelijke organismen in de lucht aanwezig zijn, maar kan wel gebruikt worden als aanwijzing of de kans daarop groter of kleiner is. In de stallen kunnen hoge concentraties van endotoxinen optreden. Dit kan invloed hebben op de luchtwegen. Werknemers met allergie en astma reageren hier sterker op dan werknemers zonder allergie of astma. Ook in de omgeving van bedrijven kan de endotoxineconcentratie in de lucht hoger zijn dan elders (bijvoorbeeld in stedelijk gebied). Het gaat daarbij echter wel om zeer lage concentraties, waarvan geen effecten op de gezondheid worden verwacht (zie D.J.J. Heederik et al., jan 2011 en juni 2011). Bij metingen rondom specifieke bedrijven werd duidelijk dat de veehouderij in alle gevallen bijdraagt aan hogere niveaus van endotoxinen tot een afstand van het bedrijf van ongeveer 250 meter. De concentraties waren het hoogst bij varkenshouderijen en pluimveebedrijven. In stofmonsters van de regio waar Q-koorts is opgetreden is de betreffende bacterie ook begin 2011 (tijdstip onderzoek) nog meetbaar, ondanks het gegeven dat Q-koortsuitbraken zich niet meer voordoen. Vermoedelijk gaat het om lage achtergrondniveaus.

De kans op besmetting tussen bedrijven - en daardoor verspreiding van dierziekten - is te verminderen door een voldoende grote afstand tussen bedrijven aan te houden.

1b. Antibioticumresistentie

Bekend is de opkomst van een bepaald type MRSA (Meticilline Resistente Staphylococcus aureus) in de varkenshouderij. De bacterie (een staphilococ) is resistent voor een groep veel gebruikte antibiotica. De resistente vorm komt voor bij mensen die nauw contact hebben met varkens of vleeskalveren, zoals de medewerkers van de bedrijven. Verspreiding van mens op mens is mogelijk. Daardoor valt bijvoorbeeld verspreiding binnen een gezin niet uit te sluiten. Ook verspreiding via de lucht of door contact met mest kan een rol spelen, maar er is meer onderzoek nodig om hierin inzicht te verschaffen. De dragers van MRSA zullen er gewoonlijk niets van merken, maar het kan voor mensen met een slechte weerstand wel een bedreiging zijn. Daarom is het van heel groot belang, dat besmetting in ziekenhuizen wordt voorkomen. De richtlijn is nu, dat personen die intensief contact hebben met varkens of kalveren bij ziekenhuisopname worden onderzocht op MRSA en in isolatie worden verpleegd tot is uitgesloten dat ze drager zijn. Het optreden van resistentie vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Het hangt samen met het op grote schaal gebruiken van antibiotica in de veehouderij. Daarom worden maatregelen genomen om het gebruik geleidelijk terug te dringen.

De resistente bacteriën kunnen via het ventilatiesysteem van de bedrijven ook in de buitenlucht terecht komen. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn.

Het grootste probleem zijn volgens de Gezondheidsraad de ESBL-producerende bacteriën. Kip, ander vlees, eieren, groenten en fruit kunnen besmet zijn met ESBL-producerende bacteriën. Mensen die

voedsel eten dat besmet is met deze bacteriën, kunnen resistent raken tegen de meeste antibiotica. Hoewel niet exact is vast te stellen hoe groot de bijdrage is die de veehouderij levert aan de verspreiding van resistentie door ESBL, vormen de ESBL-producerende bacteriën volgens de Gezondheidsraad op dit moment en in de nabije toekomst vanuit de veehouderij het grootste microbiële risico voor de volksgezondheid (Gezondheidsraad, augustus 2011).

De overheid en de sector hebben afspraken gemaakt om het antibioticagebruik in de veehouderij te verminderen en zo de risico's van resistentieontwikkeling te beteugelen. Het totale gebruik moet in 2013 zijn gehalveerd ten opzichte van dat in 2009. In 2011 moest het gebruik al met 20 procent zijn verminderd. De Gezondheidsraad heeft in haar visie (augustus 2011) extra aanbevelingen gedaan die moeten leiden tot een verminderd gebruik van antibiotica in het algemeen, en van sommige groepen antibiotica in het bijzonder.

2. Ammoniak

Ammoniak is in hoge concentraties bijtend voor de ogen, de huid en de luchtwegen. De concentraties in de stallen liggen zowel in de rundveehouderij als in de varkens- en pluimveesector boven de normen voor blootstelling. Buiten de stallen liggen de waarden ver onder het niveau waarop gezondheidseffecten kunnen worden verwacht.

3. Fijn stof

In de stallen kunnen relatief hoge concentraties van fijn stof optreden, maar ook van inhaleerbaar stof dat iets groter is. De bijdrage aan de luchtkwaliteit buiten de stal verschilt per staltype en per diersoort. De concentratie van fijn stof in de lucht kan bij de grens van een intensieve veehouderij (grens van de inrichting) in de orde liggen van enkele microgrammen per m³ lucht. Dit geldt globaal genomen bij zowel (grote) varkens- als kippenhouderijen, waarbij globaal genomen geldt dat de belasting door kippenbedrijven het grootst is. Bij de grondgebonden veehouderij komt veel minder fijn stof vrij en is dit in de praktijk geen aandachtspunt. Indien de toename van de concentratie fijn stof in de lucht tot gevolg heeft dat de geldende grenswaarden voor de luchtkwaliteit worden overschreden, zullen in het kader van een omgevingsvergunning maatregelen worden voorgeschreven om de belasting van de lucht terug te dringen. Hiervoor bestaan realistische maatregelen. Dit neemt niet weg, dat uitbreiding van de intensieve veehouderij in Rijssen-Holten - een gebied met relatief lage achtergrondwaarden - kan leiden tot een verhoging van de fijn stof concentratie in de lucht.

Blootstelling aan fijn stof brengt diverse gezondheidsrisico's met zich mee. Het gaat daarbij vooral om verergering van bestaande aandoeningen. Risicogroepen zijn ouderen, patiënten met al bestaande luchtweg- en hartaandoeningen en kinderen met al bestaande luchtwegklachten. Ook gezonde kinderen zijn relatief gevoelig voor fijn stof. Deze risico's bestaan ook - zij het in mindere mate - bij concentraties die lager zijn dan de geldende grenswaarde van 40 µg/m³ lucht. In de gemeente Rijssen-Holten ligt de concentratie in 2010 in de range van 20-24 µg/m³, in 2010 in de range van 18-20 µg/m³. Dit is, zeker in verhouding tot andere gebieden in Nederland, een lage concentratie.

In de interimrapportage (D.J.J. Heederik et al., jan. 2011) worden ook de voorlopige resultaten gegeven van een vergelijking van gezondheidsgegevens van huisartsenpraktijken in gebieden met veel intensieve veehouderij en praktijken elders in het land. De suggestie dat in gebieden met veel intensieve veehouderij meer klachten en aandoeningen aan de luchtwegen worden gemeld, kon hiermee niet worden bevestigd. Eerder wordt het tegendeel waargenomen. Een aantal specifieke klachten (pneumonie en chronische bronchitis) werd in de gebieden met veel intensieve veehouderij wel vaker gevonden. Voor pneumonie kan dit samenhangen met de Q-koorts uitbraak. De resultaten van het vervolgonderzoek (zie D.J.J. Heederik et al., juni 2011) bevestigen dit beeld. Er zijn weinig verschillen gevonden met de gezondheid van een plattelandsbevolking elders in het land die beduidend minder intensieve veehouderij in de omgeving heeft. Rondom intensieve veehouderij werden vooral meer longontstekingen gezien; dit gold voor alle jaren tussen 2006 en 2009 en is naar alle waarschijnlijkheid ten dele gerelateerd aan de uitbraak van Q-koorts in de jaren 2008 en 2009. Astma en COPD kwamen niet vaker voor in de nabijheid van intensieve veehouderij. Mensen met COPD en astmatici hadden echter wel meer complicaties van hun ziekte, met name infecties van de bovenste luchtwegen en longontsteking. Astma blijkt minder vaak voor te komen bij hogere concentraties van fijn stof en (dus) in

de nabijheid van veehouderijbedrijven. Longontsteking is enigszins verhoogd in de nabijheid van intensieve veehouderij in het algemeen en sterk verhoogd bij omwonenden van bedrijven met geiten en pluimvee. Statistisch is het verband sterk tussen het voorkomen van 'mogelijke Q-koorts' en veehouderijbedrijven, met name geitenbedrijven. Kinderen die wonen in de nabijheid van veehouderijbedrijven hebben, net als kinderen die zijn opgegroeid op een boerderij, vaker eczeem.

Het onderzoek gaf weinig aanwijzingen dat zeer grote stallen, zogenaamde megastallen, meer invloed hebben op de gezondheid van omwonenden dan kleinere stallen.

4. Geur

Blootstelling aan geur wordt niet alleen als hinder ervaren, maar kan ook leiden tot de verstoring van dagelijkse activiteiten en tot lichamelijke klachten, vooral stressgerelateerde klachten. Daarom is het ook een gezondheidsprobleem. Er bestaan wettelijke normen voor de geurbelasting door veehouderijbedrijven, maar op grond van onderzoek kan worden aangenomen dat ook bij geurconcentraties onder de normen geurhinder kan optreden. Daarbij valt op dat het effect het sterkst is bij de aanwezigheid van één bron in een niet-concentratiegebied. Bij meerdere bronnen in de directe omgeving is de hinder bij een bepaalde belasting minder sterk dan bij dezelfde belasting in een situatie waar maar één geurbron aanwezig is. De beoordeling in het kader van een gezondheidseffectscreening (GES) is gebaseerd op de situatie met één bron en daardoor strenger dan de wettelijke norm. Er wordt van uitgegaan dat een geurbelasting van meer dan 6 geureenheden (odour units) per m³ lucht per individueel bedrijf voor omwonenden in het algemeen een ongewenste gezondheidsbelasting oplevert. Wettelijk ligt in niet-concentratiegebieden buiten de bebouwde kom de grenswaarde op 8 odour units per m³ lucht.

Conclusies - algemeen

Op grond van het voorgaande en de achterliggende informatie kan het volgende worden geconcludeerd:

- De concentratie van zoönosen in de lucht is in de omgeving van veehouderijbedrijven zo laag dat in het algemeen geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden worden verwacht, voor zover bekend;
- Met name bij pluimveebedrijven is er bij de grote bedrijven meer kans op het optreden van een mogelijke ziekteverwekker dan bij kleinere bedrijven. Bij varkensbedrijven treedt dit effect niet op of is dit (bij Salmonella) onduidelijk;
- Een groter aantal dieren in een beperkt gebied vergroot in het algemeen de kans op het optreden van een dierziekte of een zoönose en de kans dat de ziekte zich verspreidt. Hoe sterk dit effect is in gebieden met reeds een hoge veebezetting, is niet duidelijk. In het algemeen geldt dat maatregelen op de bedrijven, op het gebied van inrichting, bedrijfsvoering en hygiëne, belangrijk kunnen bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan. Als zich op een groot bedrijf een ziekte voordoet, kan het moeilijk blijken deze weer weg te krijgen. Dit is een nadeel van schaalvergroting. Daar staat tegenover dat bij grote zogenaamde gesloten bedrijven (bijvoorbeeld bedrijven waar de dieren van fok tot (of zelfs tot en met) slacht binnen het bedrijf blijven) de kans op infecties kleiner is dan bij andere bedrijven. Zoals hiervoor al is aangegeven, kunnen maatregelen op de bedrijven belangrijk bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan;
- Doordat op grote schaal antibiotica worden ingezet, komen bepaalde resistente bacteriën veel voor. Dit vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Hiervoor moeten maatregelen worden getroffen in de bedrijfsvoering. Ruimtelijke en milieumaatregelen zijn hiervoor praktisch niet van belang. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn;
- De concentratie van ammoniak liggen buiten de bedrijven op een niveau waarop geen effecten op de gezondheid worden verwacht;
- De intensieve veehouderij draagt merkbaar bij aan de concentratie aan fijn stof in de lucht. Hoewel aan wettelijke normen moet worden voldaan, kan dit opgeteld aan de al bestaande concentratie in de lucht bijdragen aan het ontstaan van gezondheidsrisico's. In een recent informatieblad van de

GGD Nederland (oktober 2011) wordt ervoor gepleit om bij nieuwbouw van intensieve veehouderij een afstand van 250 m tot woonkernen of lintbebouwing aan te houden. Dit kan niet goed worden onderbouwd met het tot nu toe verrichte onderzoek, maar wordt vooruitlopend op nader onderzoek geadviseerd. De VNG wijst er op dat volksgezondheid op dit moment echter geen juridisch houdbare weigeringsgrond voor vergunningverlening is. Op verzoek van de minister is de Gezondheidsraad momenteel (januari 2012) bezig een beoordelingskader voor microbiële factoren rond veehouderijbedrijven te ontwikkelen;

- Blootstelling aan geur van veehouderijbedrijven kan, ook bij voldoen aan de wettelijke normen hiervoor, voor omwonenden een ongewenste gezondheidsbelasting opleveren.

Conclusies - gemeente Rijssen-Holten

In de gemeente Rijssen-Holten liggen 50 bedrijven met als hoofdtak intensieve veehouderij. De bedrijven liggen verspreid in het plangebied. Op het niveau van de individuele bedrijven kan er, gelet op bovenstaande conclusies, wel sprake zijn van een enigszins verhoogd gezondheidsrisico voor omwonenden. Een licht negatief effect voor direct omwonenden is dus niet geheel uitgesloten.

3.5.4 Verkeer

Infrastructuur

De hoofdinfrastructuur binnen de gemeente Rijssen-Holten is weergegeven in Figuur 3.20. Door de gemeente is de dubbelsporige en geëlektrificeerde spoorlijn Deventer-Almelo gelegen. Beide kernen Rijssen en Holten hebben een treinstation.

Rijssen-Holten is per auto goed ontsloten op de snelweg A1 via de N332 en de N350 ten zuiden van de kern Holten en de N347 ten zuiden van de kern Rijssen. Regionaal en lokaal is het buitengebied ook per auto goed ontsloten. De N322 (Raalte-Holten-A1-Laren), de N344 (Deventer-Holten), de N347 (Nijverdal-Rijssen-A1-Goor) en de N350 (A1-Holten-Rijssen-Wierden) vormen de belangrijkste provinciale wegen in de gemeente.

Figuur 3.20 Verkeersstructuur Rijssen-Holten (Bron: gisopenbaar.overijssel.nl, 2011)

Verkeersveiligheid

Een aantal doorgaande routes loopt door de kernen Holten en Rijssen. Dit gaat ten koste van de leefbaarheid en de veiligheid. De gemeente wenst in Holten een verkeersluw centrum te creëren. Ook is het doel om het centrumgebied van Rijssen verkeersluwer te maken, zodat het winkelend publiek rustig kan wandelen in het centrumgebied. Daarnaast wenst de gemeente de doorstroming van het verkeer

door Rijssen te verbeteren onder meer door de aanleg van twee spoorkruisende verkeerstunnels, een fietstunnel, drie rotondes en het bijbehorende wegenbouwkundige werk.

Het fijnmazige net van lokale wegen zorgen voor de ontsluiting van de percelen in het buitengebied. Het profiel van deze wegen is vaak smal. Dit kan knelpunten opleveren voor het landbouw- en vrachtverkeer dat steeds groter en zwaarder wordt.

Autonome ontwikkeling

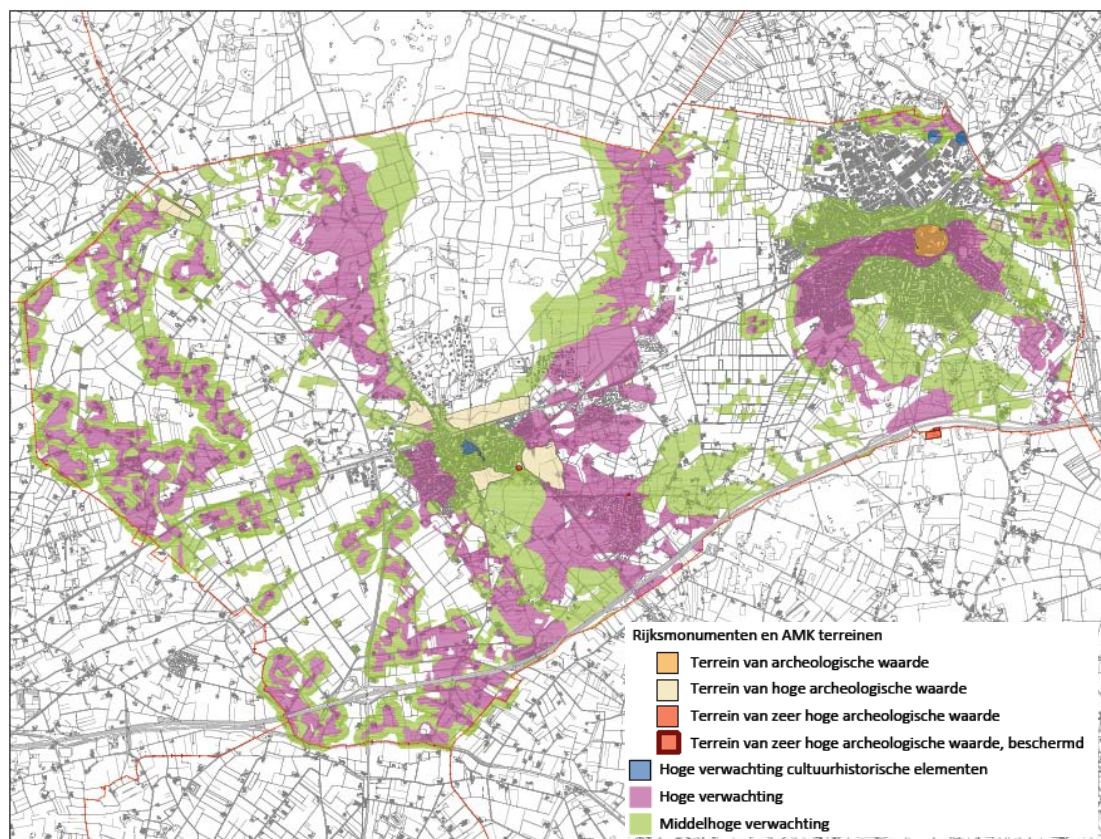
Ten noorden van de gemeente is in oost-westelijke richting de N35 (Zwolle-Nijverdal-Wierden) gelegen. Doel van de provincie, Regio Twente en de gemeenten langs de N35 is om voor 2020 de N35 gefaseerd op te waarderen naar een 2x2 stroomweg van 100 km/uur. De N347 en N350 sluiten aan op de N35. Door de opwaardering van de N35 zal de bereikbaarheid van de Rijssen-Holten vanaf de noordzijde van de gemeente verbeteren.

Binnen het plangebied van het voorgenomen bestemmingsplan zijn geen relevante verkeers- en reconstructiemaatregelen voorzien.

3.6 Overige thema's

3.6.1 Archeologie

Voor het gehele grondgebied van de gemeente Rijssen-Holten is op basis van een archeologische inventarisatie een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart opgesteld (zie Figuur 3.21). Hieruit blijkt dat met name de randen van de stuwwallen en de kampen een hoge verwachtingswaarde hebben.

Figuur 3.21 Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeente Rijssen-Holten (Bron: gemeente Rijssen-Holten)

3.6.2 Bodem

De bodemkundige, aardkundige waarden en geomorfologie is binnen de gemeente Rijssen-Holten sterk verbonden met het landschap en de cultuurhistorie. Het aspect wordt dan ook samen met deze beide aspecten beschreven in paragraaf 3.4).

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen ontwikkelingen voorzien die vanuit het oogpunt van bodem relevant zijn.

3.6.3 Water

Oppervlaktewater

De waterhuishouding hangt nauw samen met de hoogteligging en de helling van het terrein. De hoofdgrondwaterstroming wordt voor Rijssen-Holten bepaald door het hoogteverschil tussen Sallandse Heuvelrug (infiltratiegebied) en de lager gelegen ontginningsgebieden ten westen en oosten van de flanken van de heuvelrug (kwelgebied). Grondwater stroomt van de hogere infiltratiegebieden af en komt deels weer boven in de lagere kwelgebieden. De kwel wordt afgevoerd via drie watersystemen: de Regge, de Soestwetering en de Schipbeek.

Om het land geschikt te maken voor landbouw en bebouwing is een groot aantal sloten gegraven. Om het oppervlaktewatersysteem te kunnen sturen, zijn stuwen, gemalen en verdeelwerken gerealiseerd. Stuwen reguleren het peil en verminderen de stroomsnelheid. De huidige natuurwaarde van heide, bos, veen en beken is sterk afhankelijk van de bron- en kwelgebieden en stromend water. De intensieve ontwatering zorgt ervoor dat in droge periodes verdroging optreedt voor natuur. Ook de landbouw ondervindt tijdens de droge periodes hinder van deze verdroging. Meer benedenstrooms kan bij hoge afvoeren juist wateroverlast optreden.

Grondwater

Binnen de gemeente zijn twee grondwaterbeschermingsgebieden (winlocaties) gelegen: rondom de waterwinlocatie Espelose Broek en de waterwinlocatie Holten (zie Figuur 3.22). De winning en de aanwezigheid van de landbouw hebben er voor gezorgd dat er wateraanvoer in het gebied nodig is. De wateraanvoer en de aanwezigheid van de landbouw hebben echter een negatieve invloed op de waterkwaliteit van de watergangen (BRO, 2007). De gebieden rondom de grondwaterbeschermingsgebieden zijn aangeduid als intrekgebied. Functies, die een risico vormen voor de grondwaterkwaliteit, zijn ongewenst in de grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden. Nieuwe grote of grootschalige risicovolle functies in grondwaterbeschermingsgebieden en nieuwe grootschalige risicovolle functies in intrekgebieden worden alleen toegestaan als dit noodzakelijk is vanuit een zwaarwegend maatschappelijk belang, waarvoor redelijke alternatieven ontbreken en mits voldaan wordt aan het 'stap-vooruitprincipe'.

Figuur 3.22 Waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden Rijssen-Holten
(Bron: www.gis.openbaar.overijssel.nl, 2011)

Autonome ontwikkeling

De landinrichtingsprojecten de Regge en de Elsenerbeek verbeteren de waterkwaliteit.

3.6.4 Geluid

Stiltegebieden

De provincie Overijssel heeft geen stiltegebieden aangewezen binnen het ruimtelijk beleid. Alle vroegere stiltegebieden zijn gelegen binnen de huidige EHS van de provincie. Binnen het provinciale beleid ten aanzien van de EHS krijgen de gebieden volgens de provincie al voldoende bescherming. In de Omgevingsvisie is daarom nadrukkelijk afgezien van het aanwijzen van stiltegebieden.

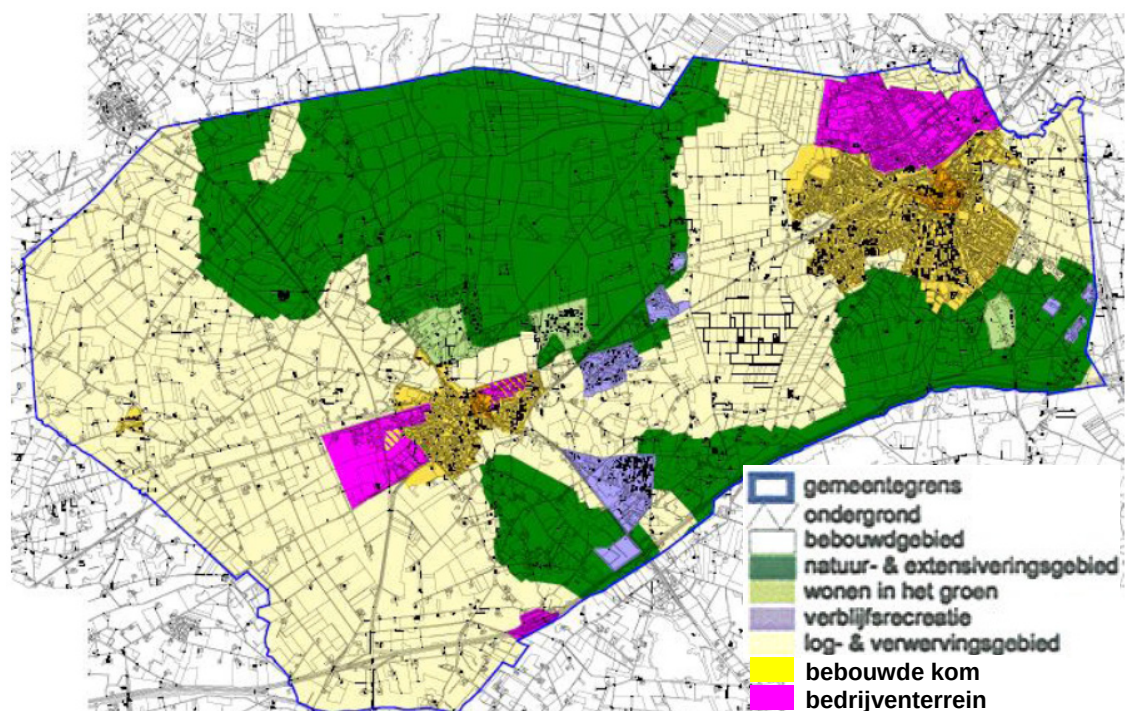
Geluidbelasting landelijk gebied

Holten-Rijssen hanteert een gebiedsgericht geluidbeleid waarin 7 gebiedstypen kunnen worden onderscheiden. Het functionele gebruik heeft een belangrijke rol gespeeld bij het toekennen van de geluidskwaliteiten en -ambities voor een gebied. Onderstaand is voor de gebiedstypen in het buitengebied (zie Tabel 3.6 en Figuur 3.23) de geluidskwaliteiten en -ambities weergegeven.

Tabel 3.6 Geluidskwaliteit en geluidsambitie per gebiedstype (Gemeente Rijssen-Holten, 2008)

gebiedstyperingen	geluidsklasse (ambitie)	geluidsklasse (bovengrens)	geluidsklasse (ambitie)	geluidsklasse (bovengrens)	geluidsklasse	VL	RL	IL
	weg- en railverkeer		bedrijven					
Natuur- en extensiveringsgebied	rustig	onrustig	zeer rustig	rustig	2 zeer rustig			
Wonen in het groen	rustig	onrustig	zeer rustig	rustig	1 rustig	38	45	40
Verwevings- en landbouwonwikkelingsgebied	rustig	onrustig	rustig	redelijk rustig	0 redelijk rustig	43	50	45
Verblifsrecreatie	rustig	onrustig	rustig	redelijk rustig				
Woonwijk	rustig	zeer onrustig	rustig	redelijk rustig	-1 onrustig	48	55	50
Centrum	redelijk rustig	zeer onrustig	redelijk rustig	redelijk rustig	-2 zeer onrustig	53	58	55
Bedrijventerrein	onrustig	zeer onrustig	onrustig	lawaaiig	-3 lawaaiig	58	63	60
					-4 zeer lawaaiig	63	68	65

VL = verkeerslawaaï / RL = railverkeerslawaaï / IL = industrielawaaï

Figuur 3.23 Gebiedstypen geluidsbeleid gemeente Rijssen-Holten (DGMR, 2008)

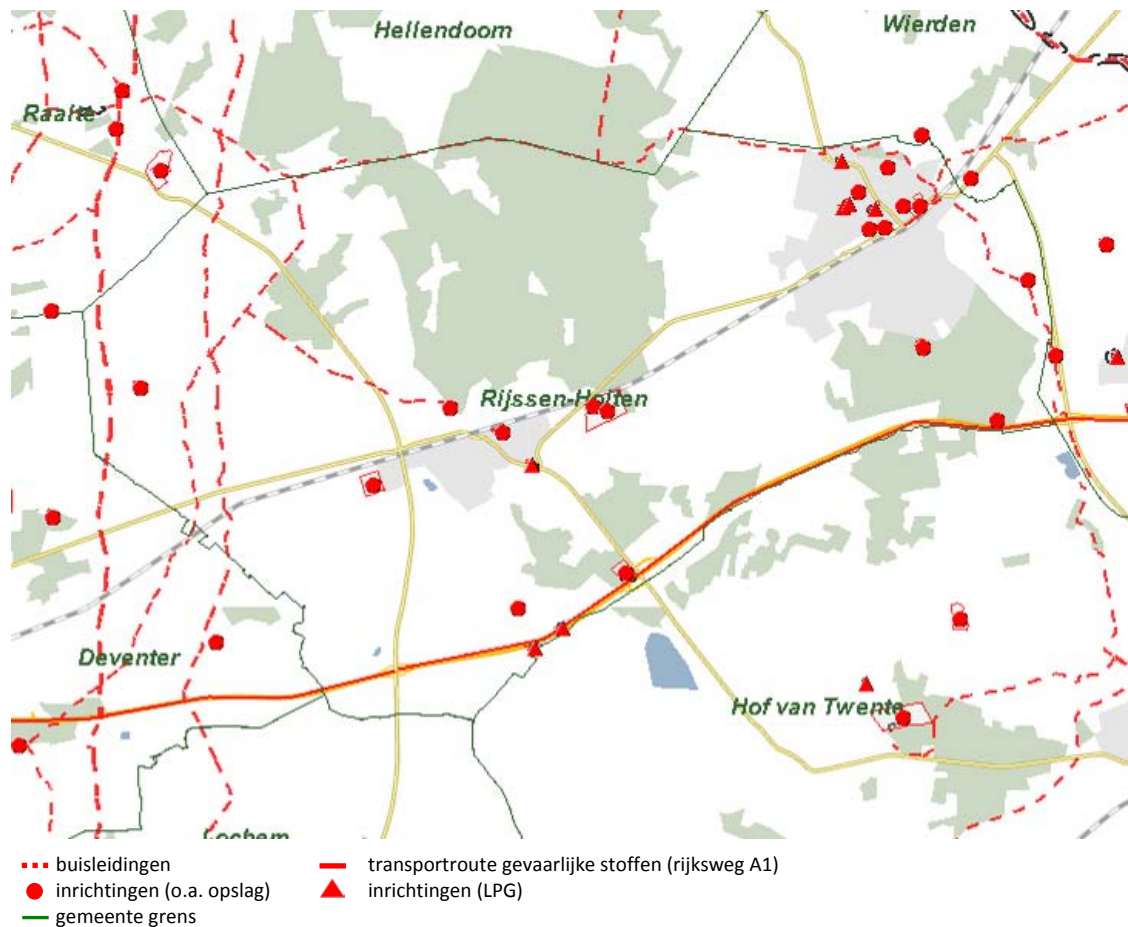
3.6.5 Externe veiligheid

De gemeente Rijssen-Holten wil een veilige leefomgeving bieden voor haar burgers. In het kader hiervan heeft de gemeente externe veiligheidsbeleid geformuleerd. Het beleid dateert uit 2006. De gemeente zal het gewenste veiligheidsniveau realiseren door middel van de volgende activiteiten:

- a. Risico-inventarisatie en risicosignalering;
Signaleren risicobronnen op basis van de nationale Risicokaart.
- b. Oplossing gesignaleerde knelpunten;
Voor het realiseren van het gewenste veiligheidsniveau moet een aantal maatregelen worden getroffen voor gesignaleerde knelpunten, hiertoe is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Uit de beoordeling van risico's blijkt dat bij een aantal inrichtingen bronmaatregelen moeten worden getroffen om het risico te reduceren tot het wettelijk verplichte niveau.
- c. Inbedding van het externe veiligheidsbeleid in gemeentelijke producten.
De gemeente dient bij het vaststellen van bestemmingsplannen, het verlenen van omgevingsvergunningen en bij het houden van toezicht aandacht geven aan:
  - De exacte locatie van risicobronnen in relatie tot de ruimtelijke ordening in de omgeving;
  - De mogelijkheden voor inzet van hulpdiensten;
  - De mogelijkheden voor het treffen van aanvullende maatregelen en het verhogen van de zelfredzaamheid;
  - Eventuele mogelijke aanvullende maatregelen die op basis van de voortgang van de stand der techniek kunnen worden opgelegd in de vergunning.

In Figuur 3.24 is de ligging van risicobronnen in Rijssen-Holten conform de nationale Risicokaart weergegeven. In het buitengebied ligt een aantal gastransportleidingen. De rijksweg A1 is aangewezen als route voor vervoer van gevaarlijke stoffen. Daarnaast bevinden zich binnen de gemeente drie tankstations, twee langs de A1 en één langs de Oranjestraat. Verder zijn verspreid in het gebied bedrijven met propaantanken en overige bedrijven met een kleine risicocontour gelegen.

Uit de analyse, die in het kader van het voorgenomen bestemmingsplan is uitgevoerd, is gebleken dat er in het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten geen knelpunten zijn met betrekking tot externe veiligheid.

Figuur 3.24 Ligging risicobronnen Rijssen-Holten (Bron: www.risicokaart.nl)

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen ontwikkelingen voorzien die vanuit het oogpunt van externe veiligheid relevant zijn.

4 Afbakening van het planMER

4.1 Inleiding

Om de milieueffecten van het bestemmingsplan te kunnen beoordelen wordt in dit hoofdstuk eerst bekeken welke ontwikkelingen het plan mogelijk maakt (paragraaf 4.2). Zoals reeds is weergegeven in hoofdstuk 2, zijn de ontwikkelingen in de landbouw voor het planMER de meest relevante activiteit. Nagegaan wordt of ook andere activiteiten relevante milieueffecten kunnen hebben en daarom moeten worden meegenomen in de effectenbeoordeling (zie paragraaf 4.2.1). Vervolgens vindt de afbakening van de relevante activiteiten plaats, die in het planMER worden onderzocht (4.2.2). In paragraaf 4.3 is het voornemen (de ontwikkelruimte in het bestemmingsplan) en de twee scenario's, die worden beoordeeld en vergeleken op milieueffecten, uitgewerkt. Het hoofdstuk sluit in paragraaf 4.4 af met de beoordelingsmethodiek van de scenario's op relevante milieueffecten.

4.2 Ontwikkelingsmogelijkheden nieuwe bestemmingsplan

4.2.1 Uitgangspunten

In paragraaf 2.3.5 is reeds een samenvatting van de gemeentelijke visie op het landelijk gebied van Rijssen-Holten, verwoord in de Kadernota landelijk gebied, opgenomen. De kadernota is niet één op één vertaald in het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied. Een aantal ontwikkelingen of ontwikkelingsmogelijkheden, die in de kadernota zijn beschreven, zal niet in het voorgenomen bestemmingsplan worden meegenomen. Hiervoor zal een bestemmingsplanherziening nodig zijn. In die zin heeft de kadernota een ontwikkelingsgericht karakter en het bestemmingsplan een conserverend karakter.

Deze paragraaf geeft per thema een opsomming van de uitgangspunten, ontwikkelingen en ontwikkelingsmogelijkheden die in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied zijn voorzien. Als uitgangspunt is het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied gehanteerd.

Landbouw

- *Omvang bouwblok alle agrarische bedrijven:*
  - De agrarische bouwblokken zijn begrensd conform de vigerende bestemmingsplannen. Agrarische bebouwing moet binnen het bouwblok worden opgericht. Hiermee wordt concentratie van bebouwing bevorderd;
  - De agrarische bouwblokken kunnen middels een binnenplanse ontheffing met 25 meter aan drie zijden worden overschrijden. Aan de overschrijding gelden voorwaarden: de overschrijding moet landschappelijk worden ingepast; het moet noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering en milieutechnisch mogen er geen belemmeringen zijn. Zie voor een nadere toelichting: onderstaande tekstbox;

Binnenplanse ontheffing voor uitbreiding van agrarisch bouwblok

In het vigerende bestemmingsplan voor het Holtense deel van het buitengebied is de binnenplanse ontheffing opgenomen om het agrarisch bouwblok met 25 meter aan drie zijden te overschrijden. In het vigerende bestemmingsplan voor het Rijssense deel kon dit slechts aan een zijde. In het ontwerp bestemmingsplan Rijssen-Holten wordt de ontheffing wederom opgenomen. Wel worden er strengere eisen aan gesteld. De overschrijding moet landschappelijk worden ingepast, het moet noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering en milieutechnisch mogen er ook geen belemmeringen zijn. In het verleden is er diverse malen gebruik gemaakt van de ontheffing (ongeveer 30 keer). De gebouwen en bouwwerken die met ontheffing gebouwd zijn worden nu opgenomen in het bouwblok. Het betreft legaal aanwezige bebouwing en als deze bebouwing niet in het bouwblok wordt opgenomen, komt het onder het overgangsrecht te vallen. Dit heeft nadelige juridische gevolgen. Maar om te voorkomen dat de ontheffing nogmaals kan worden toegepast is de volgende regeling opgenomen. Het bouwblok wordt strak om de met ontheffing vergunde bouwwerken gelegd en wordt voorzien van een aanduiding. In de regels van het bestemmingsplan wordt opgenomen dat ter plaatse van de aanduiding de ontheffing niet gebruikt kan worden. Op deze wijze worden de vigerende rechten gerespecteerd en wordt voorkomen dat de bouwblokken onevenredig groot kunnen worden.

- *Bouwlagen alle agrarische bedrijven:* meerlagige stallen worden niet toegestaan;
- Het plan biedt geen mogelijkheden voor covergisting;
- *Omvang bouwblok per type agrarisch bedrijf:*
  - *Grondgebonden agrarische bedrijven* mogen via een wijzigingsbevoegdheid worden vergroot tot een agrarisch bouwperceel van maximaal 1,5 ha;
  - In het *extensiveringsgebied* is uitbreiding van *intensieve veehouderij* in principe niet toegestaan. Uitbreiding is alleen mogelijk wanneer dit uit oogpunt van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid wenselijk is;
  - In het *verwevingsgebied* is uitbreiding van bestaande *intensieve veehouderij* mogelijk tot een agrarisch bouwblok van maximaal 1,5 hectare middels een wijzigingsbevoegdheid;
  - In het *verwevingsgebied* kan via een wijzigingsbevoegdheid een *intensieve veehouderij* worden aangewezen als sterlocatie. Het bedrijf mag dan uitbreiden tot een agrarisch bouwblok van maximaal 2 hectare;
  - In het *landbouwontwikkelingsgebied* is uitbreiding van bestaande *intensieve veehouderij* mogelijk tot een agrarisch bouwblok van maximaal 2 hectare middels een wijzigingsbevoegdheid;
  - *Omzetten grondgebonden bedrijf:* In het verwevingsgebied en het landbouwontwikkelingsgebied is omschakeling van grondgebonden agrarische bedrijven naar intensieve veehouderij mogelijk via een wijzigingsbevoegdheid. In het extensiveringsgebied is dit niet mogelijk;
- *Nieuw agrarische bedrijven:* nieuwvestiging van agrarische bedrijven (intensieve veehouderij en grondgebonden bedrijven) wordt niet toegestaan;
- *Bedrijfswoningen:* bedrijfswoningen krijgen een maximale inhoudsmaat van 750 m³, via een afwijkingsbepaling kan de inhoudsmaat worden vergroot tot maximaal 1.000 m³ voor het huisvesten van een tweede huishouden;
- *Nevenactiviteiten:* het plan biedt mogelijkheden om nevenactiviteiten op het agrarisch bedrijf te ontplooiën. Voorbeelden hiervan zijn een zorgtak, een kaasmakerij of boerderijkamers. De activiteiten dienen plaats te vinden binnen de bestaande bebouwing;
- *Paardenhouderij:* rijhallen kunnen alleen onder voorwaarden via een afwijkingsbepaling worden gerealiseerd binnen de bestemming 'Agrarisch - Agrarisch bedrijf'.
- *Boomkwekerij:*
  - Detailhandel is toegestaan, zolang de detailhandel kleinschalig en ondergeschikt aan het boomkwekerijbedrijf blijft en het gaat om de verkoop van op het eigen bedrijf geteelde producten;
  - Buiten de bestemmingsvlakken is teelt van boomkwekerijproducten in principe niet toegestaan, met uitzondering van percelen die in de bestaande situatie al gebruikt worden voor de teelt van boomkwekerijproducten.

Recreatie

- *Bestaande kleinschalige kampeerterreinen:* in het plan worden bestaande kleinschalige kampeerterreinen bij agrarische bedrijven positief bestemd;
- *Nieuwe kleinschalige kampeerterreinen:*
  - Nieuwe kleinschalige kampeerterreinen zijn alleen mogelijk bij een (functionerend) agrarisch bedrijf, waarbij maximaal 25 kampeermiddelen zijn toegestaan, stacaravans en trekkershutten zijn niet toegestaan;
  - Binnen landbouwontwikkelingsgebied is geen kleinschalig kampeerterrein toegestaan, tenzij de belangen van omliggende agrarische bedrijven niet worden geschaad als gevolg van de nieuwe ontwikkeling.
- *Boerderijkamers/plattelandkamers/plattelandappartementen:*
  - Boerderijkamers van maximaal 50 m² groot kunnen bij een functionerend agrarisch bedrijf worden opgericht via een afwijkingsbepaling;
  - Plattelandkamers van maximaal 50 m² groot kunnen bij een voormalig agrarisch bedrijf worden opgericht via een wijzigingsbevoegdheid;
  - Plattelandkamers groter dan 50 m² kunnen bij agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven worden opgericht via een wijzigingsbevoegdheid.

Wonen

- *Maximale inhoudsmaat woning:* de inhoud van een woning mag maximaal 750 m³ bedragen, tenzij reeds een grotere inhoud aanwezig is;
- *Voormalige agrarische bedrijfscomplexen:* buiten het extensiveringsgebied kan in voormalige agrarische bedrijfscomplexen een grondgebonden agrarisch bedrijf worden gehervestigd middels een wijzigingsbevoegdheid.

Natuur

- *Bestaande natuur:*
  - Bestaande bos- en natuurgebieden (binnen en buiten de EHS) worden beschermd;
  - Agrarisch medegebruik (denk aan begrazing) is toegestaan binnen de natuur- en bosgebieden. Dit is voor een aantal gronden, bijvoorbeeld heidegronden, nodig om de gewenste natuurdoeltypen te behalen;
  - Binnen de agrarische cultuurgebieden worden de kleinere landschaps- en natuurelementen beschermd.
- *Nieuwe natuurontwikkeling:*
  - Het plan bevat geen nieuwe bestemde bos- en natuurgebieden, met uitzondering van de gronden waar reeds natuurontwikkeling heeft plaatsgevonden;
  - Binnen de agrarische gebiedsbestemmingen is een wijzigingsbevoegdheid naar 'Bos', 'Natuur en/of 'Water' opgenomen, die uitsluitend geldt ten behoeve van natuurontwikkeling ter uitvoering van het provinciaal natuurbeleid. Zoals reeds weergegeven in paragraaf 3.3.1 heeft de provincie alle aankopen van gronden en andere nieuwe verplichtingen voor de EHS opgeschort. De kans is klein dat derhalve van de wijzigingsbevoegdheid gebruik wordt gemaakt;
- *Natura 2000-gebied:* Activiteiten in het buitengebied mogen geen significant negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden.

Landschap

- Uitgangspunt is het behoud van de landschappelijke waarden;
- Uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven buiten het bouwblok en nieuwvestiging van intensieve veehouderij op één sterlocatie, beide via wijzigingsbevoegdheden, moeten landschappelijk worden ingepast. De landschappelijke inpassing moet blijken uit een in te dienen en door het bevoegd gezag goed te keuren beplantingsplan/inrichtingsplan, met dien verstande dat er sprake is van de versterking van de ruimtelijke kwaliteit conform de gebiedskenmerken zoals deze zijn opgenomen in de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel. Tevens moet conform de systematiek van de kwaliteitsimpuls Groene Omgeving van de provincie Overijssel worden aangetoond dat de uitbreiding van het agrarisch bedrijf in balans is met de omgevingskwaliteit;
- Wijziging van het bouwblok van bestaande agrarische bedrijven is, zoals eerder aangegeven is mogelijk aan één zijde van het bouwblok met een overschrijding van maximaal 25 meter. De afwijking mag niet leiden tot onevenredige aantasting van landschappelijke en natuurlijke waarden;
- Een deel van de agrarische gebieden wordt agrarisch bestemd met landschappelijke waarden ('Agrarisch met waarden - landschap'). Dit betreffen globaal gezien de Zuurberg en de verwevingsgebieden, uitgezonderd het verwevingsgebied in het westelijke gedeelte van de gemeente en het verwevingsgebied ten zuidwesten van Rijssen. Voor deze gebieden geldt de extra eis dat voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (zoals de aanleg van wegen, recreatieve voorzieningen, sloten, leidingen en het verwijderen van bos, houtwalen en struwelen) een omgevingsvergunning benodigd is;
- Met het bestemmingsplan wordt geen actief beleid voor het landschap gevoerd; bestaande en nieuwe landschapsprojecten worden alleen ruimtelijk gefaciliteerd.

4.2.2 Relevante activiteiten

Het bestemmingsplan is conserverend van aard. In het buitengebied worden geen concrete nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Wel is er sprake van enige ontwikkelruimte in de veehouderij. Deze ontwikkelruimte wordt mogelijk gemaakt via wijzigingsbevoegdheden.

Bij andere ontwikkelingsmogelijkheden dan de ontwikkelruimte in de veehouderij gaat het om beperkte mogelijkheden voor nevenfuncties op bestaande bouwblokken. Voorbeelden hiervan zijn een zorgtak, een kaasmakerij, boerderijkamers of kleinschalig kamperen.

Daarom ligt het accent van onderhavig planMER op de milieugevolgen van de veehouderij.

4.3 Voornemen en scenario's

Voornemen

Het voornemen betreft de ontwikkelingsmogelijkheden die in het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied zijn opgenomen. Uit paragraaf 4.2 is gebleken dat het bestemmingsplan beperkte ontwikkelingsmogelijkheden in de veehouderij onder voorwaarden (wijzigingsbevoegdheden) biedt.

Scenario's

De precieze omvang van de functies in het gebied zijn nog onduidelijk, met name in hoeverre gebruik wordt gemaakt van de ontwikkelingsmogelijkheden in de veehouderij. Door toepassing van scenario's kunnen mogelijke bandbreedtes in de milieueffecten in beeld worden gebracht.

Twee scenario's zijn uitgewerkt waarin verschillen in de ontwikkelingsmogelijkheden voor de veehouderij zijn opgenomen. Het uitgangspunt is differentiatie in groei van landbouwbedrijven conform het reconstructiebeleid met als streven concentratie van intensieve veehouderij in landbouwontwikkelingsgebieden. Hiermee wordt tevens verkend wat het ruimtelijke effect is van een dergelijk concentratiebeleid.

Hoofdprincipes realistisch scenario

- Het aantal dieren neemt niet of nauwelijks toe, maar door de tendens naar schaalvergroting en concentratie zal het aantal bedrijven binnen de gemeente wel fors afnemen;
- Binnen de landbouwontwikkelingsgebieden neemt het aantal dieren in de *intensieve veehouderijen* toe, binnen de verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden neemt het aantal dieren in de intensieve veehouderijen af. Het totale aantal dieren is gelijk aan het aantal in de autonome situatie;
- Binnen de gehele gemeente is sprake van schaalvergroting in de melkveehouderij, waarbij de kleinere bedrijven stoppen en het aantal dieren op de grotere bedrijven toeneemt. Ook hier verandert het totaal aantal dieren in het gebied niet.

Hoofdprincipes maximum scenario

- Het aantal dieren neemt toe;
- Binnen de landbouwontwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden is uitgegaan van 25% groei van het aantal dieren in de *intensieve veehouderij*;
- Binnen de gehele gemeente is sprake van schaalvergroting in de *melkveehouderij*, waarbij alle melkveebedrijven groeien naar een bouwblok van 1,5 ha met een evenredige groei van het aantal dieren.

Onderstaand zijn de uitgangspunten van de scenario's nader weergegeven.

1. Realistisch scenario

Intensieve veehouderij (varkens, kippen en overig rundvee, voornamelijk vleeskalveren)

- Het aantal dieren op intensieve veehouderijen zal in de gemeente niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Deze aanname is gebaseerd op de trends in de landbouw en de CBS-gegevens van de afgelopen 10 jaar (zie paragraaf 2.2);
- Door de tendens naar schaalvergroting en concentratie zal het aantal bedrijven binnen de gemeente wel fors afnemen. Dit betekent enerzijds schaalvergroting en concentratie van een aantal bedrijven en anderzijds stopzetting van een aantal bedrijven binnen de gemeente (groei tegenover krimp);

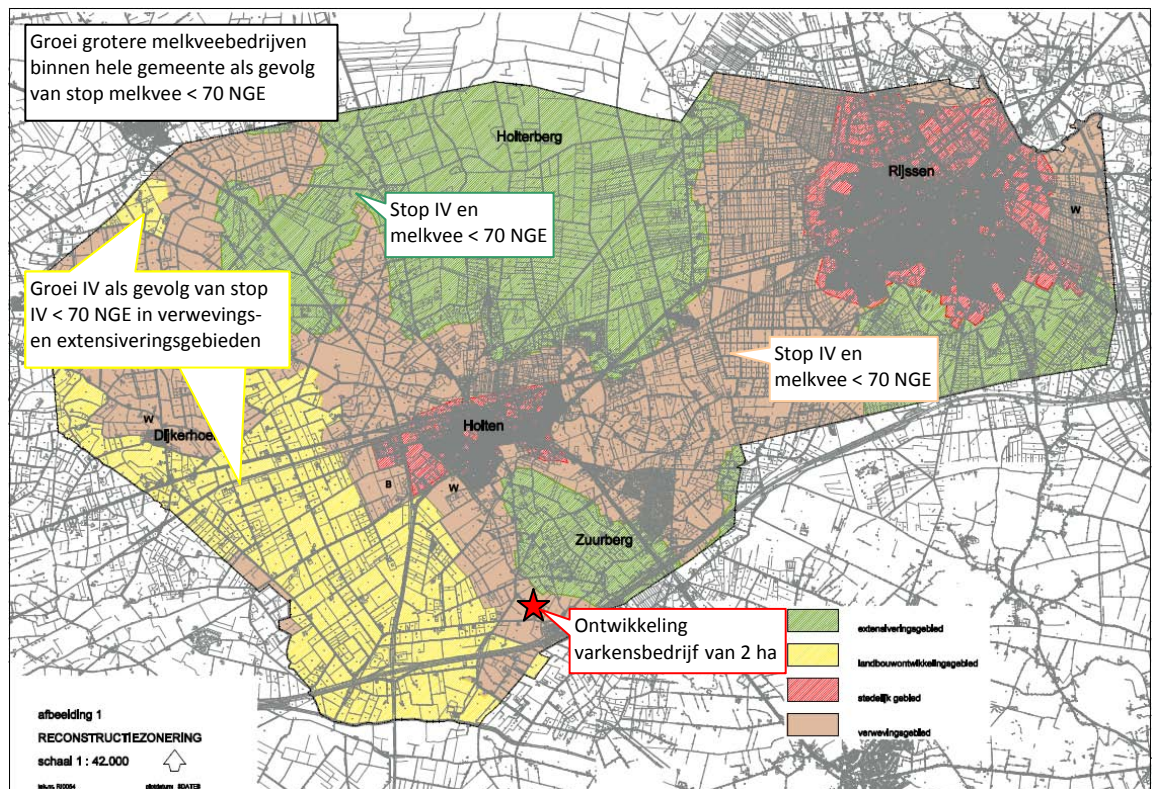
- Voortbordurend op de reconstructiezonering, die de gemeente heeft vertaald in haar Kadernota landelijk gebied, is groei voorzien in de landbouwonwikkelingsgebieden en één sterlocatie (bij de Schuppertsweg). Krimp (afname aantal dieren) is voorzien in de verwevings- en extensiveringsgebieden;
- Binnen de gemeente is de volgende verdeling gehanteerd:
  1. In het verwevingsgebied wordt uitgegaan van de ontwikkeling van één sterlocatie (nabij de Schuppertsweg). De uitbreiding van deze intensieve veehouderij is planologisch reeds mogelijk. De initiatiefnemer heeft nog geen vergunningen aangevraagd, de ontwikkeling is dus nog niet gerealiseerd. In het scenario is hiervoor uitgegaan van een varkensbedrijf van 2 ha (één laag met dierplaatsen);
  2. In de verwevings- en extensiveringsgebieden is ervan uitgegaan dat alle bedrijven kleiner dan 70 NGE stoppen met hun bedrijfsvoering. Deze bedrijven zijn met bijbehorende emissie in het model weggelaten;
  3. Het 'vrijkomende' aantal dieren van de kleinere bedrijven kleiner dan 70 NGE in de verwevings- en extensiveringsgebieden is toegekend aan bedrijven met dezelfde diersoort/-groep in de landbouwonwikkelingsgebieden. Vervolgens is per diersoort bepaald met welk percentage de betreffende bedrijven in het LOG gemiddeld groeien. De groeipercentsages op het aantal dieren zijn bij de betreffende bedrijven toegepast, waarna vervolgens de bijbehorende emissies van het toenemende aantal dieren is bepaald. Indien een bepaalde diersoort/-groep niet voorkomt in het LOG, dan wordt de emissie van de betreffende diergroep evenredig verdeeld over de bedrijven in het LOG.

Melkrundvee

- In dit scenario zal het aantal dieren op melkrundveehouderijen in de gemeente eveneens niet toenemen ten opzichte van de referentiesituatie. Deze aanname is gebaseerd op de trends in de landbouw en de CBS-gegevens van de afgelopen 10 jaar (zie paragraaf 2.2);
- Door de tendens naar schaalvergroting en concentratie zal het aantal melkrundveehouderijen binnen de gemeente eveneens fors afnemen. Dit betekent enerzijds schaalvergroting en concentratie van een aantal bedrijven en anderzijds stopzetting van een aantal bedrijven binnen de gemeente (groei tegenover krimp);
- Voor bedrijven met hoofdzakelijk melkrundvee wordt een vergelijkbare regel toegepast als voor de intensieve veehouderijbedrijven;
- Binnen de gemeente is de volgende verdeling gehanteerd:
  1. In het gehele grondgebied van de gemeente is ervan uitgegaan dat alle grondgebonden bedrijven kleiner dan 70 NGE stoppen met hun bedrijfsvoering. Deze bedrijven zijn met bijbehorende emissie in het model weggelaten;
  2. Het 'vrijkomende' aantal dieren van de kleinere bedrijven kleiner dan 70 NGE is toegekend aan de grotere rundveehouderijen binnen de gemeente (ongeacht de reconstructiezonering);
  3. Op basis van de vaste verhouding tussen melkkoeien en vrouwelijk jongvee (0,7 stuks jongvee per melkkoe) is ook het aantal stuks jongvee opgehoogd;
  4. Met het weglaten van de bedrijven kleiner dan 70 NGE zullen ook kleine neventakken (anders dan melkrundvee) fictief vervallen. In het model wordt hiervoor gecompenseerd door de stikstofemissie van deze categorieën, omgerekend naar melkkoeien, toe te delen aan de grotere rundveehouderijen.

Overige diersoorten (schapen, weidebedrijven met vleesvee, jongvee opfokbedrijven, paarden)

- Voor de overige diersoorten zal het aantal dieren niet veranderen.

Figuur 4.1 Visuele weergave belangrijkste uitgangspunten realistisch scenario

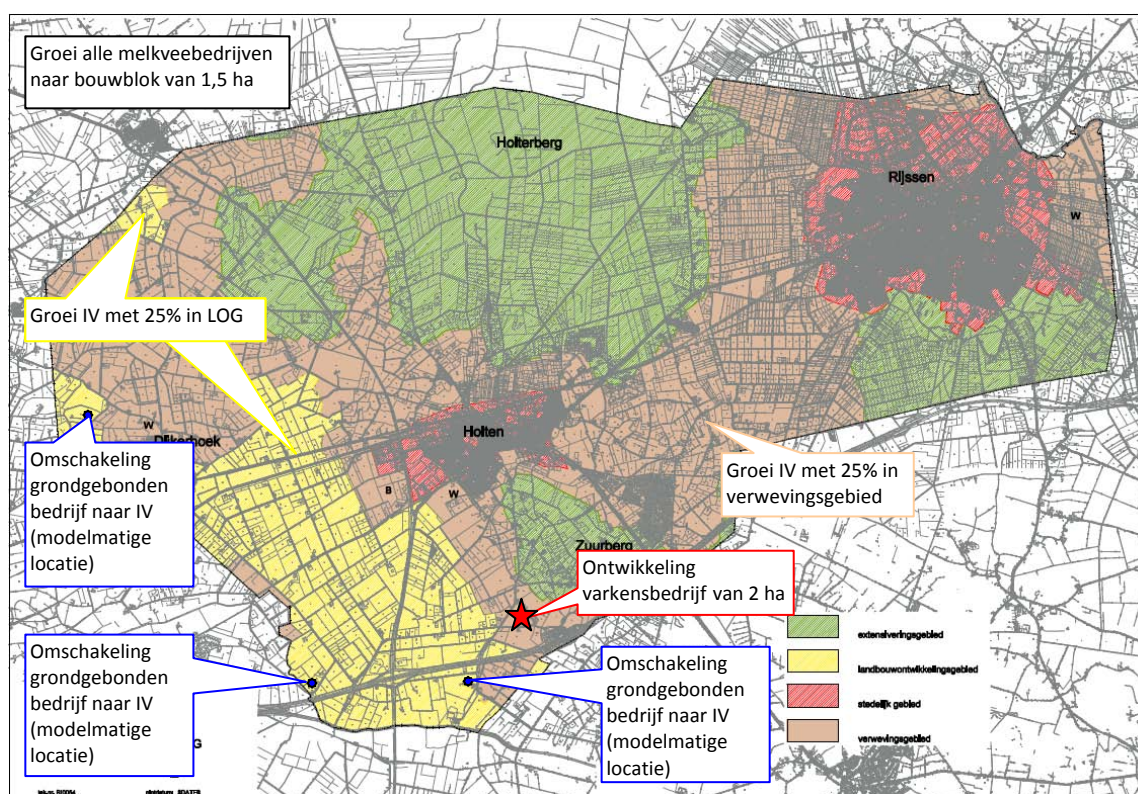
2. Maximum scenario

Intensieve veehouderij (varkens, kippen en overig rundvee, voornamelijk vleeskalveren)

- Het aantal dieren op intensieve veehouderijen zal in de gemeente toenemen ten opzichte van de referentiesituatie;
- Binnen de gemeente is de volgende verdeling gehanteerd:
  1. In het LOG en het verwevingsgebied is ervan uitgegaan dat het aantal dieren met 25% groeit;
  2. In het extensiveringsgebied is ervan uitgegaan dat het totaal aantal dieren niet toe- of afneemt (stand still);
  3. In de landbouwontwikkelingsgebieden is ervan uitgegaan dat 3 grondgebonden bedrijven omschakelen naar intensieve veehouderij:
    - a. Hiervoor komen bedrijven kleiner dan 70 NGE als eerst in aanmerking (dus locaties die in het realistisch scenario zijn vervallen);
    - b. Voor de omvang van het intensieve veehouderijbedrijf op de sterlocatie is uitgegaan van één varkensbedrijf met de capaciteit van een bouwblok van 2 ha (één bouwlaag met stallen);
    - c. De nieuwe intensieve veehouderijen liggen op minimaal 250 m. van bebouwingsconcentraties (woningen).
- In dit scenario wordt rekening gehouden met de ligging van de bedrijven ten opzichte van de zeer kwetsbare gebieden als bedoeld in de Wet ammoniak en veehouderij. Indien een intensieve veehouderij in een extensiveringsgebied is gelegen of elders in een zone van 250 m. rondom een zeer kwetsbaar gebied, dan zal op het betreffende bedrijf geen groei worden geprojecteerd (stand still).

Melkrundvee

- Het aantal dieren op melkrundveehouderijen zal in de gemeente toenemen ten opzichte van de referentiesituatie;
- Binnen de gemeente is de volgende verdeling gehanteerd:
  1. In het gehele grondgebied van de gemeente is uitgegaan van groei van de melkrundveehouderijen tot een bouwblok van 1,5 ha. Dit biedt ruimte voor maximaal 200 stuks melkvee + bijbehorend jongvee (140 stuks);
  2. De neventakken bij melkrundveehouderijen groeien niet, maar blijven gelijk.
- Indien een melkrundveehouderij is gelegen in het extensiveringsgebied of elders in een zone van 250 m. rondom een zeer kwetsbaar gebied, dan is ervan uitgegaan dat deze bedrijven groeien tot een omvang als bedoeld in artikel 5 van de Wet ammoniak en veehouderij. Dit is tot de veronderstelde groei naar 200 stuks melkvee met bijbehorende jongvee.

Figuur 4.2 Visuele weergave belangrijkste uitgangspunten maximum scenario

Tabel 4.1 geeft een samenvatting van de uitgangspunten van de scenario's.

Tabel 4.1 Samenvatting uitgangspunten nieuwe scenario's

	Realistisch scenario	Maximum scenario
Hele gemeente	- Groei grotere melkveebedrijven als gevolg van stop melkvee < 70 nge	- Groei alle melkveebedrijven naar bouwblok van 1,5 ha
Extensiveringsgebieden	- Stop intensieve veehouderij en melkveehouderij < 70 nge	- 'Stand still intensieve veehouderij'
Verwevingsgebieden	- Stop intensieve veehouderij en melkveehouderij < 70 nge - Ontwikkeling van één varkensbedrijf met bouwblok van 2 ha	- Groei intensieve veehouderij met 25% - Ontwikkeling van één varkensbedrijf met bouwblok van 2 ha
Landbouwontwikkelingsgebieden	- Groei intensieve veehouderij als gevolg van stop IV < 70 nge in verwevings- en extensiveringsgebieden	- Groei intensieve veehouderij met 25% - Omschakeling 3 grondgebonden bedrijven naar intensieve veehouderij

4.4 Beoordelingsmethodiek

De effectbeschrijving en -beoordeling richt zich vooral op de effecten van de veehouderij. Daarbij ligt de focus van de effecten van de scenario's op de volgende hoofdthema's:

- **Natuur:** de mogelijke invloed op de stikstofdepositie die afkomstig is van de landbouw (dit is vooral ammoniak) op natuurwaarden die gevoelig zijn voor vermesting;
- **Landschap en cultuurhistorie:** de invloed op de landschappelijke karakteristieken in het buitengebied;
- **Leefbaarheid en gezondheid:** dit betreft met name de effecten van geur en fijn stof, gezondheid en verkeersveiligheid.

In Tabel 4.2 is het beoordelingskader van de relevante hoofdthema's en bijbehorende milieuaspecten weergegeven. Daarbij is tevens aangegeven of sprake is van een kwantitatieve benadering (met behulp van berekeningen) of een kwalitatieve benadering. In hoofdstuk 5 van het planMER is per thema nader ingegaan op de beoordelingsaanpak.

Tabel 4.2 Beoordelingskader relevante milieuaspecten

Hoofdthema en aspect	Criterium	Methodiek
Natuur		
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	Kwantitatief/ Kwalitatief
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden) in EHS	Mogelijke effecten op Wav-gebieden	Kwantitatief/ Kwalitatief
Weidevogelgebieden	Mogelijke effecten op weidevogelbeheergebieden	Kwalitatief
Overige natuurwaarden van de EHS	Mogelijke effecten op potenties voor natuurontwikkeling	Kwalitatief
Landschap en cultuurhistorie		
Cultuurhistorisch landschap	Mogelijke effecten op de cultuurhistorisch landschapsstructuur en elementen	Kwalitatief
Ruimtelijk-visuele kwaliteit	Invloed op ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap	Kwalitatief
Leefbaarheid		
Geur	Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten	
Luchtkwaliteit	Kans op toename concentratie fijn stof	Kwalitatief
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	Kwalitatief
	Kans op besmetting via de lucht	Kwalitatief
	Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	Kwantitatief/ Kwalitatief
	Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	Kwalitatief
Verkeersveiligheid	Kans op verslechtering van de verkeersveiligheid	Kwalitatief

De mogelijke effecten zijn zoveel mogelijk beschreven aan de hand van de toetsbare criteria, weergegeven in Tabel 4.2, en afgezet tegen de autonome ontwikkeling in het gebied (referentiesituatie) die in hoofdstuk 3 is beschreven. De invloed van ammoniakdepositie op de natuur wordt zowel beoordeeld ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Score	Beoordeling
++	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
--	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

In aanvulling op deze relevante milieuaspecten wordt in hoofdstuk 5 op kwalitatieve wijze ook enige aandacht besteed aan de aspecten archeologie, bodem, water, geluid en externe veiligheid. Het aspect bodem wordt, voor zover het betrekking heeft op de geomorfologie en bodemkundige waarden bij het thema landschap en cultuurhistorie in de beschrijving betrokken.

5 Effecten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de (mogelijke) effecten beschreven van de realisatie van het voornemen, waarbij onderscheid is gemaakt in de effecten van het realistisch en het maximum scenario. Basis voor de effectenbeschrijving en -beoordeling vormt de beoordelingsmethodiek, zoals weergegeven in paragraaf 4.4. Per relevant milieuthema is de aanpak van effectenbeschrijving en -beoordeling nader uiteengezet

5.2 Natuur

5.2.1 Aanpak

Effectenbepaling op Natura 2000-gebieden en zeer kwetsbare gebieden Wav

Voor het bepalen van de effecten van het voornemen op de Natura 2000-gebieden en overige zeer kwetsbare gebieden Wav is een ammoniakdepositieonderzoek en een passende beoordeling uitgevoerd. Voor nadere informatie over het ammoniakdepositieonderzoek wordt verwezen naar het rapport 'Onderzoek ammoniakdepositie planMER bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten' (Oranjewoud, 2012).

De Passende beoordeling is in twee stappen uitgevoerd. In stap 1 is bepaald welke factoren mogelijke significante effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden in het studiegebied. Hieruit is gebleken dat stikstofdepositie mogelijk significante effecten kunnen hebben op de gevoelige habitats in de Natura 2000-gebieden. In stap 2 zijn de mogelijke effecten onderzocht. Dat betreft de ecologische beoordeling van de resultaten van het ammoniakdepositieonderzoek. Voor nadere informatie over de passende beoordeling wordt verwezen naar het rapport 'Passende beoordeling bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten' (Oranjewoud, 2012).

Effectenbepaling overige ecologische hoofdstructuur

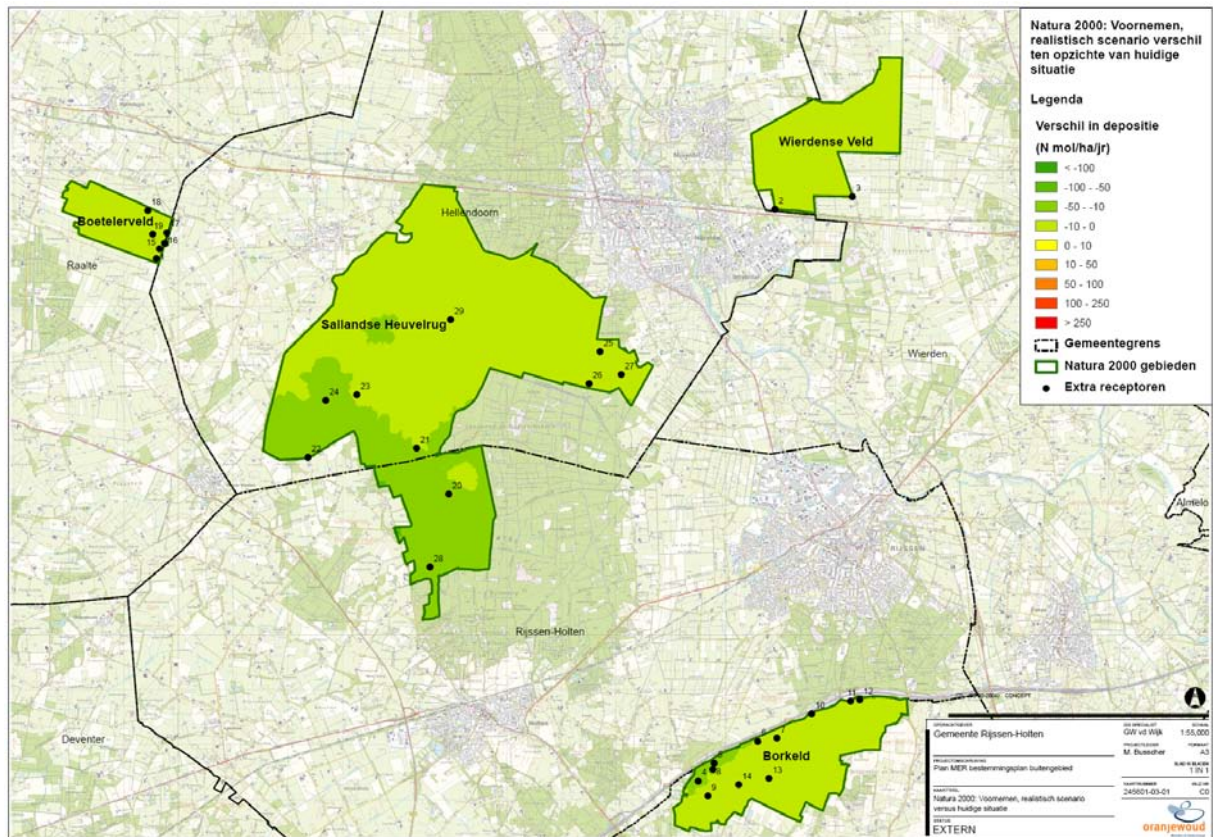
De effecten op de overige ecologische hoofdstructuur zijn op kwalitatieve wijze beredeneerd.

Effectenbepaling weidevogelbeheergebieden en overige natuurwaarden

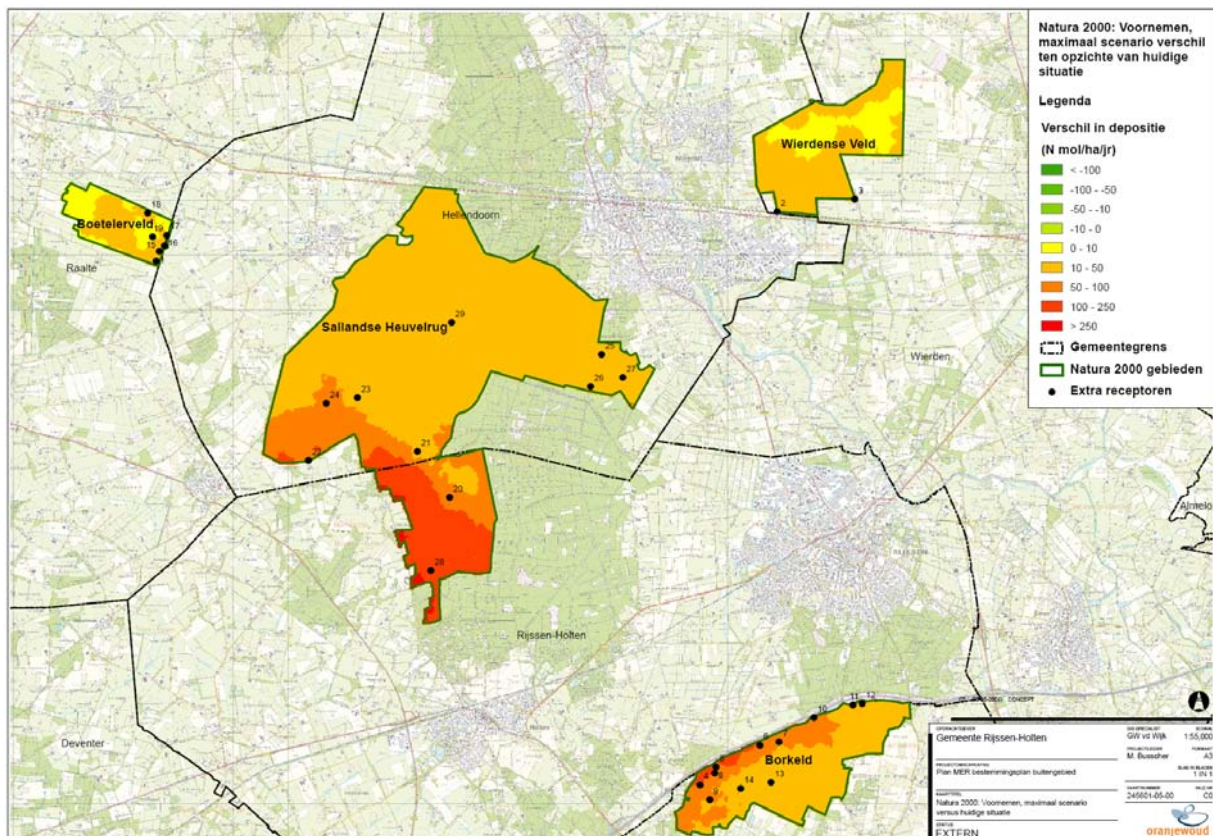
De effecten op de overige natuurwaarden en op de weidevogelbeheergebieden zijn de gevolgen van mogelijke verandering van landschappelijke structuren (houtwallen, singels, open weidegebieden) voor flora en fauna als gevolg van uitbreiding van agrarische bedrijven.

5.2.2 Natura 2000-gebieden

Op de figuren 5.1 en 5.2 is de berekende bijdrage van de twee scenario's die binnen het voornemen zijn onderscheiden, weergegeven. Deze bijdrage is uitgedrukt als het verschil ten opzichte van de huidige (feitelijke) situatie. Een positief getal geeft aan dat de belasting zal toenemen, een negatief verschil duidt op een verwachte afname.

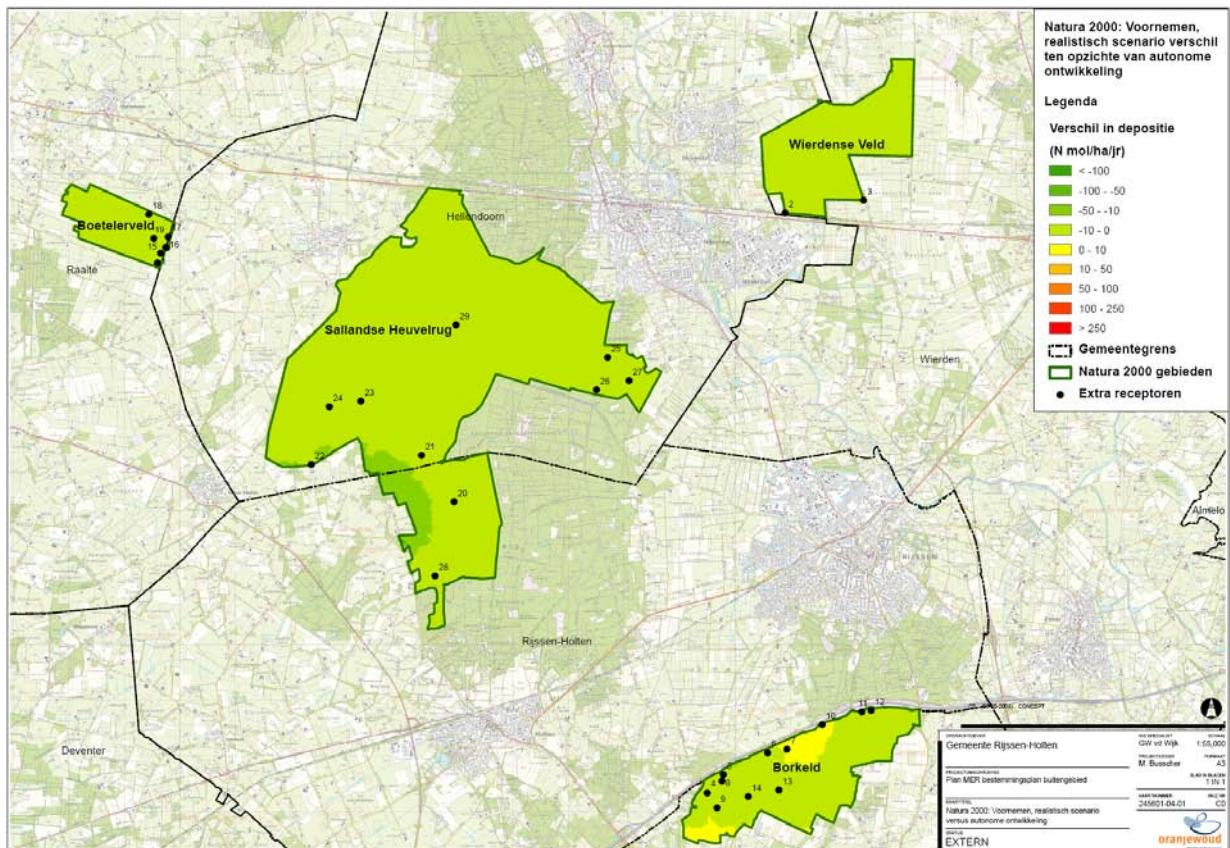

Figuur 5.1 Voornemen, realistisch scenario. Verskil depositie ten gevolge van de veehouderij ten opzichte van de huidige situatie

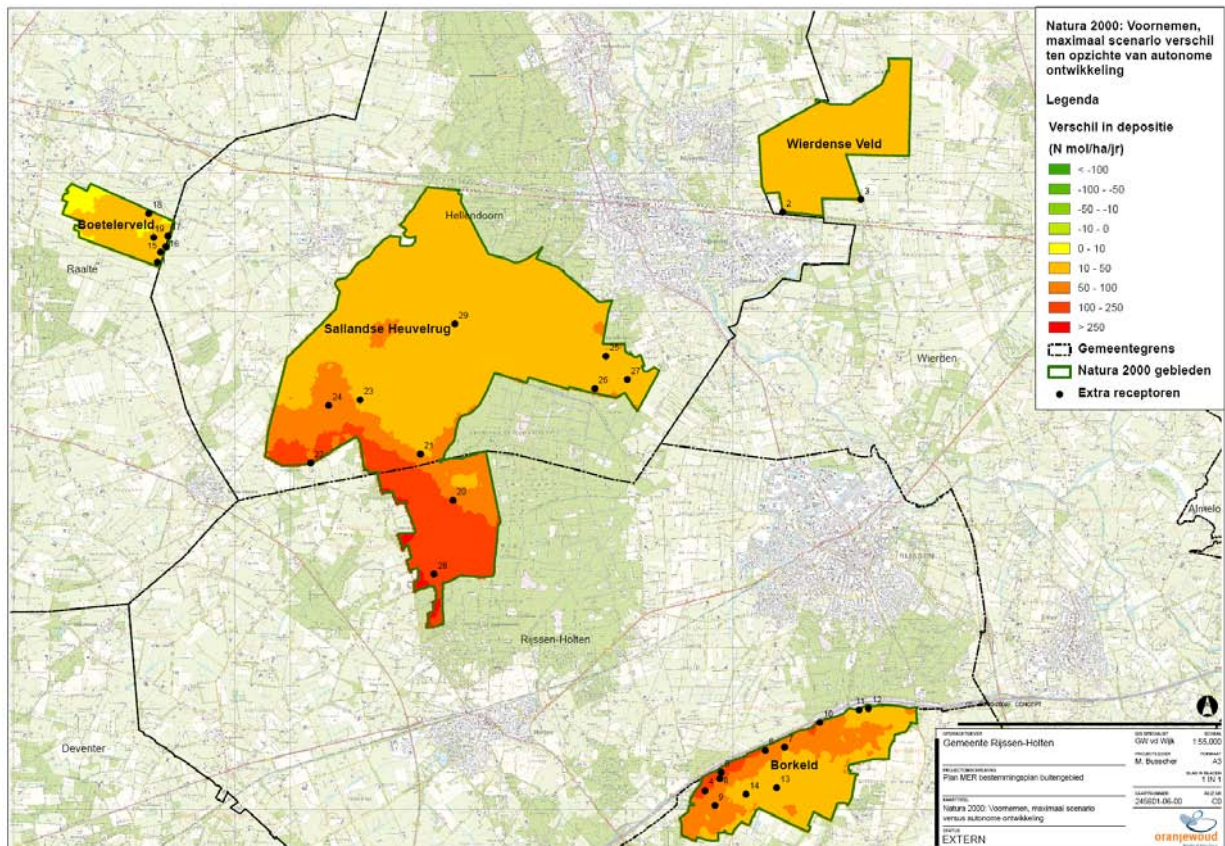

Figuur 5.2 Voornemen, maximum scenario. Verskil depositie ten gevolge van de veehouderij ten opzichte van de huidige situatie

In de figuren 5.3 en 5.4 is het verschil ten opzichte van de autonome ontwikkeling weergegeven. Doordat voor deze referentie een iets lagere bijdrage van de veehouderij aan de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden is berekend, is het beeld iets ongunstiger. Zo valt op dat bij De Borkeld voor het realistisch scenario plaatselijk een lichte toename ten opzichte van de autonome ontwikkeling is berekend. Bij het maximum scenario treedt ten opzichte van figuur 5.2 hier en daar een verschuiving op van de klassengrenzen.

Figuur 5.3 Voornemen realistisch scenario, effect op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, verandering ten opzichte van autonome ontwikkeling

Figuur 5.4 Voornemen maximum scenario, effect op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, verandering ten opzichte van autonome ontwikkeling

Binnen de vier Natura 2000-gebieden is ook een aantal depositiepunten doorgerekend. In de gebieden Sallandse Heuvelrug, Borkeld en Boeterveld zijn deze zo gekozen, dat ze in de meest kritische habitats liggen en op relatief korte afstand van het agrarische gebied in de gemeente Rijssen-Holten. Van het iets weg gelegen gebied Wierdense Veld is geen kaart van de habitattypen beschikbaar. Hier zijn twee punten op de grens van het gebied gekozen, op relatief korte afstand tot de gemeentegrens. In tabel 5.1 zijn de resultaten per depositiepunt in de Natura 2000-gebieden weergegeven. Hierin zijn de uitkomsten van beide scenario's opgenomen. De tabellen komen overeen met de kaartbeelden. Voor beide scenario's is de bijdrage van de veehouderij in de gemeente Rijssen - Holten en omgeving ook uitgedrukt in procenten van de kritische depositiewaarde van het betreffende habitatype (tabel 5.2). Voor de tabellen is de huidige situatie als referentie genomen. Dit is gedaan omdat dit in het kader van de passende beoordeling de grondslag voor de vergelijking vormt.

Tabel 5.1 Effect scenario's op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, toe- of afname ten opzichte van huidige situatie (scenario feitelijk), in mol N/ha/j. (deposities in mol/ha/jaar, een negatief getal is een afname)

Natura 2000-gebied	punt nr.	Habitatype	KDW	Verandering t.o.v. huidige situatie	
				Realistisch - huidig	Maximaal - huidig
Boetelerveld	1	H4010_A Vochtige heiden	1300	-2,5	11,6
Wierdense Veld	2	?		-2,5	12,8
Wierdense Veld	3	?		-2,3	12,4
De Borkeld	4	H2310 Stuifzandheiden met struikhei	1100	-13,0	106,6
De Borkeld	5	H2310 Stuifzandheiden met struikhei	1100	-11,2	92,3
De Borkeld	6	H4010_A Vochtige heiden	1300	-8,0	77,1
De Borkeld	7	H3160 Zure vennen	410	-5,9	69,1
De Borkeld	8	H4030 Droge heiden	1100	-9,9	81,4
De Borkeld	9	H7150 Pioniersvegetaties met snavelb.	1600	-4,2	43,1
De Borkeld	10	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-7,4	93
De Borkeld	11	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-4,6	33,6
De Borkeld	12	H4030 Droge heiden	1100	-4,5	31,8
De Borkeld	13	H4010_A Vochtige heiden	1300	-2,9	26,2
De Borkeld	14	H4030 Droge heiden	1100	-3,0	27,6
Boetelerveld	15	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-3,9	17,6
Boetelerveld	16	H3130 Zwakgebufferd vennen	410	-4,0	17,4
Boetelerveld	17	H7150 Pioniersvegetaties met snavelb.	1600	-1,7	7,89
Boetelerveld	18	H6410 Blauwgraslanden	1100	-3,1	13,9
Boetelerveld	19	H4010_A Vochtige heiden	1300	-2,4	10,7
Sallandse Heuv.	20	H6320 Heischrale graslanden	830	-17,9	86,3
Sallandse Heuv.	21	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-8,4	34,7
Sallandse Heuv.	23	H7110B Actieve hoogvenen	400	-5,4	19,1
Sallandse Heuv.	24	H4010_A Vochtige heiden	1300	-14,3	53,8
Sallandse Heuv.	25	H3160 Zure ven	410	-3,5	16,9
Sallandse Heuv.	26	H6320 Heischrale graslanden	830	-7,8	37,5
Sallandse Heuv.	27	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-4,0	19,9
Sallandse Heuv.	28	H4030 Droge heiden	1100	-17,0	119
Sallandse Heuv.	29	H6320 Heischrale graslanden	830	-3,6	14,9

Tabel 5.2 Effect scenario's op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, toe- of afname ten opzichte van huidige situatie (scenario feitelijk), in procenten van kritische depositiewaarde

Natura 2000-gebied	punt nr.	Habitattype	KDW	Realistisch - huidig in % KDW	Maximaal - huidig in % van KDW
Boetelerveld	1	H4010_A Vochtige heiden	1300	-0,2%	0,9%
Wierdense Veld	2	?			
Wierdense Veld	3	?			
De Borkeld	4	H2310 Stuifzandheiden met struikhei	1100	-1,2%	9,7%
De Borkeld	5	H2310 Stuifzandheiden met struikhei	1100	-1,0%	8,4%
De Borkeld	6	H4010_A Vochtige heiden	1300	-0,6%	5,9%
De Borkeld	7	H3160 Zure vennen	410	-1,4%	16,9%
De Borkeld	8	H4030 Droge heiden	1100	-0,9%	7,4%
De Borkeld	9	H7150 Pioniersvegetaties met snavelb.	1600	-0,3%	2,7%
De Borkeld	10	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-0,3%	4,3%
De Borkeld	11	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-0,2%	1,5%
De Borkeld	12	H4030 Droge heiden	1100	-0,4%	2,9%
De Borkeld	13	H4010_A Vochtige heiden	1300	-0,2%	2,0%
De Borkeld	14	H4030 Droge heiden	1100	-0,4%	2,5%
Boetelerveld	15	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-0,2%	0,8%
Boetelerveld	16	H3130 Zwakgebufferd vennen	410	-1,0%	4,2%
Boetelerveld	17	H7150 Pioniersvegetaties met snavelb.	1600	-0,1%	0,5%
Boetelerveld	18	H6410 Blauwgraslanden	1100	-0,3%	1,3%
Boetelerveld	19	H4010_A Vochtige heiden	1300	-0,2%	0,8%
Sallandse Heuv.	20	H6320 Heischrale graslanden	830	-2,2%	10,4%
Sallandse Heuv.	21	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-0,4%	1,6%
Sallandse Heuv.	23	H7110B Actieve hoogvenen	400	-1,4%	4,8%
Sallandse Heuv.	24	H4010_A Vochtige heiden	1300	-1,1%	4,1%
Sallandse Heuv.	25	H3160 Zure ven	410	-0,9%	4,1%
Sallandse Heuv.	26	H6320 Heischrale graslanden	830	-0,9%	4,5%
Sallandse Heuv.	27	H5130 Jeneverbesstruwelen	2180	-0,2%	0,9%
Sallandse Heuv.	28	H4030 Droge heiden	1100	-1,5%	10,8%
Sallandse Heuv.	29	H6320 Heischrale graslanden	830	-0,4%	1,8%

Ten opzichte van de trends die uit de figuren en tabellen kunnen worden afgeleid, is het verschil ten opzichte van de referentiesituaties 'huidige situatie' versus 'autonome ontwikkeling' marginaal. Dit blijkt bij vergelijking van de figuren, maar om dit nader te illustreren is in tabel 5.3 zowel de berekende depositie ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de autonome ontwikkeling opgenomen.

Tabel 5.3 Effect scenario's op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, toe- of afname ten opzichte van huidige situatie en t.o.v. autonome ontwikkeling. (deposities in mol/ha/jaar, een negatief getal is een afname)

Natura 2000-gebied	punt nr.	KDW	Verandering t.o.v. huidige situatie		Verandering t.o.v. autonome ontwikkeling	
			Realistisch - huidig	Maximaal - huidig	Realistisch - autonoom	Maximaal - autonoom
Boetelerveld	1	1300	-2	12	0	14
Wierdense Veld	2		-2	13	-1	15
Wierdense Veld	3		-2	12	-1	14
De Borkeld	4	1100	-13	107	-4	115
De Borkeld	5	1100	-11	92	-5	99
De Borkeld	6	1300	-8	77	-2	83
De Borkeld	7	410	-6	69	0	75
De Borkeld	8	1100	-10	81	-4	88
De Borkeld	9	1600	-4	43	0	47
De Borkeld	10	2180	-7	93	1	101
De Borkeld	11	2180	-5	34	-1	37
De Borkeld	12	1100	-5	32	-1	35
De Borkeld	13	1300	-3	26	0	29
De Borkeld	14	1100	-3	28	0	30
Boetelerveld	15	2180	-4	18	-1	21
Boetelerveld	16	410	-4	17	-1	21
Boetelerveld	17	1600	-2	8	0	9
Boetelerveld	18	1100	-3	14	-1	16
Boetelerveld	19	1300	-2	11	0	13
Sallandse Heuv.	20	830	-18	86	-5	99
Sallandse Heuv.	21	2180	-8	35	-3	40
Sallandse Heuv.	23	400	-5	19	-2	23
Sallandse Heuv.	24	1300	-14	54	-4	64
Sallandse Heuv.	25	410	-4	17	-1	19
Sallandse Heuv.	26	830	-8	38	-2	43
Sallandse Heuv.	27	2180	-4	20	-1	23
Sallandse Heuv.	28	1100	-17	119	-4	132
Sallandse Heuv.	29	830	-4	15	-1	18

Hieronder worden de uitkomsten per scenario besproken. Vervolgens zal worden ingegaan op de conclusies die op grond hiervan kunnen worden getrokken.

Realistisch scenario

Indien het realistische scenario werkelijkheid zou worden, zou dit in alle Natura 2000-gebieden tot een afname van de depositie (0 - 50 mol) leiden in vergelijking met de huidige situatie. De waarden van het Boetelerveld en Wierdense Veld en de Borkeld dalen over het algemeen met 0 - 10 mol N per hectare per jaar. De verwachte afname in het zuidelijke deel van de Sallandse heuvelrug en het noordelijke deel van De Borkeld liggen tussen de 10 en 50 mol N per hectare. De verklaring voor deze afname is met name gelegen in het feit dat er sprake is van een relatief grote groep bedrijven kleiner dan 70 NGE (121 bedrijven) waarvan in dit scenario de emissie wordt verplaatst naar de landbouwontwikkelingsgebieden. Doordat de LOG's relatief gunstig zijn gelegen ten opzichte van de Sallandse Heuvelrug en De Borkeld, is in deze gebieden een afname van depositie waarneembaar.

Het beeld dat ontstaat bij een vergelijking van het realistisch scenario met de autonome ontwikkeling is vergelijkbaar met het beeld dat ontstaat bij vergelijking met de huidige situatie. De afname ten opzichte van de autonome ontwikkeling is echter kleiner dan de afname die optreedt ten opzichte van de huidige situatie. Dit is goed te zien aan de waarden in het zuidelijk deel van de Sallandse Heuvelrug en het noordelijke deel van de Borkeld. De verwachte afname ligt hier grotendeels tussen de 0- 10 mol N per hectare. Dit effect is niet verwonderlijk nu de autonome ontwikkeling ten opzichte van de feitelijke situatie al een afname van de bijdrage van de veehouderij aan de depositie laat zien.

Maximaal scenario

Figuur 5.2 toont de uitkomst bij het maximaal scenario versus de huidige situatie. De depositie zal in het gehele gebied toenemen. Zelfs in het Boetelerveld en Wierdense Veld die op enkele kilometers afstand van de gemeente Rijssen -Holten zijn gelegen, stijgen de waarden over het algemeen met 10 tot 50 mol N per hectare per jaar. Uit de kaart valt verder af te leiden dat de toename in het zuidelijk deel van de Sallandse Heuvelrug, binnen de gemeente grens van Rijssen - Holten, het grootst is en daar over het algemeen varieert tussen de 100 en 250 mol N per hectare per jaar, zeer lokaal is de toename meer dan 250 mol N per hectare per jaar. Over het gehele Natura 2000 - gebied is minimaal een stijging met 10 - 50 mol N per hectare te verwachten. De relatief grote toename van de depositie in de randzone van het gebied zal vooral het gevolg van de veronderstelde groei van de op zeer korte afstand van het gebied gelegen inrichtingen. Bij het totaalbeeld speelt ook de algemene toename van het aantal dieren en dus de stikstofemissie van de veehouderij, die in dit scenario is gesimuleerd, mee. Ook in het noordelijke deel van de Borkeld treedt lokaal een toename van de depositie op die varieert tussen de 100 en 250 mol N per hectare per jaar.

Het beeld dat ontstaat bij vergelijking tussen maximum en autonoom (figuur 5.4) is vergelijkbaar met het beeld dat ontstaat uit het vergelijk tussen maximum en huidige situatie, er is in alle Natura 2000-gebieden sprake van een toename van de depositie. Doordat de depositie in de autonome situatie iets lager is dan in de huidige situatie, is de toename ten opzichte van de autonome ontwikkeling iets groter dan ten opzichte van de huidige situatie, maar zoals ook hiervoor al beschreven, is het verschil marginaal.

Het scenario met maximale groei laat een forse toename zien ten opzichte van de huidige en (nog meer) ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Aangezien in de huidige situatie de achtergronddepositie in alle vier de Natura 2000-gebieden hoger ligt dan de kritische depositiewaarden van nagenoeg alle aanwezige habitattypen, zijn significante effecten op de Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten.

5.2.3 Conclusies en aanbevelingen

In Tabel 5.4 is de beoordeling van de scenario's samengevat. Vanwege het belang van de beoordeling ten opzichte van de huidige situatie, in het kader van de passende beoordeling, zijn zowel scores gegeven ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tabel 5.4 Samenvatting beoordeling effect stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

Criterium	Autonome ontwikkeling	Realistisch scenario	Maximum scenario
Natura 2000, beoordeling ten opzichte van de feitelijke situatie	+	+	--
Natura 2000, beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling	n.v.t.	+ / 0	--

Het realistisch scenario, dat is gebaseerd op de intenties van het voorgenomen bestemmingsplan en een economisch realistische verwachting van de ontwikkeling van de veehouderij, is gunstig ten opzichte van de huidige situatie. Het indiceert dat een ontwikkeling met concentratie in een LOG, gecombineerd met een afname elders, kan resulteren in afname van de stikstofdepositie op gevoelige habitats. In werkelijkheid kan het beeld echter anders uitpakken dan in het scenario is gesimuleerd. De werkelijke uitkomst hangt af van de feitelijke locatie van bedrijven die groeien en bedrijven die stoppen. Het scenario biedt hiervan een simulatie, maar geen voorspelling van wat er feitelijk zal gebeuren.

De veronderstelde uitbreiding in het maximum scenario is veel groter dan op grond van economische trends mag worden verwacht. Hiervan uitgaande is dit scenario niet realistisch. Het scenario illustreert wel dat zonder nadere voorwaarden op bedrijfsniveau de ammoniakdepositie binnen de gemeente Rijssen - Holten zeker lokaal zeer sterk kan toenemen, met name op het zuidelijk deel van de Sallandse Heuvelrug. Ook buiten de gemeente op de in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden is een toename van stikstofdepositie waarneembaar.

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet ervoor zorgen dat er bij uitbreiding of nieuwvestiging geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Daarmee worden dus ook (extra) effecten van stikstofdepositie en de kans op significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voorkómen. De regelgeving op dit gebied zal op basis van de Programmatische Aanpak Stikstof nader moeten worden uitgewerkt, maar het 'stand still' beginsel (per bedrijf geen toename van de stikstofdepositie) geldt ook nu al. Verder is van belang dat de provincie Overijssel haar eigen beleidskader met betrekking tot ammoniak en veehouderij heeft uitgewerkt. Dit zorgt ervoor dat toename van de stikstofdepositie en significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen worden voorkómen, het zal in totaal zelfs leiden tot een geleidelijke afname van de stikstofbelasting.

Vooruitlopend op de Programmatische Aanpak Stikstof heeft de provincie Overijssel een eigen beleidskader uitgewerkt en op grond hiervan de 'Beleidsregel Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen' vastgesteld. Deze Beleidsregel (in werking getreden op 27 april 2010) is op dit moment het kader van de vergunningverlening door de provincie. Deze heeft tot gevolg dat alleen bedrijven met een depositie op Natura 2000-gebieden die nu lager ligt dan de drempelwaarde van 1% van de kritische depositiewaarde (uitgaande van meest kritische waarde) na toepassing van de maatregelen op grond van de AMvB Huisvesting nog enige ruimte hebben voor een toename van de stikstofemissie ten opzichte van deze verlaagde emissie (het gecorrigeerde emissieplafond). Bij deze categorie bedrijven mag het verschil tussen de huidige stikstofuitstoot en de uitstoot bij toepassing van de AMvB-Huisvesting bij uitbreiding voor de helft worden opgevuld. Ten opzichte van de huidige emissie treedt dus zondermeer een daling op. Voor bedrijven met een depositie boven de genoemde drempelwaarde is het gecorrigeerde emissieplafond (dus de emissie op basis van de huidige veebezetting en bij toepassing van de emissienormen van de AMvB huisvesting) een harde grens, waarbij voor piekbelasters (depositie hoger dan 50% van de kritische depositiewaarde) geldt dat de depositie kleiner moet worden. Om aan deze eisen te voldoen kunnen de bedrijven technische middelen inzetten, daarnaast is een systeem voor saldering uitgewerkt.

Het gevolg zal zijn dat, ondanks lokale uitbreiding van bedrijven, de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden een dalende trend zal vertonen. Hierdoor wordt in alle gebieden een betere situatie voor de instandhoudingsdoelstellingen bereikt.

Na 2022 worden de emissie-eisen strenger, dit zal tot gevolg hebben dat in 2028 een forse reductie is gerealiseerd, maar onder meer bij de Borkeld en in mindere mate de Sallandse Heuvelrug zijn nog wel aanvullende maatregelen nodig. Tot 2028 wil de provincie eerst de andere abiotische voorwaarden die van belang zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen op orde brengen.

Het voorgaande betekent dat, los van de regelgeving in het bestemmingsplan, de totale stikstofdepositie vanuit de landbouw in Rijssen - Holten op de Natura 2000-gebieden zal afnemen.

Wel kan de vraag gesteld worden of het gemeentelijk beleid dat vormt krijgt in het bestemmingsplan, kan bijdragen aan een ruimtelijke verdeling van de bedrijven, waardoor afname van de depositie op de (nu sterk overbelaste) Natura 2000-gebieden wordt bevorderd. Het realistisch scenario illustreert dat sturing op de concentratie in de LOGs gekoppeld aan afname elders hieraan kan bijdragen. De werkelijke uitkomst zal erg afhankelijk zijn van de situering van bedrijven die groeien.

Het voorgaande kan als volgt worden samengevat. Binnen de kaders van het voorgenomen bestemmingsplan kunnen bedrijfsontwikkelingen afhankelijk van de situering extra bijdragen aan een afname van de ammoniakbelasting van de Natura 2000-gebieden. Of dit daadwerkelijk het geval zal zijn, is niet zeker.

Daarom wordt aanbevolen om, indien gekozen wordt voor extra uitbreidingsruimte en concentratie in de LOGs, nader uit te werken hoe dit bij kan dragen aan een afname van de belasting van Natura 2000-gebieden met ammoniak vanuit de veehouderij.

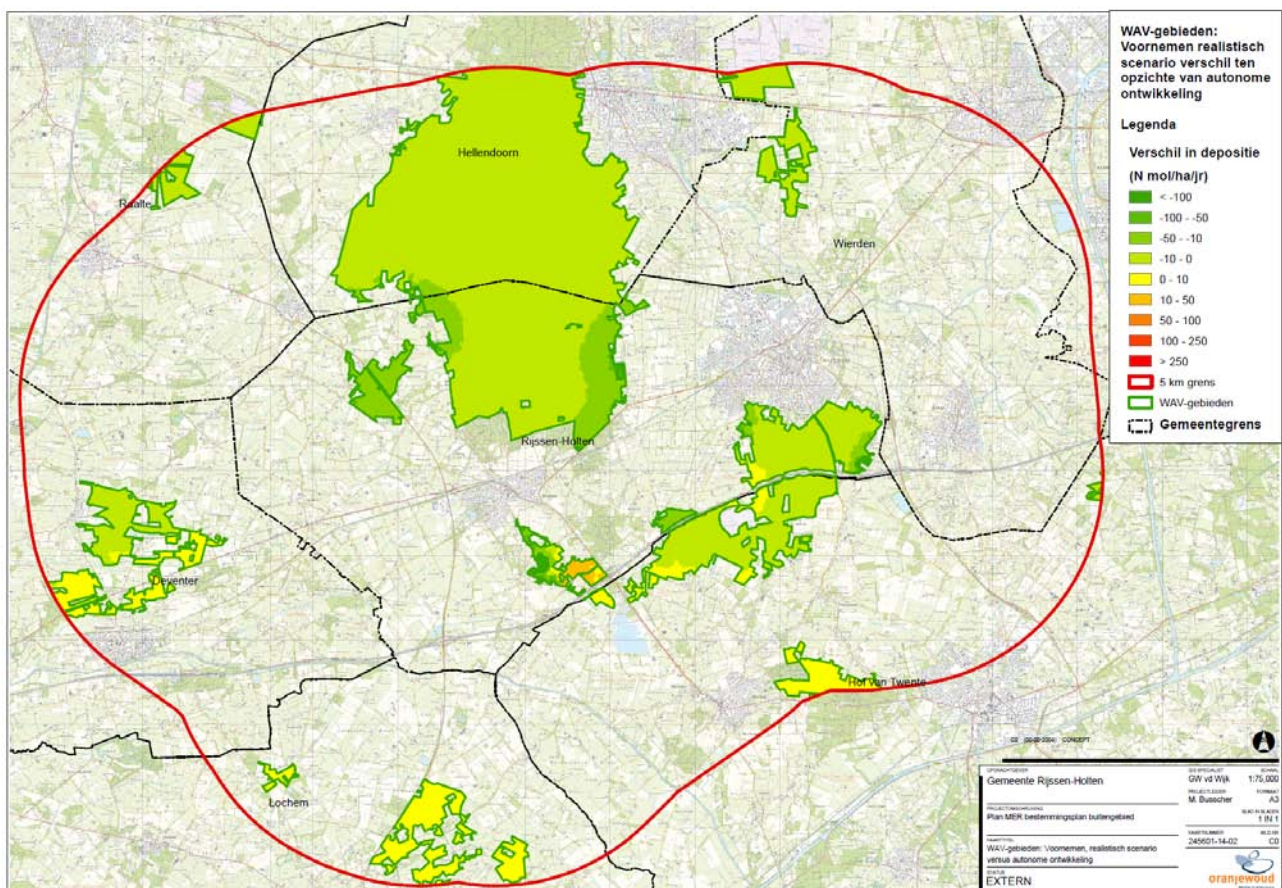
5.2.4 Overige zeer kwetsbare gebieden in ecologische hoofdstructuur (overige Wav-gebieden)

Evenals voor de Natura 2000-gebieden is ook voor de zeer kwetsbare gebieden die in het kader van de Wav zijn aangewezen, het effect van de verschillende planscenario's ten opzichte van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling in beeld gebracht. De resultaten voor de huidige situatie en de autonome

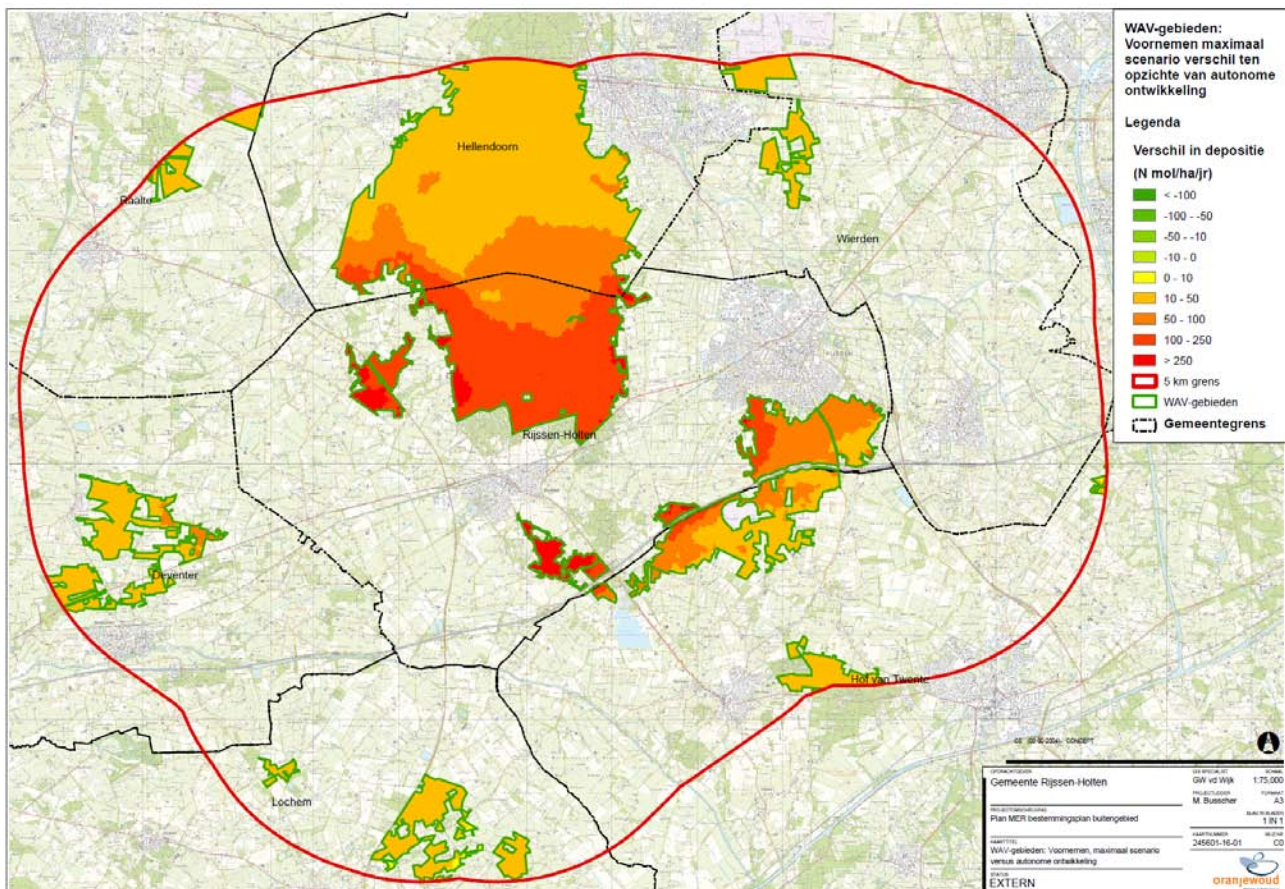
ontwikkeling zijn opgenomen in paragraaf 3.2 van dit planMER. In de figuren 5.5 en 5.6 zijn de resultaten voor beide scenario's van het plan weergegeven.

Het valt op dat het realistisch scenario op enkele plaatsen zal leiden tot een toename van de depositie op zeer kwetsbaar gebied (buiten de Natura 2000-gebieden), met name ten zuiden van Holten. Dit is vooral het gevolg van de veronderstelde groei van twee bedrijven aan of nabij de weg van Holten naar Markelo (Markeloseweg). Ook is de sterlocatie bij de Schuppertsweg mogelijk nog van enige invloed. Het betreft met name de mogelijke invloed op droog bos met een productiedoel. Bij de andere gebieden is het effect, vergeleken met de situatie bij autonome ontwikkeling, vrijwel neutraal. Er is vaak een lichte toename of afname berekend, maar dit zal vooral berusten op toevalligheden in de simulatie in het model. Het illustreert wel dat binnen de ontwikkelingsmogelijkheden van het voorgenomen bestemmingsplan enige toename op de (overige, buiten Natura 2000) Wav-gebieden niet is uitgesloten. De concentratie in de LOG's heeft bij dit scenario een licht positief effect. De totaalscore is neutraal tot enigszins negatief, rekening houdend met zowel het (licht gunstige) effect van concentratie in de LOG's als met de tendensen naar schaalvergroting in het verwevingsgebied.

Het maximum scenario laat een duidelijk negatief effect zien. Mede in het licht van de beschrijving in de vorige paragraaf behoeft dit geen nader betoog.

Figuur 5.5 Voornemen realistisch scenario, effect op stikstofdepositie in zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden), verandering ten opzichte van autonome ontwikkeling.

Figuur 5.6 Voornemen maximum scenario, effect op stikstofdepositie in zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden), verandering ten opzichte van autonome ontwikkeling

In Tabel 5.5 is de beoordeling van de scenario's ten opzichte van de huidige situatie en ten opzichte van de autonome ontwikkeling gegeven.

Tabel 5.5 Effectenbeoordeling zeer kwetsbare gebieden (buiten Natura 2000)

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Mogelijke effecten op overige zeer kwetsbare gebieden t.o.v. autonome situatie	0 / -	- -

5.2.5 Weidevogelbeheergebieden

Twee weidevogelbeheergebieden zijn gelegen in verwevingsgebied. Ter plaatse van de gebieden is de kans op nieuwe agrarische bebouwing klein, omdat momenteel in deze weidevogelbeheergebieden geen bebouwing aanwezig is en nieuwvestiging niet past in het beleid voor het verwevingsgebied.

Eén weidevogelbeheergebied is in landbouwontwikkelingsgebied gelegen. Hier kunnen negatieve effecten ontstaan op de weidevogels, indien hier uitbreiding van agrarische bebouwing is voorzien. Uitbreiding van agrarische bebouwing kan de openheid van het gebied aantasten. De effecten zijn afhankelijk van de ligging van de nieuwe bebouwing. Doordat deze zal grenzen aan reeds bestaande bebouwing of groenstructuren (houtwallen, singels, bosschages, etc.) zijn de effecten beperkt. Intensivering van de bebouwing zal er echter ook dan wel toe leiden dat de randzone een meer gesloten karakter krijgt en daardoor sterker versturend werkt voor de vogels van het open gebied. Daarom wordt het effect als enigszins negatief beoordeeld (beide scenario's, zie Tabel 5.6).

Tabel 5.6 Effectenbeoordeling weidevogelbeheergebieden

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Mogelijke effecten op weidevogelbeheergebieden	-	-

5.2.6 Overige natuurwaarden van de EHS

Gegeven het grotendeels conserverende karakter van het bestemmingsplan worden geen effecten verwacht op bestaande overige bos- en natuurgebieden.

Tot de EHS behoren ook agrarische gebieden die (afgaande op het beleid tot nu toe) kunnen worden omgevormd tot natuur. Het voortgaande agrarisch gebruik zou met name in gebieden met potenties voor waardevolle vegetaties kunnen leiden tot verlies van potenties voor natuurontwikkeling, bijvoorbeeld door aantasting van het reliëf of de bodem. Deze gebieden krijgen de bestemming Agrarisch gebied met Waarden. In het bestemmingsplan is een stelsel van omgevingsvergunningen opgenomen dat ervoor zorg draagt dat ingrepen in de agrarische percelen (egaliseren, mengen, diepploegen, draineren) die invloed kunnen hebben op de potenties van deze gebieden niet zonder nadere afweging mogelijk zijn. Hiermee kan verlies van potenties voor natuurontwikkeling worden tegengegaan. Daarom worden geen of vrijwel geen negatieve gevolgen verwacht (zie Tabel 5.7). Het is wel een punt van aandacht bij mogelijke vergunningverlening.

Tabel 5.7 Effectbeoordeling overige natuurwaarden van de EHS

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Mogelijke effecten op potenties voor natuurontwikkeling	0 / -	0 / -

5.3 Landschap en cultuurhistorie

Aanpak

De effectbeschrijving van het aspect landschap en cultuurhistorie heeft als vertrekpunt de beschreven landschappelijke en cultuurhistorische waarden in paragraaf 3.4 en de uitgangspunten die gelden voor de ontwikkelingen in het voorgenomen bestemmingsplan, beschreven in paragraaf 4.2.1.

Zoals reeds uit paragraaf 3.4 is gebleken, kent de gemeente een grote afwisseling aan landschappen die sterk is bepaald door het aanwezige reliëf. Naast het reliëf zijn de variatie in schaal en de mate van openheid van het landschap bepalend voor de kwaliteit van het landschap.

In paragraaf 4.2.1 is weergegeven dat iedere uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven buiten het bouwblok en de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij op één sterlocatie landschappelijk moeten worden ingepast, ook bij toepassing van de afwijkingsbepaling voor overschrijding van het bouwperceel met 25 m. De landschappelijke inpassing moet blijken uit een beplantingsplan/ inrichtingsplan, waarbij sprake is van versterking van de ruimtelijke kwaliteit conform de gebiedskenmerken uit de Omgevingsvisie Overijssel en de systematiek, weergegeven in het Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving van de provincie Overijssel (ongeacht de omvang van de uitbreiding) (zie Tabel 5.8).

Er is nog geen actieve uitvoering gegeven aan het Landschapsontwikkelingsplan Rijssen-Holten. Daarom is in de effectenbeoordeling het huidige landschap als uitgangspunt genomen.

De effecten op landschap en cultuurhistorie zijn per scenario bepaald. De effectenbeoordeling van de scenario's focust zich op mogelijke verstoring van landschappelijke en cultuurhistorische structuur enerzijds en de effecten op de ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap anderzijds.

Uitgangspunten voor landschappelijke inpassing

Als toetsingskader voor uitbreiding van agrarische bouwvlakken zijn naast de huidige landschappelijke waarden per gebied (de gebiedskenmerken), de landschappelijke inpassingseisen gehanteerd uit het Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (zie Tabel 5.8).

Tabel 5.8 Uitgangspunten landschappelijke eisen uitbreiding agrarisch bouwvlak uit het Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (Provincie Overijssel, 2010)

Categorie	Uitbreiding agrarisch bouwvlak
Doel	Ruimte voor agrarische bedrijfsontwikkeling die past in haar omgeving.
Toelichting	De schaalvergroting in de landbouw zet door, grotere boerderij-complexen vragen om een robuuste inpassing in het landschap.
Gebiedseigen/gebiedsvreemd	De functie is gebiedseigen c.q. hoort thuis in de groene omgeving.
Kwaliteitsprestaties	Ruimtelijke inpassing afhankelijk van de schaal en de gebiedskenmerken. Mogelijk aangepaste situering, ontwerp en maatvoering van gebouwen passend bij gebiedskenmerken. Eventueel op eigen erf of ander erf sanering van landschapsontsierende gebouwen die niet meer in gebruik zijn ('stal voor stal'-principe). Aanvullende prestaties in landschap, natuur, water en toegankelijkheid e.a. indien nodig voor goede balans.
Criteria en hoogte kwaliteitsprestaties	Basisinspanning is ruimtelijke inpassing van het totale erf. Kwaliteitsimpuls geldt vanaf 1,5 ha en bij grotere impact van de uitbreiding. Meestal volstaat een robuuster ruimtelijke inpassing. Aanvullende kwaliteitsprestaties op maat, afhankelijk van gebiedskenmerken en ontwikkelingsperspectief van een gebied.
Borging	In voorkomend geval nadere eisen opnemen in bestemmingsplan voor situering van gebouwen. Eventueel specifiek bestemmen van waardevolle landschapselementen, karakteristieke bebouwing aanduiden en opnemen aanlegvergunningstelsel. Erfinrichtingsplan opstellen als basis voor ruimtelijke inpassing. Uitvoering van het plan eventueel borgen met privaatrechtelijke overeenkomst.
Aandachtspunten	De vorm van het erf en de situering van gebouwen (het erfensemble) zijn in open landschap bepalend voor ruimtelijke kwaliteit. In het reconstructiegebied gelden voor intensieve veehouderij specifieke regels.

Realistisch scenario

Agrariërs kunnen, ongeacht hun ligging in landbouwontwikkelings-, verwevings- of extensiveringsgebied, in beperkte mate uitbreiden door gebruik te maken van de binnenplanse afwijking waarmee zij aan drie zijden hun bouwperceel met 25 m mogen overschrijden. Hieraan zijn wel eisen gesteld als noodzaak tot uitbreiding voor de bedrijfsvoering, landschappelijke inpassingseisen en milieutechnische eisen.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijbedrijven zullen volgens het realistisch scenario naar verwachting vooral plaatsvinden in de landbouwontwikkelingsgebieden, omdat conform het reconstructiebeleid vooral hier eventuele uitbreiding van agrarische bouwpercelen is voorzien, met een uitbreidingsmogelijkheid tot 2 ha. De uitbreidingen zullen veelal bestaan uit extra moderne langvormige stallen, voer- en mestsilo's, waarbij mogelijk bestaande verouderde stallen en silo's worden verwijderd.

De landbouwontwikkelingsgebieden zijn gelegen in het maten- en flierenlandschap, bestaande uit een overwegend vlak gebied met weidegronden, die rationeel zijn verkaveld met grote blokvormige kavels tussen wegen en watergangen. De gebieden hebben een grote mate van openheid.

Effecten op cultuurhistorisch- landschappelijke structuur en elementen

De uitbreiding van agrarische bebouwing in de landbouwontwikkelingsgebieden heeft beperkt negatieve effecten op de cultuurhistorisch-landschappelijke structuur en elementen van het maten- en flierenlandschap. Een aantal weidegronden wijzigt wel in agrarische bebouwing door de uitbreiding van de bebouwing, maar de rationele verkaveling zal niet tot nauwelijks wijzigen door uitvoering van dit

scenario. De stallen van de agrarische bedrijven zijn in de huidige en autonome situatie veelal haaks op de wegontsluiting gesitueerd. Dit zal naar verwachting door uitbreiding van de agrarische bebouwing niet wijzigen. Als landschappelijke eis (zie Tabel 5.8) geldt ook dat de situering van de nieuwe gebouwen moet passen bij de gebiedskenmerken. Het effect is neutraal beoordeeld (score 0).

Effecten op ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap

De uitbreiding van de agrarische bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied vermindert de ruimtelijk-visuele kwaliteit van het maten- en flierenlandschap. De toename aan (veelal grootschalige) agrarische bebouwing leidt tot enige verdichting van het nu nog open gebied. Tussen de bedrijven blijft de openheid gehandhaafd.

De landschappelijke inpassing van de beoogde intensieve veehouderijen beperken de negatieve effecten op de ruimtelijk-visuele kwaliteit. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen als aanplant rondom de bebouwing, specifieke ontwerpaspecten aan de gebouwen (hoofdontwerp, gevelindeling, materiaal- en kleurgebruik). Deze maatregelen verzachten de uitstraling van de moderne grootschalige bebouwing. Uitgangspunt is dat de landschappelijke inpassing zeer afhankelijk is van de schaal en de gebiedskenmerken (zie Tabel 5.8). Dit betekent dat iedere uitbreiding maatwerk vergt. Het effect is enigszins negatief beoordeeld (score -).

Maximum scenario

De ontwikkelingsmogelijkheden van veehouderijbedrijven volgens het maximum scenario zullen met name waarneembaar zijn in de landbouwontwikkelingsgebieden, omdat hier met name uitbreiding van agrarische bebouwing naar maximaal 2 hectare kan plaatsvinden. Ook kan er enig effect optreden in de verwevingsgebieden, omdat ook in deze gebieden groei van intensieve veehouderijbedrijven wordt verwacht naar maximaal 1,5 hectare.

Zoals reeds is weergegeven, zijn de landbouwontwikkelingsgebieden gelegen in het maten- en flierenlandschap. De verwevingsgebieden zijn globaal gezien gelegen in jong ontginningslandschap, kampenlandschap en essenlandschap. Onderstaand zijn de kort de gebiedskenmerken van de verschillende landschappen opgesomd.

Tabel 5.9 Gebiedskenmerken per landschapstype

Landschapstype	Gebiedskenmerken
Jong ontginningslandschap	Relatief open en vlak met een rechthoekig verkavelingspatroon dat is geaccentueerd door verspreide weg- en erfbeplanting.
Kampenlandschap	Blokvorming akkerland omheind met een haag of houtwal
Essenlandschap	Bouwlandcomplexen met een glooiend, bol en open karakter. In de Holter- en Lokeren en Look is een proces van verrommeling en verval aan de gang op de historische erven

Effecten op landschappelijke structuur en elementen

Evenals geldt bij het realistisch scenario, heeft de uitbreiding van agrarische bebouwing in de landbouwontwikkelingsgebieden vanwege dezelfde redenen beperkt negatieve effecten op de cultuurhistorisch-landschappelijke structuur en elementen van het maten- en flierenlandschap.

De effecten van de uitbreiding van agrarische bebouwing in de verwevingsgebieden verschillen per type landschap. Uitbreidingen in het jong ontginningslandschap kunnen negatieve effecten op het rechthoekig verkavelingspatroon veroorzaken, indien de uitbreidingen het verkavelingspatroon doorsnijden. Situering van nieuwe bebouwing passend in het verkavelingspatroon is in dit landschap een belangrijk aandachtspunt.

Uitbreidingen in het kampen- en essenlandschap kunnen zeer negatieve effecten hebben op het meer kleinschalige karakter van de landschappen. Uitbreiding kan leiden tot doorsnijding van de cultuurhistorisch waardevolle houtwallen en hagen, alsook tot aantasting van kleinere historische erven. Benadrukken van de aanwezige cultuurhistorische waarden kan bijdragen aan versterking van de landschappelijke waarden.

Het totaaleffect van het maximum scenario op de landschappelijke structuur en elementen is licht negatief beoordeeld. De schaalvergroting leidt tot enige verdichting in de verschillende landschappen, waarbij het verkavelingspatroon in de verschillende gebieden kan worden verstoord.

Effecten op ruimtelijk-visuele kwaliteit

De uitbreiding van de agrarische bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied vermindert vanwege dezelfde redenen bij uitvoering van het realistische scenario de ruimtelijk-visuele kwaliteit van het maten- en flierenlandschap.

De effecten van de uitbreidingen in het verwevingsgebied op de ruimtelijk-visuele kwaliteit zijn ook negatief te beoordelen. Ontwikkelingen in het jong ontginningslandschap verminderen de openheid van het gebied. Door landschappelijke inpassing volgens de systematiek van de provincie, waarbij rekening wordt gehouden met de situering, ontwerp en maatvoering van de gebouwen, zijn de effecten te beperken.

Uitbreiding van agrarische bebouwing in het essen- en kampenlandschap kan zeer negatieve effecten hebben op het kleinschalige karakter van de landschap. Dit hangt ook in sterke mate af van de locatie en uitstraling van de bebouwing. In het essen- en kampenlandschap is extra aandacht voor de architectuurstijl van de bebouwing aanbevolen, passend in het landschap.

Concluderend, het maximum scenario heeft negatieve effecten op de ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap, met name op het essen- en kampenlandschap. Schaalvergroting van veehouderijen zal namelijk in betere mate passen binnen het jong ontginningslandschap, dan het essen- en het kampenlandschap, waar kleinschalige bebouwing meer passend is in deze gebieden. Ook voor dit scenario geldt dat landschappelijke inpassing sterk bepaalt in hoeverre sprake is van negatieve effecten op de ruimtelijk-visuele kwaliteit. Maatwerk is derhalve vereist bij iedere uitbreiding.

Tabel 5.10 Effectenbeoordeling landschap en cultuurhistorie

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Effecten op cultuurhistorisch-landschappelijke structuur en elementen	0	-
Effecten op ruimtelijk-visuele kwaliteit	-	--

5.4 Leefbaarheid en gezondheid

5.4.1 Geur

Aanpak

Voor het bepalen van de effecten op geurhinder is een onderzoek geurhinder uitgevoerd. In dit onderzoek is de bijdrage van de intensieve veehouderijen aan de geurhinder bepaald voor de gehele gemeente. De volgende situaties zijn doorgerekend:

1. Huidige situatie;
2. Autonome situatie;
3. Realistisch scenario;
4. Maximum scenario.

Per situatie zijn geurberekeningen uitgevoerd met het rekenmodel V-Stacks gebied. De basis voor het uitvoeren van de geurberekeningen vormt het vergunningenbestand van de gemeente (Squit 2010). De wijzigingen die zijn opgetreden in 2011 (nieuw afgegeven of ingetrokken vergunningen) zijn verwerkt in het bestand. Vervolgens is dit vergunningenbestand (bronnenlijst) per situatie op maat gemaakt. Als basis voor lijst met geurgevoelige objecten zijn de lijsten gebruikt, die zijn gebaseerd op het ACN-bestand van de gemeente en daarnaast geurgevoelige objecten gelegen in een zone van 2 kilometer van de gemeentegrens.

De berekeningen betreffen de cumulatieve geurbelasting, dus van alle bedrijven samen. Dit wordt ook wel de achtergrondbelasting genoemd. De achtergrondbelasting is bepaald voor dezelfde scenario's als voor de berekeningen van de stikstofdepositie. De resultaten van de uitgevoerde geurberekeningen voor de verschillende situaties en scenario's zijn met elkaar vergeleken.

De cumulatieve geurbelasting is in verband gebracht met de mogelijke kans op geurhinder, uitgedrukt in zogenaamde hinderpercentages. Deze hinderpercentages geven vervolgens een beoordeling van het leefklimaat. Dit is overeenkomstig de beoordeling die het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) hanteert voor haar milieuraapportages en toekomstverkenningen bij het aspect geurhinder.

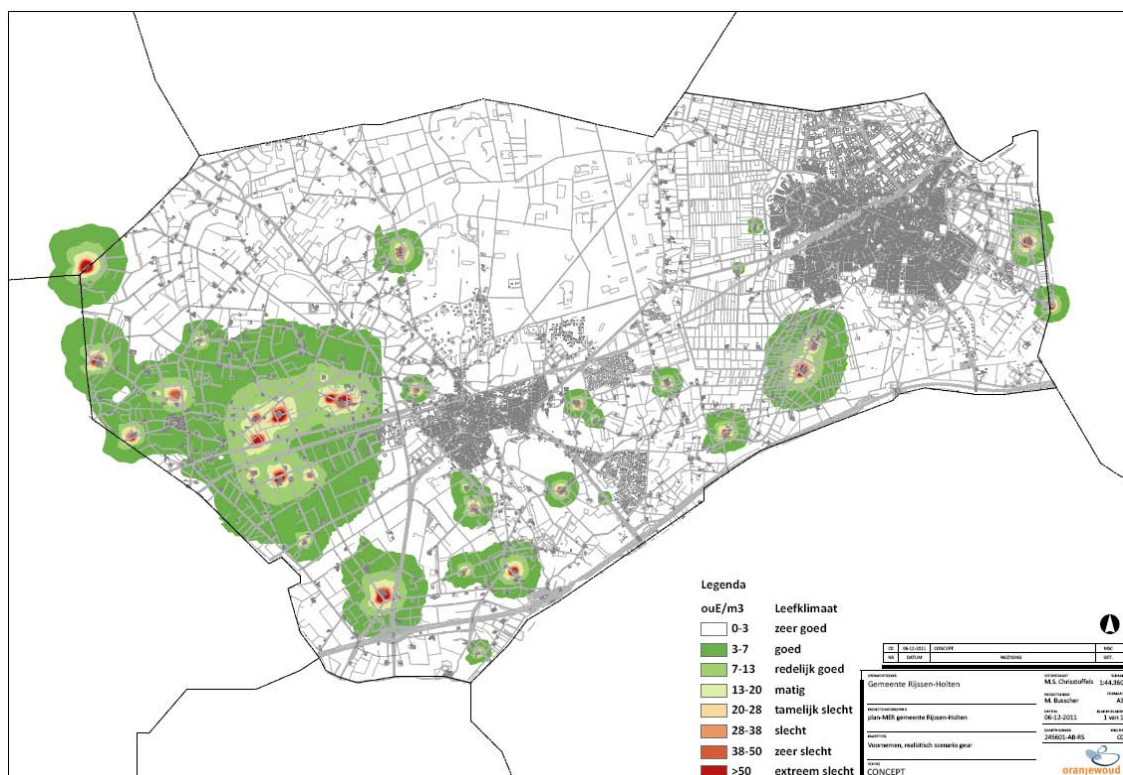
Tabel 5.11 Achtergrondbelasting gekoppeld aan de mogelijke kans op geurhinder en een beoordeling van het leefklimaat in een concentratiegebied (Infomil, 2007)

Voorgondbelasting (ou _E /m ³)	Achtergrondbelasting (ou _E /m ³)	Mogelijke kans op geurhinder (%)	Leefklimaat
< 1,5	0-3	<5	zeer goed
1,5 - 3,5	3-7	5-10	goed
3,5 - 6,5	7-13	10-15	redelijk goed
6,5 - 10	13-20	15-20	matig
10 - 14	20-28	20-25	tamelijk slecht
14 - 19	28-38	25-30	slecht
19 - 25	38-50	30-35	zeer slecht
> 25	>50	35-40	extreem slecht

Voor nadere informatie wordt verwezen naar het rapport 'Onderzoek geurhinder planMER bestemmingsplan Buitengebied Rijssen-Holten' (Oranjewoud, 2012).

Realistisch scenario

Uit Figuur 5.7 blijkt dat voor het grootste gedeelte van de gemeente het leefklimaat varieert tussen 'zeer goed' en 'goed'. Alleen in de directe omgeving van intensieve veehouderijen wordt het leefklimaat minder goed en varieert deze van 'redelijk goed' tot 'extreme slecht'.

Figuur 5.7 Geurbelasting realistisch scenario in Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)

Kans op toename geurbelasting bebouwde kom

Het leefklimaat in de kernen Rijssen en Holten is te omschrijven als 'zeer goed'. Het leefklimaat in de kern Dijkerhoek blijkt gelijk als in de autonome situatie en is te omschrijven als 'goed'. Het realistisch scenario leidt niet tot een toename van de geurbelasting in de bebouwde kom.

Kans op toename geurbelasting buitengebied

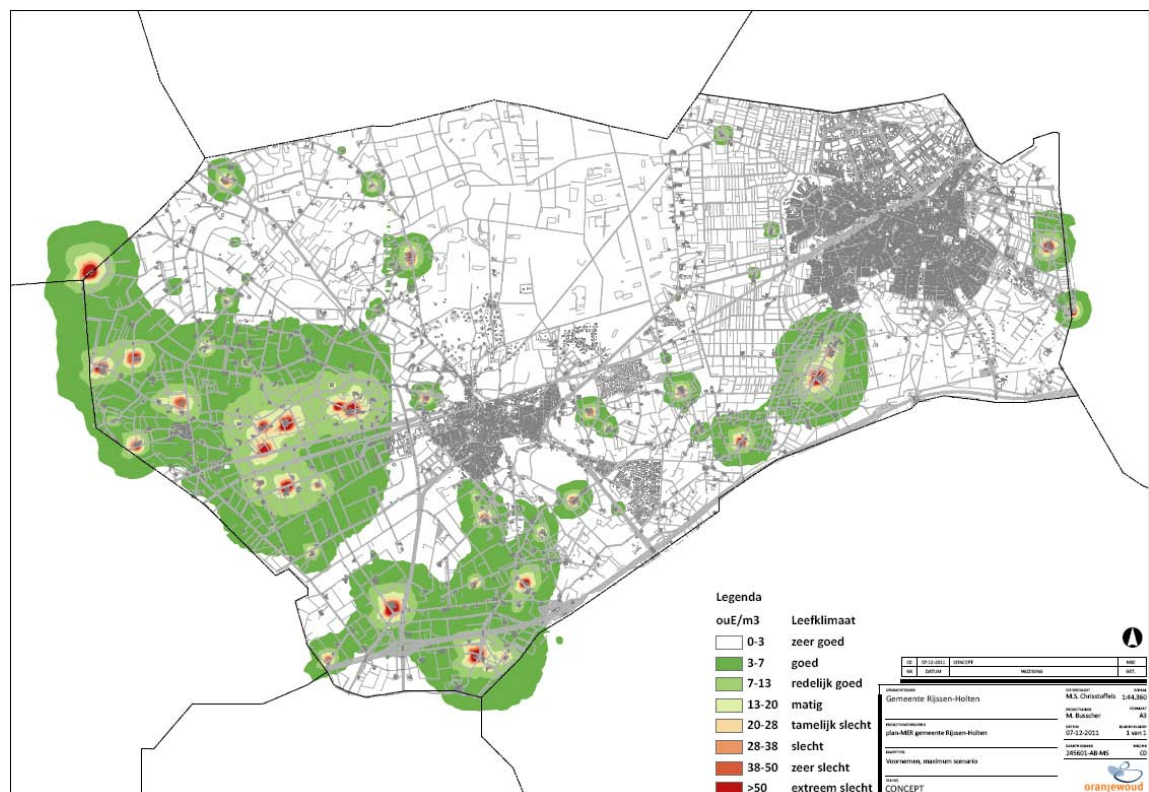
Het leefklimaat verbetert in het verwevings- en extensiveringsgebied licht ten opzichte van het leefklimaat bij autonome ontwikkeling. Er is globaal gezien een kans op een lichte afname van de geurbelasting. Dit komt, doordat de geuremissie van de intensieve neventakken bij melkrundveehouderijen met een omvang kleiner dan 70 NGE komen te vervallen en doordat de dieren van de intensieve veehouderijen kleiner dan 70 NGE worden 'verplaatst' naar het LOG in dit scenario. Hierdoor is in het LOG zeer lokaal (ter hoogte van de intensieve veehouderijen) sprake van een beperkte verslechtering van het leefklimaat.

De uitbreiding van het vleesvarkensbedrijf op de sterlocatie (bij de Schuppertsweg in Holten) is in de geuranalyse niet waarneembaar (zie Figuur 5.7). Dit is te verklaren, omdat de groei van geur op deze locatie wordt gestuit door de in de nabijheid aanwezige geurgevoelige objecten (woningen). Dit bedrijf kan vanuit geurtechnische invalshoek dan ook maar beperkt groeien. Dat houdt niet in dat het vleesvarkensbedrijf op deze locatie is uitgesloten. Immers, de ondernemer heeft de mogelijkheid om geuremissiebeperkende technieken toe te passen, bijvoorbeeld een luchtwassysteem.

Concluderend, door uitvoering van het realistisch scenario kan de geurbelasting in het buitengebied enigszins afnemen en de leefkwaliteit licht verbeteren. De beoordeling is licht positief (score +).

Maximum scenario

Uit Figuur 5.8 blijkt dat voor het grootste deel van de gemeente het leefklimaat varieert tussen 'zeer goed' en 'goed'. Alleen in de direct omgeving van intensieve veehouderijen wordt het leefklimaat minder goed en varieert deze van 'redelijk goed' tot 'extreem slecht'.

Figuur 5.8 Geurbelasting maximum scenario in Rijssen-Holten (Oranjewoud, 2012)

Kans op toename geurbelasting bebouwde kom

Het leefklimaat van de kernen van Rijssen en Holten is net als bij het realistisch scenario te omschrijven als 'zeer goed'. Het leefklimaat in de kern van Dijkerhoek blijft hetzelfde als in de andere berekende situaties. Het maximum scenario leidt niet tot een toename van de geurbelasting in de bebouwde kom.

Kans op toename geurbelasting buitengebied

Op een aantal specifieke locaties in de landbouwwontwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden is sprake van een (lokale) geringe verslechtering ten opzichte van de autonome situatie, oftewel een kans op een geringe toename van de geurbelasting. Dit komt door de groei van de intensieve veehouderij in deze gebieden met 25% en de omschakeling van drie grondgebonden bedrijven naar intensieve veehouderij binnen het landbouwwontwikkelingsgebied. Ook hier geldt dat het vleesvarkensbedrijf aan de Schuppertsweg in Holten geurtechnisch relatief beperkt zal groeien door de aanwezigheid van geurgevoelige objecten.

Concluderend, door uitvoering van het maximum scenario kan de geurbelasting in het buitengebied enigszins toenemen en de leefkwaliteit licht verslechteren. De beoordeling is licht negatief (score -).

In Tabel 5.12 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat.

Tabel 5.12 Effectenbeoordeling geur

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten (effecten op leefkwaliteit)	+	-

5.4.2 Fijn stof

Uitbreiding of nieuwvestiging van een intensieve veehouderij zal kunnen leiden tot een toename van de concentratie fijn stof in de lucht. Bij de vergunningverlening zullen eisen worden gesteld waardoor op de grens van een bedrijf wordt voldaan aan de wettelijk eisen. Omdat dit het geval is, wordt het mogelijke effect in alle alternatieven als neutraal beoordeeld.

Dit neemt niet weg dat de bijdrage van de individuele bedrijven aan de concentratie fijn stof in de directe omgeving in de orde van enkele microgrammen per m³ lucht kan liggen. De achtergrondconcentratie in de gemeente Rijssen-Holten is niet erg hoog (18-20 µg/m³). Daardoor is het aannemelijk dat een bedrijf ook bij een uitstoot van enkele microgrammen aan de grenswaarden zal blijven voldoen. Ondanks de mogelijke lichte toename van de uitstoot van fijn stof in de lucht, worden de effecten neutraal beoordeeld, gezien de lage achtergrondconcentratie in de autonome situatie.

Vanuit het oogpunt van volksgezondheid kan een dergelijke toename aan fijn stof in de lucht aandacht verdienen. Dit wordt bij het aspect gezondheid in de beoordeling betrokken.

In Tabel 5.13 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat.

Tabel 5.13 Effectenbeoordeling fijn stof

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Kans op toename concentratie fijn stof	0	0

5.4.3 Gezondheid**Aanpak**

Uit de conclusies die beschreven staan in paragraaf 3.5.3 zijn criteria afgeleid voor de beoordeling van de scenario's op het thema gezondheid. Daarbij gaat de effectbeschrijving en -beoordeling in op de effecten van de ontwikkelruimte in de intensieve veehouderij op mogelijke gezondheidseffecten.

Tabel 5.14 Beoordelingscriteria en toelichting

Criterium	Toelichting
Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	Uit de literatuur kan als vuistregel worden afgeleid dat een afstand van 1-2 km tussen bedrijven gewenst is om verspreiding van dierziekten te voorkomen. Dat zal ook gunstig zijn bij uitbraken waarbij ook de menselijke gezondheid in het geding kan zijn, zoals diverse vormen van griep en de Q-koorts.
Kans op besmetting via de lucht	In het reconstructieplan wordt voor nieuwvestiging uitgegaan van een afstand tussen bedrijven van 250 m. In de huidige situatie is de onderlinge afstand tussen bedrijven soms kleiner. In de onderzochte scenario's is weinig tot geen nieuwvestiging opgenomen. Wel kan in de verwevingsgebieden één sterlocatie (intensieve veehouderijen tot maximaal 2 ha) worden ontwikkeld. Daarnaast kunnen in de LOGs drie bedrijven met nu nog uitsluitend melkrundvee worden omgevormd tot een intensieve veehouderij. Hierbij geldt geen afstandscriterium.
Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	Ook als voldaan wordt aan de wettelijke vereisten, kan er sprake zijn van een verhoging van concentraties in de lucht, waarbij hinder en een ongewenste belasting van de gezondheid kunnen optreden.
Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	Ook als voldaan wordt aan de wettelijke vereisten, kan er sprake zijn van een verhoging van concentraties in de lucht, waarbij in enige mate hinder en gezondheidseffecten kunnen optreden. Dit is mede afhankelijk van de achtergrondconcentratie. Die is hier relatief laag.

De effectbeschrijving is per criterium van beide scenario's onderstaand weergegeven.

Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf

In de gemeente Rijssen-Holten is op veel plaatsen de onderlinge afstand tussen bedrijven kleiner dan 1 km. Ook liggen er veehouderijbedrijven binnen een zone van 1 km rond de Landbouwonwikkelingsgebieden.

Omdat de kans sterk afhankelijk is van maatregelen op de bedrijven en omdat de verspreiding van bedrijven bij de scenario's over het gebied niet leidt tot substantieel grotere (gunstiger) afstanden, is het effect ten opzichte van de huidige situatie bij het realistisch scenario met niet tot nauwelijks groei als neutraal ingeschat (score 0), bij het maximum scenario met een sterkere groei als licht negatief ingeschat (score -).

Kans op besmetting via de lucht

Uitbreiding van intensieve veehouderijen leidt tot een hogere veedichtheid in het gebied, dit kan een enigszins negatief effect hebben. Of dit werkelijk het geval is, is echter mede afhankelijk van de bedrijfsvoering en de inrichting van de bedrijven. Daarom wordt het effect bij ontwikkeling van moderne bedrijven als vrij gering ingeschat.

Er loopt nog nader onderzoek naar de kans op besmetting in de omgeving. Als vuistregel voor een optimale afstand kan een afstand van 1-2 kilometer worden gehanteerd. Het effect wordt vooralsnog licht negatief beoordeeld (score -).

Kans op gezondheidseffecten van geurhinder

Uit de analyse van de effectenbeschrijving en -beoordeling van geurhinder op omwonenden is gebleken dat in het realistisch scenario er sprake is van een lichte verbetering van de geurhinder. Dit effect wordt in het kader van de gezondheid ook licht positief beoordeeld (score +). Het maximum scenario leidt tot een lichte verslechtering van de geurhinder. Dit effect wordt dan in het kader van de gezondheid licht negatief beoordeeld (score -).

Kans op gezondheidseffecten van stofhinder

Zoals is weergegeven in paragraaf 5.4.2 zal sprake zijn van een lichte toename van fijn stof in de lucht door uitvoering van de scenario's. Omdat het waarschijnlijk om enkele microgrammen per m³ lucht zal

gaan en de achtergrondconcentratie reeds laag is binnen de gemeente, zal het effect klein zijn. De kans op gezondheidseffecten van stofhinder is derhalve neutraal beoordeeld (score 0, beide scenario's).

In Tabel 5.15 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat. Vanuit gezondheidsoogpunt geldt voor een aantal aspecten dat in gebieden met veel intensieve veehouderij de autonome situatie niet optimaal is, verbetering is wenselijk. Met name de uitvoering van het maximum scenario, waarbij het aantal dieren binnen de gemeente groeit en concentreert in de landbouwonwikkelingsgebieden en ook de verwevingsgebieden, leidt tot licht negatieve effecten.

Tabel 5.15 Effectenbeoordeling gezondheid

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
Kans op besmetting via de lucht	-	-
Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	+	-
Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	0	0

5.4.4 Verkeersveiligheid

Door schaalvergroting van agrarische bedrijven in de laatste decennia zijn ook de landbouwmachines in omvang toegenomen. Ook de hoeveelheid vrachtverkeer voor het afvoeren van mest en aanvoeren van voedsel voor het vee is door de schaalvergroting en intensivering toegenomen. De van oudsher smalle wegen binnen het agrarisch gebied zijn hier vaak niet op berekend. Het langzame verkeer in het buitengebied is eveneens toegenomen door een toenemende recreatie. Hiervan zal met name op en rondom de Holterberg sprake van zijn, dat naar schatting jaarlijks circa één miljoen bezoekers trekt.

Realistisch scenario

Bij het realistisch scenario is sprake van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwonwikkelingsgebieden. Bij concentratie van de intensieve veehouderijactiviteiten in de landbouwonwikkelingsgebieden kunnen lokaal knelpunten ontstaan. Lokale negatieve effecten in en nabij de landbouwonwikkelingsgebieden zijn derhalve niet uit te sluiten. Daarentegen is een afwaartse beweging van het aantal veehouderijen in de verwevings- en extensiveringsgebieden voorzien. Dit kan positieve effecten hebben op de verkeersveiligheid in deze gebieden waar ook veelal de toeristisch-recreatieve voorzieningen zijn gelegen (Holterberg, bungalowparken, campings, etc.). Per saldo wordt het effect op de kans van verslechtering van de verkeersveiligheid in het buitengebied derhalve neutraal beoordeeld (score 0).

Maximum scenario

Bij het maximum scenario is eveneens sprake van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwonwikkelingsgebieden, maar ook groei in de verwevingsgebieden. Hierdoor zijn op meer locaties kans op knelpunten, oftewel verslechtering van de verkeersveiligheid. Omdat het om lokale mogelijke effect in het buitengebied gaat (buiten de bebouwde kom), is het effect op het niveau van het hele plangebied als licht negatief beoordeeld (score -).

In Tabel 5.16 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat.

Tabel 5.16 Effectenbeoordeling verkeersveiligheid

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Kans op verslechtering van de verkeersveiligheid in het buitengebied	0	-

5.5 Overige thema's

Bodem en water

In het voorgaande is reeds naar voren gekomen dat het bestemmingsplan niet het kader biedt voor ontwikkelingen die invloed hebben op de bodem- en waterkwaliteit en leiden tot veranderingen in het grond- en oppervlaktewaterbeheer. Bij de beschrijving van mogelijke effecten op de natuur is wel aan de orde geweest of eventuele lokale veranderingen in de bodem of de ontwatering van percelen gevolgen kunnen hebben. Bij het onderwerp landschap zijn bodemkundige en geomorfologische waarden mede in beschouwing genomen, zij maken deel uit van de landschapstypen. Andere gevolgen dan de gevolgen die mee in beschouwing zijn genomen, worden niet verwacht.

Geluid

Het voorgenomen bestemmingsplan maakt geen ontwikkelingen mogelijk die een aanmerkelijke invloed zullen hebben op de geluidbelasting van de omgeving.

Externe veiligheid

Zoals reeds weergegeven in paragraaf 3.6.5 is uit de analyse, die in het kader van het voorgenomen bestemmingsplan is uitgevoerd, gebleken dat er in het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten geen knelpunten zijn met betrekking tot externe veiligheid. In het voorgenomen bestemmingsplan buitengebied wordt rekening gehouden met de risicocontouren van de risicobronnen.

6 Vergelijking en conclusies

6.1 Overzicht effectscores

In Tabel 6.1 is het overzicht van de effectscores weergegeven. De scores zijn ten opzichte van de situatie bij autonome ontwikkeling. De gehanteerde scores hebben de volgende betekenis:

Score	Beoordeling
++	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
--	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

Deze wijze van scores betekent dat de score voor autonome ontwikkeling per definitief op nul is gesteld. Bij het aspect natuur is ook de score ten opzichte van de huidige situatie gegeven. De score van de situatie bij autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie is in dit geval positief. Bij de andere criteria doet een dergelijk effect zich niet voor.

Tabel 6.1 Overzicht effectbeoordeling

Hoofdaspect	Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ten opzichte van huidige situatie	+	--
	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ten opzichte van autonome ontwikkeling	+ / 0	--
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden) in EHS	Mogelijke effecten op Wav-gebieden	0 / -	--
Weidevogelbeheergebieden	Mogelijke effecten op weidevogelbeheergebieden	-	-
Overige natuurwaarden van de EHS	Mogelijke effecten op potenties voor natuurontwikkeling	0 / -	0 / -
Landschap en cultuurhistorie			
Cultuurhistorisch landschap	Mogelijke effecten op de cultuurhistorisch landschapsstructuur en elementen	0	-
Ruimtelijk-visuele kwaliteit	Invloed op ruimtelijk-visuele kwaliteit van het landschap	-	--
Leefbaarheid			
Geur	Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten	+	-
Luchtkwaliteit	Kans op toename concentratie fijn stof	0	0
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
	Kans op besmetting via de lucht	-	-
	Kans op gezondheidseffecten van geurhinder	+	-
	Kans op gezondheidseffecten van stofhinder	0	0
Verkeersveiligheid	Kans op verslechtering van de verkeersveiligheid	0	-

6.2 Natuur

Natura 2000-gebieden

Het realistisch scenario, dat is gebaseerd op de intenties van het voorgenomen bestemmingsplan en een economisch realistische verwachting van de ontwikkeling van de veehouderij, is gunstig ten opzichte van de huidige situatie. Dit duidt er op dat een ontwikkeling met concentratie in een LOG, gecombineerd met een afname elders, kan resulteren in afname van de stikstofdepositie op gevoelige habitats in de Natura 2000-gebieden. In werkelijkheid kan het beeld echter anders uitpakken dan in het scenario is gesimuleerd. De werkelijke uitkomst hangt af van de feitelijke locatie van bedrijven die groeien en

bedrijven die stoppen. Het scenario biedt hiervan een simulatie, maar geen voorspelling van wat er feitelijk zal gebeuren. Doordat bij de veronderstelde autonome ontwikkeling de bijdrage van de veehouderij aan de stikstofdepositie iets daalt, treedt een gunstig effect op de stikstofdepositie in vergelijking hiermee niet of nauwelijks op.

De veronderstelde uitbreiding in het maximum scenario is veel groter dan op grond van economische trends mag worden verwacht. Hiervan uitgaande is dit scenario niet realistisch. Het scenario illustreert dat zonder nadere voorwaarden op bedrijfsniveau de ammoniakdepositie binnen de gemeente Rijssen - Holten zeker lokaal zeer sterk kan toenemen, met name op het zuidelijk deel van de Sallandse Heuvelrug. Ook op buiten de gemeente in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden is een toename van stikstofdepositie waarneembaar.

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet ervoor zorgen dat er bij uitbreiding of nieuwvestiging geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Verder is van belang dat de provincie Overijssel haar eigen beleidskader met betrekking tot ammoniak en veehouderij heeft uitgewerkt. Dit zorgt ervoor dat toename van de stikstofdepositie en significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen worden voorkómen, het zal in totaal zelfs leiden tot een geleidelijke afname van de stikstofbelasting.

Het voorgaande betekent dat, los van de regelgeving in het bestemmingsplan, de totale stikstofdepositie vanuit de landbouw in Rijssen - Holten op de Natura 2000-gebieden zal afnemen.

Wel kan de vraag gesteld worden of het gemeentelijk beleid dat vormt krijgt in het bestemmingsplan, kan bijdragen aan een ruimtelijke verdeling van de bedrijven, waardoor afname van de depositie op de (nu sterk overbelaste) Natura 2000-gebieden wordt bevorderd.

Aanbeveling

Binnen de kaders van het voorgenomen bestemmingsplan kunnen bedrijfsontwikkelingen afhankelijk van de situering extra bijdragen aan een afname van de ammoniakbelasting van de Natura 2000-gebieden. Of dit daadwerkelijk het geval zal zijn, is niet zeker. Daarom wordt aanbevolen om:

- Indien gekozen wordt voor extra uitbreidingsruimte en concentratie in de LOGs, nader uit te werken hoe dit bij kan dragen aan een afname van de belasting van Natura 2000-gebieden met ammoniak vanuit de veehouderij;
- Bij de keuze van eventuele nieuwe sterlocaties de mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden te betrekken.

Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden)

Met name op een zeer kwetsbaar gebied ten zuiden van Holten (Zuurberg en omgeving) wordt ook bij het realistisch scenario een toename van stikstofdepositie verwacht. Dit is vooral het gevolg van de veronderstelde groei van twee bedrijven aan of nabij de weg van Holten naar Markelo (Markeloseweg). Ook is de sterlocatie bij de Schuppertsweg mogelijk nog van enige invloed. Bij het maximum scenario treedt ook bij andere zeer kwetsbare gebieden een duidelijke toename op van de bijdrage van de veehouderij in Rijssen-Holten aan de stikstofdepositie in de gebieden.

De uitkomsten illustreren dat een sterke toename van de veehouderij kan leiden tot een aanmerkelijke invloed op de stikstofdepositie in deze gevoelige gebieden (voornamelijk droog bos met een productiedoel).

Aanbeveling

Aanbevolen wordt om:

- Bij de keuze van eventuele nieuwe sterlocaties de mogelijke gevolgen voor de (overige) zeer kwetsbare gebieden te betrekken;
- In het afwegingskader, dat wordt gehanteerd voor de uitbreiding van bouwblokken op gronde van de wijzigingsbevoegdheid van B&W, de mogelijke invloed op zeer kwetsbare gebieden te betrekken.

Weidevogelbeheergebieden

Ontwikkelingen in het landbouwontwikkelingsgebied kunnen enigszins negatieve effecten hebben op het weidevogelbeheergebied dat in het landbouwontwikkelingsgebied is gelegen, indien daar uitbreiding van agrarische bebouwing is voorzien. De effecten hangen met name van de locatie van de nieuwe bebouwing af.

Aanbeveling

Aanbevolen wordt om:

- In het weidevogelbeheergebied geen nieuwe agrarische bebouwing toe te staan die de openheid van het gebied aantast en daardoor het leefgebied van de weidevogels.

Overige natuurwaarden van de EHS

Het is niet uitgesloten dat ingrepen in de agrarische percelen (egaliseren, mengen en diepploegen, drainage) invloed kunnen hebben op de potenties van gebieden waarvoor de ontwikkeling van nieuwe natuur in het kader van de EHS is beoogd. In het voorgenomen bestemmingsplan is een stelsel van omgevingsvergunningen opgenomen dat ervoor zorg draagt dat in de betreffende gebieden ingrepen in de agrarische percelen (egaliseren, mengen, diepploegen, draineren), die invloed kunnen hebben op de potenties van deze gebieden, niet zonder nadere afweging mogelijk zijn. Hiermee kan verlies van potenties voor natuurontwikkeling worden tegengaan.

6.3 Landschap en cultuurhistorie

Op basis van het reconstructiebeleid is het buitengebied van gemeente Rijssen-Holten verdeeld in de drie zones extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebied. Bij het toekennen van de zones is rekening gehouden met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden binnen de gemeente. Hiermee worden mogelijke negatieve effecten op het cultuurhistorisch landschap vermeden dan wel beperkt. Toch zijn door vergroting van (intensieve) veehouderijen negatieve gevolgen voor het landschap niet zonder meer uitgesloten. In de extensiverings- en de verwevingsgebieden zijn de uitbreidingsmogelijkheden beperkt en is vergroting van de bouwblokken alleen onder voorwaarden mogelijk, met toepassing van de uitgangspunten van het 'Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving'. Hierdoor zullen de effecten (zeer) beperkt zijn. In de landbouwontwikkelingsgebieden zijn er, onder vergelijkbare voorwaarden (het hanteren van het Werkboek), ruimere ontwikkelingsmogelijkheden en zullen de landschappelijke gevolgen duidelijker waarneembaar zijn. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

- Bij een toekomstige ontwikkeling die aansluit bij het realistisch scenario, zal met name concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden plaatsvinden. In de overige gebieden zullen zich hooguit zeer geringe effecten op het landschap kunnen voordoen. De uitbreidingen van agrarische bebouwing in de landbouwontwikkelingsgebieden, gekenmerkt door het maten- en flierenlandschap, hebben nauwelijks effecten op de landschapsstructuur. De uitbreidingen van agrarische bebouwing hebben wel negatieve effecten op het open karakter van het gebied, maar door de landschappelijke inpassingsvereisten die in het bestemmingsplan zijn opgenomen aan een dergelijke uitbreiding, worden effecten zoveel mogelijk beperkt. Iedere uitbreiding zal wel maatwerk vergen;
- De uitvoering van het maximaal scenario, waarbij groei in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden is voorzien, zal licht negatieve effecten op het landschap en de cultuurhistorie hebben. Vergroting van de agrarische bedrijven leidt tot een zekere verdichting in het buitengebied. De effecten zijn zeer afhankelijk van de locatie en schaal van de uitbreidingen. Indien deze in het maten- en flierenlandschap of jong ontginningslandschap plaatsvinden, zal dit leiden tot afname van de openheid, de grootschalige veehouderijen zijn echter in deze type landschappen met een meer grootschalig karakter goed in te passen. Uitbreidingen van agrarische bebouwing in de essen- en kampenlandschap leiden tot een grotere verstoring van het karakteristieken. Grootschalige bebouwing is in deze type landschappen moeilijker in te passen.

Aanbeveling

Aanbevolen wordt om uitbreiding van bedrijven in het essen- en kampenlandschap zoveel mogelijk te vermijden. Een mogelijkheid hiertoe is om elk geval in deze gebieden de ontwikkeling van de sterlocatie niet mogelijk te maken. Daarnaast zou ook omvorming van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij niet door het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk kunnen worden gemaakt. In het huidige voornemen is dit bij wijziging wel mogelijk. Deze mogelijkheid kan er (in theorie) toe leiden dat grondgebonden bedrijven die stoppen, worden voortgezet als intensieve veehouderij. Dit kan leiden tot verdichting van het landschap en verstoring van de cultuurhistorische karakteristieken.

6.4 Leefbaarheid en gezondheid

Geur

Kans op toename geurbelasting bebouwde kom

In de bebouwde kommen zijn nauwelijks effecten op de geurbelasting waarneembaar door uitvoering van één beide scenario's: de scenario's leiden niet tot toename van de geurbelasting in de kernen. In beide scenario's is het leefklimaat in de kernen Rijssen en Holten te omschrijven als 'zeer goed'. Het leefklimaat in de kern Dijkerhoek is te omschrijven als 'goed'.

Kans op toename geurbelasting buitengebied

In het realistisch scenario is globaal gezien sprake van een lichte verbetering van het leefklimaat in het buitengebied ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Er is kans op een lichte afname van de geurbelasting. Zeer lokaal is in de landbouwonwikkelingsgebieden door concentratie van de intensieve veehouderij (toename dieren) sprake van toename van de geurbelasting met als gevolg een lichte verslechtering van het leefklimaat bij deze bedrijven.

In het maximum scenario is op een aantal specifieke locaties in de landbouwonwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden door groei van de intensieve veehouderijen (toename dieren) in deze gebieden sprake van een geringe verslechtering van het leefklimaat. Op deze locaties is kans op een lichte toename van de geurbelasting ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

In beide scenario's is nabij de Schuppertsweg de uitbreiding van een vleesvarkensbedrijf op een zogenaamde sterlocatie voorzien. De uitbreiding van dit varkensbedrijf is planologisch reeds mogelijk. De initiatiefnemer heeft nog geen vergunningsaanvraag ingediend, de ontwikkeling is derhalve nog niet gerealiseerd. Dit bedrijf kan vanuit geurtechnische invalshoek maar beperkt groeien, omdat de groei van geur op deze locatie wordt gestuit door in de nabijheid aanwezige geurgevoelige objecten (woningen). Dat houdt niet in dat het vleesvarkensbedrijf op deze locatie is uitgesloten. De ondernemer heeft de mogelijkheid om de effecten te mitigeren door geuremissiebeperkende technieken toe te passen, bijvoorbeeld een luchtwassysteem. Door toepassing van dergelijke mitigerende maatregelen leidt de realisatie van een vleesvarkensbedrijf niet tot geurknelpunten.

Luchtkwaliteit

Gezien de reeds lage achtergrondbelasting binnen de gemeente (18-20 microgram/m³) zal uitvoering van één van beide scenario's niet leiden tot relevante toename van fijn stof in de lucht en daardoor knelpunten op het gebied van luchtkwaliteit. De geldende grenswaarden zullen niet worden overschreden.

Gezondheid

In de gemeente Rijssen-Holten is op veel plaatsen de onderlinge afstand tussen bedrijven kleiner dan 1 km. Ook liggen er veehouderijbedrijven binnen een zone van 1 km rond de landbouwonwikkelingsgebieden. Uitbreiding van de bedrijven leidt tot een hogere veedichtheid in het gebied, dit kan een enigszins negatief effect hebben op de kans op verspreiding van dierziekten van bedrijf tot bedrijf en op de kans op besmetting van mensen via de lucht. Of dit werkelijk het geval is, is echter mede afhankelijk van de bedrijfsvoering en de inrichting van de bedrijven. Daarom wordt het effect bij ontwikkeling van moderne grootschalige bedrijven als vrij gering geschat.

Uit de effectbeoordeling van de kans op geurbelasting is gebleken dat door uitvoering van het realistisch scenario per saldo sprake is van een lichte afname van de geurbelasting op omwonenden door concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden. Door uitvoering van het maximaal scenario is lokaal sprake een lichte toename van geurbelasting, rondom de intensieve veehouderijen in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden. Hoewel de geurbelasting niet de geldende geurnormen overschrijden, is de kans op toename van geurhinder licht negatief beoordeeld.

In het algemeen geldt dat fijn stof bij gevoelige personen en bevolkingsgroepen ook bij een concentratie in de lucht, die duidelijk onder de wettelijke normen ligt, negatieve gevolgen voor de gezondheid kan hebben. Omdat in de gemeente Rijssen-Holten de bestaande achtergrondconcentratie in de lucht laag is en de mogelijke ontwikkeling hooguit tot een beperkte toename van de concentratie zal leiden, wordt in dit geval echter geen effect verwacht (score 0). Dit geldt voor beide scenario's.

De conclusie is dat vooral de uitvoering van het maximum scenario of een daarmee vergelijkbaar toekomstbeeld, lokaal kan leiden tot licht negatieve effecten op de gezondheid. Bij dit scenario groeit het aantal dieren in de gemeente aanmerkelijk, dit gebeurt geconcentreerd in de landbouwontwikkelingsgebieden, maar ook in de verwevingsgebieden.

Verkeersveiligheid

De voorgenomen ontwikkelingen kunnen lokaal tot meer (vracht)verkeer leiden en daardoor tot knelpunten in de verkeersveiligheid, vooral voor fietsers (recreanten en schoolgaande kinderen). Het effect van uitvoering van het realistisch scenario is neutraal beoordeeld, het effect van het maximum scenario is enigszins negatief beoordeeld.

7 Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma

7.1 Leemten in kennis

Werkelijke gevolgen voor de natuur

De benadering van de verwachte gevolgen voor de ammoniakdepositie door middel van een scenariostudie is noodzakelijkerwijs gebaseerd op een globaal beeld. Op voorhand kan niet worden ingeschat welke bedrijven daadwerkelijk zullen uitbreiden, waar gebruik wordt gemaakt van de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij op één sterlocatie en waar in de landbouwonwikkelingsgebieden grondgebonden bedrijven worden omgevormd naar intensieve veehouderijen. De regelgeving op grond van de Natuurbeschermingswet en de uitwerking daarvan in het provinciale beleid voor de vergunningverlening zorgen er echter voor dat in alle gevallen significante effecten op de Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Ook bieden de uitkomsten de basis om bij de verdere uitwerking van het bestemmingsplan ruimtelijke maatregelen ter beperking van de invloed van de veehouderij te overwegen. Ook voor de mogelijke invloed op overige zeer gevoelige gebieden biedt de modelstudie de nodige informatie voor het verdere planvormingsproces voor het bestemmingsplan en voor de besluitvorming daarover. Daarom is het modelmatige karakter van de scenariostudie geen essentiële leemte voor de besluitvorming over het bestemmingsplan.

Werkelijke gevolgen voor landschap

De werkelijke gevolgen voor landschap kunnen mede afhankelijk zijn van de locatie van concrete initiatieven voor agrarische bedrijfsuitbreidingen. Vooral als zich relatief veel ontwikkelingen in een bepaald gebied / landschap voordoen, kunnen de initiatieven gezamenlijk een groter effect hebben dan elk afzonderlijk. In de praktijk kan het gebeuren dat een veelheid van deelbeslissingen wordt genomen, maar dat het zicht op de totale gevolgen enigszins verdwijnt. Daarom wordt aan de gemeente aanbevolen om het totaaleffect van ontwikkelingen op het landschap regelmatig in beeld te brengen, zodat hier rekening mee kan worden gehouden. Dit kan bijvoorbeeld door het Landschapsonwikkelingsplan regelmatig te herijken.

Afbakening gezondheidseffecten

Het onderzoek naar de gezondheidseffecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden (IRAS et al., 2011) biedt een eerste inzicht in de relatie tussen de kans op gezondheidseffecten en de intensieve veehouderijbedrijven. Door de inherente beperkingen van het onderzoek is een precieze uitspraak over de direct relatie tussen de nabijheid van intensieve veehouderij, vooral met betrekking tot het type bedrijf, en effecten op de gezondheid vaak niet mogelijk. Concrete uitspraken over de effecten van de ontwikkelruimte in intensieve veehouderij in het buitengebied van Rijssen-Holten conform het voorgenomen bestemmingsplan waren dan ook nog niet mogelijk.

Aanbevolen wordt de zich ontwikkelende inzichten omtrent gezondheidseffecten van de veehouderij te blijven volgen. Indien het beoordelingskader voor micro-organismen en endotoxinen afkomstig uit veehouderijen van de Gezondheidsraad beschikbaar is en in werking wordt gesteld, dient de gemeente hier rekening mee te houden.

7.2 Aanzet evaluatieprogramma

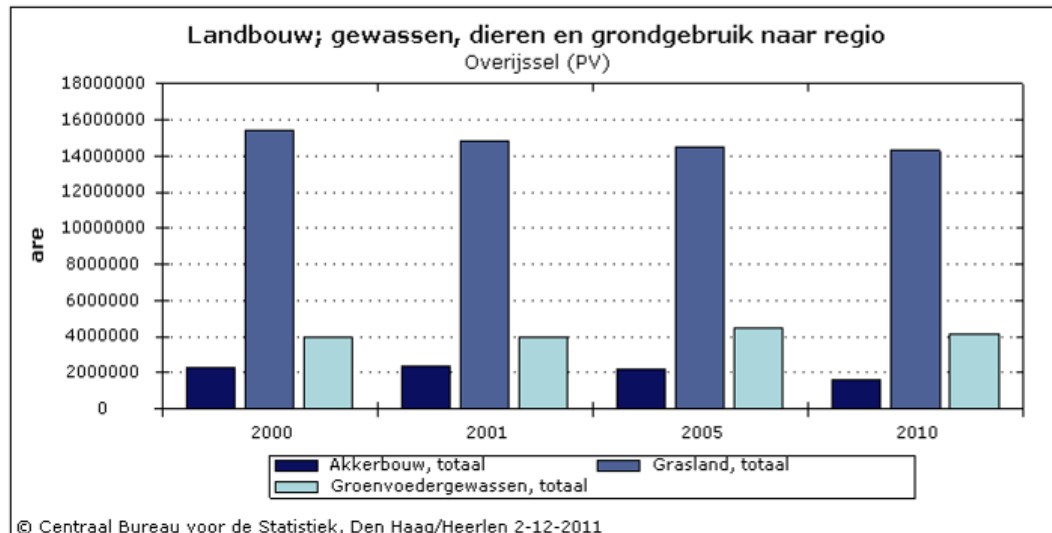
Voor het evalueren van de gevolgen van het bestemmingsplan zal de gemeente een evaluatieprogramma ontwikkelen, gericht op de volgende aspecten:

- De gevolgen van alle daadwerkelijke ontwikkelingen samen in een bepaalde landschappelijke eenheid voor de karakteristieken van dat landschap. Hierdoor zal het mogelijk worden om bij de afweging van nieuwe initiatieven het cumulatieve effect mee in beschouwing te nemen. Dit kan bijvoorbeeld door het Landschapsonwikkelingsplan Rijssen-Holten regelmatig te herijken;
- De gevolgen van de agrarische ontwikkelingen in een gebied voor de cumulatieve geurbelasting.

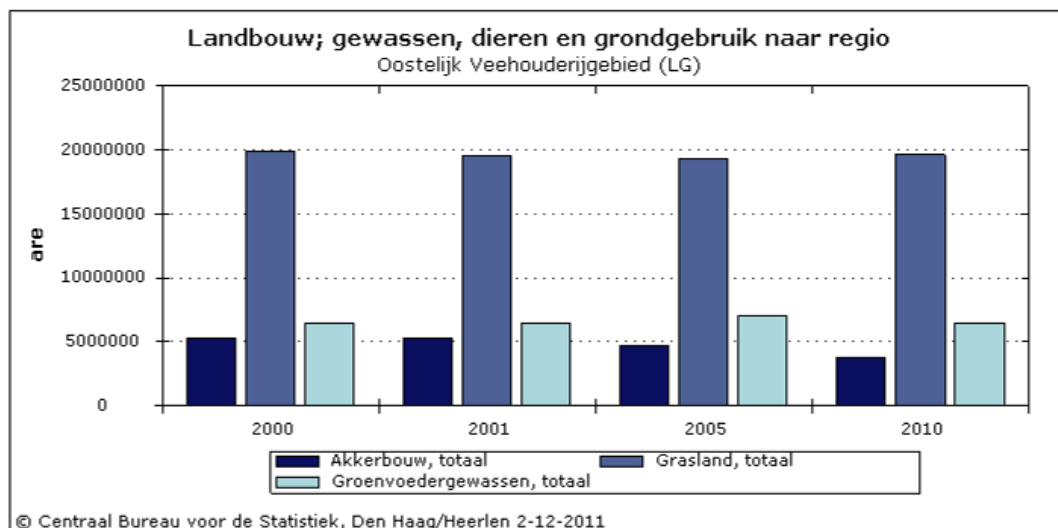

Bijlage 1: Ontwikkeling landgebruik en aantal dieren

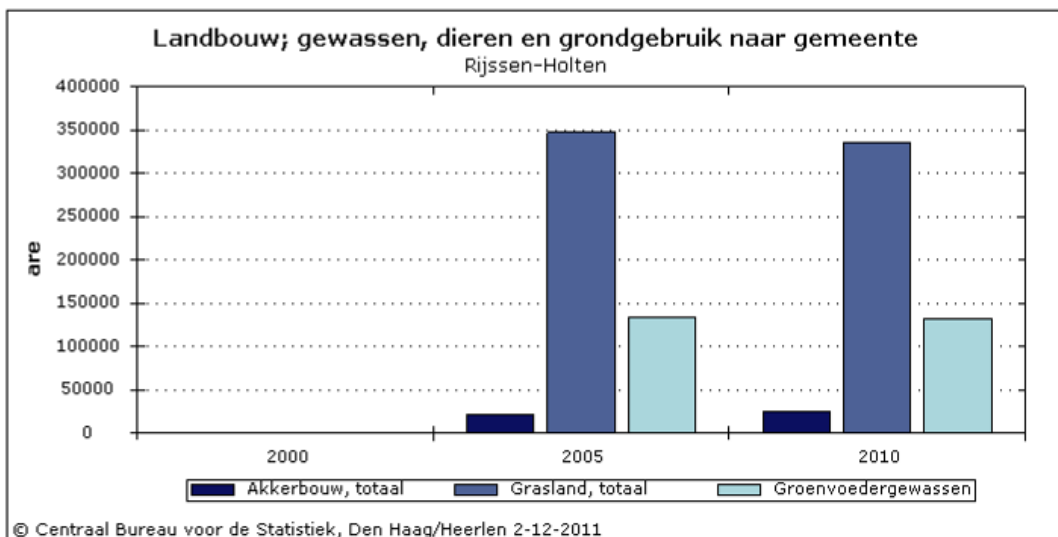
Grondgebruik

Figuur B.7.1 Grondgebruik akkerbouw, groenvoedergewassen en grasland provincie Overijssel

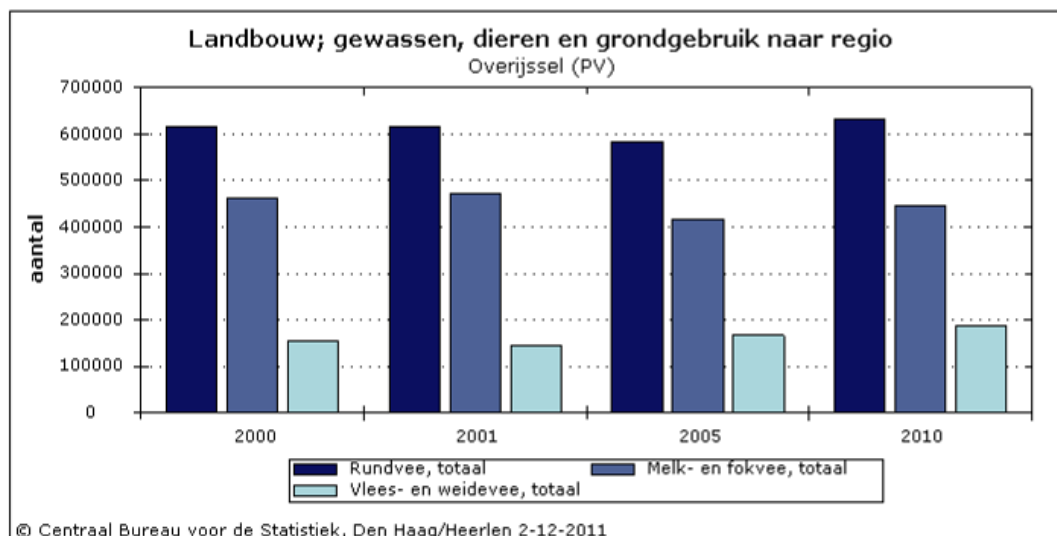

Figuur B.7.2 Grondgebruik akkerbouw, groenvoedergewassen en grasland Oostelijk Veehouderijgebied

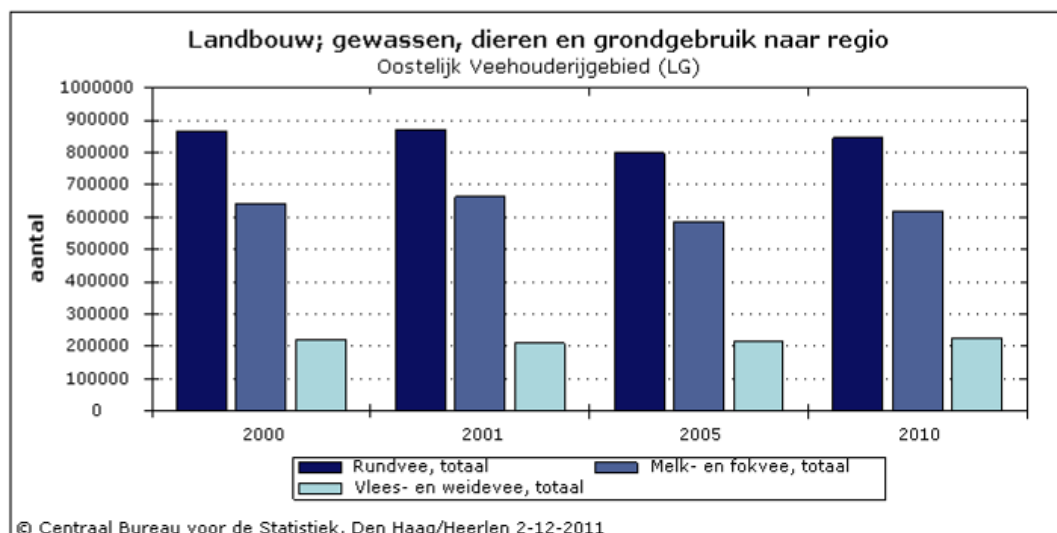

Figuur B.7.3 Grondgebruik akkerbouw, groenvoedergewassen en grasland Rijssen-Holten

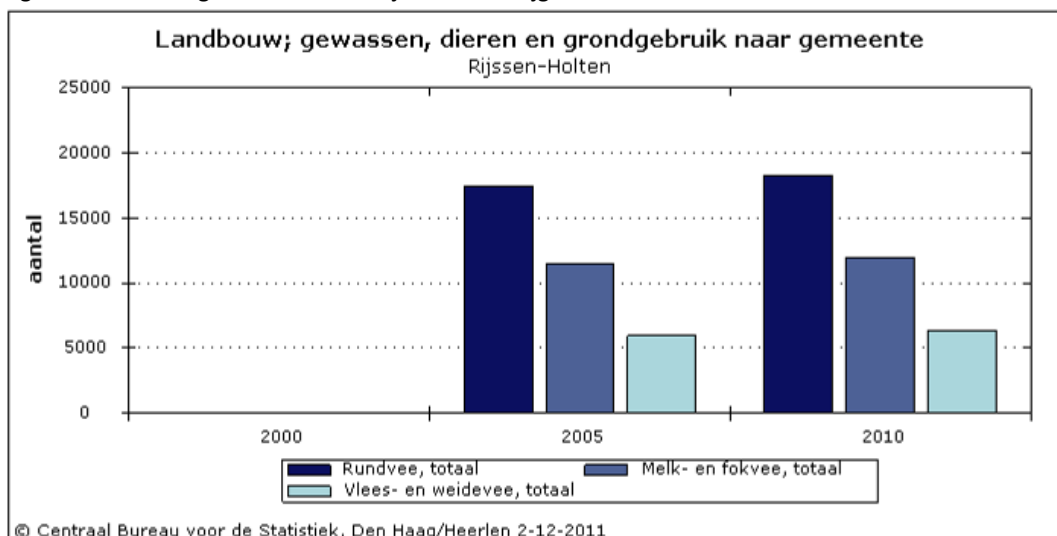
Aantal graasdieren

Figuur B.7.4 Aantal graasdieren provincie Overijssel

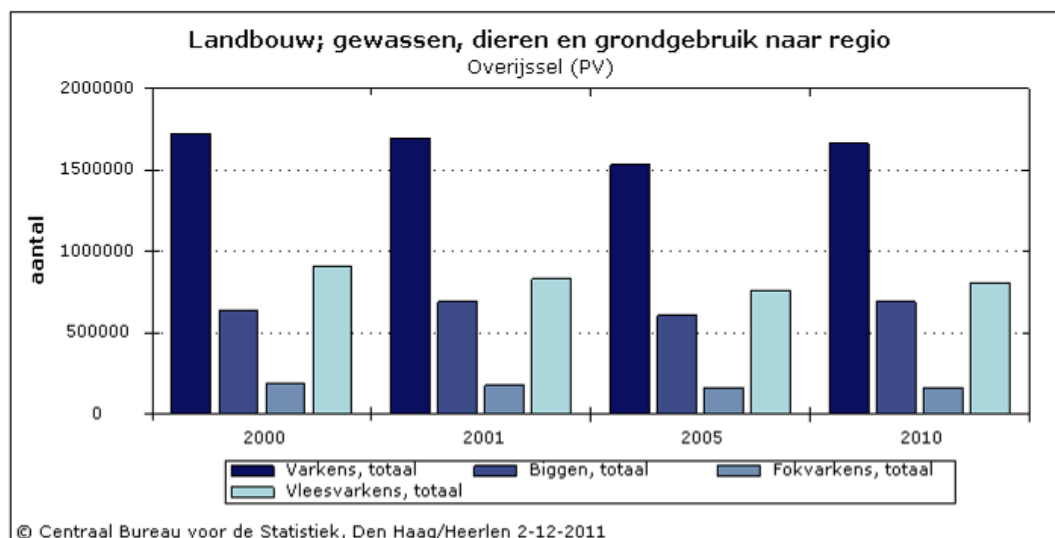

Figuur B.7.5 Aantal graasdieren Oostelijk Veehouderijgebied

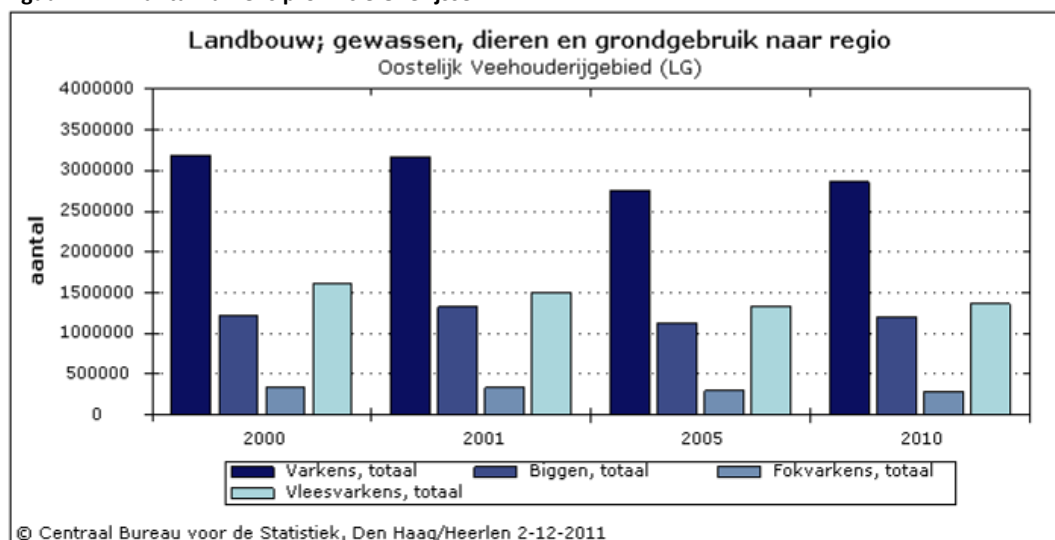

Figuur B.7.6 Aantal graasdieren Rijssen-Holtén

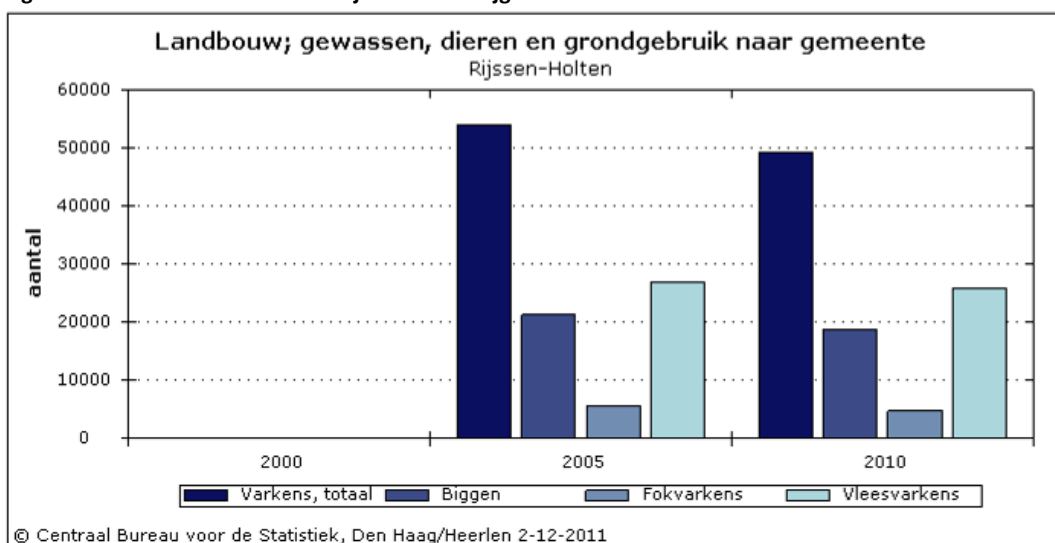
Aantal varkens

Figuur B.7.7 Aantal varkens provincie Overijssel

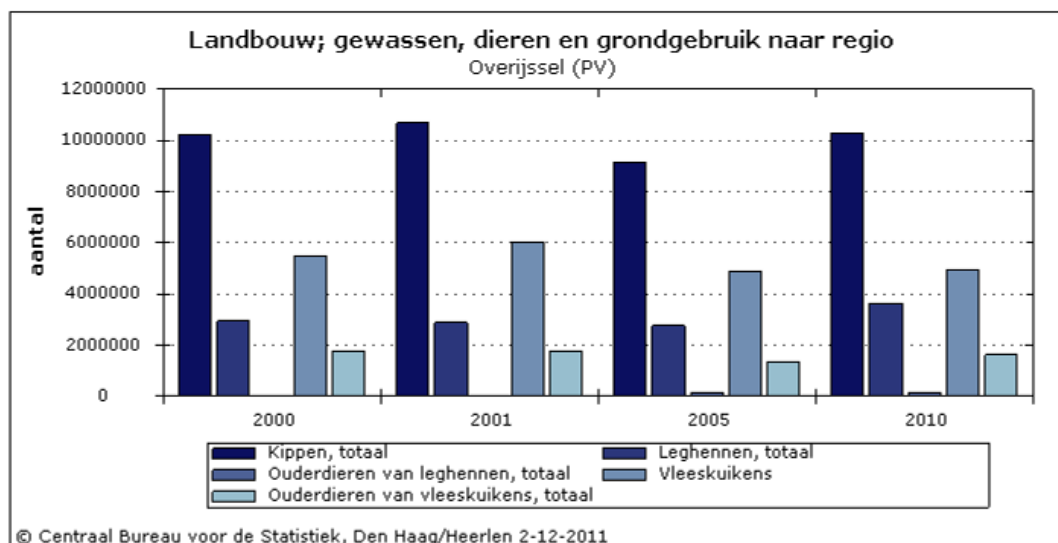

Figuur B.7.8 Aantal varkens Oostelijk Veehouderijgebied

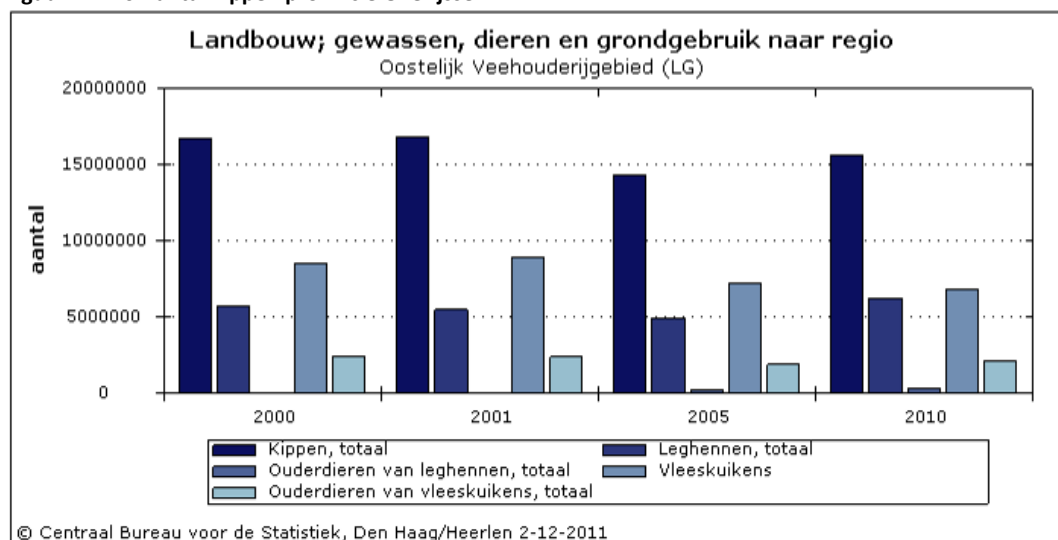

Figuur B.7.9 Aantal varkens Rijssen-Holten

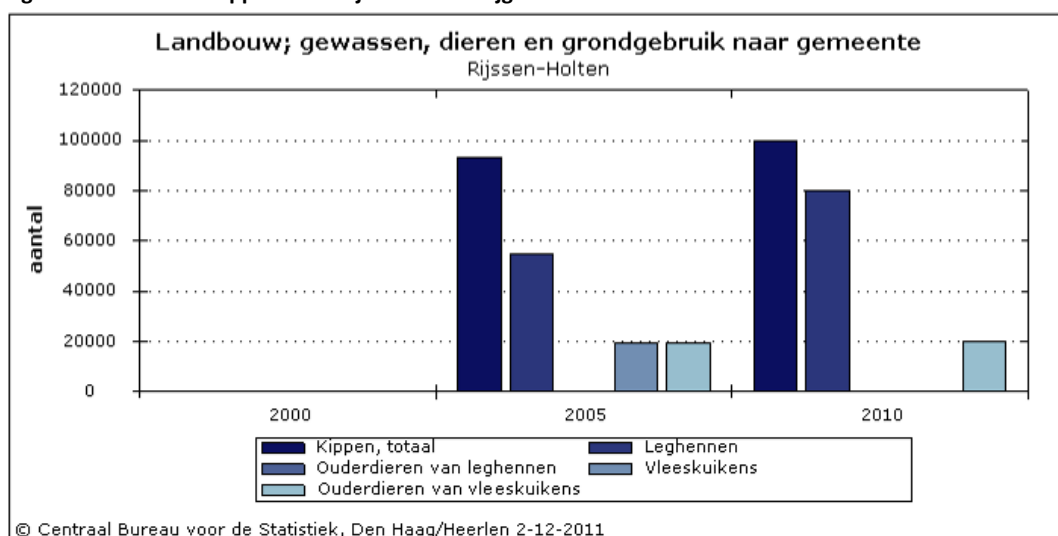
Aantal kippen

Figuur B.7.10 Aantal kippen provincie Overijssel

Figuur B.7.11 Aantal kippen Oostelijk Veehouderijgebied

Figuur B.7.12 Aantal kippen Rijssen-Holten